Paulo Coelho

PORTOBELO RAGANA

Paulo Ceolho

PORTOBELO RAGANA

Iš portugalų kalbos vertė
Valdas V. Petrauskas

VILNIUS 2007

UDK 869.0(81)-3
Co-38

Paulo Coelho
A BRUXA DE PORTOBELLO
Planeta, Brasil, São Paulo, 2006

ISBN 978-5-415-01995-3

Skiriu S. F. X., kuris kaip saulė,
vos pasirodęs, apdovanodavo mus savo šviesa
ir šiluma, – sektinam pavyzdžiui tiems, kurie mąsto
neapsiribodami vien savo akiračiu.

Marija, be gimtosios
nuodėmės pradėtoji,
melskis už mus, kurie
šaukiamės tavo pagalbos.
Amen.

Niekas uždegto žiburio nededa
į slėptuvę ar po indu, bet stato jį į žibintuvą,
kad įeinantys matytų šviesą.

Evangelija pagal Luką, 11, 33

Tada, kai visi tie liudijimai dar gulėjo ant mano rašomojo stalo, prieš iškeliaudami ten, kur jiems, mano valia, lemta atsidurti, man dingtelėjo mintis, remiantis jais, parašyti tradicinę knygą – biografiją, pagrįstą kruopščiai surinktais tikro gyvenimo faktais.

Ėmiau skaityti įvairias biografijas, vildamasis, kad jos galėtų man padėti, ir supratau vieną dalyką: autoriaus požiūris į aprašomą žmogų turi didelę įtaką jo tyrimų rezultatams. Kadangi aš ketinau ne įteigti skaitytojams savo nuomonę, bet pažvelgti į „Portobelo raganos" gyvenimo istoriją pagrindinių veikėjų akimis, galų gale atsisakiau pradinio knygos sumanymo, tardamas sau, jog visų geriausia – tiesiog surašyti jų pasakojimus.

Hironas RAJANAS

keturiasdešimt ketverių metų, žurnalistas

Niekas uždegto žiburio neslepia už durų: šviesa reikalinga tam, kad šviestų, atvertų žmonėms akis, atskleistų, kokių stebuklų pilna aplink.

Niekas neaukoja savo didžiausio lobio, vardu meilė.

Niekas nepatiki savo svajonių tiems, kurie gali jas sunaikinti.

Išskyrus Atėnę.

Praslinkus daugeliui metų po jos mirties, buvusi jos mokytoja pasiūlė man nuvažiuoti drauge į Škotiją, į Prestopanso miestą. Ten,

remiantis baudžiaviniu įstatymu, – kitą mėnesį pripažintu netekusiu galios, – buvo paskelbta amnestija aštuoniasdešimt vienam žmogui (ir tiekai pat jų kačių), XVI–XVII amžiuje nubaustam mirtimi už raganavimą.

Oficialus baronų Prestongreindžų ir Dolfinstounų atstovas pareiškė, jog „diduma jų buvo nuteisti be jokių konkrečių įrodymų, remiantis vien kaltinimo liudytojų parodymais, kuriuose pastarieji tvirtino, kad jaučia šalia piktąją dvasią".

Savaime suprantama, neverta minėti visų Inkvizicijos baisenybių, kankinimo kamerų ir neapykantos bei keršto kurstomų laužų. Tačiau, mums važiuojant į Prestopansą, Eda kelissyk pakartojo, jog niekada su tuo nesusitaikys: kaip miesto valdžia ir keturioliktasis Prestongreindžo ir Dolfinstouno baronas drįsta „paskelbti amnestiją" žvėriškai nužudytiems žmonėms.

– Gyvename dvidešimt pirmajame amžiuje, o pačių tikriausių nusikaltėlių palikuonys, – nusikaltėlių, kurių sąžinę slegia nekaltų žmonių mirtis, – tariasi turį teisę „skelbti amnestiją". Tu supranti, Hironai, ką aš turiu galvoje.

Kas jau kas, o aš tikrai suprantu. Prasideda nauja raganų medžioklė, tačiau šį kartą vietoj įkaitintos geležies pasirinkta pajuoka ir patyčia. Kiekvienas, kuris, netyčia susivokęs turįs paslaptingų galių, išdrįsta apie tai prabilti, susiduria su nepatiklumu. O to asmens vyras, žmona, tėvas, sūnus ar dar koks artimas giminaitis paprastai uždraudžia jam apie tai net užsiminti, kad visi neimtų pirštais badyti jų šeimos.

Anksčiau, kai dar nebuvau pažįstamas su Atėne, maniau, jog visa tai – dar vienas nedoras būdas pasipelnyti iš žmogaus nevilties. Išvykęs į Transilvaniją statyti dokumentinio filmo apie vampyrus, ketinau įrodyti, kaip lengva apgaudinėti žmones: kai kuriais prietarais, – nors ir kokie neįtikėtini jie būtų, – įsišaknijusiais žmonių vaizduotėje, piktnaudžiauja nesąžiningi žmonės. Kai lankiausi Dra-

kulos pilyje, atstatytoje tik todėl, kad turistams susidarytų įspūdis, jog jie atsidūrė ypatingoje vietoje, man teko susitikti su valstybės pareigūnu, užsiminusiu, kad jeigu filmas bus parodytas per BBC, aš gausiu (jo žodžiais tariant) gana „gerą" dovaną. To valdininko akimis žiūrint, padėdamas platinti mitą aš buvau vertas dosnaus atlygio. Pasak vieno gido, kasmet atvažiuoja vis daugiau turistų ir labai pravartu nuolat priminti žmonėms šią vietovę netgi tuo atveju, kai sakoma, jog pilis – stačiai teatro dekoracija, jog Vladas Drakula – istorinė asmenybė, nieko bendra neturėjusi su mitu, jog visa ši istorija – liguistos vieno airio *(Abrahemas (Bremas) Stoukeris (Abraham „Bram" Stoker, 1847–1912) – airių rašytojas, legendinio romano Drakula autorius – red. past.)*, niekada nesilankiusio tame krašte, vaizduotės vaisius.

Kaip tik tuo metu aš suvokiau, jog, nors ir kaip kruopščiai atrinkčiau faktus, pasiryžęs savo filmu atskleisti tiesą ir nuvainikuoti Drakulos legendą, vis viena norom nenorom taikstysiuosi su melu ir žmonės nuoširdžiai tikės tuo, kuo nori tikėti. Gidas sakė teisybę: aš iš tikrųjų darau reklamą ir prisidedu prie melo. Tuomet aš tuojau pat atsisakiau to projekto, nors jau buvau išleidęs nemažai pinigų ir kelionei, ir tyrimams.

Tačiau kelionė į Transilvaniją, visiškai neperdedant, apvertė mano gyvenimą aukštyn kojomis: ten aš susitikau su Atėne, ieškančia motinos. Likimas, paslaptingas ir nepermaldaujamas likimas, suvedė mudu neišvaizdžiame dar neišvaizdesnio viešbučio vestibiulyje. Man teko dalyvauti jos pirmajame pokalbyje su Deidre, arba Eda, kaip ji paprastai prisistato. Tuomet tarytum iš šalies stebėjau, kaip mano protas beviltiškai grumiasi su širdimi, stengdamasis neleisti man susižavėti moterimi, priklausančia ne mano aplinkai. Nepaprastai nudžiugau, kai protas pralaimėjo tą mūšį, ir tuomet nebeturėjau kitos išeities, kaip pasiduoti ir prisipažinti, jog iš tikrųjų esu įsimylėjęs.

Tos aistros dėka sugebėjau pamatyti apeigas, apie kurias iki tol nė sapnuoti nesapnavau, dalyvauti dviejuose materializacijos ir keliuose transo seansuose. Tardamas, jog esu stačiai apakęs iš meilės, viskuo abejojau, tačiau, užuot sukausčiusios mano valią, abejonės atvėrė man erdves, apie kurias anksčiau neturėjau nė menkiausio supratimo. Kaip tik toji galia mane gelbėjo sunkiausiomis gyvenimo valandomis, kai turėjau kovoti su kolegų žurnalistų cinizmu, rašydamas apie Atėnę ir jos darbą. Ir dabar, nors Atėnės jau nebėra, toji meilė tebėra gyva ir jos galia neišseko, tačiau aš visa širdimi trokštu tik viena – pamiršti tai, ką mačiau ir ko išmokau. Mat, tik laikydamasis Atėnės rankos, galėjau keliauti po tą pasaulį.

Tai buvo jos sodai, jos upės, jos kalnai. Dabar, kai jos nebėra, žūtbūt noriu, kad viskas kaip galima greičiau grįžtų į senas vėžes: imsiuosi saugaus kelių eismo problemų, mūsų mokesčių sistemos negerovių, pasinersiu į Didžiosios Britanijos užsienio politiką. Noriu vėl įsiteigti mintį, jog magijos pasaulis – ne kas kita, kaip gerai apgalvotas triukas. Jog žmonės linkę tikėti prietarais. Jog reiškiniai, kurių nesugeba paaiškinti mokslas, neturi teisės egzistuoti.

Tuo metu, kai prasidėjo nemalonumai dėl sambūrių Portobelo gatvėje, mes dažnai ginčydavomės dėl to, kaip jai derėtų elgtis, tačiau dabar aš džiaugiuosi, kad ji niekados manęs neklausė. Netekus mylimo žmogaus, galima nebent pasiguosti tokia silpna, bet drauge tokia išganinga viltimi, kad, ko gero, taip ir turėjo atsitikti.

Atsibundu ir užmingu tvirtai tikėdamas: labai gerai, kad Atėnė iškeliavo anapus nespėjusi patirti šios žemės pragaro kančių. Ji niekada nebūtų sugebėjusi atgauti dvasios ramybės nuo tos dienos, kai, aplinkybėms susiklosčius, jai prigijo „Portobelo raganos“ vardas. Iki gyvenimo pabaigos būtų turėjusi kamuotis, matydama, kaip jos slapčiausios svajonės dūžta į mūsų kasdienybę. Žinodamas jos būdą, nė kiek neabejoju, kad ji būtų kovojusi iki paskutiniosios, eikvojusi

visą džiaugsmu trykštančią energiją stengdamasi įrodyti tai, kuo niekas niekada nieku gyvu nebūtų linkęs patikėti.

Visai galimas daiktas, kad ji pati troško mirties, kaip žmogus, išsigelbėjęs iš skęstančio laivo, vandenyno platybėse trokšta nusikasti iki artimiausios salos. Veikiausiai ne kartą naktovidžiu stoviniuodavo metro stotyse, tikėdamasi, kad ją kas nors užpuls, bet niekas jos neužpuolė. Klaidžiodavo pačiais pavojingiausiais Londono priemiesčiais, vildamasi, kad ją kas nors nužudys, bet niekas jos nenužudė. Jis stengdavosi užsitraukti šios žemės viešpačių rūstybę, bet tie nerūstavo.

Kol pagaliau jos norai išsipildė – ji buvo žvėriškai nužudyta. Tačiau apskritai kam iš mūsų pasisekė pamatyti, kaip staiga netikėtai dingsta tai, kas sudarė mūsų gyvenimo esmę? Turiu omeny ne tik mus, žmones, bet ir mūsų mintis ir svajones. Galime priešintis dieną, savaitę, tačiau vis viena mums nulemta netektis. Kūnas lieka gyvas, tačiau dvasia anksčiau ar vėliau užgęsta, ištikta mirtino smūgio. Tobulas nusikaltimas, kas be ko, nes mes niekada nesužinosime, kas užsmaugė mūsų džiaugsmą, kokia dingstimi nei kur slapstosi kaltininkai.

Ar tie kaltininkai, nuslėpę savo vardą, kada nors suvoks, ką jie padarė? Manau, kad ne, nes ir jie – aukos, jų pačių rankomis sukurtos tikrovės aukos, ir nesvarbu, ar jie pažemintieji, ar išpuikėliai, bejėgiai ar visagaliai.

Jie nesupranta ir niekada nesupras Atėnės pasaulio. Mes tik sakome taip: „Atėnės pasaulis". Galų gale turiu pripažinti, kad ji čia atsidūrė atsitiktinai, kaip pakeleivė, lyg iš kieno malonės, kaip žmogus, kuris, pakliuvęs į prašmatnius rūmus, mėgaujasi gardžiausiais valgiais, bet suvokia, jog tai tik šventė, jog rūmai – ne jos, jog valgiai pirkti ne už jos pinigus, jog ateis metas, kai šviesos užges, šeimininkai nueis gulti, tarnai išsivaikščios į savo kambarius, durys užsitrenks, ir mes vėl stypsosime gatvėje laukdami taksi ar autobuso, kuris parveš mus atgal į vargana kasdienybę.

Aš grįžtu. Tiesą pasakius, vien dalis mano esybės grįžta į šį pasaulį, kur turi prasmę tik tai, ką mes matome, liečiame ir sugebame paaiškinti. Noriu vėl būti baudžiamas už greičio viršijimą, stovėti eilėje prie banko kasos langelio, guostis, kad man amžinai trūksta laiko, žiūrėti siaubo filmus ir „Formulės–1" automobilių lenktynes. Štai pasaulis, kuriame man lemta nugyventi savo amželį: vesiu, susilauksiu vaikų, ir praeitis taps blankiu prisiminimu, kol pagaliau vieną gražią dieną pagalvosiu: kaipgi aš galėjau būti toks aklas, kaipgi aš galėjau būti toks naivus?

Ir dar žinau, jog, nakčiai atėjus, kita dalis mano esybės nukils klajoti į erdves, kur susidurs su dalykais, nepalyginamai svarbesniais negu pakelis cigarečių arba taurė džino, štai dabar stovinti prieš mane. Mano dvasia šoks su Atėnės dvasia, miegodamas aš būsiu su ja, o atsibusiu apsipylęs prakaitu, nueisiu į virtuvę išgerti vandens ir suprasiu, jog, kovojant su šmėklomis, reikia apsiginkluoti tuo, kas neturi nieko bendra su tikrove. Tuomet, sekdamas savo senelio patarimu, ant naktinio stalelio padėsiu atviras žirkles, kad turėčiau su kuo nukirpti sapno tęsinį.

Rytojaus dieną šiek tiek grauždamasis žvilgtelėsiu į žirkles. Ką beveiksi: reikia pratintis prie šio pasaulio, kad neišsikraustytum iš proto.

Andrėja MAKEIN

trisdešimt dvejų metų, aktorė

„Niekas neturi teisės žaisti kito jausmais. Susisiejęs su kuo nors draugystės ryšiais, kiekvienas privalo suvokti, ką daro, netgi tuo atveju, jeigu vėliau vienas kuris ims guostis, kad buvo išnaudojamas."

Taip sakydavo Atėnė, tačiau elgdavosi priešingai, nes žaisdavo manimi ir mane išnaudodavo, nekreipdama dėmesio į mano jausmus. Juo labiau kad mes kalbėdavome apie magiją: šiaip ar taip, ji buvo mano mokytoja, įpareigota atskleisti šventąsias paslaptis ir pažadinti slaptąsias galias, kurių visi mes turime. Kai pirmąsyk išplauki į atvirą jūrą, aklai tiki savo vadovu, tikėdamas, kad jis išmano nepalyginamai daugiau už tave.

Tai va, galvą guldau: neišmano! Nei Atėnė, nei Eda, nei žmonės, su kuriais per jas susipažinau. Ji tvirtindavo man, jog, mokydama kitus, mokosi pati, ir, nors iš pradžių aš nenorėjau tuo tikėti, vėliau įsitikinau, kad, galimas daiktas, ji sako teisybę. Galų gale aš suvokiau, jog tai viena iš daugybės jos gudrybių, kurių ji griebdavosi stengdamasi nuslopinti mūsų budrumą ir pavergti savo kerais.

Žmonės, pasinėrę į dvasinius ieškojimus, per daug negalvoja: jie trokšta rezultatų. Trokšta įgyti galią, išsiskirti iš pilkos minios. Trokšta būti ypatingi. Atėnė mokėjo pasibaisėtinai žaisti kitų žmonių jausmais.

Man regis, kadaise ji be galo žavėjosi šventąja Terese Lizjiete. Katalikų tikėjimu aš nesidomiu, tačiau, kaip esu girdėjusi, Teresė išgyveno mistišką ir be galo artimą susitikimą su Dievu, tiesiog ištirpi-

mą Jame. Kartą Atėnė man užsiminė, jog trokštų tokio likimo, koks buvo lemtas šventajai Teresei, tačiau tuo atveju ji būtų turėjusi stoti į vienuolyną, paskirti savo gyvenimą kontempliacijai arba rūpintis vargšais. Be abejo, tuomet ji būtų davusi daugiau naudos pasauliui ir buvusi ne tokia pavojinga mums ir visiems tiems, kuriuos per tam tikras apeigas, skambant muzikai, panardindavo į savotišką būseną, panašią į intoksikaciją, kad mes apkvaitę prisiliestume prie to, kas slypi mumyse geriausia, o ir kas blogiausia.

Aš pritapau prie jos, geisdama suvokti savo gyvenimo prasmę, nors tai ir nuslėpiau per pirmąjį mudviejų susitikimą. Ir be reikalo. Turėjau iš karto suprasti, jog tokie dalykai Atėnei kuo mažiausiai rūpėjo: ji troško gyventi, šokti, mylėtis, keliauti, subūrusi aplink save žmones demonstruoti jiems savo išmintį ir talentus, erzinti kaimynus, mėgautis tuo, kas žemiška, – tačiau taip, kad visi tie jos ieškojimai turėtų savotišką dvasingumo atšvaitą.

Kiekvieną sykį, kai mes susitikdavome atlikti magijos apeigų arba stačiai eidavome kur nors į barą, aš jausdavau jos galią, pasireiškiančią taip stipriai, kad ji atrodydavo kone apčiuopiama. Iš pradžių buvau pakerėta, troškau visa kuo būti panaši į Atėnę. Tačiau vieną dieną, mums sėdint bare, ji prašneko apie „Trečiąjį ritualą“, susijusį su seksualumu. Netgi nepaisydama to, kad girdi mano mylimasis. Prasimetė dingstimi, kad nori mane mokyti. Iš tikrųjų, mano nuomone, paprasčiausiai panoro sugundyti mano mylimąjį.

Savaime aišku, galų gale ji pasiekė savo tikslą.

Nedera apkalbėti žmonių, iš šio pasaulio perėjusių į astralinį. Atėnė nesiskaitė su manimi – ji skaitėsi tik su tomis galiomis, kurias valdė siekdama asmeninės naudos, užuot nukreipusi jas žmonijos labui ir savo dvasiniam tobulėjimui.

Visa bėda, jog mudvi būtume neabejotinai pasiekusios gerų rezultatų, jeigu ji nesistengtų užkelti savęs ant pjedestalo, griebdamasi savotiško dvasinio ekshibicionizmo. Jeigu ji būtų sugebėjusi tvardytis

ir elgtis kur kas santūriau, tikrai būtume drauge atlikusios mudviem patikėtą uždavinį. Tačiau ji nemokėjo valdytis, laikė save vienintele tiesos valdove, įsitikinusi, kad gali įveikti visas kliūtis, naudodamasi vien įgimta suvedžiojimo galia.

Ir kas gi atsitiko? Galų gale likau viena. Vis dėlto negaliu mesti įpusėto darbo, privalau jį užbaigti, nors kartais jaučiuosi tokia silpna ir beveik niekada nesugebu nugalėti slegiančios nevilties.

Nė kiek nesistebiu, kad šitaip pasibaigė Atėnės gyvenimas: ji visada žaidė su ugnimi. Sakoma, jog ekstravertai daug nelaimingesni už intravertus ir savaip stengiasi išlyginti tą kliautį: apgaudinėja kitus ir save, dėdamiesi, kad jie viskuo patenkinti, kad jiems linksma, kad jų gyvenimas smagus. Šiaip ar taip, Atėnės požiūriu tie žodžiai, man rodos, visai pasitvirtina.

Atėnė suvokė savo charizmą ir kankino visus tuos, kurie ją mylėjo.

Mane irgi.

Deidrė O'NIL

trisdešimt septynerių metų, gydytoja, taipgi vadinama Eda

Jeigu menkai pažįstamas vyriškis mums paskambintų telefonu, truputį pašnekėtų, nedarydamas jokių užuominų, nieko ypatinga nesakydamas, tačiau šitaip parodytų dėmesį, kurio taip retai sulaukiame, galimas daiktas, pajustume jam simpatiją ir tą patį vakarą su juo sugultume į lovą. Tokios mes esame, ir čia nieko bloga: tokia moters širdis – lengvai atsiveria meilei.

Kaip tik tokia meilė mane ir paskatino susitikti su Motina, kai man buvo devyniolika. Atėnė irgi buvo tokio pat amžiaus, kai pirmą kartą per šokį pasinėrė į transą. Tačiau išskyrus tai, jog iniciacijos metu buvome vienmetės, daugiau mudvi neturėjome nieko bendra.

Apskritai mudvi iš esmės skyrėmės viena nuo kitos, ypač bendravimu su kitais. Būdama jos mokytoja, aš stengiausi iš paskutiniųjų tinkama linkme nukreipti jos vidinius ieškojimus. Būdama jos draugė – beje, nesu tikra, ar ji puoselėjo man tokius pat jausmus, – bandžiau kaip įmanydama įteigti jai mintį, jog pasaulis dar nepasiruošęs tiems pokyčiams, kurių ji siekia. Menu, kelias naktis pagrečiui negalėjau užmigti, kol pagaliau nutariau leisti jai elgtis kaip tinkamai, vien atsiklausiant širdies.

Jos didžiausia bėda buvo ta, kad ji, XXII amžiaus moteris, gyveno XXI amžiuje, nepaisydama, jog visi tai mato. Ar tai jai brangiai kainavo? Be abejo. Tačiau būtų kainavę dar brangiau, jeigu ji būtų bandžiusi slopinti savo nesutramdomąją prigimtį. Ją būtų graužęs kartėlis, kamavusi neviltis, amžinai kankinęs klausimas: „Ką pasa-

kys žmonės?", ji būtų sau kartojusi: „Iš pradžių susitvarkysiu šiuos reikalus, o paskui jau atsiduosiu savo svajonėms", ir būtų nuolat dejavusi, kad „niekada nesusiklosto palankios aplinkybės".

Visi mes trokštame tobulo mokytojo, ir atsitinka taip, jog mūsų mokytojų, paprastų mirtingųjų, lūpomis byloja dieviškoji išmintis – tai suvokti būna labai sunku. Kaip ir nubrėžti ribą tarp mokytojo ir mokymo, apeigų ir ekstazės, simbolio sąvokos ir paties simbolio. Tradicija yra susijusi su gyvybės galiomis, bet ne su žmonėmis, jas perteikiančiomis. Mes silpni: meldžiame Motinos, kad atsiųstų mums vedlių ir vadovų, tačiau ji nurodo tik gaires, kuriomis turime sekti, idant neišklystume iš kelio.

Vargas tam, kas pageidauja piemens, užuot troškęs laisvės! Susitikti su aukščiausiąja energija įmanoma visiems, tačiau ji nepasiekiama tiems, kurie stengiasi nusikratyti atsakomybės ir užkrauti ją kitiems ant pečių. Šioje žemėje mūsų laikas – šventas, ir mes privalome švęsti kiekvieną jo akimirką.

Mes visiškai pamiršome, kaip tai svarbu: religinės šventės, ir tos virto dingstimi nueiti į paplūdimį, parką, pasivažinėti slidėmis. Nebeliko jokių apeigų. Nebeįmanoma kasdienių reiškinių paversti šventais dalykais. Gaminame valgyti skųsdamiesi, kad gaištame laiką, o juk galėtume meilę paversti penu. Dirbame manydami, jog esame Dievo prakeikti, nors turėtume mėgautis savo išmanymu ir skleisti Motinos energiją.

Atėnė mokėjo iškelti aikštėn visus tuos lobius, kuriuos visi mes saugome dvasios gilumoje, pati nesuvokdama, jog žmonės dar nepasiruošę suvokti jos galių.

Mes, moterys, stengdamosi suvokti savo gyvenimo prasmę arba atrasti pažinimo kelią, visada priskiriame save prie vieno iš keturių klasikinių archetipų.

Mergelė (čia aš nekalbėsiu apie lytinį gyvenimą) – tai moteris, kurios visi ieškojimai remiasi nepriklausomybe, ir visa tai, ką ji išmoksta, ji pasiekia pati viena, stodama į kovą su iššūkiais.

Kankinė pažįsta save per skausmą, kančias ir pasiaukojimą.

Šventajai tikrąją gyvenimo prasmę sudaro beribė meilė, kai ji atiduoda viską, mainais nieko nereikalaudama.

Pagaliau *Ragana* pateisina savo gyvenimą ieškodama begalinio nevaržomo malonumo.

Atėnė gyveno suderindama visus keturis tipus, tuo tarpu mes turėdavome pasirinkti tik vieną.

Savaime suprantama, galime pateisinti jos elgesį, atsižvelgdami į tai, jog, pasinerdami į transą arba ekstazę, visi praranda ryšį su tikrove. Bet tai netiesa: fizinis pasaulis sutampa su dvasiniu. Kiekvienoje dulkelytėje mes galime įžiūrėti dieviškąjį pradą, tačiau be niekur nieko nuvalome dulkes drėgna kempine. Tačiau dieviškasis pradas nedingsta – jis tik pavirsta švariu paviršiumi.

Atėnė turėjo būti atsargesnė. Apmąstydama savo mokinės gyvenimą ir mirtį, aš supratau, jog privalau ir pati truputį kitaip elgtis.

LELA ZEINAB

šešiasdešimt ketverių metų, numerologė

Atėnė? Koks įdomus vardas! Pala... tuoj pažiūrėsiu... Jos didžiausias skaičius – devyni. Optimistė, mėgsta bendrauti su žmonėmis, sugeba greitai išsiskirti iš minios. Žmonės linksta prie jos trokšdami supratimo, atjautos, taurumo, ir kaip tik todėl jai reikia būti itin atsargiai, nes toks populiarumas gali susukti galvą, ir galų gale ji ne tiek laimės, kiek prakiš. Jai dera prikąsti liežuvį, nes linkusi kalbėti daugiau, nei liepia sveikas protas.

Kitas jos mažiausias skaičius – vienuolika. Man regis, ji trokšta vadovauti. Domisi mistika ir, ją pasitelkdama, bando taip nuteikti aplinkinius, kad įsivyrautų darna ir sandora.

Tačiau tai tiesiogiai prieštarauja skaičiui „devyni", gautam sudėjus gimimo metus, mėnesį ir dieną ir pavertus vienu skaitmeniu: ji visada bus linkusi į pavydą, sielvartą, intraversiją ir skubotus, nuotaikos sąlygojamus sprendimus. Jai pridera atkreipti daugiau dėmesio į tokias neigiamas vibracijas, kaip nežabota puikybė, nepakantumas, piktnaudžiavimas valdžia, potraukis į ekstravaganciją.

Kaip tik dėl to prieštaravimo, man regis, jai priderėtų pasirinkti tokį veiklos barą, kur galima išvengti jausminių santykių su žmonėmis, kad ir informatikos arba inžinerijos srityje.

Sakote, ji mirė? Atsiprašau. O ką apskritai ji darė?

Ką darė Atėnė? Viską po truputį, o jeigu reikėtų trumpai apibrėžti jos gyvenimą, pasakyčiau, kad ji buvo žynė, permaniusi gamtos galias. Kitaip sakant, kadangi jai nebuvo ko prarasti ir ko tikėtis iš gyvenimo, ji ryžosi eiti toliau už kitus, kol pagaliau pati tapo tomis galiomis, kurias troško valdyti.

Ji dirbo prekybos centre, tarnavo banke, nekilnojamojo turto agentūroje, tačiau iš tikrųjų širdies gilumoje visur buvo žynė. Aš gyvenau su ja aštuonerius metus ir laikau savo pareiga prikelti iš užmiršties jos asmenybę ir įamžinti jos atminimą.

Renkant medžiagą, sunkiausia buvo priprašyti žmones, kad jie leistų man nurodyti jų tikrąjį vardą. Vieni sakė, jog nepageidauja veltis į tokias istorijas, kiti bandė nuslėpti savo nuomonę ir jausmus. Aš aiškinau, jog mano tikslas – padėti visiems mano projekto dalyviams geriau pažinti Atėnę, ir jog niekas netikės beasmeniais liudijimais.

Kiekvienas liudytojas buvo įsitikinęs, kad gali pateikti vieną vienintelę kokio nors – nors ir menkiausio – įvykio versiją, tad galų gale visi nusileido. Lygindamas savo užrašus, pamačiau, kad pasakojimai apie tuos pačius dalykus nelabai derinasi vienas su kitu, kad viskas priklauso nuo pasakotojo akies ir proto skvarbumo. Ir kad geriausiai pažinsi save tik patyręs, kaip žiūri į tave kiti žmonės.

Nereikia manyti, jog mes darysime tai, ko tikisi iš mūsų žmonės, tačiau bent jau geriau save pažinsime. Laikau tai savo pareiga Atėnei. Privalau surinkti po kruopelytę jos gyvenimo istoriją. Sukurti jos mitą.

Samyra R. HALIL

penkiasdešimt septynerių metų, namų šeimininkė, Atėnės motina

Būkit geras, nevadinkit jos Atėne. Tikrasis jos vardas – Šėrinė. Šėrinė Halil, mano numylėtoji dukrelė, mano širdies paguoda. O kaip mudu su vyru jos norėjom!

Tačiau gyvenimas savaip viską parikiavo: kai likimas apdovanoja pernelyg dosniai, visada atsiveria sietuva, kurioje nuskęsta svajonės.

Mes gyvenome Beirute tuo metu, kai, visų nuomone, tai buvo gražiausias Artimųjų Rytų miestas. Vyras buvo turtingas pramonininkas, mes susituokėme iš meilės, kasmet važiuodavome per atostogas į Europą, turėjome draugų, gaudavome pakvietimus į visus svarbiausius renginius, o vieną kartą, tik pamanykit, savo namuose priėmėme Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentą! Tų trijų dienų kaip gyva nepamiršiu: dvi paras amerikiečių slaptosios tarnybos darbuotojai šniukštinėjo kiekvieną namų kertelę (beje, jie jau gerą mėnesį gyveno tame kvartale: užėmė strategines pozicijas, išsinuomojo butus, sekė, kas darosi, persirengę elgetomis arba įsimylėjėliais). Ir štai trečią dieną pagaliau atėjo šventė – tiesą pasakius, ji truko vos dvi valandas. Niekad nepamiršiu, kokiu pavydu degė mūsų draugų akys nei kaip džiaugiausi, kad mes galėjome nusifotografuoti su galingiausiu planetos žmogumi.

Mes turėjome viską, išskyrus vaikus, kurių taip troškome. Ypač sūnaus. Taigi neturėjome nieko.

Išbandėme viską, kas tik įmanoma: davėme įžadus, keliavome į šventąsias vietas, kur, anot gandų, atsitikdavo stebuklų, tarėmės su gydytojais, žiniuoniais, gėrėme vaistus, eliksyrus, visokiausius

„stebuklingus gėrimus“. Dukart bandėme dirbtinį apvaisinimą, tačiau abu kartus įvyko persileidimas, ir galiausiai man teko pašalinti kairiąją kiaušidę. Vėliau nė vienas gydytojas nebesutiko bandyti laimės.

Tuomet vienas iš daugybės draugų, žinojusių mūsų bėdą, pasiūlė vieną vienintelę išeitį: įsivaikinti kūdikį. Be to, pasisakė turįs ryšių Rumunijoje ir galįs padėti greitai sutvarkyti formalumus.

Po mėnesio mes išskridome; mūsų draugas turėjo svarbių reikalų su tuomečiu diktatoriumi, *(turimas galvoje Nicolai Ceausescu (Nikolajus Čaušeskus – red. past.)* – nebepamenu jo pavardės, – valdžiusiu šalį, tad mums pavyko išvengti visokiausių biurokratinių pinklių, ir mes kaip niekur nieko atsidūrėme viename Transilvanijos miestelyje, Sibijuje, kur buvo vaikų namai. Ten mūsų jau laukė kava, cigaretės, mineralinis vanduo ir krūva pasirašytų dokumentų. Reikėjo tiktai pasirinkti kūdikį.

Mus nuvedė į labai šaltą kambarį, kur stovėjo vaikiškos lovytės. Mano protas nenešė, kaip tie vargšai vaikai gali gyventi tokiomis sąlygomis, ir man iš karto kilo noras visus juos įsivaikinti ir išsivežti į mūsų šalį, kur šitiek saulės ir laisvės, tačiau, savaime suprantama, beregint supratau, kokia tai beprotiška mintis. Siaubo surakinta širdimi suvokdami, kokį svarbų sprendimą turime priimti, mes ėmėme vaikščioti tarp lopšių, kuriuose vienu balsu klykė mažyliai.

Gerą valandą mudu su vyru nepersitarėme nė vienu žodžiu. Išeidavome į priimamąjį parūkyti, išgerti kavos ir vėl grįždavome atgal. Pastebėjusi, kad moteris, įpareigota tvarkyti įvaikinimo reikalus, ima nekantrauti, ir supratusi, jog reikia apsispręsti kaip galima greičiau, tą pačią akimirką paklusau širdies balsui, kurį išdrįsčiau pavadinti motinos instinktu, ir, tarytum suradusi savo kūdikį, įsikūnijusį į kitos moters išnešiotą ir pagimdytą vaikelį, parodžiau į mažylę.

Tarnautoja pasiūlė mums dar pagalvoti. O juk ji taip nekantravo trokšdama mūsų nusikratyti! Tačiau aš jau buvau apsisprendusi.

Netgi tada ji labai atsargiai, stengdamasi neužgauti mano jausmų (žinojo, jog mes turime ryšių pačiuose aukščiausiuose Rumunijos valdžios sluoksniuose), pakuždėjo man į ausį, kad girdėtų mano vyras:

– Nieko gera iš jos nebus. Jos motina – čigonė.

Atsakiau, jog kultūra neperduodama per genus, jog trijų mėnesių mergytė bus mūsų dukrelė ir mes išauklėsime ją pagal savo papročius. Mes visi drauge eisime į bažnyčią, į kurią visada einame, deginsimės paplūdimuose, kur mes paprastai deginamės, savo pirmąsias knygutes ji skaitys prancūziškai, o paskiau įstos į amerikiečių mokyklą Beirute. Beje, tuomet aš nieko neišmaniau apie čigonų kultūrą, o ir dabar neką daugiau išmanau. Nebent žinau, kad jie klajoja iš vienos vietos į kitą, retai prausiasi vonioje, apgaudinėja žmones, segi auskarus. Sklinda gandai, kad jie vagia vaikus ir augina juos savo taboruose, tačiau šiuo atveju atsitiko visiškai priešingas dalykas: lyg tyčia pametė mažylę, kad aš ją įsivaikinčiau.

Tarnautoja dar bandė mane perkalbėti, tačiau aš jos neklausiau – pasirašiau popierius ir paprašiau, kad pasirašytų vyras. Grįžtant atgal į Beirutą, pasaulis atrodė visiškai kitoks: Dievas suteikė mano gyvenimui prasmę – dabar turėjau tikslą dirbti ir kovoti šioje ašarų pakalnėje. Įsivaikinę mažylę, supratome, kad nuo šiol visos mūsų pastangos neina veltui.

Šėrinė buvo protinga ir graži (ko gero, visi tėvai taip sako apie savo vaikus, bet, man regis, mano duktė iš tikrųjų buvo nepaprasta). Kartą, kai jai buvo penkeri, vienas mano brolis pasakė, kad jeigu ji kada nors susimanysianti dirbti užsienyje, vardas išduosiąs jos kilmę, ir pasiūlė duoti jai tokį vardą, kuris nepakištų minties apie jos tautybę – na, pavyzdžiui, Atėnė. Aišku, dabar aš žinau, jog taip vadinasi ne tik vienos šalies sostinė, bet ir išminties, proto, o ir karo deivė.

Galimas daiktas, brolis tai žinojo, be to, gerai suprato, kokių keblumų ateityje gali sudaryti arabiškas vardas: kaip ir visa mūsų šeima

jis užsiiminėjo politika ir norėjo apsaugoti dukterėčią nuo bėdų, kurios kaip juodi debesys, kol kas matomi tik jam vienam, jau kaupėsi horizonte. Keisčiausia, kad Šerinei patiko vardo skambesys. Tą pačią dieną ji ėmė save vadinti Atėne, ir niekam nepavyko jos atkalbėti. Pataikaudami jai, mes irgi ėmėme vadinti ją tuo vardu, tikėdamiesi, kad ji greitai pamirš tą užgaidą.

Ar vardas gali turėti įtakos žmogaus gyvenimui? Nes laikas bėgo, vardas prigijo, ir visi mes galiausiai su juo apsipratome.

Kai jai sukako dvylika, pastebėjome, kad ji labai pamaldi: iš bažnyčios stačiai neišeidavo, mokėjo atmintinai visas keturias evangelijas, ir tai buvo palaima, o drauge prakeikimas. Aš ėmiau baimintis dėl savo dukters likimo šiame pasaulyje, tolydžio vis labiau draskomame religinių nesutarimų. Jau tuo metu Šerinė lyg niekur nieko mums sakydavo, kad turi visą būrį nematomų draugų – angelų ir šventųjų, kurių paveikslus mes matėme bažnyčioje. Žinoma, visi vaikai prisigalvoja nebūtų dalykų, kuriuos, pasiekę tam tikrą amžių, pamiršta. Jie taipgi linkę sudvasinti savo lėles ir pliušinius tigrus. Tačiau vieną dieną, kai atvažiavau jos parsivežti iš mokyklos ir ji pasakė mačiusi „moterį baltu apdaru, labai panašią į Švenčiausiąją Mergelę Mariją“, tariau sau, jog to jau per daug.

Savaime suprantama, aš tikiu, kad yra angelų. Tikiu, kad jie kalba su mažais vaikais, tačiau visai kas kita, kai tokie dalykai atsitinka suaugusiems. Esu girdėjusi keletą istorijų apie piemenis ir kaimiečius, regėjusius moterį baltu apdaru, – jų gyvenimas paprastai liūdnai baigiasi, nes žmonės puola prie jų trokšdami stebuklų, pridarydami kunigams rūpesčių, į tuos kaimus suplaukia minios maldininkų, ir vargšai vaikai galų gale atsiduria vienuolyne. Taigi, visa ta istorija man sukėlė nerimą: tokio amžiaus mergaitės daugiau domisi makiažo reikmenimis, lakuojasi nagus, žiūri per televiziją sentimentalius serialus arba vaikų programas. Mano dukrelei atsitiko kažkas negera, ir aš kreipiausi į specialistą.

– Nesijaudinkit, – patarė jis.

Pediatras, vaikų psichologijos specialistas, kaip ir diduma tos srities gydytojų, buvo įsitikinęs, jog nematomieji draugai – tai paprasčiausiai savotiški sapnų vaizdiniai, padedantys vaikui atskleisti savo norus, išreikšti jausmus, tad nieko bloga čia nesą.

– Na, o moteris baltu apdaru?

Jis atsakė, kad, galimas daiktas, mudu su vyru žiūrime į pasaulį kitomis akimis negu Šėrinė, ir jos nepatenkina mūsų aiškinimai. Pasiūlė pamažu pratinti ją prie minties, jog ji – įdukterė. Jo nuomone, būsią labai negerai, jeigu ji pati tai sužinosianti – tuomet prarasianti pasitikėjimą žmonėmis. Ir jos elgesys galįs pasidaryti nenuspėjamas.

Nuo tos dienos mes pradėjome kitaip kalbėti su Šėrine. Nežinau, ar žmogaus atmintyje išlieka tai, kas vadinama pirmaisiais gyvenimo įspūdžiais, tačiau mudu su vyru stengėmės kaip įmanydami parodyti jai, kad mylime ją taip stipriai, jog jai nėra reikalo bėgti į vaizduotės pasaulį. Ji turėjo suprasti, kad ir regimasis pasaulis be galo gražus ir kad tėvai apsaugos ją nuo bet kokio pavojaus, kad Beirutas – nuostabus, paplūdimiai visada saulėti ir knibžda žmonių. Stengdamasi išvengti kalbų apie „moterį baltu apdaru“, skirdavau dukrelei daugiau laiko, kviesdavau į svečius jos mokyklos drauges, nepraleisdavau nė menkiausios progos, kad tik ji matytų, kaip mes ją mylime.

Mūsų pastangos nenuėjo veltui. Vyras dažnai išvažiuodavo su reikalais, Šėrinė labai jo pasiilgdavo, ir jis meilės labui nutarė truputį pakeisti savo gyvenimo būdą. Dabar mudvi rečiau likdavome vienos – dažniau pramogaudavome trise: tėtis, mama ir dukrelė.

Viskas klostėsi kuo gražiausiai iki tos nakties, kai ji apsiverkusi įbėgo į mano miegamąjį šaukdama, kad jai baisu, kad artėja pragaras.

Vyras buvo išvažiavęs, ir aš pagalvojau, kad dukrelė puolė į neviltį, pasiilgusi tėčio. Kuo čia dėtas pragaras? Gal jai ką nors panašaus

pripasakojo mokykloje arba bažnyčioje? Nutariau rytojaus dieną nueiti į koledžą ir pasikalbėti su mokytoja.

Tuo tarpu Šėrinė be perstojo verkė. Aš nuvedžiau ją prie lango, parodžiau mėnesienos užlietą Viduržemio jūrą, žvaigždėmis nusagstytą dangų, priešais mūsų namą bulvaru vaikščiojančius žmones, ir pabandžiau ją nuraminti sakydama, jog aplink nėra jokių velnių. Aiškinau, kad jai nėra ko bijoti, kad nusiramintų, bet ji verkė drebėdama visu kūnu. Kone pusvalandį veltui bandžiusi ją nuraminti, galiausiai netekau kantrybės. Sudraudžiau liepdama jai liautis, juk ji jau ne maža. Paskiau pagalvojau, kad gal jai prasidėjusios mėnesinės, ir atsargiai paklausiau, ar nepastebėjusi kraujo.

– Daug kraujo.

Paėmiau vatos, liepiau jai atsigulti, kad galėčiau pagydyti „žaizdą". Niekai, pagalvojau, rytoj viską jai paaiškinsiu. Tačiau mėnesinių nebuvo nė žymės. Šėrinė dar paverkė truputį, tačiau veikiai nuvargo ir beveik tuojau pat kietai įmigo.

Rytojaus dieną iš tikrųjų buvo daug kraujo.

Žuvo keturi žmonės. Mano akimis žiūrint, tai buvo vienas iš daugybės begalinių gentinių susirėmimų, prie kurių mes, libaniečiai, buvome pripratę. Šėrinė apskritai nekreipė į tai dėmesio, net neužsiminė apie praeitos nakties košmarą. Vis dėlto nuo to ryto pragaras ėmė artėti vis labiau ir labiau ir jau niekada nebenutolo. Tą pačią dieną, keršijant už tuos keturis žuvusius, buvo susprogdintas autobusas su dvidešimt šešiais palestiniečiais. Praslinkus dvidešimt keturioms valandoms, pasidarė nebeįmanoma vaikščioti gatvėmis – visur drioksėjo šūviai. Mokyklos buvo uždarytos, mokytoja parvežė Šėrinę namo. Ir nuo tos dienos mes jau nebesuvokėme, kas darosi. Vyras, nespėjęs užbaigti reikalų, grįžo namo, kiauras dienas skambindavo savo draugams, užimantiems aukštus postus vyriausybėje, bet niekas negalėjo jam pasakyti ką nors aiškaus ir suprantama. Šėrinė girdėjo gatvėje tratant šūvius, girdėjo, kaip mano vyras šaukia

į telefono ragelį, ir – didžiausiai mano nuostabai – nepratardavo nė žodžio. Aš vis bandydavau jai sakyti, jog visa tai greitai pasibaigs, jog veikiai mes ir vėl eisime į paplūdimį, tačiau ji nukreipdavo akis į šalį, prašydavo paskaityti kokią knygą, pagroti kokią plokštelę. Pragarui pamažu įsitvirtinant Beirute, Šėrinė skaitė ir klausėsi muzikos.

Atleiskite, nenoriu daugiau to prisiminti. Nenoriu prisiminti visų grasinimų, kuriuos teko išgirsti, nenoriu žinoti, kas buvo teisus, kas kaltas ir kas nekaltas. Galiu pasakyti tik tiek, jog po kelių mėnesių, norint pereiti iš vienos gatvės pusės į kitą, reikėjo sėsti į laivą, plaukti į Kiprą, ten persėsti į kitą laivą ir išlipti kitoje gatvės pusėje.

Beveik ištisus metus nedrįsome kojos kelti iš namų, vis tikėjomės, jog padėtis pagerės, galvojome, jog visa tai laikina, jog vyriausybė pagaliau padarys tvarką. Tačiau vieną rytą, klausydamasi plokštelės, uždėtos ant nedidelio grotuvėlio, Šėrinė padarė kelis šokio žingsnius ir staiga ėmė kartoti tokius žodžius: „Greit nesibaigs, ne, ne, nesibaigs."

Buvau ją benutildanti, tačiau vyras griebė man už rankos – mačiau, kad jis įdėmiai klausosi ir imasi jos žodžius į širdį. Ligi šiol nesuprantu, kas tuomet atsitiko, ir netgi dabar mudu apie tai nekalbame: tai uždrausta tema.

Rytojaus dieną vyras netikėtai ėmė ruoštis išvykti iš šalies, ir po dviejų savaičių mes jau buvome Londone. Vėliau mes sužinojome, jog per dvejus pilietinio karo metus *(Pilietinis karas vyko 1974–1975 metais – red. past.).* žuvo apie keturiasdešimt keturi tūkstančiai žmonių, sužeista šimtas aštuoniasdešimt tūkstančių, tūkstančiai liko be pastogės, nors ir nėra tikslių statistinių duomenų. Mūšiai nesiliovė, vėliau šalį užėmė svetima kariuomenė, ir pragaras tebėra ligi šiolei.

„Greit nesibaigs, ne, ne, nesibaigs", – tuomet sakė Šėrinė. Deja, dievaži, ji buvo teisi.

Lukas JESENAS PETERSENAS

trisdešimt dvejų metų, inžinierius, buvęs Šėrinės vyras

Atėnė jau žinojo, kad ji įdukrinta, kai susitikau ją pirmąjį kartą. Tuomet ji buvo devyniolikos ir kartą universiteto kavinėje vos nesukėlė muštynių, nes kažkas, pamanęs, kad ji anglų kilmės (šviesaus gymio, lygiais plaukais, kartais žalsvų, kartais pilkų akių), išdrįso nepagarbiai atsiliepti apie Artimuosius Rytus.

Buvo pati pirmoji semestro diena, studentai dar nepažinojo vienas kito. Staiga viena mergina pašoka, griebia kitai už gerklės ir suklinka nesavu balsu:

– Rasistė!

Pamačiau baimės pilnas merginos akis, smalsius nesuprantančių, kas atsitiko, kitų studentų žvilgsnius. Aš mokiausi vyresniame kurse, tad tučtuojau sumečiau, kokios bus pasekmės: pokalbis su rektoriumi, tyrimas, galimas daiktas, pašalinimas iš universiteto, nemalonumai policijoje dėl rasistinio išpuolio, ir taip toliau. Niekam neišeis į naudą.

– Užsičiaupk! – surikau, pats nesuvokdamas, ką darau.

Nebuvau pažįstamas nei su viena, nei su kita. Apskritai nesu taikdarys nei pasaulio išganytojas, ir, tiesą pasakius, ginčai jaunimo tarpe – labai įprastas dalykas. Be to, kaip sakiau, riksmas ištrūko man nejučia.

– Liaukis! – pridūriau kreipdamasis į gražuolę, griebusią už gerklės kitai merginai, beje, irgi gražuolei.

Ji atsigręžė, perverdama mane žaibuojančiomis akimis. Ir staiga jos išraiška pasikeitė. Ji nusišypsojo, tiesa, vis dar nepaleisdama kitos merginos.

– Tu pamiršai pridėti: būk gera.

Visi nusijuokė

– Liaukis, – paprašiau. – Būk gera.

Ji paleido merginą ir priėjo prie manęs. Visi neatitraukė nuo jos akių.

– Esi gražiai išauklėtas. Gal pavaišinsi cigarete?

Atkišau pakelį, ir mudu išėjome į kiemą. Jos pyktis iškart nuslūgo, ir po kelių minučių ji jau juokdamasi prašneko su manimi apie orą, paklausė, ar man patinka viena ar kita muzikos grupė. Išgirdau skambutį, skelbiantį paskaitų pradžią, bet man išgaravo iš galvos tai, ko buvau mokomas visą gyvenimą – drausmė. Mudu plepėjome, lyg nieko nebūtų buvę – nei universiteto, nei ginčo kavinėje, nei vėjo, nei vėsos, nei saulės, išskyrus tą merginą pilkomis akimis, tauškiančią apie tuščius, visiškai neįdomius dalykus, kurių vis dėlto galėjau klausytis iki gyvenimo pabaigos.

Po dviejų valandų mudu kartu pietavome. Po septynių – sėdėjome bare, vakarieniavome ir gėrėme tai, ką gerti leido kišenė. Mūsų pokalbiai krypo į asmenines temas, ir neilgai trukus man atsiskleidė kone visas jos gyvenimas: nė neklausiama, Atėnė pati man papasakojo apie savo vaikystę ir paauglės metus. Vėliau man paaiškėjo, kad taip ji elgiasi visada ir su visais, tačiau tą dieną man atrodė, jog esu išskirtinis, vienintelis vyras visoje žemėje, kuriam skiriamas toks dėmesys.

Londone ji atsidūrė kaip pabėgėlė, išsigelbėjusi iš pilietinio karo siaubiamo Libano. Jos tėvas, krikščionis maronitas *(Maronitų Bažnyčia, kildinama iš šventojo Marono, mirusio 423 metais, atitrūkusi ir nuo Bizantijos imperinės Bažnyčios, ir nuo sirų ortodoksų Bažnyčios, pavaldi Popiežiui, bet nepripažįsta celibato – red. past.)*, verslo reikalais glaudžiai susijęs su vyriausybe, niekaip nesiryžo emigruoti, nepaisydamas mirties grėsmės, kol pagaliau Atėnė, slapčia nusiklausiusi jo pokalbį telefonu, nutarė, kad laikas subręsti ir, prisiėmus dukters atsakomybę, apsaugoti tuos, kuriuos taip myli.

Ji atliko savotišką šokį, apsimetė pasinėrusi į transą (to išmoko koledže, studijuodama šventųjų gyvenimus) ir ėmė pranašauti. Protas neneša, kaip paauglė sugebėjo įtikinti suaugusius apsispręsti, vien remiantis jos žodžiais, tačiau Atėnė tvirtino, jog taip ir atsitiko, nes tėvas buvęs prietaringas, – ji tvirtai tikėjo išgelbėjusi tėvus nuo mirties.

Jie atvažiavo kaip pabėgėliai, bet anaiptol ne skurdžiai. Libaniečių bendruomenė pasklidusi po visą pasaulį, tad tėvui netrukus pavyko vėl sėkmingai imtis verslo, ir gyvenimas plaukė sena vaga. Atėnė lankė brangias mokyklas, mokėsi šokių – tai buvo jos vienintelė aistra, paskiau, gavusi vidurinio mokslo diplomą, įstojo į inžinerijos fakultetą.

Ten, Londone, tėvai kartą nuvedė ją į patį brangiausią restoraną ir atsargiai paaiškino, kad ji – ne tikra duktė, bet įdukrinta. Ji apsimetė nustebusi, išbučiavo juos ir pareiškė, jog jų santykiai nuo to nepasikeis.

Tiesą pasakius, tai nebuvo naujiena – kartą vienas šeimos draugas, neapykantos apimtas, jai išrėkė: „Tu – nedėkinga pamestinė, tu ne tikra jų duktė, tikriausiai todėl ir nemoki žmoniškai elgtis!“ Ji sviedė į jį peleninę, sužeidė jam veidą, dvi dienas verkė pasislėpusi savo kambaryje, bet vėliau susitaikė su savo likimu. Šeimos draugui visam gyvenimui liko randas, bet klausiamas, kaip jis atsirado, jis niekam nesakė tiesos, meluodamas, kad gatvėje jį užpuolę plėšikai.

Aš jai pasiūliau kitą dieną vėl susitikti. Ji atvirai pasisakė, jog tebėra skaisti, sekmadieniais eina į bažnyčią, meilės romanais nesidomi ir nieko kita neskaito, tik tai, kas susiję su padėtimi Artimuosiuose Rytuose.

Galiausiai pareiškė, kad ji labai užsiėmusi. Be galo užsiėmusi.

– Žmonės galvoja, kad vienintelė moters svajonė – ištekėti ir auginti vaikus. O tu, išklausęs mano gyvenimo istoriją, tikriausiai manai, jog esu labai nelaiminga. Labai klysti. Be to, puikiai suprantu, ko nori vyrai: jie gretinasi prie manęs, piršdamiesi mane „apsaugoti“.

Tik jie pamiršta, jog senovės Graikijoje kariai grįždavo iš žygio arba negyvi ant skydo, arba paženklinti randais ir dar labiau užsigrūdinę. Tai va, nuo pat gimtos dienos aš nesitraukiu iš mūšio lauko, tebesu gyva ir nenoriu, kad mane kas nors saugotų ar gintų.

Patylėjusi ji pridūrė:

– Matai, kokia aš išprususi.

– Labai išprususi, tačiau, kai puoli silpnesnį už save, iš tikrųjų reikia, kad kas nors tave saugotų ir gintų. Juk tu galėjai kaip niekur nieko išlėkti iš universiteto.

– Tavo tiesa. Rytoj susitiksime.

Nuo tos dienos mudu nuolat eidavome kartu pasivaikščioti, ir, mudviem vis labiau suartėjant, vis aiškiau jaučiau savo dvasios šviesą, nes Atėnė skatino mane atskleisti tai, kas geriausia slypi širdyje. Ji negalėjo pakęsti magijos knygų nei ezoterikos, tvirtindama, jog visa tai – šėtono pinklės, jog vienintelis išganymas – Jėzus, ir baigta. Vis dėlto retkarčiais išsakydavo mintis, kurios nelabai derinosi su Bažnyčios mokymu:

– Kristus gyveno tarp pavargėlių, prostitučių, muitininkų, žvejų. Man regis, taip Jis troško įteigti žmonėms mintį, jog dieviškoji kibirkštis gyva kiekvieno žmogaus širdyje ir niekada negęsta. Kai aš nusiraminu arba, priešingai, esu labai susijaudinusi, man toks įspūdis, kad Visatos virpesiai atitinka tuos, kuriuos į erdvę siunčiu aš. Ir tuomet man atsiveria tai, kas man nežinoma, – ir lyg pats Dievas nukreipia mano žingsnius. Būna tokių akimirkų, kai man viskas atsiskleidžia ir tampa aišku.

Ir tuojau pat pasitaisė:

– Meluoju.

Atėnė visada gyveno dviejuose gretutiniuose pasauliuose: vienas jai atrodė tikras, kitas – atsivėręs tikėjimo dėka.

Beveik visą semestrą sprendusi lygtis, studijavusi aukštąją matematiką ir braižiusi brėžinius, staiga ji pareiškė ketinanti mesti mokslus.

– Betgi anksčiau apie tai nė nekalbėjai!

– Bijojau tau apie tai užsiminti. Matai, šiandien buvau pas savo kirpėją: ji dirbo dieną ir naktį, kad tik jos duktė galėtų baigti sociologijos kursą. Galų gale jos duktė gavo diplomą, ilgai dilino slenksčius, varstė įstaigų duris, kol cemento gamykloje įsitaisė sekretore. Ir vis dėlto mano kirpėja šiandien didžiuodamasi kartojo: „Mano duktė turi aukštojo mokslo diplomą!"

Diduma mano tėvų draugų ir mano tėvų draugų vaikų turi aukštojo mokslo diplomus. Tačiau tai nereiškia, kad jiems pavyksta susirasti norimą darbą, priešingai – jie stoja į universitetus ir baigia juos tik todėl, jog dar tais laikais, kai būdavo svarbu baigti universitetą, kažkoks tipas pasakė, kad, norint ką nors pasiekti gyvenime, reikia turėti diplomą. Ir pasaulis neteko puikių sodininkų, duonkepių, antikvarų, mūrininkų, rašytojų.

Aš paprašiau dar truputį pagalvoti, apsvarstyti tokį svarbų sprendimą. Užuot atsakiusi, ji padeklamavo man Roberto Frosto eilėraštį:

Priėjęs kryžkelę miške,
Patraukiau nemintu taku.
Tik tuo skiriuosi nuo kitų.

Rytojaus dieną ji neatėjo į paskaitas. Kai mudu susitikome, paklausiau, ką ji ketina daryti.

– Ištekėsiu. Pasigimdysiu vaikelį.

Ji negrasino, nors pasijutau priremtas prie sienos. Man buvo dvidešimt, Atėnei – devyniolika, ir aš galvojau, jog dar ankstoka žengti tokį žingsnį.

Atėnė nejuokavo. Man teko rinktis: arba netekti vienintelio dalyko, į kurį buvo nukreiptos visos mano mintys, tai yra tos moters meilės, arba atsisakyti laisvės ir viso to, ką žadėjo man ateitis.

Pridėjęs ranką prie širdies, galiu prisipažinti, jog apsispręsti man buvo visiškai nesunku.

Tėvas Džankarlas FONTANA

septyniasdešimt dvejų metų

Savaime aišku, aš labai nustebau, kai tiedu jaunuoliai, dar pernelyg jauni santuokai, atėjo į bažnyčią ir paprašė, kad juos sutuokčiau. Aš menkai pažinojau Luką Jeseną Peterseną, tačiau tą pačią dieną patyriau, kad jo tėvai, kilę iš smulkiųjų Danijos bajorų, kietai nusistatę prieš sūnaus vedybas. Ir ne vien prieš vedybas, bet ir prieš bažnytinę santuoką.

Remdamasis neginčijamais moksliniais įrodymais, jo tėvas tvirtino, jog Biblija, kuria pagrįsta visa religija, – tiesą pasakius, anaiptol ne viena knyga, bet šešiasdešimt šešių skirtingų rankraščių sąvadas, ir niekam nežinoma nei kuo vardu buvo autoriai, nei kas jie tokie buvo, nei kaip vadinosi jų veikalas, jog po pirmosios dalies praslinko visas tūkstantmetis, kitaip sakant, antra tiek, kiek skaičiuojama nuo tos dienos, kai Kolumbas atrado Ameriką. Ir jog nė vienai gyvai būtybei mūsų planetoje – nuo makakų iki paukščių – nereikia dešimties įsakymų, kad žinotų, kaip dera elgtis. Svarbiausia – laikytis gamtos dėsnių, ir tuomet pasaulyje viešpatausianti darna.

Aišku, kad aš skaičiau Bibliją. Aišku, kad aš žinau šį tą apie tai, kaip ji atsirado. Tačiau žmonės, ją rašę, buvo Dievo Valios įrankiai, ir Jėzus paskelbė sandorą, kur kas paveikesnę už dešimt įsakymų: Jis skelbė meilę. Paukščiai, makakos ir visi kiti panašūs Dievo sukurti gyviai vadovaujasi instinktais ir gyvena pagal jiems įdiegtą programą. Žmones apibūdinti ne taip paprasta, nes jie pažino meilę ir jos pinkles.

Tai va, aš vėl pamokslauju, nors iš tikrųjų užsibrėžiau tikslą papasakoti apie Atėnės ir Luko santykius. Man bekalbant su jaunuoliu (beje, mes nepriklausome tam pačiam tikėjimui, todėl aš neprivalau saugoti išpažinties paslapties), paaiškėjo, kad jo artimieji ne tik užkietėję antiklerikalai, bet ir griežtai nusistatę prieš sūnaus santuoką su užsieniete. Ta proga man kilo mintis jį paprašyti pacituoti tėvams bent tą Biblijos ištraukėlę, kur nedėstomos tikėjimo tiesos, bet paprasčiausiai kreipiamasi į sveiką protą:

„Neniekink edomitų, nes jie tavo broliai, nė egiptiečių, nes buvote ateiviai jų žemėje.“ (Pakartoto Įstatymo knyga, 23, 8. – red. past.)

Atsiprašau. Aš vėl cituoju Bibliją, tačiau prižadu daugiau taip nedaryti. Pasikalbėjęs su Luku, praleidau mažų mažiausia dvi valandas su Šėrine, arba Atėne, kaip ji nori, kad ją visi vadintų.

Atėnė mane visada domino. Kai tik pirmąkart ją pamačiau bažnyčioje, man pasirodė, kad jai stačiai ant kaktos parašytas troškimas tapti šventąja. Ji man papasakojo tai, ko nežinojo jos mylimasis: ilgai netrukus prieš pilietinio karo pradžią Beirute kaip šventoji Teresė Lizjietė ji irgi matė daug kraujo gatvėse. Savaime suprantama, tai galima paaiškinti vaikystės ir paauglystės metais patirta trauma, tačiau apskritai toks dalykas, paprastai vadinamas „vaizduotės polinkiu į šventumą“, atsitinka visiems mums, vieniems stipriau, kitiems silpniau. Staiga kokią sekundės dalelytę mums pasirodo, jog esame išganyti, visos nuodėmės atleistos, meilė viską įveikia ir gali mus pakeisti iš pagrindų.

Tačiau kaip tik tokią akimirką mus apima baimė. Visiškai atsiduoti meilei, nesvarbu, ar dangiškajai, ar žemiškajai, – vadinasi, atsižadėti visko, netgi savo gerovės ir valios pačiam priimti sprendimus. Tai ir yra meilė tikrąja to žodžio prasme. Tiesą pasakius, mes nenorime tokio išganymo, kokį pasirinko Dievas, kad išpirktų mūsų nuodėmes: mes norime patys nuspręsti, ką mums dera daryti, suvokti kiekvieną savo sprendimą ir pasirinkti tai, ką trokštame garbinti.

Meilė to nepripažįsta: ji ateina, įsišaknija, įsiviešpatauja ir viską tvarko savo nuožiūra. Tik tie, kurie iš tikrųjų turi dvasios stiprybę, atsiduoda jai visa savo esybe, o Atėnė kaip tik buvo tokia.

Ji buvo tokios tvirtos dvasios, jog praleisdavo valandų valandas, pasinėrusi į kontempliaciją. Ji turėjo ypatingą polinkį į muziką; kaip girdėjau, puikiai šoko, tačiau kadangi bažnyčioje ne vieta šokti, kiekvieną rytą ji atsinešdavo gitarą ir prieš paskaitas giedodavo giesmes Švenčiausiajai Mergelei Marijai.

Prisimenu, kaip pirmą kartą išgirdau ją giedant. Tuomet paaukojau rytmetines mišias būreliui parapijiečių, linkusių žiemą anksti keltis, bet staiga prisiminiau, kad pamiršau išimti pinigus iš aukų dėžutės. Kai, grįžęs atgal, išgirdau muziką, viskas man pasirodė pasikeitę, lyg bažnyčioje būtų apsilankęs angelas. Vienoje navoje pastebėjau ekstazės apimtą kokių dvidešimties metų merginą: ji giedojo psalmes, pritardama gitara ir nenutraukdama akių nuo Nekaltai Pradėtosios Švenčiausiosios Mergelės Marijos paveikslo.

Aš priėjau prie aukų dėžutės. Pamačiusi mane, ji nutilo, bet aš linktelėjau galvą, paskatindamas giedoti toliau. Paskiau atsisėdau į klauptą ir užsimerkęs ėmiau klausytis.

Tą akimirką mane apėmė dangiškoji palaima, pasijutau lyg aukštybių apdovanotas „vaizduotės polinkiu į šventumą“. Tarytum įspėjusi, kas darosi mano širdyje, ji kartais nustodavo giedoti ir kurį laiką tylėdavo. Tomis akimirkomis aš kalbėdavau maldą. Paskiau vėl suskambėdavo muzika.

Aš aiškiai suvokiau, jog man dovanota nepakartojama gyvenimo akimirka – viena tų stebuklingų akimirkų, kurių prasmė mums atsiskleidžia tik vėliau, praėjus kuriam laikui. Sėdėjau ten visa savo esybe atsitvėręs nuo praeities ir ateities, gyvendamas tik tuo rytmečiu, tik ta muzika, ta malone, ta netikėta malda. Pasinėriau į savotišką ekstazę, visa širdimi dėkingas Dievui, kad esu šiame pasaulyje, džiaugdamasis, jog, įveikęs artimųjų pasipriešinimą, nuėjau savo

pašaukimo keliu. Kukli koplytėlė, merginos balsas, rytmečio šviesa, užliejanti navą, – visa tai, mano akimis žiūrint, dar sykį patvirtino, jog Viešpaties didybė reiškiasi kasdienybėje.

Rodos, praslinko visa amžinybė, kai pagaliau mergina nutilo ir nustojo tvinti ašaros. Tik tuomet pamačiau, jog tai mano parapijietė. Nuo tos dienos mudu susidraugavome ir visada, kai tik galėdavome, malda ir muzika drauge garbindavome Švenčiausiąją Mergelę.

Tačiau, išgirdęs, kad ji nori ištekėti, negalėjau atsitokėti iš nuostabos. Kadangi buvome geri draugai, paklausiau, kaip, jos nuomone, į ją žiūri būsimojo vyro artimieji.

– Blogai. Labai blogai.

Be galo atsargiai pasidomėjau, ar ji nenorinti ištekėti dėl kokios kitos priežasties.

– Aš dar skaisti. Ne, aš ne nėščia.

Tuomet paklausiau, ar ji pranešusi tėvams apie savo ketinimą, ir ji atsakė, jog taip, pranešusi ir jog tėvai buvę priblokšti, motina apsipylusi ašaromis, tėvas įsiutęs ir pratrūkęs grasinimais.

– Ateidama čionai muzika pašlovinti Švenčiausiosios Mergelės, aš negalvoju apie tai, ką pasakys žmonės: paprasčiausiai atveriu jai širdį. Ir taip buvo visada nuo to laiko, kai gyvenu savo protu: esu indas, kuriame reiškiasi Dieviškoji Energija. Ir dabar toji Energija reikalauja, kad aš pasigimdyčiau vaikelį ir suteikčiau jam tai, ko man nesuteikė tikroji motina: globą ir apgintį.

– Niekas negali jaustis saugus šioje žemėje, – atsakiau. – Tau prieš akis ilgas gyvenimas, dar turi gražaus laiko – sulauksi to kūrybos stebuklo.

Tačiau Atėnė jau buvo apsisprendusi:

– Šventoji Teresė nesipriešino ją apnikusiai ligai, priešingai, laikė ją ypatingos Malonės ženklu. Šventoji Teresė buvo daug jaunesnė, tik penkiolikos, kai nutarė stoti į vienuolyną. Jai neleido, tačiau ji nesusitaikė su tuo, pasiryžo prašyti leidimo patį popiežių. Ar jūs įsi-

vaizduojate, ką tai reiškė? Kalbėtis su pačiu popiežiumi! Ir ji pasiekė savo tikslą. Taigi ta pati Malonė meldžia mane kur kas lengvesnio ir tauresnio nei liga dalyko – meldžia mane, kad būčiau motina. Jeigu ilgai lauksiu, negalėsiu būti savo sūnaus draugė – būsime labai skirtingo amžiaus ir neturėsime nieko bendra.

– Tu ne viena tokia, – atsakiau.

Tačiau Atėnė, lyg negirdėdama mano žodžių, neatlyžo:

– Aš jaučiuosi laiminga tik tomis akimirkomis, kai galvoju, jog Dievas yra ir mane girdi. To man negana, kad galėčiau gyventi, ir viskas atrodo beprasmiška. Apsimetu linksma ir laiminga, slepiu liūdesį, nenorėdama sukelti rūpesčių tiems, kurie mane taip myli ir taip manimi rūpinasi. Tačiau visai neseniai aš pradėjau rimtai galvoti apie savižudybę. Naktimis, prieš užmigdama, ilgai šnekuosi pati su savimi, bandau išginti tą mintį iš galvos, nes, atsisveikindama su gyvenimu, pasirodyčiau nedėkinga visiems: tai būtų bėgimas, kuris sukeltų nebent ašaras ir skausmą. Rytmečiais ateinu čionai pasikalbėti su Švenčiausiąja Mergele, meldžiu, kad išvaduotų mane nuo demonų, su kuriais grumiuosi ištisą naktį. Ligi šiol tai man padėdavo, tačiau jaučiu, jog mano valia ima silpti. Aš žinau, jog esu pašaukta būti motina, gana ilgai stengiausi nuslopinti tą pašaukimą, bet dabar laikau savo pareiga į jį atsiliepti. Tas pašaukimas – motinystė. Arba įvykdysiu savo pareigą, arba išprotėsiu. Jeigu nesugebėsiu pamatyti, kaip manyje bręsta gyvybė, nebegalėsiu taikstytis su gyvenimu šioje žemėje.

Lukas JESENAS PETERSENAS

buvęs Šėrinės vyras

Gimus Vioreliui, man kaip tik suėjo dvidešimt dveji. Tuomet jau buvau nebe studentas, ką tik vedęs savo bendrakursę, o subrendęs vyras, ant pečių užsikrovęs sunkią atsakomybę už savo šeimą. Mano tėvai (tiesą pasakius, derėjosi tėvas, nes motina be perstojo verkė į ragelį, tai kartodama, jog aš išprotėjau, tai sakydama, kad labai norėtų pasūpauti mažylį ant rankų), savaime suprantama, nė nepasirodę per vedybų ceremoniją, pasisiūlė tuo atveju, jeigu išsiskirsiu, duoti pinigų vaiko išlaikymui. Aš tikėjausi, jog vėliau jie supras, kaip aš myliu Atėnę ir kaip trokštu su ja gyventi, ir susitaikys su mūsų vedybomis.

Nieko panašaus neįvyko. Taigi aš privalėjau maitinti šeimą. Mečiau mokslą. Netrukus man paskambino tėvas ir pagrasino, kad negausiu palikimo, jeigu jo neklausysiu, tačiau pažadėjo, jo žodžiais tariant, „laikinai mane paremti", jeigu grįšiu į universitetą. Aš atsisakiau: jaunatviškas romantizmas reikalauja visada pulti į kraštutinumus. Pareiškiau, jog pats vienas įveiksiu visus sunkumus.

Iki tos dienos, kai gimė Viorelis, Atėnė stengėsi man padėti geriau save pažinti. Ir pasitelkė į pagalbą anaiptol ne seksą – gana nedrąsų, turiu prisipažinti, – bet muziką.

Vėliau man paaiškėjo, kad muzika lydi žmogų nuo pat pirmykščio būvio. Mūsų protėviai, urviniai žmonės, kraustydamiesi iš vienos vietos į kitą, ne kažin ką galėdavo neštis su savimi, tačiau, kaip įrodė šiuolaikinė archeologija, be būtiniausių maisto atsargų, jie vi-

sada imdavo muzikos instrumentą, paprastai būgną. Muzika ne tik nuramina, teikia malonumo ir stiprybės, muzika – tai ir ideologija. Žmogų pažinsi iš to, kokios muzikos jis klausosi.

Žiūrėdamas, kaip šoka nėščia Atėnė, klausydamasis, kaip ji skambina gitara, idant mažylis jos įsčiose būtų ramus ir suprastų, kad jis mylimas, aš ilgainiui suvokiau, jog jos pasaulėžiūra turi įtakos ir mano gyvenimui. Kai tik Atėnė grįžo namo su naujagimiu, mes jam davėme paklausyti Albinonio *adagio*. Kai mudu susipykdavome, mus gelbėdavo muzika, padėdama išbristi iš keblios padėties, nors niekada nesugebėjau suprasti, koks loginis ryšys galėtų sieti tuos du dalykus, juo labiau kad mudu neturėjome nieko bendra su hipiais *(Muzikos hipiai klausydavosi grupėmis, tai buvo savotiškas ritualas, religijos pakaitalas, magija – red. past.)*.

Šiaip ar taip, visa ta romantika negalėjo mums padėti užsidirbti pinigų. Aš nemokėjau griežti jokiu instrumentu, nebūčiau sugebėjęs netgi kokiame nors bare linksminti lankytojų, tad galų gale statybos firmoje įsidarbinau sąmatininku stažuotoju. Atlyginimas buvo valandinis, palyginti menkas, todėl išeidavau anksti ir pareidavau vėlai. Sūnaus beveik nematydavau – jis miegodavo, žmona jausdavosi amžinai išvargusi, tad negalėdavau su ja nei pasikalbėti, nei pasimylėti. Kiekvieną naktį mąstydavau: kada pagerės mūsų finansinė padėtis ir kada pagaliau atgausime orumą, kurio esame nusipelnę? Nors ir pritardavau Atėnei, kai ji tvirtindavo, jog daugeliu atvejų diplomas nereikalingas, vis dėlto inžinerijos (taipgi kaip teisės ir medicinos) srityje svarbiausia – žinios, kurių trūkumas kelia pavojų kitų žmonių gyvybei. Man teko nutraukti mokslą, nors aš studijavau tą specialybę, kurią pats buvau pasirinkęs, ir atsisakyti tokios širdžiai brangios svajonės.

Prasidėjo ginčai. Atėnė skundėsi, kad skiriu per mažai dėmesio mažyliui, jog vaikui reikia tėvo, jog apskritai, jeigu jai būtų reikėję vien vaikelio, būtų galėjusi jį pasigimdyti ir pati viena, neužkrau-

dama tiek rūpesčių man ant galvos. Aš ne kartą ėjau pasivaikščioti, trinktelėjęs durimis ir surikęs, jog ji manęs nesuprantanti ir jog mano protas nenešąs, kaip aš galėjęs pritarti tokiai „beprotystei" – pasidaryti vaikelį dvidešimties metų, nespėjus susikurti tvirtesnio ekonominio pagrindo. Pamažu nustojome netgi mylėtis: gal jautėmės pernelyg pavargę, o gal paprasčiausiai nebegalėjome pakęsti vienas kito.

Pagaliau puoliau į baisiausią neviltį, įsitikinęs, jog manimi gudriai naudojasi mylima moteris. Atėnė pastebėjo, kad aš sugniužęs, tačiau, užuot man padėjusi, visą savo energiją nukreipė į Viorelį ir muziką. Retkarčiais aš susisiekdavau su tėvais ir amžinai girdėdavau tą pačią giesmę, kad „ji pasidarė vaiką, norėdama tave pagauti".

Kita vertus, labai sustiprėjo jos religingumas. Ji pareikalavo pakrikštyti vaiką pagal visas taisykles jos pačios pasirinktu rumunų kilmės Viorelio vardu. Man regis, išskyrus kelis emigrantus, visoje Anglijoje nebuvo nė vieno žmogaus, vardu Viorelis, tačiau man patiko tas vardas, ir aš supratau, jog Atėnė bando užmegzti kažkokį keistą ryšį su praeitimi, kurios nė nespėjo patirti, – su dienomis, praleistomis Sibijaus našlaičių prieglaudoje.

Aš stengiausi prie visko prisitaikyti, bet jaučiau, jog vaikas kaltas, kad prarandu Atėnę. Ginčai padažnėjo, Atėnė ėmė grasinti išeisianti iš namų, nes, mums riejantis, Viorelis gaunąs daug „neigiamos energijos". Vieną vakarą, eilinį kartą išgirdęs tokį grasinimą, pats išėjau iš namų, tikėdamasis, jog, truputį apsiraminęs, sugrįšiu.

Leidausi klaidžioti po Londoną, kur akys veda, keikdamas ir savo pasirinkimą, ir sūnų, ir žmoną, kaip man atrodė, visiškai man abejingą. Įėjau į pirmą pasitaikiusį barą prie metro stoties, išgėriau keturias porcijas viskio. Kai vienuoliktą valandą baras užsidarė, užsukau į parduotuvę, iki pat vėlios nakties prekiaujančią alkoholiu, nusipirkau butelį viskio, atsisėdau aikštėje ant suoliuko ir gėriau toliau. Prie manęs priėjo būrelis jaunuolių, paprašė, kad juos pavaišinčiau,

aš atsisakiau, ir jie mane primušė. Netrukus pasirodė policija, ir visi atsidūrėme nuovadoje.

Mane paleido tik tada, kai susimokėjau užstatą. Savaime aišku, pasakiau, kad neturiu jaunuoliams jokių pretenzijų, kad ginčas kilo dėl menkniekio, kitaip kelis mėnesius turėčiau vaikščioti po teismus kaip užpuolimo auka. Buvau toks girtas, jog, išeidamas iš nuovados, nugriuvau ant policijos inspektoriaus stalo. Šis supyko, bet, užuot areštavęs už pareigūno įžeidimą, išgrūdo mane pro duris.

Gatvėje manęs laukė vienas tų užpuolikų. Padėkojo, kad nepadaviau jo į teismą, pasakė, jog esu visas purvinas ir kruvinas, ir pasiūlė man kur nors persirengti, nieku gyvu taip negrįžti namo. Užuot ėjęs savo keliu, paprašiau jį malonės – išklausyti mane, nes man reikėjo žūtbūt išsikalbėti.

Kone visą valandą jis klausėsi mano dejonių. Tiesą pasakius, kalbėjau ne su juo, bet pats su savimi – jaunuoliu, kuriam prieš akis buvo visas gyvenimas, puikiausia ateitis, kurio tėvai turėjo naudingų pažinčių, galinčių atverti visas duris, o štai dabar jis atrodė kaip paprasčiausias Hemstedo valkata – girtas, išsekęs, puolęs į neviltį, tuščiomis kišenėmis. Ir vis dėl moters, kuri nekreipė į jį dėmesio.

Baigdamas savo pasakojimą, kur kas aiškiau suvokiau, į kokią padėtį pakliuvau: patikėjęs, jog meilė gali viską, sugrioviau savo gyvenimą. Ne, netiesa: kartais meilė nustumia mus į bedugnę, bet visa bėda, jog paprastai drauge mes įtraukiame ir mylimus artimuosius. Dabar, risdamasis prarajon, galėjau pražudyti ne tik save, bet ir Atėnę su Vioreliu.

Tą akimirką tariau sau, jog esu vyras, o ne jaunuolis, gimęs auksiniame lopšyje, ir privalau garbingai atremti likimo smūgius. Grįžau namo, Atėnė jau miegojo pasiguldžiusi kūdikį į lovą. Išsimaudžiau, išėjęs išmečiau nešvarius drabužius gatvėje į šiukšlių konteinerį ir atsiguliau, stebuklingai išsiblaivęs.

Rytojaus dieną pasakiau žmonai, jog noriu skirtis. Ji paklausė kodėl.

– Todėl, kad tave myliu. Ir myliu Viorelį. O nieko kita nedarau, tik kaltinu judu abu, jog dėl jūsų atsisakiau savo svajonės tapti inžinieriumi. Jeigu būtume truputį palaukę, viskas būtų susiklostę kitaip, tačiau tu galvojai tik apie savo planus, visiškai pamiršusi mane.

Atėnė neatsakė, lyg būtų laukusi tų žodžių arba instinktyviai skatinusi mane juos pasakyti.

Mano širdis plūdo krauju, nes aš tikėjausi, kad ji prašys jos nepalikti. Tačiau ji buvo rami, nuolanki likimui, tik rūpinosi, kad, garsiai kalbėdami, nepažadintume vaiko. Tuomet įsitikinau, jog ji niekada manęs nemylėjo, jog aš buvau tik priemonė įgyvendinti jos beprotišką svajonę – devyniolikos metų pasigimdyti vaikelį.

Aš pasiūliau jai toliau gyventi tame bute, bet ji atsisakė: persikelsianti pas motiną, pagyvensianti ten kurį laiką, kol susirasianti darbą ir išsinuomosianti būstą. Paklausė, ar duosiu pinigų Viorelio išlaikymui. Aš tuojau pat pažadėjau.

Paskiau atsistojau, paskutinį kartą karštai pabučiavau, primygtinai pasiūliau niekur nesikelti, bet ji atsakė, jog, kai tik susidėsianti daiktus, iškart persikelsianti pas motiną. Aš apsigyvenau pigiame viešbutyje ir kiekvieną vakarą laukiau, kad ji paskambins, paprašys grįžti ir pradėti viską iš naujo, – aš buvau pasiryžęs gyventi kaip ir anksčiau, nes atsiskyręs suvokiau, jog visame pasaulyje neturiu širdžiai brangesnių žmonių už žmoną ir sūnelį.

Po savaitės pagaliau ji paskambino. Tačiau pasakė tik tiek, jog susidėjo visus daiktus ir nebeketina grįžti. Dar po dviejų savaičių sužinojau, kad ji išsinuomojo mažytę mansardą Baseto gatvėje, kur reikėjo kasdien kopti laiptais į trečią aukštą su kūdikiu ant rankų. Praslinko dar du mėnesiai, ir pagaliau mudu pasirašėme visus popierius.

Taip aš amžinai netekau savo tikrosios šeimos. Tuo tarpu tėvai mane sutiko išskėstomis rankomis.

Mums išsiskyrus, be galo kentėjau mąstydamas, ar tikrai padariau klaidą, žengiau neapgalvotą žingsnį, kaip būdinga žmonėms, ankstyvojoje jaunystėje be saiko prisiskaičiusiems meilės romanų ir troškusiems bet kuria kaina pakartoti Romeo ir Džiuljetos mitą. Kai skausmas nuslūgo, – o tokias žaizdas gydo tik laikas, – suvokiau, kad likimas man leido sutikti tą vieną vienintelę moterį, kurią būčiau galėjęs mylėti visą gyvenimą. Kiekviena akimirka, praleista drauge su ja, buvo neįkainojama, ir, nepaisant to, kas atsitiko, būčiau galėjęs iš naujo pasukti tuo pačiu keliu.

Laikas ne tik pagydė žaizdas, bet ir davė man įdomią pamoką: aš supratau, kad gyvenime įmanoma mylėti ne tik vieną kartą. Aš vedžiau, esu laimingas su savo antrąja žmona ir negaliu įsivaizduoti, kaip galėčiau be jos gyventi. Be kita ko, ir neketinu atsižadėti viso to, ką patyriau, juo labiau kad niekada nebandau lyginti ankstesniojo gyvenimo su dabartiniu: meilės neįmanoma matuoti, kaip matuojame kelio ilgį arba pastato aukštį.

Iš pirmosios santuokos liko dar kai kas, ko aš negaliu nebranginti: sūnus, jos didžiosios svajonės vaisius, tos svajonės, kurią ji man atskleidė prieš vedybas. Turiu dar vieną sūnų iš antrosios santuokos, tačiau dabar, priešingai nei prieš dvylika metų, esu pasiruošęs visiems tėvui skirtiems likimo išbandymams.

Kartą, nuvažiavęs savaitgaliui pasiimti Viorelio, ryžausi paliesti skaudamą vietą: paklausiau Atėnę, kodėl tuomet ji buvo tokia rami, kai pasakiau, jog noriu skirtis.

– Todėl, kad išmokau visą gyvenimą kentėti tylėdama, – atsakė ji.

Ir tik tada mane apkabino ir išverkė visas ašaras, kurias mielai būtų išliejusi aną dieną.

Tėvas Džankarlas FONTANA

Pamačiau, kaip ji sekmadienį atėjo mišių, kaip paprastai nešina vaikeliu ant rankų. Žinojau, kad ji turi sunkumų, tačiau ligi tos dienos galvojau, kad tai įprasti nesutarimai, neišvengiami jaunose šeimose, ir tikėjausi, jog anksčiau ar vėliau gyvenimas įeis į vėžes, juo labiau kad vyras ir žmona abu stačiai spinduliavo Gėriu.

Ištisus metus ji nė karto nebuvo atėjusi rytą su gitara pašlovinti Švenčiausiosios Mergelės – atsidėjusi rūpinosi Vioreliu, kurį turėjau garbę krikštyti, nors ir neprisimenu nė vieno šventojo tokiu vardu. Šiaip ar taip, sekmadieniais visada ateidavo mišių, ir po pamaldų, parapijiečiams išsiskirsčius, likdavome pasišnekėti. Ji sakė, jog aš – vienintelis jos draugas, jog mudu kartu šloviname Dangaus Valdovą, tačiau dabar norinti pasiguosti, pasidalyti šios žemės rūpesčiais.

Ji mylėjo Luką, kaip dar nieko nebuvo mylėjusi pasaulyje, troško, kad jis būtų jos gyvenimo draugas, sūnaus tėvas, žmogus, kuris visko atsižadėtų ir turėtų drąsos sukurti su ja šeimą. Prasidėjus pirmiesiems nesutarimams, ji bandė jį įtikinti, jog visa tai laikina, jog ji turinti atsidėti mažyliui, nors anaiptol neketinanti jo lepinti, kad išaugtų mamos sūnelis, ir neilgai trukus jis turėsiąs pats grumtis su gyvenimo sunkumais. Tuomet ji vėl būsianti žmona ir moteris, kokia buvo jiemdviem susipažinus, galbūt netgi dar geresnė, nes tik dabar kaip reikiant perpratusi savo priedermes ir atsakomybę, kurią prisiėmė jį pasirinkdama. Vis dėlto Lukas kaip ir anksčiau jautėsi atstumtas, o ji beviltiškai stengėsi būti gera žmona ir motina, tačiau

visada privalėdavo pasirinkti vieną katrą ir tokią akimirką, be menkiausios abejonės, pasirinkdavo Viorelį.

Nors ir kaip menkai išmaniau psichologiją, vis dėlto atsakiau, jog nebe pirmą kartą girdžiu tokią istoriją, jog, susidarius tokioms aplinkybėms, vyrai paprastai jaučiasi atstumti, tačiau ilgainiui viskas įeina į vėžes: jau ne kartą esu susidūręs su panašaus pobūdžio bėdomis, kalbėdamasis su parapijiečiais. Kartą, mudviem taip bešnekučiuojant, Atėnė prisipažino, kad, galimas daiktas, truputį paskubėjo – susižavėjusi romantišku jaunos motinos įvaizdžiu, ji aiškiai nesuvokė tikrų sunkumų, neišvengiamai iškylančių gimus kūdikiui. Tačiau dabar jau esą per vėlu atgailauti.

Ji mane paklausė, ar negalėčiau pasikalbėti su Luku – beje, jis dar nė karto nebuvo pasirodęs bažnyčioje: gal netikėjo Dievu o gal norėjo sekmadienio rytmečius verčiau praleisti su sūneliu. Aš mielai sutikau, jeigu tik jis ateisiąs savo noru. Tačiau tuo metu, kai Atėnė buvo jį beprašanti susitikti su manimi, įvyko didžioji nelaimė, ir jos vyras išėjo iš namų.

Aš jai patariau turėti kantrybės, tačiau ji buvo sužeista į pat širdį. Kartą ji jau buvo pamesta vaikystėje, tad dabar visą neapykantą, kurią jautė savo tikrai motinai, nevalingai nukreipė prieš Luką, nors vėliau, kaip žinau, jiedu vėl pasidarė geri draugai. Tačiau tuomet, Atėnės akimis žiūrint, nebuvo didesnės nuodėmės už šeimos išardymą.

Ji ateidavo į bažnyčią kiekvieną sekmadienį, tačiau po mišių iškart grįždavo namo – mat neturėjo su kuo palikti vaikelio, ir mažylis labai verkdavo per pamaldas, trukdydamas parapijiečiams susikaupti. Kartą vis dėlto mudviem pavyko pasikalbėti, ir ji pasisakė dirbanti banke, išsinuomojusi butą, tad aš galįs nesirūpinti: „tėvas" (ji stengdavosi neminėti vyro vardu) vykdąs savo pareigą ir duodąs pinigų vaiko išlaikymui.

Kol galiausiai atėjo tas lemtingasis sekmadienis.

Apie tai, kas atsitiko tą savaitę, man papasakojo vienas parapijietis. Keletą vakarų pagret meldžiau angelus, kad man įkvėptų kokią mintį, paaiškintų, ką turiu daryti: kam atlikti savo pareigą – Bažnyčiai ar žmonėms? Tačiau angelai neapsireiškė, ir aš susisiekiau su savo vyresniuoju, ir jis pareiškė man, jog Bažnyčia sugebėjo išgyventi tik todėl, kad griežtai laikėsi savo mokymo, ir jeigu mes būtume darę išimtis, būtume pražuvę jau viduramžiais. Gerai suvokdamas, kas neišvengiamai turi įvykti, norėjau susiskambinti su Atėne, bet ji nebuvo man palikusi savo naujojo telefono numerio.

Tą rytą, kai, laimindamas duoną, kėliau ostiją, man drebėjo rankos. Kartojau apaštalų žodžius, tūkstančius metų perduodamus iš kartos į kartą. Tačiau mano mintys krypo į jaunąją moterį su kūdikiu ant rankų – naująją Švenčiausiąją Mergelę Mariją, vienišos ir apviltos motinystės ir meilės stebuklą: kaip paprastai ji stojo į eilę ir pamažu artėjo prie altoriaus, norėdama priimti Komuniją.

Man regis, diduma bažnyčioje susirinkusių bendruomenės narių jau žinojo, kas atsitiko. Ir visi žiūrėjo į mane, spėliodami, ką aš darysiu. Iš visų pusių mane supo teisuoliai, nusidėjėliai, fariziejai, Sinedriono šventikai, apaštalai, mokiniai, geros ir blogos valios žmonės.

Atėnė sustojo prieš mane ir padarė tai, ką darydavo visada per Komuniją: užsimerkė ir prasižiojo laukdama Kristaus kūno.

Kristaus kūnas buvo mano rankose.

Ji atsimerkė nesuvokdama, kas atsitiko.

– Pasikalbėsime vėliau, – sušnabždėjau.

Ji nepajudėjo iš vietos.

– Užpakaly tavęs stovi žmonės, laukia savo eilės. Pasikalbėsime vėliau.

– Kas čia darosi? – paklausė ji taip garsiai, jog išgirdo visi aplink.

– Pasikalbėsime vėliau.

– Kodėl jūs man neduodate Komunijos? Kodėl mane žeminate, visiems matant? Nejaugi negana to, ką aš jau iškentėjau?

– Atėne, Bažnyčia draudžia teikti Komuniją išsiskyrusioms moterims. Šią savaitę tu pasirašei skyrybų dokumentus. Pasikalbėsime vėliau, – dar sykį pridūriau.

Ji nepajudėjo iš vietos, ir aš mostu liepiau stovinčiam už Atėnės ją apeiti. Toliau dalijau Komuniją parapijiečiams, kol jos priėjo paskutinis žmogus. Ir tuomet, dar nespėjęs atsigręžti į altorių, išgirdau tą balsą.

Toks balsas negalėjo ištrūkti iš lūpų merginai, giesmėmis šlovinusiai Švenčiausiąją Mergelę, pasakojusiai apie savo svajones, prisipažinusiai, kaip ją sujaudinę šventųjų gyvenimų aprašymai, beveik su ašaromis akyse dėsčiusiai apie savo vedybinio gyvenimo negandas. Tai buvo sužeisto žvėries riksmas, pažeminto, neapykanta trykštančio žvėries riksmas.

– Tebūnie prakeikta ši vieta! – pasigirdo balsas. – Būkite prakeikti jūs visi, kurie neklausote Kristaus žodžių ir jo mokymą paverčiate akmeniniu statiniu! Nes Kristus sakė: *„Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti, ir Aš jus atgaivinsiu." (Evangelija pagal Matą, 11, 28. – red. past.)* Aš vargstu, skausmo nukamuota ir prislėgta, o jūs neleidžiate man prie Jo prisiartinti. Šiandien supratau, kad Bažnyčia sudarkė Jo žodžius ir nūnai skelbia: „Ateikite pas mane visi, kurie laikotės mūsų taisyklių, ir eikite šalin visi, kurie vargstate ir esate prislėgti!"

Išgirdau, kaip ją bando nutildyti moterys, sėdinčios pirmoje klauptų eilėje. Tačiau aš troškau išgirsti jos žodžius, žūtbūt turėjau juos išklausyti. Atsisukau ir sustojau prieš ją, nuleidęs galvą: nieko kita negalėjau padaryti.

– Prisiekiu, kad daugiau kojos nekelsiu į jokią bažnyčią. Ir vėl esu atstumta, bet dabar ne dėl pinigų stygiaus ir ne dėl to, kad esu per jauna tekėti. Būkite prakeikti visi, kurie užtrenkiate duris motinai su vaiku! Jūs ne ką geresni už tuos, kurie nepriglaudė Šventosios Šeimos, ne ką geresni už tuos, kurie atstūmė Kristų tuo metu, kai Jam taip reikėjo draugo!

Ji apsisuko ir išėjo verkdama su kūdikiu ant rankų. Aš baigiau pamaldas, palaiminau visus paskutinį kartą ir nuėjau į zakristiją: šį sekmadienį nebebus nei broliavimosi su parapijiečiais, nei tuščių kalbų. Tą sekmadienį man iškilo filosofinis klausimas: kam reikia duoti pirmenybę – Bažnyčiai kaip institucijai ar žodžiams, kurie sudaro jos pagrindą?

Aš jau senas, Viešpats gali mane pasišaukti bet kurią akimirką. Esu ištikimas savo tikėjimui ir tvirtai tikiu, jog, nepaisydamas visų savo klaidų, katalikų tikėjimas tikrai stengiasi pasitaisyti. Aišku, turi praeiti dešimtys metų, galbūt šimtmečiai, tačiau vieną gražią dieną viršų paims meilė, skambanti Kristaus žodžiuose: *„Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti, ir Aš jus atgaivinsiu.“* Aš paskyriau savo gyvenimą tarnavimui Dievui ir nė akimirkos nesigailiu nuėjęs šiuo keliu. Tačiau tokiomis akimirkomis, kaip tos, nutikusios aną sekmadienį, aš, kad ir nė kiek neabejojantis tikėjimu, imu abejoti žmonėmis.

Dabar, kai man žinoma, kas atsitiko Atėnei, svarstau pats vienas: nejaugi visa tai prasidėjo tada, bažnyčioje, o gal jau seniai kaupėsi širdyje? Mąstau apie daugybę atėnių ir lukų, išsiskyrusių ir netekusių teisės į Eucharistijos Sakramentą, jiems belieka tik žiūrėti į kenčiantį Kristų ir klausytis Jo žodžių, kurie ne visada derinasi su Vatikano įstatymais. Kartais tie žmonės nutolsta nuo Bažnyčios, tačiau dažniausiai sekmadieniais ateina išklausyti mišių, nes pripratę, nors vyno ir duonos virsmo Viešpaties krauju ir kūnu stebuklas jiems uždraustas.

Man rodos, išėjusi iš bažnyčios, Atėnė, ko gero, susitiko Jėzų. Ir verkdama puolė į Jo glėbį, sutrikusi, melsdama paaiškinti, kodėl ji nepatenka tarp išrinktųjų dėl paprasčiausio herbinio popierėlio, visiškai beverčio dvasiniu požiūriu, svarbaus nebent valdininkams ir mokesčių mokėtojams, prireikus užpildyti metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

Ir, žvelgdamas į Atėnę, Jėzus, galimas daiktas, atsakė:

– Matai, dukrele, aš irgi nesu tarp išrinktųjų. Jau seniai man neleidžiama įeiti į bažnyčią.

Pavelas PODBIELSKIS

penkiasdešimt septynerių metų, buto savininkas

Mudu su Atėne turėjome kai ką bendra: abu pabėgėliai, abu gelbėjomės nuo karo, dar visai maži atvykome į Angliją, nors aš pabėgau iš Lenkijos penkiasdešimčia metų anksčiau. Mudu abu žinojome, jog, nepaisant geografinių permainų, tradicijos išlieka ir tremtyje: susiburia bendruomenės, kalba ir tikėjimas gyvuoja kaip gyvavę, žmonės glaudžiasi vieni prie kitų, stengdamiesi saugiai įsikurti aplinkoje, kuri visada jiems bus svetima.

Taigi tradicijos lieka gyvos, tačiau noras grįžti atgal į tėvynę pamažu silpnėja. Ilgainiui jis virsta mūsų širdyse viltimi, kuria mėgstame save apgaudinėti, puikiai suvokdami, jog ji niekada neišsipildys: aš niekada nebegrįšiu į Čenstakavą, o ji su artimaisiais niekada nebegyvens Beirute.

Tik tokių dvasinio bendrumo paskatų vedamas, išnuomojau trečiąjį aukštą savo name Baseto gatvėje – priešingu atveju būčiau pasirinkęs nuomininkus be vaikų. Kartą jau padariau tokią klaidą ir turėjau bėdos: aš buvau nepatenkintas, kad jie neduoda ramybės dieną, o jie buvo nepatenkinti, kad aš neduodu ramybės naktį. Nepasitenkinimą kėlė šventi būties dalykai – verksmas ir muzika, tačiau mes priklausėme skirtingiems pasauliams, tad buvo sunku tikėtis, jog pakęsime vieni kitus.

Aš ją iškart įspėjau, tačiau ji mane nuramino: girdi, jos sūnelis visą dieną praleidžia pas močiutę. Mano būstas jai labai tiko, nes buvo netoli banko, kur ji dirbo.

Iš anksto perspėta, ji šauniai laikėsi visą savaitę, tačiau galiausiai su kūdikiu ant rankų paskambino į mano duris.

– Sūnelis negali užmigti. Ar negalėtumėte leisti muzikos truputį tyliau?..

Visi susirinkusieji sužiuro į ją.

– Kas čia darosi?

Mažylis ant jos rankų ūmai nustojo verkti, kaip ir motina tarytum nustebo pamatęs staiga paliovusį šokti būrelį žmonių.

Nuspaudžiau kasetinio grotuvo pauzės mygtuką, abiem rankomis pamojau, kad įeitų, ir vėl paleidau muziką visu garsu, idant nenutrūktų ritualas. Atėnė atsisėdo salės kampe, sūpuodama mažylį, ir netrukus jis užmigo, nekreipdamas dėmesio į mušamųjų griausmą. Ji išbuvo per visas apeigas ir išėjo drauge su visais svečiais, o rytojaus dieną, susiruošusi į darbą, kaip ir maniau, paskambino prie durų.

– Man nereikia aiškinti to, ką mačiau vakar: suprantu, ką tai reiškia, kai žmonės šoka užsimerkę, aš pati dažnai taip darau, – tai vienintelės rimties ir ramybės akimirkos mano gyvenime. Anksčiau, dar neturėdama mažylio, lankydavau diskotekas su vyru ir draugais; matydavau, kaip žmonės šoka užsimerkę: vieni – trokšdami padaryti įspūdį aplinkiniams, kiti – tarytum kokios nenugalimos galios užvaldyti. Ir nuo to laiko, kai gyvenu savo galva, visada imdavau šokti, norėdama užmegzti ryšį su tuo, kas mane pranoksta savo galia. Tad man įdomu, kokia tai buvo muzika.

– Ką veiksite šį sekmadienį?

– Nieko ypatinga. Eisiu pasivaikščioti su Vioreliu į Ridžento parką, pakvėpuoti grynu oru. Dar spėsiu pagyventi savo malonumui, o šiuo metu esu pasiryžusi visą savo laiką skirti sūneliui.

– Mielai eisiu pasivaikščioti kartu su jumis.

Dviem dienoms likus iki mūsų pasivaikščiojimo, Atėnė vėl atėjo į ritualą. Mažylis po kelių minučių užmigo, o ji, netardama nė žo-

džio, tik žiūrėjo, kas darosi aplink. Nejudėdama sėdėjo ant sofos, bet aš buvau tikras, kad širdimi ji šoka drauge su visais.

Tą sekmadienio popietę, kai mes vaikščiojome po parką, aš ją paprašiau įdėmiai žiūrėti ir įsiklausyti į tai, ką mato ir girdi: vėjo šiurenamus lapus, ribuliuojantį vandenį, giedančius paukščius, lojančius šunis, bėgiojančius vaikus, kurie lakstė šen bei ten, tarytum paklusdami savitai, suaugusiems nesuvokiamai logikai.

– Viskas juda. Ir juda ne šiaip sau, bet tam tikru ritmu. Ir visa tai, kas juda tam tikru ritmu, sužadina garsą; taip darosi šiuo metu ir čia, ir bet kur kitur pasaulyje. Slėpdamiesi nuo šalčio urvuose, mūsų protėviai irgi tai pastebėdavo: šioje žemėje viskas juda ir brazda. Ko gero, pirmykščiai žmonės to bijodavo, bet vėliau, supratę, jog taip su jais užmezga ryšį Aukščiausioji Esybė, sukūrė kultą. Ėmė mėgdžioti aplinkos garsus ir judesius, tikėdamiesi savo ruožtu užmegzti ryšį su Esybe: taip atsirado šokis ir muzika. Prieš kelias dienas jūs pasakėte, jog šokdama sugebate užmegzti ryšį su tuo, kas jus pranoksta savo galia.

– Šokdama aš tampu laisva moterimi. Kitaip sakant, tampu laisva dvasia, galinčia keliauti po pasaulį, stebėti, kas darosi, spėti ateitį, virsti gryna energija. Ir taip aš patiriu begalinį malonumą, mane apima toks džiaugsmas, kokio niekada nebuvau jautusi. Vienu tarpu buvau pasiryžusi tapti šventąja – muzika ir kūno judesiais šlovinau Viešpatį. Tačiau dabar šis kelias man aklinai uždarytas.

– Koks kelias?

Ji patogiau paguldė mažylį vežimėlyje. Pamačiau, kad ji nenori atsakyti, bet aš neatlyžau: jei lūpos tyli – vadinasi, galima išgirsti ką nors itin svarbaus.

Šaltai ir abejingai, lyg būtų visada turėjusi tylomis ištverti gyvenimo sunkumus, ji papasakojo man, kaip kunigas – galimas daiktas, vienintelis draugas – nedavė jai Komunijos. Ir kaip ji tą pačią akimirką sviedė prakeikimą ir amžinai atsižadėjo Katalikų Bažnyčios.

– Šventasis – tai žmogus, sugebantis išaukštinti savo gyvenimą, – paaiškino jis. – Svarbu suvokti, jog visi mes ateiname į šį pasaulį, turėdami tam tikrą tikslą, ir tuomet svarbu tik jo siekti. Tuomet galime juoktis iš savo didelių arba menkų kančių ir eiti savo keliu nieko nesibaimindami ir suvokdami, jog kiekvienas žingsnis turi prasmę. Galime gyventi nenuleisdami akių nuo šviesos, trykštančios iš Viršūnės.

– O kas tai yra „Viršūnė“? Matematikoje taip vadinamas aukščiausias trikampio taškas.

– Gyvenime irgi yra aukščiausias taškas, siekis, užbrėžtas visiems tiems, kurie, klysdami, kaip ir visi mes šiame pasaulyje, neatitraukia akių nuo šviesos, trykštančios iš savo širdies. Kaip tik to mes ir stengiamės išmokti, susibūrę į savo draugiją. Viršūnė slypi mumyse, ir mes galime ją pasiekti tik ją pripažindami ir sugebėdami įžiūrėti jos šviesą.

Aš jai paaiškinau, jog šokį, kurį ji matė mano būste (tuomet mūsų buvo dešimt skirtingo amžiaus žmonių, nuo devyniolikos iki šešiasdešimt penkerių metų), aš pavadinau „Viršūnės paieška“. Atėnė paklausė, kaip aš sugalvojau tą pavadinimą.

Aš jai papasakojau, jog netrukus po Antrojo pasaulinio karo kai kam iš mano artimųjų pavyko pasprukti nuo komunistinio režimo, įsiviešpatavusio Lenkijoje, ir persikraustyti į Angliją. Kadangi, anot gandų, tame pasaulio krašte buvo itin vertinami meno kūriniai ir senovinės knygos, jų ir vežėmės, kiek įmanydami.

Žodžiu, paveikslus ir statulėlės pasisekė tuojau pat parduoti, tačiau knygos liko dulkėti būsto kampe. Vėliau iš jų mokiausi skaityti lenkiškai, nes mama labai bijojo, kad galiu pamiršti gimtąją kalbą. Vieną gražią dieną, sklaidydamas devynioliktajame šimtmetyje išleistą Tomo Maltuso tomelį, aptikau du popieriaus lakštelius, prirašytus senelio, žuvusio koncentracijos stovykloje, ranka. Ėmiau skaityti, manydamas, jog tai kokie užrašai apie palikimą arba meilės

laiškai kokiai paslaptingai mylimajai, nes giminėje sklido toks gandas, kad Rusijoje senelis kadaise buvo įsimylėjęs.

Gandas pasitvirtino, nes tuose lakšteliuose senelis aprašė savo kelionę į Sibirą bolševikų revoliucijos metais. Ten, tolimame Dedovo miestelyje *(žemėlapyje neįmanoma rasti tokio miestelio: arba jo pavadinimas buvo tam tyčia pakeistas, arba pats miestelis dingo nuo žemės paviršiaus, prasidėjus Stalino trėmimams – red. past.)*, jis įsimylėjo aktorę. Anot senelio, ji priklausė sektai, kurios nariai tarėsi galį apsisaugoti nuo visų bėdų, šokdami tam tikrą šokį, padedantį užmegzti ryšį su Viršūnės šviesa.

Sektos nariai baiminosi, jog tradicija gali nutrūkti ir pražūti, miestelio gyventojus perkėlus į kitą vietovę, nes šalia pat buvo įrengiamas branduolinių bandymų poligonas. Aktorė ir jos draugai paprašė senelį užrašyti visa tai, ko išmoko. Jis taip ir padarė, tačiau, matyt, nelabai tuo domėjosi, nes sukišo lakštelius į knygą, kur aš juos ir aptikau, praslinkus daugeliui metų.

Atėnė mane pertraukė:

– Betgi šokio neįmanoma aprašyti žodžiais. Šokį reikia tik šokti.

– Jūsų tiesa. Apskritai tuose užrašuose kaip tik ir buvo pasakyta: reikia šokti iki išsekimo, kaip išsenka alpinistai, kopdami į viršūnę, į šventąjį kalną. Šokti tol, kol pritrūks kvapo, kol imsi dusti, ir tuomet mūsų organizmas pradės pasisavinti ir naudoti deguonį kitaip, negu įprasta, ir pagaliau prarasime savo tapatybę, neteksime ryšio su laiku ir erdve. Šokti vien dundant būgnui, šokti ir šokti kiekvieną dieną, jausti, kaip tam tikru metu ima savaime merktis akys, ir tuomet paregėti iš mūsų esybės trykštant šviesą, kuri atsako į visus mūsų klausimus, atpalaiduoja visas mūsų slaptąsias galias.

– Ar jūs jau pajutote kokią galią?

Užuot atsakęs, aš pasiūliau prisijungti prie mūsų būrelio, juo labiau kad Viorelis, regis, jautėsi kuo puikiausiai netgi trenkiant mušamųjų lėkštėms ir griaudžiant būgnams. Rytojaus dieną Atėnė atėjo

pas mane sutartą valandą, kai pradėdavome ritualą. Supažindinau ją su savo draugais kaip kaimynę iš viršutinio aukšto; niekas nieko nesipasakojo ir neklausinėjo, ką ji daro. Atėjus laikui, paleidau muziką, ir visi ėmė šokti. Iš pradžių Atėnė šoko su mažyliu ant rankų, bet netrukus jis užmigo, ir ji paguldė sūnelį ant sofos. Prieš užsimerkdamas ir pasinerdamas į transą, pamačiau, kad ji *susirado kelią į Viršūnę.*

Nuo to laiko ji ateidavo pas mane su mažyliu kiekvieną dieną, išskyrus sekmadienius. Persitardavome vienu kitu žodžiu, aš paleisdavau muziką, vieno mano draugo atvežtą iš Rusijos stepių, ir imdavome šokti tol, kol išvirsdavome iš kojų. Po mėnesio ji paprašė mane įrašo kopijos.

– Aš norėčiau pati viena pašokti rytais, prieš palikdama Viorelį pas mano mamą ir eidama į darbą.

Aš nesutikau.

– Pirmiausia, man regis, mūsų būrelio žmonės, susieti tarpusavyje tos pačios energijos, sukuria tam tikrą aurą ir padeda vieni kitiems, o ir visiems kartu pasinerti į transą. Be to, jeigu imsime šokti prieš eidami į darbą, būkime pasiruošę išlėkti pro duris, nes visą dieną jausimės be galo išvargę.

Truputį pagalvojusi, Atėnė atsakė šiais žodžiais:

– Jūs sakote tiesą apie kolektyvinę energiją. Kaip matau, jūsų būrelyje – keturios sutuoktinių poros, be to, judu su žmona. Visi kaip vienas sklidini meilės. Todėl gali pasidalyti su manimi teigiama energija ir virpesiais. Tačiau aš esu vieniša. Tiesą pasakius, su sūneliu, bet jis dar per mažas ir nesugeba išreikšti savo meilės taip, kad mes ją suvoktume. Tad aš verčiau esu linkusi taikstytis su savo vienatve: jeigu bandysiu nuo jos bėgti, niekada nesusitiksiu tinkamo partnerio. Jeigu prie jos derinsiuos, užuot su ja kovojusi, galimas daiktas, kas nors ir pasikeis. Aš jau įsitikinau, jog vienatvė dar labiau sustiprėja, kai bandai ją įveikti, bet pamažu pranyksta, kai paprasčiausiai jos nepastebime.

– Jūs atėjote į mūsų būrelį ieškodama meilės?

– Man regis, tai būtų graži paskata, bet atsakysiu jums, kad ne. Aš ieškau gyvenimo prasmės, nors šiuo metu visą savo gyvenimą skiriu sūneliui ir dėl to baiminuosi, kad galiu jį pražudyti – tiek be saiko globodama, tiek galų gale stengdamasi per jį įgyvendinti savo neišsipildžiusias svajones. Šiomis dienomis šokdama staiga susivokiau, jog pagaliau esu sveika. Jeigu tai būtų fizinė savijauta, galėtume tai pavadinti stebuklu; tačiau tai buvo dvasinė negalia, kamavusi mane kurį laiką, – ji staiga dingo.

Aš supratau, ką ji turi galvoje.

– Manęs niekas nemokė šokti pagal šią muziką, – toliau kalbėjo Atėnė. – Šiaip ar taip, man rodos, aš jaučiu širdimi, ką reikia daryti.

– Nieko ir nereikia mokytis. Prisiminkite mūsų pirmąjį pasivaikščiojimą po parką ir tai, ką mes matėme: gamta pati kuria ritmą, atitinkantį kiekvieną akimirką.

– Niekas nemokė manęs mylėti. Tačiau aš mylėjau Dievą, mylėjau vyrą, dabar myliu sūnelį ir tėvus. Ir vis dėlto – kažko trūksta. Kad ir nuvargstu bešokdama, tačiau, kai baigiu šokti, jaučiu, kaip mane apima palaima, kaip pamažu pasineriu į ekstazę. Norėčiau, kad ekstazė tęstųsi visą dieną. Ir kad padėtų surasti tai, ko man taip stinga: vyro meilę. Šokdama aš matau vyro širdį, nors nesugebu pamatyti jo veido. Jaučiu jį šalia ir todėl turiu būti labai atsargi. Aš noriu šokti rytą, kad visą dieną galėčiau geriau matyti tai, kas darosi aplink.

– Ar jūs žinote, ką reiškia žodis „ekstazė“? Tai graikų kalbos žodis, kurį būtų galima išversti maždaug taip: išeiti iš savęs. Praleisti ištisą dieną atsižadėjus savęs – to jau per daug ir kūnui, ir sielai.

– O aš pabandysiu.

Suvokęs, jog man nepasiseks jos perkalbėti, padariau garsajuostės kopiją. Nuo tos dienos, kasryt pažadintas viršuje griaudėjančios

muzikos ir jos šokio žingsnių, mąstydavau, kaip ji išgali dirbti banke, beveik visą valandą išbuvusi transo būsenoje. Kartą, susitikęs ją koridoriuje, pakviečiau užeiti pas mane išgerti kavos. Atėnė man papasakojo, kad padaugino įrašą ir kad dabar diduma jos bendradarbių *ieško Viršūnės.*

– Gal negerai padariau? Gal tai paslaptis?

Gerai, labai gerai – taip ji man padėjo išsaugoti beveik pamirštą tradiciją. Savo užrašuose senelis minėjo vieną moterį, pasakojusią, jog kažkoks atklydėlis vienuolis tvirtinęs, kad mumyse gyvi visi protėviai, visos būsimosios kartos. Išsivaduodami mes drauge išvaduojame ir visą žmoniją.

– Vadinasi, mumyse gyvi visi to Sibiro miestelio žmonės, vyrai ir moterys, ir jiems visiems gera. Jūsų senelio dėka šiame pasaulyje atgimsta jų triūsas. Bet man įdomu, kodėl, perskaitę tuos užrašus, jūs nutarėte šokti? O jeigu ten būtų aprašyta kokia sporto šaka, ar jūs ryžtumėtės imti žaisti futbolą?

Niekas to manęs dar nebuvo klausęs.

– Mat tuo metu aš sirgau. Kažkokia labai reta artrito forma. Gydytojai man pasakė, jog turiu susitaikyti su mintimi, kad maždaug trisdešimt penkerių metų būsiu prirakintas prie invalido vežimėlio. Sumečiau, jog liko nedaug laiko, ir nutariau atsidėti tam, kas ateityje man bus neprieinama. Tame popieriaus lakštelyje senelis rašė, jog Dedovo gyventojai tikėjo transo gydomosiomis savybėmis.

– Iš visa ko sprendžiant, ir gerai padarėte.

Aš nieko neatsakiau, nors ne visiškai jai pritariau. Galimas daiktas, gydytojai apsiriko nustatydami tokią diagnozę. Galimas daiktas, mano pasąmonę taip veikė mintis, jog emigrantas, su tėvais atkeliavęs į kitą šalį, negali sau leisti prabangos sirgti, kad, savaime suprantama, organizmas tuojau pat sureagavo. Galimas daiktas, iš tiesų įvyko stebuklas, visiškai nesiderinantis su tuo, ką skelbia mano išpažįstamas katalikų tikėjimas: šokiai negydo.

Prisimenu, būdamas paauglys, neturėjau dvasinę būklę atitinkančios muzikos, tad užsimaukšlindavau ant galvos juodą gobtuvą ir įsivaizduodavau, jog aplink nebėra kasdienės tikrovės: mano dvasia keliaudavo į Dedovą, pas visus tuos vyrus ir moteris, pas senelį ir jo mylimąją aktorę. Kambario tyloje melsdavau juos išmokyti mane šokti, peržengti man nubrėžtas ribas, nes labai greitai būsiu amžinai paralyžiuotas. Kuo labiau judėdavo mano kūnas, tuo aiškiau regėdavau iš širdies trykštančią šviesą ir tuo daugiau išmokdavau – gal pats iš savęs, o gal iš praeities šešėlių. Netgi sugebėjau girdėti muziką, skambėjusią per jų ritualus, o kai po daugelio metų vienas draugas išvyko į Sibirą, paprašiau jį atvežti keletą plokštelių ir nepaprastai nustebau, kai, klausydamasis vienos, išgirdau muziką, be galo panašią į tą, kuri, mano manymu, kitados skambėjo Dedove.

Vis dėlto nutariau Atėnei verčiau to nepasakoti – ji man pasirodė labai jautrios dvasios, lengvai pasiduodanti svetimai įtakai ir nepastovaus būdo.

– Gal ir gerai darote, – tik tiek jai pasakiau.

Mudu kalbėjomės dar kartą prieš pat jai išvykstant į Artimuosius Rytus. Tuomet ji atrodė patenkinta, lyg būtų pagaliau radusi tai, ko troško – meilę.

– Mano bendradarbiai sudarė būrelį ir pasivadino „Viršūnės piligrimais“. Ir visa tai jūsų senelio dėka.

– Jūsų dėka, nes jūs suvokėte, jog turite pasidalyti su kitais savo žiniomis. Girdėjau, jog ketinate išvažiuoti, ir norėčiau jums padėkoti už tai, kad nuoširdžiai prisidėjote prie to, ką aš dariau daugelį metų, stengdamasis skleisti tą šviesą tarp negausių tradicijos gerbėjų, tačiau labai nedrąsiai, nes visada baiminausi, jog žmonės tik pasijuoks iš visos šitos istorijos.

– O jūs žinote, ką aš suvokiau? Ekstazė – tai kelias, kuriuo galima išeiti iš savęs, tačiau šokis – galimybė pakilti į kosminę erdvę. Taip įmanoma atrasti naujus lygmenis, išsaugant tvirtą ryšį su savo kūnu.

Šokio dėka darniai sutaria dvasinis pasaulis su tikrove. Man rodos, balerinos šoka pirštų galais todėl, jog, stovėdamos ant žemės, jos drauge kyla į padanges.

Kiek prisimenu, tai buvo paskutinieji Atėnės žodžiai. Kai mes šokame džiaugsmo kupina širdimi, protas nustoja galios kūnui ir visą valdžią perima širdis. Kaip tik tuo metu pasirodo Viršūnė.

Aišku, jeigu ja tikime.

Piteris ŠERNIS

keturiasdešimt septynerių metų, banko (*pavadinimas neskelbiamas*) filialo Holand Parke, Londone, generalinis direktorius

Aš priėmiau Atėnę į darbą tik todėl, kad jos tėvas buvo vienas geriausių mūsų klientų – šiaip ar taip, ne veltui sakoma, jog ranka ranką plauna. Ji man pasirodė tikra nenuorama, tad pasodinau ją tvarkyti raštų, tikėdamasis, jog ilgai ji nedirbs – galų gale parašys prašymą atleisti, ir tuomet ramia sąžine galėsiu jos tėvui pasakyti, kad labai norėjau padėti, bet, deja, nieko neišėjo.

Dirbdamas generaliniu direktoriumi, ilgainiui išmokau pažinti žmonių dvasinę būklę netgi tuo atveju, jeigu jie nesako nė žodžio. Per vadybos kursą įsisąmoninau: jeigu nori ko nors nusikratyti, daryk viską, kas tik įmanoma, kad jis išeitų iš kantrybės ir tave aprėktų, tuomet turėsi teisėtą pagrindą jį atleisti iš darbo.

Aš dariau viską, kas tik įmanoma, kad tik gaučiau dingstį atleisti Atėnę: ji galėtų puikiausiai išsiversti ir be šitų pinigų, tad ilgainiui susiprotėtų, jog nėra prasmės taip anksti keltis, vežti mažylį pas močiutę, ištisą dieną dirbti nuobodų darbą, grįžtant namo paimti sūnelį, eiti į prekybos centrą apsipirkti, pamaitinti mažylį, užmigdyti, rytojaus dieną vėl gaišti tris valandas važiuojant viešuoju transportu – visa tai gryniausia beprasmybė, o laiką praleisti galima kur kas įdomiau. Ji darėsi vis irzlesnė, ir aš didžiavausi savo strategija: sėkmė buvo garantuota. Atėnė skundėsi, kad nepatenkinta savo būstu, kad buto šeimininkas kiaurą naktį garsiai leidžia muziką ir kad ji negali išsimiegoti.

Netikėtai kažkas pasikeitė. Iš pradžių pasikeitė Atėnė. Paskiau – visa agentūra.

Kaip aš pastebėjau tą permainą? Tai va, darbo kolektyvas visada panašus į orkestrą: geras vadovas – tai lyg dirigentas, girdintis, kuris instrumentas groja ne į taktą, kuris per daug jausmingai, kuris paprasčiausiai pritaria kitiems. Atėnė visada atlikdavo savo partiją be įkvėpimo, savotiškai atsijusi nuo kitų, niekada nesidalydavo su bendradarbiais nei savo džiaugsmais, nei kasdienio gyvenimo rūpesčiais, lyg norėdama pabrėžti, kad, išėjusi iš darbo, visą likusį laiką skiria sūneliui. Tačiau jau kuris laikas ji atrodė geresnės nuotaikos, labiau linkusi bendrauti, pasakojo visiems, kas norėdavo klausytis, jog atrado atsijauninimo receptą.

Savaime suprantama, „atsijauninimas" – stebuklingas žodis. Skamba nei šiaip, nei taip, juo labiau kad moteriai vos suėjo dvidešimt vieneri, vis dėlto žmonės susidomi ir ima prašyti atskleisti paslaptį.

Ji pradėjo geriau dirbti, nors pareigos nepasikeitė. Bendradarbiai, anksčiau apsiribodavę vien „labas" ir „sudie", ėmė ją kviestis drauge papietauti. Grįžę po pietų pertraukos, atrodydavo patenkinti, ir skyriaus darbo našumas neapsakomai padidėjo.

Žinau, jog savo aistra labai lengva užkrėsti kitus, todėl padariau išvadą, kad Atėnės gyvenime bus įvykusi kokia nors nepaprastai svarbi permaina. Kai pasiteiravau, ji patvirtino, jog tai tiesa, ir pridūrė, kad anksčiau niekada nesutikdavo kliento kviečiama kur nors nueiti su juo pasikalbėti, tačiau šįkart negalėjusi atsisakyti. Paprastai tokiu atveju tarnautojai iškart atleidžiami iš darbo, nes mūsų taisyklės griežtai draudžia asmeninius santykius. Tačiau dabar aš pastebėjau, kad ji užkrėtė kone visus: kai kurie bendradarbiai susitikdavo su ja po darbo ir, kiek man buvo žinoma, du ar trys lankėsi jos namuose.

Mano akimis žiūrint, susidarė labai pavojinga padėtis: jauna stažuotoja, neturinti jokių darbo įgūdžių, kartais nedrąsi, o kartais akiplėša, pasidarė savotiška kolektyvo lyderė. Jeigu ją atleisčiau – visi

pagalvotų, kad pavydžiu jos autoriteto, ir nustotų mane gerbti. Jeigu nekreipčiau dėmesio – po kelių mėnesių man grėstų pavojus netekti valdžios.

Nutariau truputį palaukti. Tuo tarpu skyriaus „energija" (nepakenčiu to žodžio, nes, tiesą pasakius, jis nieko nereiškia, kai kalbame ne apie elektrą) gerokai sustiprėjo. Klientai buvo labiau patenkinti, atsirado naujų, atėjusių pagal jų rekomendacijas. Tarnautojai buvo geros nuotaikos, ir, nors darbo prisidėjo antra tiek, neprireikė papildomai samdyti žmonių – tie patys puikiausiai susidorodavo su padidėjusiu krūviu.

Kartą gavau savo viršininkų laišką. Man buvo siūloma važiuoti į Barseloną – dalyvauti lyg ir seminare, kur turėjau išdėstyti savo vadybos metodą. Pasak jų, aš sugebėjau be didesnių išlaidų padidinti pelną, o tai, kaip buvo rašoma laiške, domina viso pasaulio vadovus.

Kokį metodą?

Laimė, kad aš žinojau, nuo ko viskas prasidėjo, ir tai buvo vienintelis mano nuopelnas, tad nutariau pasikviesti Atėnę į savo kabinetą. Pagyriau ją už gerą darbą, ir ji man dėkingai nusišypsojo.

Baimindamasis, kad ji neteisingai manęs nesuprastų, atsargiai pasiteiravau:

– Na, kaip laikosi jūsų širdies draugas? Visada buvau įsitikinęs, jog meilė niekada nelieka be atsako. Ką jis veikia?

– Darbuojasi Skotland Jarde.

Neketinau gilintis į jo darbą. Tačiau žūtbūt reikėjo pasikalbėti, tad negalėjau gaišti nė minutės.

– Pastebėjau, kad labai pasikeitėte ir...

– Pastebėjote, kad pasikeitė visas skyrius?

Kaip atsakyti į tokį klausimą? Viena vertus, priskiriu jai daugiau galios, negu derėtų, antra vertus, jeigu vengsiu tiesaus atsakymo, niekada nesužinosiu to, ko man reikia.

– Taip, pastebėjau, labai pasikeitė. Ir ketinu jus paaukštinti.

– Aš noriu pakeliauti. Kuriam laikui išvykti iš Londono, praplėsti akiratį.

Keliauti? Dabar, kai mano vadovaujamame skyriuje tokie teigiami pokyčiai, ji užsimanė pakeliauti? Beje, juk, tiesą pasakius, kaip tik to ir troškau.

– Aš galėčiau padėti bankui, jeigu eičiau atsakingesnes pareigas, – pridūrė ji.

Aš supratau: Atėnė man pakišo puikią mintį. Kaip aš anksčiau apie tai nepagalvojau? „Keliauti" – vadinasi, padaryti taip, kad jos čia nebūtų, vėl užimti vadovaujančią padėtį, nesibaiminant nemalonumų, kurie galėtų kilti, ją atleidus iš darbo. Tačiau reikėjo viską kruopščiai apgalvoti, nes, padėdama bankui, pirmiausia ji privalėjo padėti man. Dabar, kai mano viršininkai pastebėjo darbo našumo kilimą, reikėjo žūtbūtinai išlaikyti tą patį lygmenį, priešingu atveju man grėstų pavojus netekti gero vardo ir pabloginti savo padėtį. Dabar man aišku, kodėl diduma mano kolegų neketina nertis iš kailio, kad pagerėtų reikalai: jeigu jiems nesiseka, viršininkai juos laiko neišmanėliais, ir gana. Jeigu sekasi, jie priversti nuolat gerinti rodiklius, ir toks gyvenimas paprastai baigiasi miokardo infarktu.

Labai apdairiai žengiu antrą žingsnį: nedera gąsdinti žmogaus, kol jis neatskleidė tau reikiamos paslapties, verčiau apsimesti, jog sutinki patenkinti jo prašymą.

– Pasistengsiu perduoti jūsų pageidavimą vyresnybei. Beje, kaip tik turėsiu susitikti su jais Barselonoje, dėl to jus ir pakviečiau užeiti. Ar ne tiesa, kad mūsų skyrius pradėjo našiau dirbti nuo tos dienos, kai, sakykime, mūsų tarnautojai ėmė geriau sutarti su jumis?

– Sakykime... kai ėmė geriau sutarti patys su savimi.

– Taigi. Tačiau jūsų paskatinti, o gal aš klystu?

– Jūs pats žinote, kad taip.

– Galbūt jūs skaitėte kokį nors vadybos vadovą, kurio aš nesu matęs?

– Tokių knygų apskritai neskaitau. Labai norėčiau, kad jūs pažadėtumėte rimtai apsvarstyti mano prašymą.

Prisiminiau jos širdies draugą iš Skotland Jardo: ar man neatsirūgs, jeigu pažadėsiu ir netesėsiu? O gal jis atskleidė jai kokios nors „aukštosios technologijos“ paslapčių, kad ji galėtų pasiekti neįmanomų rezultatų?

– Galiu jums papasakoti visiškai viską, jei netgi netesėtumėte savo pažado. Tačiau nesu tikra, kad jūs sugebėsite ką nors laimėti, jeigu nedarysite to, ko jus išmokysiu.

– Jūs turite omeny tą „atjaunėjimo techniką“?

– Visiškai teisingai.

– Argi nepakanka teoriškai jos pažinti?

– Gal ir pakanka. Žmogus, mane išmokęs tos technikos, perprato ją tik iš nuotrupų – kelių lakštelių, atsitiktinai pakliuvusių jam į rankas.

Labai apsidžiaugiau, kad neprireikė spręsti to, kas pranoksta mano kompetenciją ir prieštarauja mano principams. Beje, turiu prisipažinti, jog šita istorija domino mane asmeniškai, nes jau senokai svajojau sustiprinti savo potencialą. Pažadėjau, jog padarysiu visa, kas įmanoma, ir Atėnė ėmė pasakoti apie ilgą ezoterinį šokį, kurio tikslas – pasiekti Viršūnę (ar Ašį, dabar jau gerai nebeprisimenu). Mums besišnekant, ji stengėsi kaip galima objektyviau išdėstyti savo svaičiojimus. Valandos jai nepakako, ir aš pasiūliau pratęsti paskaitą rytojaus dieną, o dabar abiem paruošti ataskaitą banko valdybai. Dėstydama savo mintis, vienu tarpu ji tarė man šypsodama:

– Nebijokite parašyti ką nors panašaus į tai, apie ką mudu šnekėjome. Man regis, banko valdyboje sėdi gyvi žmonės, tokie pat kaip mes, ir jiems tikrai bus be galo įdomu išgirsti apie tokius dalykus, kurie netelpa į kasdienybės rėmus.

Beje, Atėnė labai apsiriko: Anglijoje tradicijos visada vertinamos labiau už naujoves. Tačiau kodėl gi nesurizikavus, juo labiau kad mano darbui negresia joks pavojus? Ir nors visa tai man atrodė gryną gryniausia nesąmonė, reikėjo padaryti santrauką ir išdėstyti taip, kad visi lengvai suprastų. Ir daugiau nieko.

Barselonoje prieš savo paskaitą visą rytą kartojau: „mano" metodas davė gerų rezultatų, o visa kita – nesvarbu. Kadaise buvau skaitęs vieną kitą vadybos vadovėlį ir įsisąmoninęs: norint kaip galima sėkmingiau įteigti naują mintį, reikia taip paruošti savo dėstymą, kad klausytojus pagautų pirmieji prelegento žodžiai, tad bankų vadovai, susirinkę prabangaus viešbučio konferencijų salėje, pirmiausia išgirdo apaštalo Pauliaus žodžius: „Dievas paslėpė tai, kas svarbiausia, nuo išmintingųjų, nes jie nesugeba suprasti to, kas paprasta, ir apreiškė tai mažutėliams." *(Nežinia, kuo remtasi, cituojant šiuos žodžius: ar Evangelija pagal Matą (11, 25), kur sakoma: „Aš šlovinu Tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams", ar Pauliaus laišku korintiečiams (1, 27): „Bet Dievas išsirinko, kas pasaulyje kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas išsirinko, kas pasaulyje silpna, kad sugėdintų, kas galinga." – red. past.).*

Sulig tais žodžiais klausytojai, įpratę ištisas dienas nagrinėti schemas ir lenteles, ūmai nuščiuvo. Man dingtelėjo mintis, kad aš jau netekau darbo, bet vis dėlto nutariau kalbėti toliau. Pirmiausia, buvau gerai išstudijavęs temą, buvau tikras tuo, ką sakau, ir nusipelnęs pasitikėjimo. Antra vertus, nors ir priverstas nutylėti nepaprastą Atėnės įtaką skyriaus darbui, sakiau gryną teisybę:

– Aš supratau, jog, skatinant tarnautojus kelti darbo našumą, nepakanka vien gero apmokymo mūsų tobulinimosi kursuose, nors ir kokie profesionalūs jie būtų. Visi mes turime nežinomų galių, kurias pažadinus žmogus gali daryti stebuklus.

Visi mes dirbame turėdami kokį nors tikslą: privalome maitinti šeimą, užsidirbti pinigų kasdieniam gyvenimui, trokštame įgyti tam tikrą galią. Tačiau tame kelyje pasitaiko gana nuobodžių tarpų, ir štai tuomet iškyla būtinybė atskleisti paslaptį, kaip galima juos paversti susitikimu su pačiu savimi arba su kuo nors iškilesniu, kas pranoksta pilką kasdienybę.

Pavyzdžiui, anaiptol ne visada grožio paieškos siejasi su kokiu nors praktišku dalyku, tačiau mes vis dėlto jų neatsisakome, lyg tai būtų svarbiausia mūsų gyvenime. Paukščiai mokosi giedoti, nors giesmės nepadeda prasimanyti maisto, gelbėtis nuo plėšrūnų, nusivaikyti parazitų. Pasak Darvino, paukščiai gieda todėl, jog taip jiems lengviau prisivilioti partnerį ir pratęsti giminę.

Mane pertraukė vadybininkas iš Ženevos, prašydamas nenutolti nuo temos. Tačiau generalinis direktorius padrąsino mane ir paprašė kalbėti toliau.

– Pasak Darvino, parašiusio knygą, apvertusią aukštyn kojomis žmonijos raidą *(„Rūšių kilmė" (1871), kurioje įrodo, jog žmogus išsivystė iš tam tikros makakų rūšies – red. past.)*, visi, kurie sugeba susižadinti aistras, kartoja tai, kas vyko urvinių žmonių laikais, kai vilionių apeigos atliko svarbiausią vaidmenį, nulemdamos žmonijos išlikimą ir vystymąsi. Tad kuo skiriasi žmonijos vystymasis nuo banko skyriaus plėtros? Niekuo. Ir žmoniją, ir bankus valdo tie patys dėsniai: išlieka ir vystosi stipriausieji.

Tuomet man teko pripažinti, jog tą mintį pavyko išplėtoti glaudžiai bendradarbiaujant su viena tarnautoja, Šerine Halil.

– Šerinė, mieliau prisistatanti kaip Atėnė, sugebėjo darbovietėje sukurti naujo pobūdžio bendravimą, pagrįstą aistra. Apskaičiuodami paskolų portfelio augimo potencialą ir palūkanų normas, mes nepaisome to, kas daug ką lemia, – aistros. Mano skyriaus tarnautojai ėmė naudoti muziką, žadinančią poreikį geriau aptarnauti klientus.

Mane pertraukė kitas vadybininkas, pareikšdamas, jog tai nieko nauja: prekybos centrai jau seniai leidžia muziką, skatinančią vartotojus pirkti kaip galima daugiau prekių.

– Nieko panašaus, aš nesakiau, jog mes grojame muziką darbo vietoje. Priešingai, patys tarnautojai ėmė gyventi kitoniškai, nes Šėrinė, arba Atėnė, jeigu tas vardas jums labiau patinka, išmokė juos šokti prieš pradedant darbo dieną. Aš gerai nežinau, koks mechanizmas ima veikti, kad žmonės pasidaro tokie aktyvūs, – būdamas vadybininkas, aš atsakau tik už rezultatus, o ne už patį procesą. Aš pats nešoku. Tačiau suprantu, jog šokio dėka užsimezga glaudesni tarnautojų santykiai su tuo, ką jie atlieka.

Nuo pat gimimo dienos per visą gyvenimą mus lydi priežodis: laikas – tai pinigai. Visi mes puikiai suvokiame, kas tai yra pinigai, tačiau niekam neaišku, ką reiškia sąvoka „laikas". Dieną sudaro dvidešimt keturios valandos ir begalybė akimirkų. Mums būtina pajusti ir suvokti kiekvieną akimirką ir mokėti jomis pasinaudoti atliekant kasdienį darbą arba paprasčiausiai stebint, kaip bėga gyvenimas. Jeigu sumažiname spartą, viskas prailgsta. Savaime aišku, laikas prailgsta tiek plaunant indus, tiek sudarant balansą, tiek apskaičiuojant paskolų portfelį, tiek peržiūrint skolinius įsipareigojimus, tačiau kodėl gi mums nepagalvojus apie ką nors malonaus, nepasidžiaugus bent jau tuo, kad esame gyvi?

Generalinis direktorius nustebęs sprogino į mane akis. Neabejojau, kad jis trokšta, jog aš nuosekliai išaiškinčiau viską, ko išmokau, tačiau visi kiti sėdėjo kaip ant adatų.

– Aš puikiai suprantu, ką jūs turite galvoje, – prabilo jis. – Žinau, kad jūsų skyriaus tarnautojai dirba su didesniu įkarščiu todėl, jog mažų mažiausia kartą per dieną užmezga ryšį su savimi. Norėčiau jus pasveikinti ir padėkoti, kad jūs buvote toks nuovokus ir sugebėjote įdiegti tokius netradicinius mokymo metodus, duodančius puikius rezultatus. Ta proga, kadangi jūs kalbėjote apie laiką, norėčiau jums priminti, jog pagal konferencijos reglamentą jums lieka

dar penkios minutės pranešimui užbaigti. Beje, ar būtų įmanoma sudaryti pagrindinių punktų sąrašą, kad ir kiti banko skyriai galėtų sėkmingai įdiegti tuos principus?

Jis sakė teisybę. Visa tai galėjo praversti banko skyriuose, tačiau galėjo ir pražudyti mano karjerą, tad aš nutariau glaustai išdėstyti tai, ką parašėme mudu su Atėne.

– Remdamiesi savo stebėjimais, mudu su Šėrine Halil suformulavome pagrindinius teiginius, kuriuos mielai aptarčiau su visais, kas jais susidomės. Taigi štai tie principai:

A. Visi mes turime paslaptingų galių, kurios gali amžinai likti paslaptimi. Vis dėlto jos gali tapti mūsų sąjungininkėmis. Jų neįmanoma išmatuoti nei įvertinti piniginiais vienetais, todėl į jas niekada nekreipta dėmesio, tačiau dabar aš kalbu su jumis kaip su paprastais mirtingaisiais, tvirtai įsitikinęs, kad jūs mane suprantate – bent jau teoriškai.

B. Mano vadovaujamame skyriuje tokia energija sužadinama šokiu pagal melodiją, gimusią, jei neklystu, kažkur Azijos dykumose. Beje, vieta neturi jokios reikšmės, juoba kad žmonės kūno judesiais sugeba išreikšti sielos siekimus. Aišku, žodį „siela“ galima suprasti klaidingai, todėl siūlau pakeisti jį žodžiu „intuicija“. Jeigu ir šis žodis nedera, tuomet sakykime, jog tai „pirminiai pojūčiai“ – regis, toks apibrėžimas labiau atitinka mokslinę sąvoką, nors apima kur kas platesnę sritį nei anksčiau minėtieji žodžiai.

C. Aš skatinu tarnautojus prieš einant į darbą vietoj mankštos arba aerobikos pratimų šokti mažų mažiausia vieną valandą. Šokis sužadina kūną ir dvasią, pradedant darbo dieną suteikia kūrybinį impulsą, tad sukaupta energija vėliau panaudojama atliekant pareigas skyriuje.

D. Klientai ir tarnautojai gyvena tame pačiame pasaulyje: tikrovė tampa paprasčiausia smegenis veikiančių elektros impulsų grandine. Tai, ką, kaip mums atrodo, mes „regime“, yra tiesiog energijos poveikis tam tikram, visiškai neištirtam smegenų centrui. Vadinasi, mes galime pabandyti pakeisti tą tikrovę, emociškai pritapdami prie

aplinkos. Džiaugsmas užkrečiamas, lygiai taip pat kaip įkvėpimas ir meilė, nors aš negaliu paaiškinti, kaip tai atsitinka. Arba kaip liūdesys, prislėgta nuotaika, neapykanta – visi tie jausmai, kuriuos intuityviai pajunta klientai ir tarnautojai. Norint pagerinti darbą, būtina sukurti mechanizmus, kurie išsaugo tuos teigiamus impulsus.

– Pernelyg ezoteriška, – atsiliepė viena moteris, Kanados akcinių fondų agentūros direktorė.

Aš šiek tiek sutrikau – vadinasi, nesugebėjau nieko įtikinti. Vis dėlto apsimečiau neišgirdęs tos pastabos ir, sukaupęs visą kūrybinę energiją, užbaigiau profesionalia išvada:

– Siekdamas užsitikrinti didesnį pelną, bankas turėtų skirti tam tikrų lėšų ir sudaryti galimybes ištirti minėtų impulsų perteikimo mechanizmą.

Pabaiga man atrodė daugiau ar mažiau patenkinama, tad nutariau atsisakyti dviejų dar likusių man minučių. Pasibaigus seminarui, galutinai mane išsekinusiam, jau vakarop generalinis direktorius pasiūlė man kartu pavakarieniauti – pasiūlė girdint visiems mano kolegoms, lyg norėdamas parodyti, jog pritaria kiekvienam mano žodžiui. Kadangi anksčiau tokios progos nepasitaikė, panūdau kaip galima geriau ja pasinaudoti: įsivariau kalbėti apie dividendus, investicijas, biržos svyravimus, naujas rinkas. Tačiau jis mane pertraukė: jį labiau domino tai, ko aš išmokau iš Atėnės.

Galiausiai jis mane visiškai nustebino prašnekdamas apie asmeninius reikalus.

– Aš suprantu, ką jūs turėjote omeny konferencijoje užsimindamas apie laiką. Šių metų pradžioje, per Kalėdų atostogas, panorau pasėdėti sode prie namų. Išsiėmiau laikraštį iš laiškų dėžutės – nieko įdomaus, išskyrus tai, ką, pasak mūsų žurnalistų, privalome žinoti, kad susidarytume savo nuomonę ir vienaip ar kitaip įvertintume.

Buvau beskambinąs vienam kuriam bendradarbiui, bet pagalvojau, jog tai būtų kvaila – juk visi namie su savo šeimomis. Papietavau

su žmona, vaikais ir vaikaičiais, truputį nusnaudžiau, o pabudęs antrą valandą suvokiau, kad prieš akis – dar trys poilsio dienos: nors ir kaip malonu būti su artimaisiais, mane ėmė slėgti dykystė.

Rytojaus dieną, naudodamasis laisvalaikiu, nuvažiavau pas daktarą išsitirti skrandžio – laimė, nebuvo nieko rimta. Apsilankiau pas dantų gydytoją, bet ir tas nerado jokių bėdų. Grįžau namo, vėl papietavau su žmona, vaikais ir vaikaičiais, numigau, atsibudau antrą valandą ir suvokiau, jog visiškai neturiu kuo užsiimti.

Truputį persigandau: nejaugi tikrai nėra ko veikti? Savaime suprantama, norėdamas be niekur nieko galėčiau ką nors prasimanyti, visada būna kokių nors neatidėliotinų darbų: reikia pakeisti perdegusią lemputę, sugrėbti lapus sode, sudėti knygas į lentynas, sutvarkyti kompiuterio bylas ir taip toliau. Kas geriau – ar šį tą dirbinėti, ar visiškai nieko neveikti? Ir tą akimirką prisiminiau tai, kas man pasirodė be galo svarbu: ant stalo mėtėsi pamirštas sveikinimo atvirukas, kurį reikėjo žūtbūt įmesti į pašto dėžutę, esančią už kilometro nuo mano užmiesčio namo.

Ir nustebau: kuriems galams išsiųsti jį šiandien? Ar ne geriau pabūti namie ir apskritai nieko neveikti?

Staiga galvoje ėmė suktis spiečiai minčių: prisiminiau draugus, susirūpinusius reikalais, kurie dar toli braška, pažįstamus, kiekvieną gyvenimo akimirką prasimanančius, mano nuomone, beprasmiškų rūpesčių, begalinius tuščius pokalbius telefonu. Prisiminiau savo direktorius, kurie prisigalvoja darbo, kad pateisintų savo pareigas, tarnautojus, kurie, tą dieną negavę kokio svarbaus uždavinio, kamuojasi, apimti baimės, ar tai neturėtų reikšti, jog jie nesugeba nieko doro padaryti. Prisiminiau, kaip graužiasi žmona dėl mūsų sūnaus skyrybų, kaip graužiasi sūnus dėl mūsų vaikaičio prasto mokymosi, kaip kankinasi vaikaitis, uždruodamas širdį tėvams, – o juk mes puikiai žinome, jog pažymiai nieko nelemia.

Ilgai ir sunkiai grūmiausi su savimi, kad tik nepajudėčiau iš vietos. Vidinis nerimas palengva nuslūgo, aš pasinėriau į kontempliaciją,

ir tuomet prabilo mano sielos balsas – arba intuicija, arba pirminiai pojūčiai, nelygu, kuo jūs tikite. Toji mano esybės dalis beprotiškai trośko išsikalbėti, o aš niekada neturėdavau laiko.

Užmegzti su savimi ryšį man padėjo anaiptol ne šokis, bet visiška ramybė ir tyla. Gal jūs ir nepatikėsite, tačiau aš perpratau daug dalykų ir suvokiau, kaip galėčiau išspręsti tuos klausimus, kurie seniai nėjo man iš galvos – nors tuo metu, kai aš ten sėdėjau, visi tie klausimai atrodė be galo tolimi. Aš neparegėjau Dievo, tačiau daug aiškiau supratau, ką turiu daryti.

Prieš atsiskaitydamas už vakarienę, generalinis direktorius man pasiūlė nusiųsti Atėnę į Dubajų, kur mūsų bankas atidarė naują skyrių, ir rizika buvo nemaža. Kaip nuovokus vadybininkas jis suprato, jog išmokau viso to, kas reikalinga, – dabar reikėjo tik tęsti pradėtą darbą, – ir jog ši tarnautoja gali duoti daugiau naudos kitur. Pats to nesuvokdamas, generalinis direktorius man padėjo tesėti Atėnei duotą pažadą.

Grįžęs į Londoną, tuojau pat pasiūliau Atėnei naujas pareigas. Ji beregint sutiko: pasakė, jog laisvai kalba arabiškai (aš žinojau, iš kur ji kilusi). Tačiau jai reikėsią bendrauti ne su arabais, bet su užsieniečiais, atsakiau jai ir padėkojau už pagalbą. Ji net nepasidomėjo, kaip man pasisekė konferencijoje, tik pasiteiravo, kada turi susikrauti daiktus.

Ligi šiol nežinau, ar ji neišsigalvojo sakydama, kad jos sužadėtinis dirba Skotland Jarde. Jeigu tai būtų tiesa, jos žudikas jau seniai būtų suimtas – nes aš netikiu nė vienu žodžiu iš viso to, ką prirašė laikraščiai apie tą nusikaltimą. Aš puikiausiai išmanau finansus, galiu netgi leisti sau prabangą pasigirti, jog šokis skatina geriau dirbti banko tarnautojus, tačiau niekaip nesuprantu, kodėl pati geriausia pasaulio policija sučiumpa vienus žudikus, o kitus palieka laisvėje.

Beje, šiuo metu tai neturi jokios reikšmės.

Nabilas ALAIHIS

amžius nežinomas, beduinas

Labai malonu sužinoti, kad Atėnė laikė mano nuotrauką savo bute pastačiusi į pačią garbingiausią vietą, bet aš netikiu, jog jai pravertė mano mokslas. Ji atvažiavo čionai, į patį dykumos vidurį, su trejų metukų sūneliu ant rankų. Atvožė savo krepšį, išsitraukė magnetofoną ir atsisėdo prie mano palapinės. Žinojau, kad miestiečiai nurodo mane svetimšaliams, trokštantiems paragauti vietinės virtuvės patiekalų, ir iškart jai pasakiau, jog vakarieniauti dar per anksti.

– Aš atvažiavau anaiptol ne vakarienės, – atsakė ji. – Jūsų brolėnas Hamidas, banko, kuriame dirbu, klientas, man sakė, kad jūs – išminčius.

– Hamidas – jaunas ir kvailas, sako, kad aš – išminčius, bet niekada neklauso mano patarimų. Vienintelis išminčius buvo Pranašas Mahometas, telaimina jį Alachas.

Linktelėjau į jos automobilį.

– Nedera vienai važinėti nežinoma vietove ir juo labiau – be vedlio.

Užuot atsakiusi, ji įjungė magnetofoną. Tą pačią akimirką pamačiau nebent, kaip toji moteris ima sklandyti virš smėlio kopų, o vaikas džiūgaudamas žiūri į ją truputį išsigandęs, ir muzika tarytum užtvindo visą dykumą. Baigusi šokti, ji paklausė, ar man patiko.

Pasakiau, kad patiko. Mūsų tikėjime yra kryptis, kurios nariai šoka trokšdami susitikti su Alachu, teesie pagarbintas ir pašlovintas Jo Vardas! *(Turima galvoje mistinė, asketinė islamo kryptis – sufizmas – red. past.).*

– Puiku, – tarė moteris, prisistačiusi kaip Atėnė. – Nuo pat mažens jaučiau, jog privalau prisiartinti prie Dievo, tačiau be paliovos nuo Jo tolstu. Muzika buvo vienas iš kelių į Dievą, tačiau to nepakanka. Visada, kai tik imu šokti, regiu šviesą, ir toji šviesa man liepia eiti į priekį. Aš jau nebegaliu mokytis pati viena, man reikia mokytojo.

– Pakanka ir menkniekio, – atsakiau. – Alachas gailestingas, Jis visada greta, tavęs niekada nepalieka. Gyvenk dorai, ir to bus gana.

Tačiau mano žodžiai moters neįtikino. Aš jai pasakiau, jog neturiu laiko – privalau ruošti vakarienę keliems turistams, kurie netrukus ateisią. Ji atsakė, kad sutinka laukti tiek, kiek reikės.

– O vaikas?

– Prašom nesirūpinti.

Darydamas įprastą darbą, nuolat žvilgčiojau į moteriškę ir vaiką, jiedu abu man atrodė vienmečiai: zujo po dykumą, kvatojo, mėtėsi grumstais, stumdėsi versdami vienas kitą ant žemės, ritinėjosi nuo smėlio kopų. Pagaliau pasirodė vedlys su trim vokiečių turistais, jie sėdo valgyti vakarienės, paprašė alaus, ir man teko aiškinti, jog mano tikėjimas draudžia gerti alkoholį ir kitus juo vaišinti. Pakviečiau prie stalo motiną su vaiku, ir vienas vokietis ūmai pagyvėjo netikėtai išvydęs moterį. Pasigyrė, jog ketina nusipirkti žemių, jog yra labai turtingas ir tiki, kad šiame krašte atsiveria plačios perspektyvos.

– Žinoma, – atsakė ji. – Ir aš tuo tikiu.

– Ar nepageidautumėte kur nors kitur pavakarieniauti su manimi ir nuodugniau aptarti visų galimybių...

– Ne, – nukirto ji, paduodama jam savo vizitinę kortelę. – Jei pageidaujate, galite kreiptis į mano banko skyrių.

Turistams išvažiavus, mes susėdome prie palapinės angos. Berniukas užmigo padėjęs galvą ant jos kelių. Aš atnešiau antklodžių, ir mudu likome besėdį žiūrėdami į žvaigždėtą dangų. Pagaliau ji nutraukė tylą:

– Kodėl gi Hamidas laiko jus išminčiumi?

– Galbūt todėl, kad aš nepalyginamai kantresnis už jį. Vienu tarpu bandžiau jį išmokyti šio meno, tačiau Hamidui labiau rūpėjo užsidirbti pinigų. Dabar tikriausiai jis įsitikinęs, kad yra išmintingesnis už mane: turi butą, jachtą, o aš tuo tarpu gyvenu štai čia, vidury dykumos, ir aptarnauju retus turistus. Jis nesupranta, jog man patinka tai, ką aš darau.

– Puikiausiai supranta, kitaip nešnekėtų visiems taip pagarbiai apie jus. O ką jūs turite galvoje sakydamas „menas"?

– Šiandien mačiau tave šokant. Ir aš darau tą patį, tik šoka ne mano kūnas, bet raidės.

Ji tarytum nustebo.

– Aš priartėju prie Alacho – teesie pagarbintas ir pašlovintas Jo Vardas! – per dailyraštį, stengdamasis surasti tobulą išraišką kiekvienam žodžiui. Paprasčiausia raidė reikalauja, kad į ją įdiegtume visą joje slypinčią galią, lyg nulipdydami arba iš akmens iškirsdami jos prasmę. Tad, kai bus surašyti visi šventieji raštai, juose išliks dvasia to žmogaus, kuris pasitarnavo įrankiu platindamas juos pasaulyje. Ir ne vien šventieji raštai, bet visa tai, ką mes patikime popieriui. Nes ranka, vedžiojanti linijas, atspindi rašančiojo dvasią.

– Ar jūs išmokysite mane to, ką pats išmanote?

– Pirmiausia aš nesu tikras, jog toks energingas žmogus galėtų turėti tiek kantrybės. Be to, jeigu tu neprieštarauji, leisiu sau pridurti, kad mano išmintis svetima tam pasauliui, kuriame tiesos spausdinamos mašinomis, nesusimąstant, kas rašoma.

– Vis dėlto norėčiau pabandyti.

Ir ištisus šešis mėnesius ta moteris, kuri atrodė tokia nepasėda, tokia judri, jog tarytum negalėjo nė akimirkos nustygti vietoje, atvažiuodavo pas mane kiekvieną penktadienį. Jos sūnus, įsitaisęs kamputyje, imdavo popieriaus lakštą ir teptuką ir taip pat stengdavosi piešiniais išreikšti tai, kas dangaus nulemta.

Matydamas, jog ji deda nežmoniškas pastangas prisiversdama ramiai sėdėti ta pačia poza, klausdavau: „Nejaugi negali prasimanyti kokios nors kitos pramogos?“ Ji atsakydavo: „Man to reikia, man reikia nuraminti savo dvasią, juk aš dar neišmokau viso to, ko galėtumėte mane išmokyti. *Viršūnės* šviesa man liepia eiti toliau.“ Aš niekada jos neklausiau, kas yra toji Viršūnė, – man tai visai nerūpėjo.

Pirmiausia jai reikėjo išmokti kantrybės, ir tai buvo sunkiausia.

Rašydami ne vien išreiškiame mintį, bet ir apmąstome kiekvieno žodžio prasmę. Mudu abu įnikome į vieno arabų poeto tekstus, nes aš buvau įsitikinęs, jog Koranas netinka kito tikėjimo žmogui. Diktuodavau jai paraidžiui, kad ji galėtų įsigilinti į tai, ką daro tuo metu, ir nesistengtų iškart suvokti žodžio, sakinio ar eilėraščio prasmės.

– Esu girdėjusi, jog muziką sukūrė Dievas, ir žmogus, norėdamas užmegzti ryšį su pačiu savimi, privalo labai greitai judėti, – pasakė Atėnė vieną pavakarę, mudviem besėdint drauge. – Daugelį metų mačiau, jog taip ir yra, o štai dabar esu priversta padaryti tai, kas sunkiausia: sulėtinti savo žingsnius. Kodėl taip svarbu turėti kantrybės?

– Todėl, jog kantrybė mus moko sukaupti dėmesį.

– Betgi aš galiu šokti paklusdama tik savo dvasiai, kuri skatina mane susitelkti į ką nors svarbesnio nei aš pati ir įgalina mane užmegzti ryšį su Dievu, jeigu čia dera minėti Jo vardą. Šokis man padėjo kitaip pažvelgti į daug ką, taip pat į darbą. Argi dvasia ne svarbiausias dalykas?

– Savaime suprantama. Vis dėlto, jeigu dvasia sugebėtų susijungti su protu, ji galėtų dar daugiau nuveikti.

Mudu darbavomės toliau. Aš žinojau, jog ateis toks metas, kai privalėsiu jai pasakyti tai, ko ji, galimas daiktas, dar nepasiruošusi išklausyti, tad, negaišdamas laiko, stengiausi sustiprinti jos dvasią. Išaiškinau jai, jog mintis gimė anksčiau už žodį. Jog minčiai davė pradžią Dievo kibirkštis. Viskas, visiškai viskas šioje žemėje turi

prasmę, nevalia pražiūrėti nė mažiausio menkniekio.

– Aš išmokiau savo kūną išreikšti visa tai, ką jaučia dvasia, – tarė ji.

– O dabar išmokyki tik savo pirštus išreikšti visa tai, ką jaučia kūnas. Sukaupki juose nežmonišką galią.

– Jūs esate tikras mokytojas.

– O kas yra mokytojas? Tai va, aš tau atsakysiu: tai anaiptol ne tas, kas ko nors moko, bet tas, kas skatina mokinį dėti visas pastangas, kad jis atskleistų tai, kas jam jau žinoma.

Aš numaniau, jog Atėnė jau buvo tai patyrusi, bent jau ankstyvojoje jaunystėje. Iš rašysenos paaiškėja žmogaus asmenybė, tad aš supratau, kad ją mylėjo ne tik sūnus ir tėvai, bet – kurį laiką – ir vienas vyriškis. Taip pat supratau, jog ji apdovanota paslaptingomis galiomis, tačiau stengiausi daryti viską, kad tik ji jų nerodytų, nes jos gali tiek suvesti ją su Dievu, tiek ją pražudyti.

Aš ne vien mokiau ją dailyraščio – taipgi bandžiau jai atskleisti kaligrafų filosofiją.

– Plunksna, kuria dabar tu rašai eilėraščius, – tai tik įrankis. Ji neturi valios, bet aklai paklūsta ją laikančiojo norui. Ir tuo ji labai panaši į tai, ką mes vadiname „gyvenimu". Daug žmonių šioje žemėje atlieka tam tikrą vaidmenį nesuvokdami, kad juos valdo Nematoma Ranka. Štai dabar šiame teptuke, kuriuo tu savo rankomis vedžioji raides, sukaupti visi tavo dvasios siekiai. Pasistenki tai suprasti.

– Aš suprantu ir, be to, man aišku, kaip svarbu išlaikyti eleganciją. Nes jūs reikalaujate, kad pradėčiau rašyti tik tada, kai atsisėsiu tam tikra poza ir persiimsiu pagarba tai medžiagai, kuria ketinu naudotis.

Savaime suprantama. Sprendžiant iš to, kaip žmogus gerbia teptuką, galima suvokti, kaip svarbu, mokantis rašyti, išlaikyti ramybę ir eleganciją. O ramybė kyla iš širdies.

– Elegancija – tai ne koks nors paviršutiniškas dalykas, o žmogaus atrastas būdas pagerbti gyvenimą ir darbą. Todėl, kai tu pa-

junti, jog tau nepatogu sėdėti ta poza, nemanyki, kad ji nenatūrali arba dirbtinė: ji pati tikriausia, nes ją sunku išlaikyti. Ji skatina tiek popierių, tiek plunksną didžiuotis tuo, jog dėl jų tau tenka dėti tokias pastangas. Prieš tai buvęs paprasčiausiu lygiu baltu paviršiumi, popierius perima jame surašytų dalykų gelmę.

Elegancija – tai taisyklinga poza, kuria sėdint įmanoma dailiai rašyti. Taip yra ir gyvenime: atsižadėjęs visa ko, kas dirbtina ir nereikalinga, žmogus suvokia, ką reiškia paprastumas ir susikaupimas, – kuo paprastesnė ir kuklesnė poza, tuo ji bus gražesnė, nors iš pradžių ir pasirodys nepatogi.

Retkarčiais ji man pasakodavo apie savo darbą. Sakė, jog daro viską užsidegusi, jog neseniai gavo vieno galingo emyro pasiūlymą. Jis atėjo susitikti su draugu, banko direktoriumi (emyrai neina į banką išsiimti pinigų, tam tikslui jie turi daugybę tarnautojų), bešnekėdamas užsiminė, kad ieško žmonių, kurie galėtų pardavinėti sklypus, ir paklausė, ar jai nepatiktų toks darbas.

Kas panorės pirktis sklypų vidury dykumos arba uostą, nesantį pasaulio centre? Taip pagalvojau aš, bet nepasakiau nė žodžio; žvelgdamas į praeitį, dabar džiaugiuosi, kad tuomet nutylėjau.

Tik vieną sykį ji prašneko su manimi apie meilę vyriškiui, nors turistai, atvažiuojantys pas mane pavakarieniauti, ne kartą visaip bandė pelnyti jos palankumą. Paprastai Atėnė nekreipdavo į juos dėmesio, kol vienas jų pareiškė pažįstąs jos mylimąjį. Ji išbalo, dirstelėjo į sūnelį, kuris, laimė, nesiklausė jį pokalbio.

– Kaip su juo susipažinote?

– Aš juokauju, – atsakė vyriškis. – Stačiai norėjau sužinoti, ar jūs laisva.

Ji nieko neatsakė, bet aš supratau, kad vyras, su kuriuo ji susiejusi savo gyvenimą, – ne berniuko tėvas.

Kitą kartą ji atėjo anksčiau nei paprastai. Pasakė, jog nedirba banke – dabar pardavinėja sklypus ir turi daugiau laisvo laiko. Aš

jai paaiškinau, jog negalėsiu jos mokyti anksčiau sutarto laiko, esu labai užsiėmęs.

– Aš galiu derinti du dalykus: judėjimą ir ramybę. Džiaugsmą ir susikaupimą.

Sulig tais žodžiais grįžo prie automobilio, paėmė magnetofoną, ir nuo tos dienos prieš pamokas visada šokdavo dykumoje, o vaikas be perstojo zuidavo aplink motiną. Kai ji atsisėsdavo mokytis dailyraščio, jos ranka būdavo tvirtesnė nei paprastai.

– Yra dvi raidžių rūšys, – aiškinau aš. – Pirmosios rūšies raidės rašomos labai kruopščiai, tačiau neįdedant širdies. Tuo atveju, nors koks įgudęs būtų kaligrafas, jis sutelkia visą dėmesį į savo meną ir todėl nebetobulėja, ima kartotis, sustabarėja ir vieną gražią dieną atsižada dailyraščio, nes rašymas jam tampa rutina.

Antrosios rūšies raidės rašomos įgudusia ranka, tačiau įdedant širdį. Tad rašančiojo ketinimai privalo derėti su žodžiu; šiuo atveju netgi patys liūdniausi eilėraščiai neapvelkami tragedijos rūbu, bet tampa paprasčiausiais dalykais, kasdien pasitaikančiais mūsų gyvenime.

– O ką jūs darysite su štai šiais piešiniais? – paklausė vaikas gryniausia arabų kalba.

Jis nesuprato mūsų pokalbio esmės, tačiau stengėsi kaip įmanydamas mėgdžioti motiną.

– Parduosiu.

– Ar aš irgi galiu parduoti savo piešinius?

– Tu privalai juos parduoti. Kada nors praturtėsi jais prekiaudamas ir padėsi motinai.

Jį nudžiugino mano atsakymas, ir jis vėl griebėsi nutraukto darbo: ėmė piešti margą drugelį.

– O ką man daryti su savo tekstais? – paklausė Atėnė.

– Tu suvokei, kiek pastangų reikia įdėti norint sėdėti taisyklinga poza, nuraminti savo dvasią, išsiaiškinti savo ketinimus,

pagarbiai išvedžioti kiekvieną raidę. Tačiau tai dar ne viskas – mokykis toliau.

Ilgainiui mes nustojame galvoti apie tai, kokius judesius dera daryti: jie visi tampa dalimi mūsų būties. Tačiau, norėdami pasiekti tą lygmenį, privalome gudintis, neatlyžti. Negana to, gudintis ir dar kartą gudintis ir neatlyžti.

Pažiūrėki, kaip geras kalvis apdoroja plieną. Iš šalies žiūrint, atrodo, kad jis vienodai kala kūju, ir gana. Tačiau tas, kas išmano kaligrafijos meną, žino, jog kiekvieną kartą jis ir užsimoja, ir trenkia kūju, įdėdamas daugiau arba mažiau jėgos. Ranka kartoja tuos pačius judesius, tačiau, artėdama prie kalamo daikto, suvokia, kaip privalo smogti – stipriau ar silpniau. Taip atsitinka ir rašant: atrodo, jog darome tą patį, o iš tikrųjų kiekvienąsyk tai visai kas kita.

Ateina toks metas, kai nebereikia galvoti apie tai, ką darai. Tuomet žmogus pats tampa raide, rašalu, žodžiu.

Tas metas atėjo daugmaž po metų. Atėnė jau turėjo daug pažįstamų Dubajuje, savo klientams patardavo nuvažiuoti pas mane pavakarieniauti, ir iš jų aš sužinojau: ji puikiai darbuojasi – sklypais pardavinėja dykumą! Vieną vakarą, lydimas gausingos svitos, pasirodė netgi pats emyras. Aš stačiai sutrikau iš netikėtumo: nelaukiau tokio svečio, bet jis mane nuramino ir padėkojo už visa tai, ką darau jo tarnautojai.

– Tai nuostabi moteris. Negana to, kad iš prigimties ji turi puikių savybių, jūs išmokėte ją daug ko gero. Aš ketinu ją padaryti savo bendrovės dalininke. Būtų ne pro šalį atsiųsti pas jus daugiau mano tarnautojų, kad pasimokytų dailyraščio, juo labiau dabar, kai Atėnė išvyksta vieną mėnesį atostogų.

– Vargu ar tai gali jiems praversti, – atsakiau. – Dailyraštis – tai tik vienas iš daugybės būdų, kuriuos mums padovanojo Alachas, teesie pagarbintas ir pašlovintas Jo Vardas! Tai vienas iš daugybės būdų mokytis blaivaus mąstymo ir kantrybės, pagarbos ir elegancijos, tačiau viso to galima išmokti ir...

– ...šokant, – pridūrė Atėnė, stovinti šalia.

– Arba prekiaujant nekilnojamuoju turtu, – pridūriau.

Kai visi išvažiavo, o berniukas atsigulė palapinės kampelyje, nes akys jam lipo, kaip norėjo miego, aš atnešiau popieriaus ir plunksną ir paprašiau Atėnę ką nors parašyti. Tačiau, ūmai persigalvojęs, paėmiau iš jos rankos plunksną. Atėjo metas jai pasakyti tai, ką priderėjo pasakyti. Aš jai pasiūliau truputį pasivaikščioti po dykumą.

– Tu išmokai visko, ko reikia, – tariau. – Tavo raštas kas dieną įgauna vis daugiau tavo asmenybės bruožų, darosi vis savitesnis. Siekdama grožio, tu jau nebemėgdžioji svetimo braižo – tu kuri tai, kas artima tavo dvasiai. Tu perpratai didžiųjų tapybos meistrų išmintį: jei nori nepaisyti taisyklių, privalai jas pažinti ir jų laikytis.

Tau nebereikia rašymo priemonių, kuriomis naudojaisi mokydamasi rašyti. Tau nebereikia popieriaus, rašalo, plunksnos, nes kelias – kur kas svarbiau negu tai, kas paskatino eiti tuo keliu. Kartą tu man pasakojai, jog žmogus, išmokęs tave šokti, įsivaizduodavo girdįs galvoje skambant muziką – ir netgi tokiu atveju sugebėdavo teisingai pagauti reikiamą ritmą.

– Gryna teisybė.

– Jeigu visi žodžiai susilietų, jie netektų prasmės arba būtų labai sunku suvokti, ką jie reiškia: tad reikia tarpelių, skiriančių žodžius vieną nuo kito.

Ji linktelėjo galvą.

– Ir vis dėlto tu nesugebi įsijausti į tuščius tarpelius, nors ir išmokai valdyti žodžius. Kai tu susikaupi, tavo ranka tvirta. Tačiau, prireikus peršokti nuo vieno žodžio prie kito, ji susvyruoja.

– Iš kur jūs žinote?

– Ar ne mano teisybė?

– Jūsų teisybė. Prieš sutelkdama dėmesį į kitą žodį, sekundės dalelytę susvyruoju. Mane bando įveikti mintys, kurias aš stengiuosi ginti šalin.

– Ir tu puikiai žinai, kas tau yra.

Atėnė žinojo, bet nepasakė nė žodžio. Mudu grįžome į palapinę, ir ji paėmė ant rankų miegantį sūnelį. Jos akys buvo pritvinusios ašarų, nors ir kaip stengėsi valdytis.

– Emyras sakė, jog tu važiuoji atostogų.

Ji atidarė automobilio dureles, užkūrė variklį ir nuvažiavo. Po kelių akimirkų dykumos tyloje buvo girdėti nebent tolimas variklio dūzgimas.

– Suprantu, ką jūs turite galvoje, – pagaliau tarė ji. – Kai aš rašau, kai aš šoku, mane veda Motina, visa ko kūrėja. Kai žiūriu į miegantį Viorelį, žinau, kad jis žino: jis – mano meilės jo tėvui vaisius, nors jo tėvo nesu mačiusi daugiau kaip metai. O štai aš...

Ji vėl nutilo. Ir ta tylos pauzė buvo nelyginant tuščias tarpelis tarp žodžių.

– ...o štai aš nežinau, kieno rankos mane supo patį pirmąjį kartą. Kieno rankos mane įrašė į šios žemės knygą.

Aš linktelėjau galvą.

– Kaip jūs manote, ar tai svarbu?

– Ne visada. Tačiau tavo atveju... kol tu nepaliesi tų rankų, tau nepavyks... tarkime... dailiai rašyti.

– Netikiu, jog būtina ieškoti žmogaus, niekada nesiteikusio mane mylėti.

Ji užtrenkė dureles, nusišypsojo ir nuvažiavo. Aš neėmiau į galvą jos žodžių – gerai žinojau, ką ji darys artimiausiu laiku.

Samyra R. HALIL

Atėnės motina

Toks įspūdis, lyg viskas būtų nustumta į antrą planą: ir jos profesiniai laimėjimai, ir sugebėjimas užsidirbti pinigų, ir nauja meilė, ir džiaugsmas, netelpantis širdyje žaidžiant su sūneliu. Mane stačiai apėmė siaubas, kai Šėrinė pareiškė nutarusi susirasti tikrąją motiną – tą, kuri ją pagimdė.

Iš pradžių aš dar guodžiau save mintimi, jog senosios našlaičių prieglaudos nebėra, bylos pražuvusios, valdininkai bus nepermaldaujami, vyriausybė nuversta, sienos uždarytos arba moteris, išnešiojusi Šėrinę, jau seniai sudūlėjusi kapuose. Tačiau guodžiausi neilgai: mano dukrai nebuvo nieko neįmanoma, ir netrukus ji nugalėjo, rodos, neįveikiamas kliūtis.

Ligi tol kalbėti šia tema pas mus namuose buvo draudžiama. Šėrinė žinojo, kad ji – įdukrinta, nes, dar gyvenant Beirute, psichiatras man patarė pasakyti tiesą, kai ji paaugs ir sugebės tai suprasti. Tačiau ji niekada nesidomėjo, iš kokios šalies ji kilusi, – jai, kaip ir mudviem su vyru, gimtinė buvo Beirutas.

Vienos mano draugės įsūnis nusižudė, kai įmotei gimė dukrelė, o buvo vos įžengęs į šešioliktus metus, tad mudu su vyru neketinome pasididinti šeimos, aukojomės kaip įmanydami, kad tik Šėrinė suvoktų, jog tik dėl jos vienos galiu džiaugtis ir liūdėti, tik ją vieną mylėti, tik į ją dėti visas viltis. O ji tarytum nieko nematė. Dieve mano, kokie nedėkingi būna vaikai!

Pažinojau savo dukterį kaip nuluptą, tad man buvo aišku, jog nėra prasmės jai ką nors įrodinėti. Visą savaitę mudu su vyru negalėjome sudėti bluosto, o ji kiekvieną vakarą prisispyrusi kvosdavo kartodama tą patį klausimą: „Kaip vadinasi tas Rumunijos miestas, kur aš gimiau?" Negana to, dar ir Viorelis amžinai verkdavo, lyg suprasdamas, kas darosi.

Aš nutariau pasitarti su psichiatru. Paklausiau, kodėl moteris, turinti viską, ko tik jai reikia, amžinai jaučiasi nepatenkinta ir nelaiminga.

– Visiems mums įdomu, iš kur mes esame, – atsakė man psichiatras. – Tai esminis žmonijos filosofinis klausimas. Na, o jūsų duktė, man regis, labai gerai daro, kad domisi savo kilme. Argi jūs, ja dėta, nesidomėtumėte?

– Ne, – atsakiau aš. – Netgi priešingai, manyčiau, jog pavojinga ieškoti žmogaus, kuris manęs atsižadėjo ir mane pametė, kai dar neturėjau jėgų pati viena išgyventi.

Tačiau psichiatras neatlyžo:

– Užuot prieštaravusi, verčiau jai padėtumėte. Galimas daiktas, matydama, kad jūs nesipriešinate, ji pati atsisakys tos minties. Praleidus vienus metus toli nuo artimųjų, jai, ko gero, išsivystė vadinamasis jausmų badas, kurį ji stengiasi nuslopinti štai tokiais nereikšmingais iššūkiais. Man regis, ji taip elgiasi vien trokšdama įsitikinti, kad jūs tikrai ją mylite.

Verčiau Šerinė būtų pati nuėjusi pas psichiatrą – būtų supratusi, kodėl taip elgiasi.

– Stenkitės parodyti, kad ja pasitikite, nelaikykite to grėsme. Ir jei galų gale ji vis dėlto iš tikrųjų panorės važiuoti, jums teks su tuo susitaikyti ir nurodyti jai adresą. Kiek aš suprantu, su ja visada būdavo keblumų. Ką gali žinoti, gal beieškodama motinos ji užsigrūdins.

Paklausiau psichiatrą, ar jis turi vaikų. Jis atsakė, kad neturi, ir tuomet supratau, jog be reikalo į jį kreipiausi.

Tą patį vakarą, mums besėdint prie televizoriaus, Šėrinė paklausė:

– Ką jūs čia žiūrite?

– Žinių laidą.

– Kuriems galams?

– Norime sužinoti, kas nauja Libane, – atsakė vyras.

Pajutau vylių, bet jau buvo per vėlu. Šėrinė tuojau pat pasinaudojo proga.

– Tai va, jums irgi įdomu, kas darosi jūsų gimtojoje šalyje. Jūs apsipratote Anglijoje, turite draugų, tėtis uždirba daug pinigų, gyvenate saugūs ir visko pertekę. Ir vis dėlto perkate Libano laikraščius. Einate per kanalus, tikėdamiesi pamatyti kokią nors žinutę, susijusią su Beirutu. Įsivaizduojate ateitį, gyvendami praeities prisiminimais, ir net nesusivokiate, jog šitas karas niekada nepasibaigs. Kitaip sakant, netekę ryšio su savo gimtine, jūs tariatės netekę ryšio su visu pasauliu. Nejaugi jums sunku suvokti mano jausmus?

– Tu – mūsų duktė.

– Taip. Ir tuo didžiuojuosi. Ir visada būsiu jūsų duktė. Dievaži, neabejokite mano meile ir dėkingumu už visa tai, ką man padarėte: meldžiu jus tik viena – leiskite man aplankyti gimtinę. Galimas daiktas, aš paklausiu savo motiną, kodėl ji mane pametė, galimas daiktas, ir neklausiu, tik pažvelgsiu jai į akis. Jeigu to nepadarysiu, niekinsiu save už bailumą ir niekada negalėsiu suvokti tuščių tarpų prasmės.

– Kokių tuščių tarpų?

– Būdama Dubajuje, aš mokiausi dailyraščio. Šoku ištaikiusi menkiausią progą. Tačiau muzika yra muzika tik todėl, kad yra pauzės. Na o pauzės – tik todėl, kad visada pasitaiko tuščių tarpų. Ką nors darydama aš jaučiuosi visavertė, betgi niekas negali nustygti vietoje kiaurą parą. Tą akimirką, kai sustoju, staiga pajuntu, jog man kažko trūksta.

Jūs ne kartą man sakėte, jog iš prigimties esu neramaus būdo. Betgi ne aš pati pasirinkau tokį būdą: gal man irgi patiktų sėdėti čia ir spoksoti į televizorių. Tai neįmanoma: mano galvoje spiečiais zuja mintys. Kartais man atrodo, jog einu iš proto – turiu be paliovos ką nors daryti: šokti, rašyti, pardavinėti žemės sklypus, rūpintis Vioreliu, skaityti viską, kas pakliūva. Argi tai normalu?

– Ką beveiksi, toks tavo temperamentas, – tarė mano vyras.

Pokalbis pasibaigė kaip paprastai: pravirko Viorelis, Šėrinė užsisklendė savo kiaute, o aš dar kartą įsitikinau, kokie nedėkingi būna vaikai, nors tėvai neriasi dėl jų iš kailio. Vis dėlto rytojaus dieną, mums begeriant kavą, mano vyras vėl pradėjo tą pačią kalbą:

– Ne per seniausiai, kai tu dirbai Artimuosiuose Rytuose, aš buvau nuvažiavęs į Beirutą pažiūrėti, ar negalėtume grįžti namo. Nuėjau į mūsų gatvę, namo nebėra, tačiau žmonės bando atstatyti sugriautus būstus, nors šalyje tebėra svetimšalių kariuomenė ir nuolat kartojasi antpuoliai. Mane apėmė džiaugsmas: gal atėjo metas pradėti gyvenimą iš naujo? Ir tuomet tie žodžiai „pradėti iš naujo“ grąžino mane tikrovėn. Supratau, jog jau per vėlu leisti sau tokią prabangą: šiandien aš noriu nebent tęsti tai, ką darau, nevalia prasimanyti ko nors nauja.

Puoliau ieškoti žmonių, su kuriais anksčiau susitikdavau vakare išgerti po taurelę viskio. Didumos nebėra, o keli likusieji skundžiasi, kad juos be paliovos slegia nežinia. Apėjau šimtus kartų apvaikščiotas vietas ir visur jaučiausi svetimas, lyg ten nieko daugiau man nebūtų priklausę. Ir baisiausia, jog be perstojo geso svajonė kada nors sugrįžti atgal, geso sulig kiekvienu žingsniu, klaidžiojant po gimtąjį miestą.

Ta kelionė nebuvo veltui. Tremties dainos tebeskamba mano širdyje, bet aš jau žinau, jog niekada nebegrįšiu gyventi į Libaną. To trumpo apsilankymo metu aiškiau supratau, kur šiuo metu gyvenu, ir įvertinau kiekvieną Londone praleistą akimirką.

– Ką jūs norite tuo pasakyti, tėte?

– Jog tavo teisybė. Galimas daiktas, iš tikrųjų verta suvokti, kokią prasmę turi tušti tarpai. Važiuok, mes prižiūrėsime Viorelį.

Jis nuėjo į savo kabinetą ir grįžo nešinas geltonu aplanku su įvaikinimo dokumentais. Atidavęs aplanką Šėrinei, pabučiavo ją ir pasakė, kad jam metas į darbą.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Tą tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimtųjų metų rytą pro viešbučio kambario langą iš šeštojo aukšto mačiau tik vyriausybės rūmus. Ant stogo suplevėsavo šalies vėliava, kaip tik toje vietoje, iš kur sraigtasparniu pabėgo didybės manija sergantis diktatorius, po kelių valandų žuvęs nuo tų, kuriuos engė ištisus dvidešimt dvejus metus. Seni namai Čaušeskaus įsakymu buvo nugriauti – jis buvo užsimojęs pastatyti naują sostinę, ne ką prastesnę už Vašingtoną. Bukareštas galėjo pelnyti labiausiai nusiaubto miesto vardą, bet nusiaubto anaiptol ne karo ir ne gamtos gaivalų.

Atvykęs tą pačią dieną, vertėjo lydimas, bandžiau pasivaikščioti miesto gatvėmis, tačiau nepamačiau nieko, išskyrus skurdą, sumaištį, ir man susidarė įspūdis, jog tai kraštas, kuris neturi nei ateities, nei praeities, nei dabarties: žmonės gyvena tarytum dangaus prieduryje, dorai neišmanydami, kas darosi šalyje ir visame pasaulyje. Po dešimties metų, atvažiavęs dar kartą ir pamatęs kraštą, pakilusį iš pelenų, supratau, jog žmogus gali įveikti visus sunkumus – rumunų tauta davė puikų pavyzdį.

Tačiau tą pilką rytmetį, stovėdamas nykaus viešbučio pilkame vestibiulyje, aš tik galvojau, ar mano vertėjui pavyks gauti automobilį ir pakankamai benzino, kad galėčiau užbaigti BBC užsakytą dokumentinį filmą. Vertėjas nesirodė, ir mane apniko abejonės: nejaugi teks grįžti į Angliją lyg musę kandus? Juk jau išleidau nemažai pinigų sutartims su istorikais, scenarijui, kelių interviu filmavimui, be to, prieš

pasirašydama galutinę sutartį, televizijos kompanija pareikalavo, kad nuvažiuočiau į kažkokią pilį ir pažiūrėčiau, kaip šiuo metu ji atrodo. Taigi kelionė man turėjo atsieiti kur kas brangiau, negu tikėjausi.

Bandžiau susiskambinti su savo mylimąja, bet sužinojau, jog reikėtų laukti beveik visą valandą, kol mane sujungs. Vertėjas galėjo kiekvieną akimirką pasirodyti su automobiliu, negalėjau gaišti ir nutariau nerizikuoti.

Mėginau gauti kokį nors laikraštį anglų kalba, bet veltui darbas. Kad neprailgtų laukti, ėmiau kaip galima nepastebimiau žiūrinėti žmones, vestibiulyje geriančius arbatą ir tikriausiai neturinčius nieko bendra su tuo, kas čia dėjosi pernai, kai tauta sumaištavo, kai Timišoaroje buvo šaltakraujiškai žudomi taikūs gyventojai, kai vyko nuožmūs gatvių mūšiai su baisiąja slaptąja tarnyba, kuri beviltiškai stengėsi išlaikyti sprūstančią iš rankų valdžią. Pastebėjau tris amerikiečius, patrauklią moterį, beje, neatplėšiančią akių nuo madų žurnalo, ir būrį žmonių, kurie, atsisėdę prie stalo, garsiai šnekėjosi negirdėta kalba.

Buvau gal jau tūkstantąjį kartą beeinąs prie viešbučio durų pažiūrėti į gatvę, ar neatvažiuoja vertėjas, bet tuo metu pasirodė jinai. Buvo truputį vyresnė nei dvidešimties metų *(Tuo metu, kai ji atvažiavo į Rumuniją, Atėnei buvo dvidešimt treji – red. past.).* Atsisėdo prie staliuko, užsisakė kažko pusryčių, išgirdau, jog kalba angliškai. Nė vienas vyras nekreipė į ją dėmesio, tik moteris kilstelėjo akis nuo madų žurnalo.

Nežinia, kas mane paveikė – gal laukimo nerimas, gal viešbutis, galutinai įvaręs neviltį, bet aš staiga įsidrąsinau ir priėjau prie staliuko.

– Atsiprašau, kad jums trukdau, paprastai niekada to nedarau. Juo labiau kad pusryčiauti maloniausia vienam.

Ji nusišypsojo, pasisakė, kuo vardu, ir aš iškart suklusau. Labai jau lengvai prieinama – gal prostitutė? Tačiau ji šnekėjo angliš-

kai kaip gimtąja kalba, buvo padoriai apsirengusi. Nutariau nieko neklausinėti ir leidausi pasakotis savo bėdas, beje, pastebėjau, kad moteris, skaičiusi madų žurnalą, atidėjo jį į šalį ir ėmė įdėmiai klausytis.

– Aš esu nepriklausomas žurnalistas, šiuo metu atlieku BBC užsakymą ir svarstau, kaip galėčiau nusigauti į Transilvaniją...

Pastebėjau, kad sulig tais žodžiais jos akys sublizgėjo.

– ...ir galų gale užbaigti dokumentinį filmą apie vampyro mitą.

Nutilau žinodamas, jog filmo tema visada sukursto žmonių smalsumą, tačiau ji, priešingai, vos tik man paminėjus savo kelionės tikslą, visiškai nustojo manimi domėtis.

– Sėskit į autobusą ir važiuokit, – atsakė ji. – Nors, man rodos, vargu ar jūs surasite tai, ko ieškote. O jeigu norite sužinoti daugiau apie Drakulą, perskaitykite knygą. Beje, jos autorius niekada nesilankė tame krašte.

– O jūs pažįstate Transilvaniją?

– Nežinau.

Tai buvo ne atsakymas: galimas daiktas, ji kalbėjo kaip tikra anglė, tačiau nesugebėjo rasti tinkamų žodžių.

– Bet aš irgi važiuoju į tą pusę, – pridūrė. – Autobusu, savaime suprantama.

Sprendžiant iš drabužių, ji neatrodė esanti nuotykių ieškotoja, kuri klajoja po pasaulį, lankydama egzotiškas vietas. Man vėl dingtelėjo mintis, kad ji – prostitutė: galimas daiktas, šitaip bando mane prisijaukinti.

– Ar negalėčiau pavėžėti?

– Aš jau turiu bilietą.

Aš neatlyžau manydamas, jog ji stačiai koketuoja. Bet ji griežtai atsisakė pareiškusi, jog jai patinka keliauti vienai. Tuomet paklausiau, iš kur ji kilusi, ir pastebėjau, kad ji sutriko prieš atsakydama:

– Juk sakiau, kad iš Transilvanijos.

– Ne visiškai. Šiaip ar taip, galėtumėte padėti parinkti gamtovaizdžių mano filmui ir...

Pasąmonės balsas man sakyte sakė, jog privalau nuodugniau ištirti dirvą: negalėjau nusikratyti minties, kad ji – prostitutė, ir labai norėjau, stačiai degte degiau noru, jog ji važiuotų su manimi. Vis dėlto ji labai mandagiai atsisakė. Kaip tik tuo metu ją užkalbino kita moteris, lyg pasinešusi apginti merginą, ir aš, nesmagiai pasijutęs, nutariau pasitraukti.

Netrukus atskubėjo uždusęs vertėjas ir pranešė, kad viskas sutvarkyta, tačiau kainuosią truputį brangiau (to aš tik ir tikėjausi). Užlipau į savo kambarį, pasiėmiau iš anksto susikrautą lagaminą, sėdau į rusišką kledarą ir nuvažiavau plačiais pustuščiais prospektais su savo manta, mažyčiu fotoaparatu, keliais buteliais mineralinio vandens, sumuštiniais, apniktas rūpesčių ir minčių apie matytą merginą, kurios paveikslas man nėjo iš galvos.

Vėliau, tomis dienomis, kai stengiausi sukurti scenarijų apie Drakulą kaip tikrą istorinį personažą ir kalbinau (beprasmiškai, kaip ir maniau) vietinius valstiečius ir inteligentus apie vampyro mitą, galutinai suvokiau, jog nebeturiu jokio noro kurpti to dokumentinio filmo Anglijos televizijai. Nieko kita netroškau, kaip vėl susitikti merginą, tą išdidžią, nepalenkiamą, savimylą, matytą Bukarešto viešbučio kavinėje, – šiuo metu ji tikriausiai klaidžiojo čia pat, netoliese: išskyrus jos vardą, nieko daugiau apie ją nežinojau, tačiau ji kaip tas vampyras tarytum siurbė visą mano energiją.

Nesąmonė, kvailystė, galvoje netelpa, kad tokių dalykų galėtų pasitaikyti mano pasaulyje, o ir drauge su manimi gyvenančiųjų pasaulyje.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

– Nesuvokiu, ką jūs čia darysite. Tačiau, nors ir ką darytumėte, privalote eiti iki galo.

Ji pažvelgė į mane suglumusi.

– Kas jūs tokia?

Aš prašnekau apie moterišką žurnalą, kurį skaičiau, ir vyriškis, sėdintis prie staliuko, kiek palūkuriavęs, pagaliau pasikėlė ir išėjo. Dabar jau galėjau pasisakyti, kas aš tokia.

– Jeigu jus domina mano profesija, tai aš prieš kelerius metus baigiau medicinos fakultetą. Bet nemanau, kad jūs tikėjotės tokio atsakymo.

Patylėjusi ji pridūrė:

– Toliau jūs bandysite gerai apgalvotais klausimais netiesiogiai mane iškamantinėti, ką aš veikiu čia, šioje šalyje, ką tik nusikračiusioje ilgametės priespaudos.

– Ne, paklausiu atvirai: ką jūs čia veikiate?

Galėjau atsakyti: atvažiavau į mokytojo laidotuves, nes, mano galva, jis nusipelnė tokios pagarbos. Tačiau būtų neatsargu apie tai kalbėti: nors ji nė kiek nesusidomėjo vampyrais, vis dėlto jau vien žodis „mokytojas" galėjo patraukti jos dėmesį. Kadangi aš buvau davusi priesaiką nemeluoti, atsakiau „pusine tiesa":

– Noriu apžiūrėti namą, kuriame gyveno rašytojas Mirča Eliadė, – tikriausiai niekada nesate apie jį girdėjusi. Juoba kad didžiąją gyvenimo dalį Eliadė praleido Prancūzijoje, garsėjo kaip... na... mitologijos specialistas.

Mergina dirstelėjo į laikrodį, dėdamasi, kad visiškai nesidomi mano žodžiais.

– Turiu galvoje ne vampyrus. Turiu galvoje žmones... na... einančius tuo pačiu keliu kaip ir jūs.

Ji buvo besiekianti kavos, bet staiga persigalvojo.

– Gal jūs valdžios atstovė? O gal mano tėvai jus pripraše mane sekti?

Jau buvau beketinanti nutraukti tą pokalbį: ji buvo karingai nusiteikusi, ir visai be reikalo. Vis dėlto aš mačiau jos aurą, jos skausmą. Prisiminiau, jog tokio amžiaus buvau labai panaši į ją: dvasinės ir fizinės žaizdos paskatino mane gydyti žmonių kūno negalias ir padėti jiems susirasti kelią dvasinėje plotmėje. Buvau besakanti „Tavo žaizdos padės tau, mergele", bepasiimanti žurnalą ir bepasišalinanti.

Jeigu būčiau taip padariusi, galimas daiktas, Atėnė būtų pasirinkusi kitą gyvenimo kelią ir likusi gyva, drauge su mylimu vyru augintų sūnų, sulauktų jo vestuvių, rūpintųsi vaikaičiais. Praturtėtų, galimas daiktas, taptų nekilnojamojo turto agentūros savininke. Ji turėjo visus duomenis, absoliučiai visus duomenis, kad jai sektųsi: pakankamai prisikentėjo, idant sugebėtų deramai pasinaudoti savo randais, ir reikėjo tik truputį palaukti, kad nuslūgtų baimė ir nerimas, ir eiti toliau savo keliu.

Tai kas gi sulaikė mane prie stalo ir paskatino tęsti pokalbį? Atsakymas labai paprastas: smalsumas. Aš niekaip negalėjau suprasti, kodėl čia, šaltame viešbučio vestibiulyje, staiga sutvisko ta akinanti šviesa?

– Mirča Eliadė parašė keletą knygų labai keistais pavadinimais, pavyzdžiui, „Raganavimas ir kultūros kryptys", – kalbėjau toliau. – Arba „Šventybė ir pasaulietiškumas". Mano mokytojas... – Tie žodžiai ištrūko man nejučia, bet ji neišgirdo ar bent jau dėjosi jų neišgirdusi. – ...labai vertino jo kūrybą. O man širdis sako, kad ir jūs tuo domitės.

Ji vėl dirstelėjo į laikrodį.

– Aš važiuoju į Sibijų, – tarė mergina. – Mano autobusas išvyksta po valandos. Jeigu jums labai įdomu – bandysiu ten susirasti savo motiną. Aš dirbu Artimuosiuose Rytuose, nekilnojamojo turto prekybos bendrovėje, turiu ketverių metų sūnų, esu išsiskyrusi, mano tėvai gyvena Londone. Įtėviai, savaime suprantama, nes aš – pamestinukė.

Ji iš tikrųjų buvo pasiekusi labai aukštą suvokimo lygmenį – pati to nenumanydama, tapatino save su manimi.

– Taip, kaip tik tai ir norėjau sužinoti.

– Ar buvo verta taip toli važiuoti, norint įsigilinti į rašytojo kūrybą? Argi ten, kur gyvenate, nėra bibliotekų?

– Tiesą pasakius, rašytojas gyveno Rumunijoje tik tol, kol baigė universitetą. Žodžiu, jeigu norėčiau daugiau sužinoti apie jo kūrybą, turėčiau važiuoti į Paryžių, Londoną ar Čikagą, kur jis mirė. Tačiau aš neturiu tikslo gilintis į jo kūrybą tikrąja to žodžio prasme: paprasčiausiai noriu pamatyti tas vietas, kur jis vaikščiojo. Noriu pajusti tai, kas įkvėpė jį parašyti veikalus, šitaip paveikusius mano pačios ir mano gerbiamų žmonių gyvenimą.

– Ar jis rašė ir apie mediciną?

Verčiau neatsakyti. Supratau, jog žodis „mokytojas“ nepraslydo jai pro ausis, tačiau mergina jį veikiau susiejo su mano profesija.

Mergina atsistojo. Man regis, ji suvokė, kurlink aš kreipiu kalbą: mačiau, kaip vis ryškiau spindi trykštanti iš jos šviesa. Pasiekti tokį suvokimo lygmenį man pavyksta tik tada, kai esu šalia žmogaus, be galo panašaus į mane.

– Ar jums nebūtų sunku palydėti mane iki stoties? – paklausė ji.

Nieku gyvu. Mano lėktuvas išskrenda tik vėlai vakare, tad prieš akis – ištisa diena, nuobodi, be galo ilga. Bent jau turėsiu su kuo pasišnekėti.

Ji išėjo ir netrukus grįžo – su lagaminais rankose ir gausybe klausimų ant liežuvio. Ji įniko mane kamantinėti, dar mudviem neišėjus iš viešbučio.

– Galbūt niekada daugiau jūsų nebesusitiksiu, – prabilo ji, – tačiau jaučiu, jog mudvi turime kažką bendra. Galimas daiktas, tai vienintelė proga pasišnekėti šiuo įsikūnijimu, tad būkite nuoširdi ir nieko nuo manęs neslėpkite.

Aš pažadėjau linktelėdama galvą.

– Kadangi jūs esate skaičiusi visas tas knygas, sakykite, ar jūs tikite, jog šokdami mes galime pasinerti į transą ir matyti šviesą? Ir ta šviesa mums ničnieko neatskleidžia, jeigu nesijaučiame liūdni arba laimingi?

Taiklus klausimas!

– Be abejo. Ir ne tik šokdami: viskas, į ką mums pavyksta sutelkti dėmesį, įgalina mus atskirti kūną nuo dvasios. Ir joga, ir malda, ir budistų meditacija.

– Ir dailyraštis.

– Apie tai niekad nesu pagalvojusi, bet visai galimas daiktas. Tą akimirką, kai kūnas duoda laisvę dvasiai, ji pakyla į dangų arba nusileidžia į pragarus, nelygu žmogaus nuotaika. Ten ji išmoksta būtiniausių jai dalykų: arba pražudyti savo artimą, arba jį išgydyti. Tačiau man vienai jau nebeįdomu vaikščioti tais keliais: šiuo metu man reikia pagalbos... Ar jūs girdite, ką aš sakau?

– Ne.

Pamačiau, kad ji, sustojusi vidury gatvės, žiūri į vienišą, tarytum pamestą mergaitę. Staiga ji įsikišo ranką į kišenę.

– Liaukitės, – sudraudžiau ją. – Matote, kitoje gatvės pusėje stovi moteriškė, žiūri negeru žvilgsniu. Ji tyčia paliko čia mergaitę, kad...

– Man vis viena.

Mergina išsitraukė iš kišenės kelis pinigėlius. Aš sulaikiau jos ranką.

– Verčiau nupirkime jai ko nors valgyti. Taip bus daug geriau.

Aš nusivedžiau mergaitę į artimiausią barą, nupirkau sumuštinį ir padaviau jai. Mergaitė nusišypsojo ir padėkojo; pastebėjau, jog ki-

toje gatvės pusėje stovinti moteris metė į mus neapykantos kupiną žvilgsnį.

Tačiau šalia einančios mergaitės pilkos akys žvelgė į mane su pagarbiu dėkingumu.

– Tai ką gi jūs sakėte?

– Nesvarbu. Ar žinote, kas atsitiko prieš kelias minutes? Jūs pasinėrėte į tokį pat transą, kokį sukelia šokis.

– Jūs klystate.

– Nė trupučio. Kažkas paveikė jūsų pasąmonę: galbūt, pamačiusi šią mergaitę, jūs įsivaizdavote save ir pagalvojote, jog būtumėte prašiusi išmaldos šioje gatvėje, jeigu niekas jūsų nebūtų įsidukrinęs. Tą akimirką jūsų protas nustojo veikti. Jūsų dvasia ištrūko, puolė į pragaro gelmes, susitiko su praeities demonais. Todėl jūs ir nepastebėjote moters kitoje gatvės pusėje – buvote pasinėrusi į transą. Padriką, gaivališką transą, skatinantį jus padaryti ką nors gera – gera tik teoriškai, o praktiškai beprasmiška. Toks įspūdis, lyg jūs būtumėte atsidūrusi...

– ...tuščiame tarpelyje tarp raidžių. Toje trumputėje pauzėje, kai viena nata jau nutilo, o kita dar nepasigirdo.

– Jūsų tiesa. Ir toks transas gali būti pavojingas.

Aš vos susilaikiau nepridūrusi: „Tokį transą sukelia baimė: jis paralyžiuoja žmogų, jo kūnas apmiršta, o dvasia atsiskiria. Jūs išsigandote to, kas būtų galėję atsitikti tuo atveju, jeigu likimas nebūtų nukreipęs jūsų įtėvių teisingu keliu.“ Tačiau ji pastatė lagaminą ant žemės ir pažvelgė man į akis.

– Kas jūs? Kodėl man visa tai sakote?

– Esu gydytoja, paprastai visi mane vadina Deidre O‘Nil. Labai malonu. O jūs kuo vardu?

– Atėnė. Nors pase įrašyta – Šerinė Halil.

– Kas jums davė tą vardą?

– Nesvarbu. Aš neklausiau, kuo jūs vardu: klausiau, kas jūs. Ir kodėl prie manęs priėjote. Ir kodėl staiga pajutau, jog privalau su

jumis pasikalbėti. Galimas daiktas todėl, jog viešbučio bare mudvi buvome vienintelės moterys? Ne, negaliu patikėti: jūs kalbate apie tokius dalykus, kurie be galo svarbūs mano gyvenime.

Aš vėl paėmiau lagaminus, ir mudvi nuėjome toliau autobusų stoties link.

– Aš irgi turiu dar vieną vardą: esu Eda. Tačiau gavau jį neatsitiktinai. Kaip, man regis, visai neatsitiktinai susitikome mudvi.

Mes atsidūrėme prie autobusų stoties, pro duris ėjo žmonės – uniformuoti kariškiai, kaimiečiai, gražios moterys, vilkinčios drabužiais, kurie buvo madingi prieš penkiasdešimt metų.

– Jeigu ne atsitiktinai, tai kaip?

Iki autobuso išvykimo dar liko pusvalandis, tad galėjau atsakyti. Ne „kaip susitikome", o „kieno dėka". *Motinos.* Išrinktųjų sielos spinduliuoja tam tikrą šviesą, todėl jos privalo susitikti, o jūs – Šėrinė, arba Atėnė, viena iš jų, tačiau turite dėti visas pastangas, kad galėtumėte panaudoti tą energiją geram tikslui.

Aš būčiau galėjusi paaiškinti, jog seku klasikiniu raganos pavyzdžiu, raganos, per savo asmenį užmezgančios ryšį su Aukštutiniu ir Žemutiniu pasauliu, tačiau visada sugriaunančios savo gyvenimą: tarnaudama kitiems, ji atiduoda savo energiją ir niekada jos nebeatgauna.

Aš būčiau galėjusi paaiškinti, jog, nors kiekvienas eina savo keliu, žmonės visada susitinka tam tikroje vietoje, drauge švenčia, aptaria savo bėdas ir ruošiasi Motinos Atgimimui. Jog ryšys su Dieviškąja Šviesa – tai pats didžiausias dalykas žmogaus gyvenime, ir vis dėlto, mano įsitikinimu, to ryšio neįmanoma užmegzti vienam, nes mus daug ko išmokė begaliniai nuožmių persekiojimų metai ir šimtmečiai.

– Gal norite užeiti į vidų, išgerti kavos, kol lauksime autobuso?

Ne, ji nenorėjo. Buvau bebaigianti dėstyti savo mintis, tačiau suvokiau, kad visa tai, ką dabar pasakysiu, ji supras savaip.

– Kai kurie žmonės atliko svarbų vaidmenį mano gyvenime, – vėl prabilo ji. – Pavyzdžiui, mano buto savininkas. Arba kaligrafas, su kuriuo susipažinau dykumoje netoli Dubajaus. Galimas daiktas, pasidalysiu su jais jūsų mintimis ir taip atsilyginsiu už tai, ko jie mane išmokė.

Vadinasi, ji jau turėjo mokytojų: puiku! Jos dvasia jau subrendusi. Taigi reikia tik tęsti toliau jos apmokymą, kitaip ilgainiui ji pamirš visa tai, ko išmoko. Tik nežinia, ar likimo skirta man atlikti tą vaidmenį?

Tą akimirką kreipiausi į Motiną, melsdama mane apšviesti, įteigti man kokią nors mintį. Negavau jokio atsakymo ir nė kiek nenustebau, nes Ji visada taip elgdavosi, kai reikėdavo priimti svarbų sprendimą.

Pasiūliusi merginai savo vizitinę kortelę, paprašiau, kad ji man duotų savąją. Ji man pasakė savo Dubajaus adresą, bet aš nė nenumaniau, kur tai galėtų būti.

Staiga panorau pajuokauti ir drauge ją išmėginti.

– Ar jums neatrodo, jog trys anglai neatsitiktinai susitiko Bukarešto bare?

– Sprendžiant iš jūsų vizitinės kortelės, jūs – škotė. O tas vyriškis tik dirba Anglijoje, daugiau apie jį nieko nežinau, – atsakė ji.

Ir, giliai atsidususi, pridūrė:

– O aš... rumunė.

Tuomet aš jai pasakiau, jog man reikia tuojau pat grįžti į viešbutį ir susikrauti lagaminą.

Dabar ji žinojo, kur galėtų mane rasti, ir, jeigu taip lemta, mes turėjome dar susitikti: svarbiausia – nepastoti kelio likimui, kad jis galėtų bet kada įsiterpti į mūsų gyvenimą ir nutarti, kas mums geriausia.

Vošas „BUŠALAS“

šešiasdešimt penkerių metų, restorano savininkas

Tie europiečiai atvažiuoja pas mus tardamiesi, kad jie – pasaulio bamba ir todėl nusipelnę geresnio aptarnavimo, kad turi teisę apiberti mus klausimais, o mes privalome jiems atsakinėti.

Kita vertus, visaip mus pravardžiuodami, vadindami „klajokliais“, arba „romais“, jie galvoja, kad šitaip gali ištaisyti klaidas, kurių pridarė praeityje.

Kodėl jie nevadina mūsų kaip anksčiau – čigonais ir nesistengia atsikratyti legendų, dėl kurių mes viso pasaulio akyse atrodome Dievo prakeikta tauta... Prasimano, kad mes – moters ir paties šėtono gėdingos sąjungos vaisius. Sako, jog vienas mūsiškių nukalęs tas vinis, kuriomis Kristus buvęs prikaltas prie kryžiaus, kad moterys turinčios saugotis, pasirodžius mūsų taborui, nes mes vagiame mergaites ir paverčiame jas vergėmis.

Ir dėl to per amžius mes buvome žudomi ir persekiojami: viduramžiais drauge su raganomis ir raganiais deginami ant laužų, Vokietijoje ištisus šimtmečius mums neleista liudyti teisme. Man gimus, neilgai trukus Europoje pakilo nacizmo vėjas, ir mano tėvas, priverstas prisisiūti ant krūtinės gėdingą juodą trikampį, buvo išvežtas kažkur Lenkijon į koncentracijos stovyklą. Iš pusės milijono čigonų, išgabentų į priverčiamuosius darbus, gyvi išliko vos penki tūkstančiai – kad papasakotų mums, kas atsitiko.

Tačiau niekas nenorėjo mūsų klausyti.

Šiame užkampyje, kur nutarė įsikurti diduma mūsų genčių, buvo uždrausta mūsų kultūra, religija ir kalba. Paklauskite bet kurį žmogų šiame mieste, ką jis galvoja apie čigonus, ir jis nė nesusimąstęs atsakys: „Visi jie – vagys.“ Veltui mes stengiamės gyventi kaip visi žmonės, atsisakę amžinų klajonių ir įsikūrę ten, kur mus lengva atpažinti, rasizmas nesiliauja. Mano vaikai mokykloje priversti sėdėti paskutiniuose suoluose, ir nėra tos dienos, kad mūsų kas nors neįžeistų.

O paskiau dar skundžiasi, kad mes atvirai neatsakome į klausimus, kad apsimetinėjame, kad visados dangstome savo kilmę. Kodėl? Juk visi ir šiaip iš pirmo žvilgsnio atpažįsta čigoną, visi ir šiaip moka „apsiginti“ nuo mūsų „kerų“.

Kai tik pasirodė ta išprususi mergina ir šypsodamasi ėmė aiškinti, jog priklauso mūsų kultūrai ir mūsų genčiai, aš iškart suklusau. Galbūt ją atsiuntė *Securitate*, to puspročio diktatoriaus, Karpatų genijaus, Tautos vado, slaptoji policija. Girdėjau, kad jį nuteisė ir sušaudė, bet netikiu, ir jo sūnus tebevaldo šį kraštą, nors šiuo metu nesirodo.

Mergina neatlyžta, šypsodamasi – lyg smagiai pokštaudama – tvirtina, kad jos motina – čigonė ir kad labai norėtų su ja susitikti. Žino jos vardą ir pavardę, o iš kur gautų tokių duomenų, jeigu nepadėtų slaptoji policija?

Tad geriau neerzinti žmonių, turinčių ryšių su valdžia. Atsakau, jog nieko nežinau, jog esu paprastas čigonas ir noriu dorai gyventi, bet ji neatlyžta, ir gana: nori surasti motiną. Aš ją pažįstu, žinau tik tai, kad daugiau nei prieš dvidešimt metų ji pagimdė ir tuojau pat atidavė kūdikį į našlaičių prieglaudą, ir viskas. Mes noromis nenoromis priėmėme ją į savo bendruomenę – privertė kalvis, kuris tarėsi esąs šios žemės viešpats. Tačiau kas gali laiduoti, jog toji išprususi mergina, šnekinanti mane, – Lilianos duktė? Prieš imdamasi ieškoti savo motinos, būtų galėjusi atsižvelgti į mūsų papročius ir nevilkėti raudonų drabužių – juk nesiruošia tekėti. Turėtų segėti ilgesnį sijo-

ną, kad vyrų negundytų. Ir neturėtų va šitaip kalbėtis su manimi, kaip dabar kalba.

Kalbu apie ją esamuoju laiku tik todėl, jog mes, klajokliai, nepaisome laiko, mums svarbu nebent erdvė. Mes atkeliavome iš toli: vieni sako – iš Indijos, kiti tvirtina, jog mūsų tėvynė – Egiptas, tačiau, šiaip ar taip, mes negalime nė trupučio atsyti nuo savo praeities, lyg viskas būtų įvykę šiandien. Ir žmonės nesiliauja mūsų persekioję.

Mergina stengiasi man prisimeilinti, dedasi, jog pažįsta mūsų kultūrą, tačiau tai neturi nė menkiausios reikšmės: svarbu tiktai žinoti mūsų papročius.

– Mieste žmonės man sakė, kad jūs – Čigonų baronas, genties vadas. Prieš važiuodama čionai, aš perskaičiau nemažai knygų apie mūsų istoriją...

– Būkite maloni, nesakykite „mūsų". Tai mano, mano žmonos, mano vaikų, mano genties istorija. Jūs – europietė. Jūsų niekas nėra gatvėje apmėtęs akmenimis kaip manęs, kai man buvo penkeri.

– Man regis, dabar viskas keičiasi į gera.

– Visad taip būna: keičiasi į gera, o paskiau nueina kreiva vėže.

Tačiau ji šypsosi, ir gana. Užsisako viskio. Mūsų moterys niekada to nedaro.

Jeigu ji būtų užėjusi išgerti ar su kuo nors pasėdėti, būčiau aptarnavęs ją kaip paprasčiausią lankytoją. Aš jau moku elgtis mandagiai, paslaugiai, dailiai, nes nuo to priklauso mano verslas. Kai lankytojai pageidauja išgirsti ko nors apie čigonus, aš jiems pasakoju visokiausias įdomybes, perspėju, jog netrukus grieš muzikantai, paaiškinu vieną kitą mūsų kultūros dalyką, ir jie išeina tardamiesi, kad dabar žino viską apie čigonus.

Tačiau ši mergina anaiptol ne turistė: ji tvirtina, jog priklauso mūsų genčiai.

Ji kiša man valdžios patvirtintą savo gimimo liudijimą. Aš žinau, jog valdžia žudo, plėšia, meluoja, tačiau dar nedrįsta klastoti doku-

mentų, vadinasi, ji tikrai Lilianos duktė, nes popieriuje parašyta jos pavardė, vardas ir gimimo vieta. Per televiziją girdėjau, jog Karpatų genijus, Tautos Tėvas, visų mūsų Vadas, tas pats, kuris marino mus badu ir viską, kas tik įmanoma, vežė į užsienį, tas pats, kuris savo rūmuose valgė iš paauksuotų lėkščių, kai tauta mirė neturėdama ko dėti į burną, taigi tas žmogus su savo prakeikta žmona reikalavo, kad saugumiečiai surankiotų vaikus iš našlaičių prieglaudų ir paruoštų valstybei žudikų gaujas.

Imdavo tik berniukus, o mergaites palikdavo. Galimas daiktas, ši mergina – viena iš jų.

Dar kartą pasižiūriu į gimimo liudijimą, svarstydamas, ar verta jai pasakyti, kur dabar yra jos motina, ar ne. Liliana nusipelnė susitikti su šia išprususia mergina, tvirtinančia, kad ji – „mūsiškė". Liliana nusipelnė pasimatyti su šia priešais stovinčia mergina: man regis, ji pakankamai prisikentėjo už tai, jog išdavė savo gentį, susidėjusi su prašalaičiu, ir padarė gėdą tėvams. Galimas daiktas, metas baigti tas kančias, juo labiau kad duktė gyva, užsidirba pinigų ir galėtų padėti motinai išbristi iš vargo.

Galimas daiktas, ir man nubyrės vienas kitas pinigėlis už tai, kad jai padėjau. O ateityje ir mūsų genčiai bus kokia nors nauda, nes dabar laikai neramūs, visi šneka, jog Karpatų Genijus sušaudytas, net per televiziją rodo, kaip jam buvo įvykdyta mirties bausmė, bet rytoj jis staiga ims ir prisikels, paaiškės, kad visa tai – gudri išmonė, kad jis stačiai norėjęs patikrinti, kas jį palaiko, o kas pasiruošęs bet kada jį išduoti.

Netrukus pradės griežti muzikantai, tad ne pro šalį aptarti reikalus.

– Aš žinau, kur gyvena ta moteris. Galiu jus nuvežti pas ją.

Dabar ir aš kalbu maloniai ir paslaugiai.

– Man regis, už tai reikėtų kaip nors atsilyginti.

– Aš to ir tikėjausi, – atsakė ji, duodama man kur kas daugiau pinigų, nei aš ketinau prašyti.

– Šitų pinigų ir taksi neužteks užsimokėti.

– Aš jums duosiu antra tiek, kai nuvažiuosime į vietą.

Man pasirodė, kad pirmą kartą jos balsas suskambėjo neryžtingai. Ko gero, ji bijo per toli nueiti. Aš imu pinigus nuo prekystalio.

– Rytoj nuvešiu jus pas Lilianą.

Jai dreba rankos. Ji užsisako dar vieną porciją viskio, ir kaip tik tuo metu į barą įeina vyriškis, ji ūmai parausta ir puola prie jo. Man toks įspūdis, kad jiedu susipažino tik šiomis dienomis, tačiau šnekasi kaip seni pažįstami. Jo akys dega geismu. Ji tai puikiai suvokia ir dar labiau kursto jo aistrą. Vyriškis užsisako ropinę vyno, abu atsisėda prie staliuko – atrodo, jog motina merginai jau bus išdulkėjusi iš galvos.

Tačiau aš noriu gauti kitą žadėtų pinigų dalį. Statydamas ant staliuko vyną, klausiu, kokiame viešbutyje ji apsistojusi, ir priduriu, jog atvažiuosiu pas ją dešimtą valandą ryto.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Vos gurkštelėjusi vyno, ji pareiškė, – nors, savaime suprantama, aš jos to neklausiau, – jog turi sužadėtinį, dirbantį Skotland Jarde. Savaime suprantama, ji melavo: iš mano akių pamačiusi, ko aš noriu, bandė mane sudrausti.

Aš atsakiau, kad irgi turiu sužadėtinę, taigi atsilyginau tuo pačiu pinigu.

Pradėjus griežti muzikantams, po dešimties minučių ji pasikėlė. Mudu kalbėjomės ne per daugiausia, paplepėjome bendromis temomis, pasidalijome įspūdžiais apie miestą, pasiskundėme prastais keliais – ji nė nepasidomėjo, kaip man sekasi vampyrų paieškos. Tačiau kai tik ji atsistojo visu ūgiu prieš mane – ir prieš visus, tuo metu buvusius restorane, – ir ėmė šokti, visa savo didybe pasirodė kaip deivė, žynė, valdanti angelus ir šėtonus.

Ji šoko užsimerkusi, tarytum nesuvokdama, kas ji tokia, kur yra, ko jai reikia šioje žemėje, – atrodė, kad ji sklando pasinerdama į praeitį, atskleisdama dabartį, spėdama ir burdama ateitį. Jos šokyje nuostabiai derinosi erotizmas ir skaistybė, paleistuvystė ir apreiškimas, Dievo ir drauge gamtos pašlovinimas.

Ūmai nustoję valgyti, lankytojai sužiuro, nesuvokdami, kas atsitiko. Ji jau šoko ne pagal muziką – priešingai, muzikantai stengėsi derintis prie jos žingsnių, ir restoranas Sibijaus mieste, senovinio pastato pusrūsyje, pavirto egiptiečių šventykla, kur susirinkę Izidės garbintojai atlieka vaisingumo apeigas. Kepsnių ir vynų kvapas tapo

smilkalais, kurių veikiami visi mes pasinėrėme į transą drauge patirdami, ką reiškia palikti šį pasaulį ir pereiti į visiškai nežinomą išmatavimą.

Nutilo ir styginiai, ir pučiamieji, tik vos girdimai dundėjo mušamieji. Atėnė šoko taip, lyg jos nė būti jau nebuvo tarp mūsų, veidas rasojo prakaitu, basos kojos garsiai tapsėjo lentinėmis grindimis. Pasikėlusi nuo staliuko, viena moteris atsargiai surišo skarelę jos pakaklėje: dar kiek – ir būtų apsinuoginusi krūtinė, nes palaidinukės petnešėlė jau sliuogė nuo peties. Tačiau Atėnė tarytum to nė nepastebėjo – sklandė kitose sferose, persikeldama į kitus pasaulius, gretutinius, bet nepažinius mūsų protui.

Lankytojai ėmė ploti delnais pagal muzikos taktą, ir, lyg semdamasi energijos iš tų plojimų, Atėnė leidosi šokti dar sparčiau, sukdamasi vietoje, grakščiai išlaikydama pusiausvyrą, išmaniai naudodamasi visu tuo, ką mes, vargšai mirtingieji, galėjome pasiūlyti tai aukščiausiajai dievybei.

Ir staiga ji sustojo. Visi pašoko ant kojų, net muzikantai, groję mušamaisiais. Ji stovėjo vis dar užsimerkusi, veidu ritosi ašaros. Iškėlusi rankas į dangų, ji sušuko:

– Kai numirsiu, palaidokite mane stačią, nes visą gyvenimą praleidau klūpodama!

Niekas nepasakė nė žodžio. Atėnė atsimerkė, lyg pabudusi iš kieto miego, ir kaip niekur nieko grįžo atgal prie staliuko. Vėl ėmė griežti muzikantai, kelios poros pasirodė šokių aikštelėje, bet linksmybės nebeliko: nuotaika restorane pasikeitė iš pagrindų, netrukus lankytojai atsiskaitę vienas po kito išsivaikščiojo.

– Kaip jautiesi? – paklausiau pastebėjęs, kad ji jau spėjo atsipeikėti.

– Man baisu. Staiga susivokiau, kad galiu atsidurti ten, kur nenoriu pakliūti.

– Gal tave palydėti į viešbutį?

Ji papurtė galvą. Tačiau paklausė, kokiame viešbutyje aš apsistojęs. Aš pasakiau adresą.

Per kelias dienas surinkęs reikiamą medžiagą dokumentiniam filmui, išsiunčiau vertėją drauge su išnuomotu automobiliu į Bukareštą, bet pats pasilikau Sibijuje trokšdamas dar kartą susitikti su Atėne. Visą gyvenimą vadovavausi logika ir buvau įsitikinęs, jog meilės nebūtina susitikti – ją galima išprotauti, bet vis dėlto suvokiau: jeigu nebepavyks daugiau jos pamatyti, čia, Transilvanijoje, amžinai liks svarbiausia mano gyvenimo dalelė, nors, galimas daiktas, tik daug vėliau tai suprasiu. Iš paskutiniųjų kovojau su nuoboduliu, be galo prailgusiomis valandomis, vis ėjau į autobusų stotį pasitikrinti, kada išvyksta autobusai į Bukareštą, skambindamas į BBC redakciją ir savo mylimajai išleidau kur kas daugiau, negu leido kuklios nepriklausomo televizijos žurnalisto pajamos. Aiškinau, jog nespėjau surinkti reikiamos medžiagos, jog dar kai ko trūksta, jog teks užtrukti kelias dienas, o gal ir visą savaitę, jog su rumunais labai sunku susikalbėti, iškart užsiraukia, kai tik užsimeni, kad jų mieloji Transilvanija – to siaubūno Drakulos tėvynė. Galų gale, regis, man pavyko įtikinti savo užsakovus, ir jie man leido būti tiek, kiek reikės.

Mes gyvenome tame pačiame viešbutyje, vieninteliame visame mieste, ir štai kartą ji pasirodė vestibiulyje, pamatė mane, – tikriausiai gerai įsiminė mūsų pirmąjį susitikimą, – šįsyk pati man pasiūlė kur nors nueiti, ir aš vos sugebėjau nuslėpti džiaugsmą. Galbūt ir aš šį tą reiškiu jos gyvenime.

Tik daug vėliau sužinojau, jog žodžiai, kuriuos ji ištarė baigusi šokti, – senovinis čigonų priežodis.

Liliana

siuvėja, amžius ir pavardė nežinomi

Kalbu esamuoju laiku, nes mes nepripažįstame laiko, tik erdvę. Todėl atrodo, jog viskas atsitiko vakar.

Per savo gyvenimą pažeidžiau tik vieną mūsų genties paprotį, reikalaujantį, kad gimdant šalia turi būti kūdikio tėvas. Vis dėlto pribuvėjos atėjo, nors ir žinojo, jog pastojau ne nuo čigono, bet nuo prašalaičio. Išpynė man kasas, perpjovė virkštelę, užrišo kelis mazgelius ir padavė man naujagimį. Pagal paprotį naujagimį reikėjo suvystyti į tėvo drabužį, bet aš turėjau tik paklodę, dar išlaikiusią jo kvapą, kartais prisikišdavau ją prie nosies ir uostydavau, ir dabar tam kvapui buvo lemta išnykti.

Suvysčiusi naujagimę į paklodę, paguldžiau ant aslos, kad gautų Žemės energijos. Atsisėdau šalia tuščia širdimi ir tuščia galva, nes jau buvau nusprendusi, ką darysiu.

Pribuvėjos man liepė pasirinkti naujagimei vardą, bet niekam jo nesakyti – ištarti tik tada, kai mergaitė bus pakrikštyta. Davė man pašventinto aliejaus ir amuletus, kuriuos po dviejų savaičių turėjau parišti jai ant kaklo. Viena pribuvėja man pasakė, jog nesijaudinčiau – visa gentis rūpinsis mažyle ir jog neimčiau į galvą apkalbų bei paskalų – viskas greitai pasibaigs. Be to, patarė neiti iš namų nuo saulėlydžio iki saulėtekio, nes gali užpulti *cinvariai* – piktosios dvasios – ir pridaryti daug bėdų.

Po savaitės, vos patekėjus saulei, nuėjau į Sibijaus našlaičių prieglaudą, paguldžiau mažylę prie slenksčio ir ėmiau laukti, kol ją pa-

kels gailestingos rankos. Man belaukiant, viena auklė mane nutvėrė už rankos ir įsitempė į vidų. Užgauliojo mane kaip įmanydama, sakydama, jog mačiusi tokių kaip aš, kurios, vaiką pametusios, laukia, kas bus toliau, bet man nepavyksią taip lengvai nusikratyti atsakomybės už savo kūdikį.

– Kas be ko, ko dar galima tikėtis iš čigonės: joms vieni niekai pamesti vaiką!

Turėjau užpildyti popierių, atsakyti į begalę klausimų, bet, kadangi nemoku rašyti, ji pati viską padarė be perstojo kartodama: „Kas be ko, ko norėti iš čigonės. Ir nebandyk mums meluoti, nes atsidursi kalėjime.“ Išsigandusi pasakiau visą teisybę.

Paskutinį kartą žvilgtelėjusi į dukrelę, dar pagalvojau: „Bevarde mažyle, duok, Dieve, kad savo gyvenime patirtum meilės, daug daug meilės.“

Išėjusi kelias valandas klaidžiojau miške, prisimindama, kaip, nėščia būdama, naktimis keikdavau ir dar negimusį kūdikį, ir vyrą, nuo kurio pastojau.

Kaip ir visos merginos, aš svajojau sutikti pasakų princą, ištekėti, turėti daug vaikų ir rūpintis šeima. Kaip diduma moterų, įsimylėjau vyriškį, kuris nieko panašaus negalėjo man duoti, tačiau patyriau su juo nepamirštamų akimirkų. Mano dukrelei nebus lemta to suvokti, mūsų gentyje ji bus amžinai paženklinta gėdos antspaudu, šaukiama benkarte, prašalaite. Nenorėjau, kad mano dukrelei tektų kentėti tokias kančias, kokias kentėjau pati, kai tik susivokiau, jog esu pastojusi.

Verkiau ir nagais draskiau sau veidą vildamasi, jog skausmas nugins šalin slogias mintis, paragins susitaikyti su likimu, su gėda, laukiančia manęs gentyje: kas nors užaugins mažylę, o aš visą gyvenimą svajosiu kada nors su ja susitikti.

Pargriuvau ant žemės ir apsikabinau medį, nebeišgalėdama susitvardyti neverkusi. Ir staiga, kai tik aplaisčiau medžio liemenį ašaromis ir krauju, mane apėmė keista ramybė. Lyg būčiau išgirdusi balsą,

sakantį man, kad nesirūpinčiau, kad savo krauju ir ašaromis nuploviau kelią mažylei ir atpirkau savo kaltę. Nuo tos dienos visada, kai tik apima neviltis, išgirstu tą balsą ir nusiraminu.

Todėl nė kiek nenustebau, kai mūsų Čigonų Baronas ją atvežė – paprašė kavos, ko nors stipresnio, nusišypsojo ir išvažiavo. Balsas man kuždėjo, jog pamatysiu savo dukrelę, ir štai ji čia, stovi priešais mane. Tokia gražutė, tokia panaši į tėvą, nežinau, ką ji man jaučia – gal neapkenčia už tai, kad kitados ją pamečiau. Neaiškinsiu, kodėl taip pasielgiau: vis tiek niekas pasaulyje nesugebės to suprasti.

Taip mudvi ir stovime, rodos, visą amžinybę, nė žodelio viena kitai netardamos, tik žiūrime viena kitai į akis – nesišypsome, neverkiame, tik žiūrime. Man širdis plyšta iš meilės, bet aš nežinau, ar jai įdomu, ką aš dabar jaučiu.

– Gal išalkai? Nori valgyt?

Instinktas. Visada pirmiausia – instinktas. Ji linkteli galvą. Įeiname į mažą kambarėlį – ten mano svetainė ir miegamasis, ir virtuvė, ir siuvykla. Duktė apstulbusi žvalgosi aplink, o aš, dėdamasi, jog nieko nepastebiu, einu prie viryklės, įpilu dvi lėkštes tirštos daržovių sriubos su spirgais. Paskum užplikinu stiprios kavos, o kai ketinu įberti cukraus, išgirstu pirmuosius žodžius:

– Nereikia cukraus. Nežinojau, kad moki angliškai.

Buvau beatsakanti: „Tavo tėvo dėka“, bet susitvardžiau. Valgome tylėdamos, ir, laikui bėgant, man atrodo, jog nieko ypatinga neatsitiko, štai sėdžiu su dukrele, ji pavažinėjo po pasaulį, o dabar sugrįžo, matė daug kelių, bet pasirinko tą, kuris veda namo. Suprantu, jog visa tai – tuščios viltys, tačiau mano gyvenime būta tiek rūsčios tikrovės, tad ko man truputį nepasvajojus?

– Kas šita šventoji? – dukra parodo į paveikslą, kabantį ant sienos.

– Šventoji Sara, čigonų globėja. Vis ruošiuosi nuvažiuoti į Prancūziją, aplankyti jos bažnyčią, bet iš čia sunku ištrūkti. Reikia paso, leidimo...

Buvau besakanti „Ir pinigų", bet nutilau. Dar, ko gero, pagalvos, kad prašau pinigų.

– ...be to, turiu daug darbo.

Vėl stoja tyla. Ji baigia sriubą, prisidega cigaretę, jos akyse – jokios minties, jokio jausmo.

– Ar tikėjaisi kada nors mane pamatyti?

Atsakau, kad tikėjausi. Vakar Čigonų Barono žmona man pasakė, kad ji buvo restorane.

– Artėja audra. Ar nenorėtum numigti?

– Nieko negirdžiu. Vėjas nė kiek nesustiprėjo. Verčiau pasikalbėkime.

– Patikėk manimi. Dar spėsime pasikalbėti, visą savo gyvenimą, kiek man liko, praleisiu šalia tavęs.

– Dabar apie tai nėra ko šnekėti.

– ...pavargai, – priduriu, dėdamasi, jog neišgirdau jos paskutinių žodžių. Jaučiu artėjant audrą. Kaip paprastai audra atneša nelaimes, tačiau drauge ji palaisto laukus, ir kartu su lietumi mus aplanko aukštybių išmintis. Kaip paprastai audra praeina. Ir kuo stipresnė ji būna, tuo greičiau pasibaigia.

Garbė Dievui, audros man – ne naujiena.

Ir, lyg mane būtų išgirdusios visos Švenčiausiosios Marijos, Jūrų globėjos, į cinkuotos skardos stogą subarbena pirmieji lašai. Mergina baigia rūkyti cigaretę, aš imu ją už rankų, vedu prie savo lovos. Ji atsigula, užsimerkia.

Nežinau, ar ilgai ji miegojo. Žiūrėjau į ją, nieko negalvodama, ir tas pats balsas, kadaise girdėtas miške, man kuždėjo, kad viskas bus gerai, kad nėra ko jaudintis, kad visos likimo permainos bus mums palankios, jei tik mokėsime įžiūrėti jų esmę. Nežinau, kas ją paėmė iš našlaičių prieglaudos, kas ją užaugino ir išauklėjo, padarė tokia nepriklausoma moterimi, kokia ji man atrodė. Pasimeldžiau už tuos žmones, padėjusiems mano dukrelei išgyventi ir susikurti laimingą gyvenimą.

Besimeldžiant staiga mane apėmė pavydas, neviltis, atgaila, ir aš nutraukiau pokalbį su šventąja Sara: gal iš tikrųjų be reikalo ji atvedė čionai mano dukterį – tai, ką aš praradau, jau niekada nebesusigrąžinsiu.

Tačiau prieš akis mačiau savo meilės įsikūnijimą. Atsiskleidė visa praeitis, jau seniai dingusi iš atminties, prisiminiau tas dienas, kai norėjau nusižudyti, pasidaryti abortą, troškau bėgti iš šito krašto, eiti, kur kojos neša, kol turėsiu jėgų, ir tuomet, savo krauju ir ašaromis aplaisčiusi medį, išgirdau gamtos balsą, kuris nuo tos akimirkos be perstojo stiprėjo ir jau niekados nebenutilo, – nedaug kas iš mūsų genties žmonių apie tai žinojo. Visa tai suprato tik mano globėjas, aptikęs mane beklaidžiojančią miške, bet jis veikiai mirė.

„Šviesa nepastovi, užgęsta vėjui papūtus, įsižiebia žaibui trenkus, niekada ji nebūna vienoje vietoje, spindėdama kaip saulė, ir vis dėlto verta dėl jos kovoti", – sakydavo jis.

Jis vienintelis manęs neatstūmė ir įtikino gentį, jog aš vėl galiu užimti savo vietą jų bendruomenėje. Jis vienintelis turėjo tokį autoritetą, jog niekas manęs neišvijo.

Ir, deja, jis vienintelis niekada nepažins mano dukters. Aš apverkiau jį tuo metu, kai ji nė nekrustelėdama gulėjo mano lovoje, tikriausiai pripratusi prie visų šiuolaikinių patogumų. Tūkstančiai klausimų spietėsi mano galvoje – kas yra jos įtėviai, kur ji gyvena, ar mokėsi universitete, ar ką nors mylėjo, ką ji ketina daryti toliau... Vis dėlto juk ne aš išvažinėjau pasaulį, jos ieškodama, bet atvirkščiai, vadinasi, man derėjo ne klausinėti, o atsakinėti į klausimus.

Ji atsimerkė. Norėjau paglostyti jai galvą, išlieti per visus tuos metus širdyje susikaupusį švelnumą, bet nežinia, kaip ji būtų į tai pažiūrėjusi, tad nutariau verčiau susilaikyti.

– Tu atvažiavai čionai tikriausiai norėdama sužinoti, kas mane privertė...

– Ne. Paprasčiausiai norėjau sužinoti, kodėl motina pameta savo vaiką. Niekas negali jos priversti taip pasielgti.

Jos žodžiai pervėrė man širdį, bet aš nežinojau, ką atsakyti.

– Kas aš tokia? Kieno kraujas teka mano gyslomis? Vakar, sužinojus, kad galiu tave pamatyti, mane apėmė siaubas. Nuo ko pradėti? Juk tu čigonė, vadinasi, moki spėti ateitį, ar ne?

– Ne, mes spėjame ateitį tik svetimiems, prašalaičiams, užsidirbdami duonos kąsnį. Savo genties žmonėms niekada nespėjame ateities nei iš kortų, nei iš delno. Na, o tu...

– ...priklausau genčiai. Nors moteris, pagimdžiusi mane, išsiuntė mane į tremtį.

– Taip.

– Tai ką gi čia man veikti? Pamačiau tavo veidą, dabar galiu grįžti į Londoną, juo labiau kad ir atostogos artėja prie pabaigos.

– Gal norėtum sužinoti, kas buvo tavo tėvas?

– Kuo mažiausiai.

Ir staiga supratau, kuo galėčiau jai padėti. Lyg patys savaime iš burnos ištrūko žodžiai:

– Tuomet geriau suprastum, koks kraujas teka mano gyslomis ir koks kraujas verda tavo širdyje.

Mano lūpomis kalbėjo mano mokytojas. Ji vėl užsimerkė ir išmiegojo beveik dvylika valandų.

Rytojaus dieną nuvažiavau su ja į Sibijaus pakraštį, kur veikia etnografijos muziejus po atviru dangumi. Pirmą kartą džiaugdamasi paruošiau jai pusryčius. Ji atrodė pailsėjusi, ne tokia įsitempusi, klausinėjo mane apie čigonų papročius, tačiau nė karto nepaklausė, kaip aš gyvenu. Beveik nieko nepasakojo ir apie savo gyvenimą. Nebent sužinojau, kad aš – močiutė!

Neužsiminė nei apie savo vyrą, nei apie įtėvius. Pasisakė tolimoje šalyje prekiaujanti žemės sklypais ir netrukus turinti grįžti į darbą.

Pasisiūliau ją išmokyti daryti amuletus, apsaugančius nuo blogos akies, bet ji nė kiek tuo nesusidomėjo. Vis dėlto, kai prašnekau apie

gydomąsias žoleles, paprašė parodyti, kaip jas pažinti. Mudvi ėjome per sodą, ir aš pasistengiau perduoti jai savo žinias, nors ir buvau įsitikinusi, kad viskas jai išgaruos iš galvos, kai tik ji grįš į savo šalį, kaip dabar jau žinojau, – į Londoną.

– Mums žemė nepriklauso: mes jai priklausome. Ankstesniaisiais laikais mes klajojome niekur neįsikurdami, nes viskas aplink buvo mūsų: ir augalai, ir vanduo, ir laukai, kuriais traukė mūsų vilkstinės. Mūsų įstatymai prilygo gamtos dėsniams: išlieka stipriausieji, o mes, silpnieji, amžini tremtiniai, mokomės slėpti savo jėgą, kad prireikus galėtume ją panaudoti. Mes tikime, jog Dievas sukūrė Visatą, Dievas yra Visata, mes gyvename Jame, o Jis – mumyse. Nors...

Aš nutilau. Ir vis dėlto nutariau kalbėti toliau, taip pagerbdama savo globėją.

– ...mano galva, turėtume Jį vadinti Deive. Motina. Ne ta, kuri pameta savo dukrelę prie našlaičių prieglaudos slenksčio, o Ta, kuri gyvena mumyse ir mus apsaugo pavojaus akimirką. Ji niekada mūsų nepalieka, kai mes džiaugsmingai, meilės kupina širdimi, atliekame savo kasdienes priedermes, suvokdami, jog nėra nieko tokio, ką galėtume pavadinti kančia, priešingai, viskas – tai savotiškas būdas šlovinti Kūriniją.

Atėnė – dabar aš jau žinojau, kuo ji vardu, – sužiuro į vieną pastatą sode.

– Kas tai? Bažnyčia?

Bebūdama drauge su ja, per tą laiką aš atgavau jėgas; paklausiau, ar ji nenorėtų pasikalbėti apie ką nors kita. Valandėlę pagalvojusi, ji atsakė:

– Aš noriu ir toliau klausytis tavo pasakojimų. Nors, sprendžiant iš visa ko, ką esu anksčiau girdėjusi, tavo žodžiai anaiptol nesiderina su čigonų papročiais ir tradicijomis.

– To mane mokė mano globėjas. Jis išmanė tokius dalykus, kokių neišmano čigonai, įtikino gentį priimti mane atgal į savo bendruo-

menę. Ir mokydamasi ilgainiui aš suvokiau, kokią galią turi Motina. Aš, nepripažinusi motinystės palaimos!

Staiga abiem rankomis sugriebiau nedidelį krūmelį.

– Jeigu tavo sūneliui kada nors pakils temperatūra, pasodink jį prie jauno krūmelio ir papurtyk šakeles: temperatūra pereis į augalą. Jeigu tave apims neviltis ir baimė – padaryk tą patį.

– Verčiau pasakok toliau apie savo globėją.

– Jis man sakė, jog iš pradžių Kūrinija buvusi vienui viena. Paskum ji sukūrusi bendrą, kad turėtų su kuo pasikalbėti. Meilės apimti, jiedu pagimdę trečią, ir tuomet jų skaičius didėjęs tūkstančiais, milijonais. Tu ką tik klausei apie bažnyčią – tai va, nežinau ir žinoti nenoriu, kas tai per bažnyčia nei kas ten meldžiasi, mano bažnyčia – sodas, dangus, vanduo ežere ir upėje, įtekančioje į ežerą. Mano gentis – tai žmonės, artimi man mintimis ir jausmais, o ne tie, kurie susiję su manimi kraujo ryšiais. Aš atlieku apeigas bendraudama su jais, šlovindama visa tai, kas mane supa. Kada ketini važiuoti namo?

– Gal rytoj. Jeigu tavęs per daug neapsunkinu.

Dar viena žaizda širdyje, bet aš nieko negalėjau pasakyti.

– Gali čia būti tiek, kiek tik nori. Klausiu todėl, jog norėčiau atšvęsti tavo apsilankymą. Jeigu tu nieko prieš, atšvęskime šį vakarą.

Ji nesako nė žodžio, ir aš suprantu, kad ji sutinka. Grįžtame namo, aš vėl duodu jai valgyti, ji sako, jog turi nuvažiuoti į Sibijų ir pasiimti iš viešbučio vieną kitą drabužį. Kai ji sugrįžta, viskas jau paruošta. Mes einame ant kalvos miestelio pietiniame pakraštyje, susėdame prie ką tik užkurto laužo, griežiame, dainuojame, šokame, pasakojame būtus ir nebūtus daiktus. Ji nesišalina, bet ir neprisideda, nors Čigonų Baronas sakė, kad ji – nuostabi šokėja. Pirmą kartą per visus tuos metus man linksma, nes sugebėjau savo dukrelei suruošti tokią šventę, drauge su ja pasidžiaugti tuo stebuklu, kad esame gyvos, sveikos, kupinos Didžiosios Motinos meilės.

Į pabaigą ji sako, jog nakvosianti viešbutyje.

Klausiu, ar jau dabar atsisveikinsime, ji atsako, kad ne. Rytoj grįšianti.

Visą savaitę mudvi su dukrele drauge šlovinome Visatą. Vieną vakarą ji atsivedė draugą, tačiau atsidėjusi man paaiškino, jog tai – ne mylimasis ir ne jos vaiko tėvas. Tas vyriškis, kokia dešimčia metų už ją vyresnis, paklausė, ką mes garbiname per savo apeigas. Aš jam paaiškinau, jog, pasak mano globėjo, šlovinti ką nors – vadinasi, pašalinti jį iš mūsų pasaulio. Mes nieko nešloviname, mes paprasčiausiai susivienijame su Kūrinija.

– Betgi jūs meldžiatės?

– Aš, pavyzdžiui, meldžiuosi šventajai Sarai. Bet čia mes – tik Visatos dalelė, tad, užuot meldęsi, švenčiame.

Man regis, Atėnei patiko mano atsakymas. Tiesą pasakius, aš tik pakartojau savo globėjo žodžius.

– O kodėl jūs tai darote visi drauge? Juk savo ryšį su Visata galime švęsti kiekvienas skyrium.

– Todėl, kad visi kiti – tai aš. O aš – tai visi kiti.

Tą akimirką Atėnė pažvelgė į mane, ir aš supratau, jog dabar atėjo mano eilė perverti jai širdį.

– Rytoj aš išvažiuoju.

– Prieš išvykdama nepamiršk atsisveikinti su savo motina.

Per visas tas dienas pirmą kartą ištariau tą žodį. Mano balsas nesuvirpėjo, aš nenukreipiau žvilgsnio į šalį – žinojau, jog vis dėlto ji – mano kūnas ir kraujas, mano įsčių vaisius. Tą akimirką elgiausi kaip maža mergaitė, ką tik suvokusi, jog, nors ir ką sakytų suaugusieji, pasaulis pilnas ne vaiduoklių ir pabaisų, bet meilės, ir nesvarbu, kaip ji pasireiškia. Meilės, atleidžiančios visas klaidas ir išperkančios visas nuodėmes.

Ji apkabino mane ir taip sėdėjo kurį laiką. Paskiau pataisė skarelę ant mano galvos – nors aš ir neturiu vyro, vis dėlto aš ne skaisti mer-

gina ir, laikydamasi čigonų papročių, privalau ja ryšėti. Ką žada man rytojus, išskyrus išsiskyrimą su ta, kurią mylėjau ir kurios bijojau – ir viena, ir kita iš tolo? Aš buvau visuma, o visuma buvo mano vienatvė drauge su manimi.

Rytojaus dieną Atėnė pasirodė su gėlių puokšte, sutvarkė mano kambarį, patarė man įsigyti akinius, nes besiūdama per ilga sugadinau akis. Ji paklausė, ar gentis nesmerks žmonių, dalyvavusių mūsų šventėje, ir aš atsakiau, jog nesmerks: mano globėjas buvo didžiai gerbiamas žmogus, išmokė to, ko daugelis mūsiškių neišmanė, ir dabar jo mokiniai pasklidę po visą pasaulį. Paaiškinau, jog jis mirė prieš pat jai atvažiuojant.

– Kartą prie jo priėjo katė ir pasitrynė į kojas. Mes labai sunerimome, nes, mūsų akimis žiūrint, tai reiškė mirtį. Tačiau mes mokame apsisaugoti nuo pikta, atlikdami tam tikras apeigas.

Vis dėlto mano globėjas pareiškė, kad jam jau metas išvykti: norįs keliauti po kitus pasaulius, kurių, pasak jo, esama, atgimti kaip kūdikis, bet iš pradžių truputį pailsėti ant Motinos rankų. Jo laidotuvės buvo labai paprastos, čia pat netoliese, miške, tačiau žmonių prisirinko devynios galybės.

– Ar tarp jų buvo juodaplaukė moteris, daugmaž trisdešimt penkerių metų amžiaus?

– Gerai neprisimenu, galimas daiktas, kad buvo. Kodėl klausi?

– Bukarešte, viešbutyje, buvau sutikusi moterį, ji sakėsi atvažiavusi į draugo laidotuves. Man regis, ji minėjo „mokytoją".

Ji paprašė mane papasakoti dar ką nors apie čigonus, tačiau paaiškėjo, kad ir šiaip beveik viską žino. Visa bėda, jog mes patys menkai žinome savo genties istoriją, nebent papročius ir tradicijas. Paprašiau ją, kad kada nors, jei atsitiks būti Prancūzijoje, nuvažiuotų į Sent–Mari–de–la–Mero miestelį ir mano vardu šventajai Sarai paaukotų sijoną.

– Aš atvažiavau čionai pajutusi, kad mano gyvenime kažko trūksta. Man reikėjo užpildyti tuščius tarpus, baltus tarpelius, ir aš ma-

niau, jog man pakaks ir to, kad pamatysiu tavo veidą. Betgi ne, pasirodo, man dar reikėjo įsitikinti, jog... esu mylima.

– Tu *esi mylima.*

Aš ilgokai patylėjau, mintyse stengdamasi žodžiais išdėstyti tai, ką norėjau pasakyti nuo tos akimirkos, kai susitaikiau su jos išvykimu.

Nenorėdama jos per daug jaudinti, pridūriau:

– Norėčiau dar kai ko tave paprašyti.

– Prašyk, ko tik nori.

– Atleisk man.

Ji prikando lūpą.

– Aš niekada negaliu nustygti vietoje. Daug dirbu, rūpinuosi sūneliu, šoku kaip išprotėjusi... mokiausi dailyraščio, lankiau nekilnojamojo turto prekybos tobulinimosi kursus, ryte rijau knygas. Ir visa tai darau, stengdamasi išvengti akimirkų, kai nieko nevyksta, nes tie tušti tarpeliai man kelia visiškos tuštumos įspūdį, tokios nykios tuštumos, kur nėra nė lašelio meilės. Mano tėvai iš kailio dėl manęs nerdavosi, bet, man regis, aš amžinai juos nuviliu.

Tik čia, mums esant drauge, kai mudvi šventėme šlovindamos gamtą ir Didžiąją Motiną, aš suvokiau, jog tušti tarpeliai pamažu užsipildo, virsta pauzėmis – akimirkomis, kai žmogus kilstelėja ranką virš būgno, ruošdamasis vėl trenkti iš visų jėgų. Man regis, dabar aš jau galiu važiuoti – kad ir ne ramia širdimi, nes mano gyvenime būtinas toks ritmas, prie kurio esu įpratusi. Tačiau išvykstu ir be kartėlio. Ar visi čigonai tiki Didžiąja Motina?

– Į tavo klausimą niekas neatsakys teigiamai. Mes perimame papročius iš tų žmonių, tarp kurių apsigyvename. Ir vis dėlto visus mus vienija tikėjimas: čigonai, nors ir kur būtų, garbina šventąją Sarą ir bent kartą savo gyvenime keliauja aplankyti jos kapo Sent–Mari–de–la–Mero miestelyje. Vieni ją vadina „Kali Sara“, tai yra „Juodąja Sara“, kiti – Čigonų Skaisčiausiąja Mergele ir garbina kaip Lurdo Mariją.

– Man reikia važiuoti, – patylėjusi tarė Atėnė. – Mane palydės draugas, su kuriuo tave anądien supažindinau.

– Man rodos, jis geras žmogus.

– Tu šneki kaip motina.

– Juk aš ir esu tavo motina.

– O aš esu tavo duktė.

Ji mane apkabino – šįkart su ašaromis akyse. Aš priglaudžiau ją, ėmiau glostyti jai plaukus, kaip visada svajojau nuo tos dienos, kai likimas – ar veikiau mano baimė – mus išskyrė. Mylavau ją prašydama, kad būtų atsargi, ir ji man atsakė, jog jau daug ko išmoko.

– Ir dar daugiau ko išmoksi, nes, nors dabar visi mes tūnome užsidarę savo namuose, miestuose, darbovietėse, mūsų širdys dar mena klajonių laikus, begalines keliones, priesakus, kuriuos Didžioji Motina mums įdiegė, kad galėtume išgyventi. Išmoksi, daug ko išmoksi, bet tik tuo atveju, jei visada būsi tarp žmonių. Ieškodama tiesos, niekada nebūk vieniša: jei tik žengsi klaidingą žingsnį, tuomet nebus šalia nė vieno žmogaus, kuris tau padėtų atitaisyti klaidą.

Ji vis dar verkė prigludusi prie manęs, ir aš vos nepaprašiau jos niekur nevažiuoti. Susitvardžiau melsdama savo globėją, kad neleistų man pralieti nė vienos ašarėlės, nes linkėjau Atėnei laimės, o jos laimė liepė jai eiti toliau. Čia, Transilvanijoje, išskyrus mano meilę, jos niekas nelaukė. Ir nors, mano galva, meile galima pateisinti žmogaus gyvenimą, vis dėlto esu įsitikinusi, jog neturiu teisės ją prašyti, kad paaukotų savo ateitį, likdama su manimi.

Atėnė pabučiavo man į kaktą ir išėjo neatsisveikinusi: galbūt galvojo, kad kada nors sugrįš. Kiekvienoms Kalėdoms ji atsiųsdavo man tiek pinigų, kad būčiau galėjusi išgyventi visus metus nieko nesiūdama, tačiau aš nė karto nėjau į banką atsiimti pinigų pagal čekį, nors visa mūsų bendruomenė mane laikė kvaile.

Prieš pusmetį ji nustojo siųsti pinigus. Matyt, suprato, jog aš siuvu tik todėl, kad noriu užpildyti, jos žodžiais tariant, „tuščius tarpelius“.

Labai norėčiau dar kartą su ja pasimatyti, bet žinau, kad ji nebegrįš: dabar, ko gero, eina atsakingas pareigas, ištekėjusi už mylimo žmogaus, ko gero, turi vaikaičių, – mano giminė prasitęs šioje žemėje, ir visos mano kaltės bus atleistos.

Samyra R. HALIL

namų šeimininkė

Kai Šėrinė, klykdama iš džiaugsmo, įbėgo į vidų ir, apkabinusi kiek išsigandusį Viorelį, ėmė jį glėbesčiuoti, aš supratau, jog kelionė pasisekė kur kas geriau, nei tikėjausi. Matyt, Viešpats išklausė mano maldas, ir dabar jai nebėra ko gilintis į save, beieškant kokių slėpinių, pagaliau ji gali gyventi kaip visi, auginti sūnelį, vėl ištekėti ir pamiršti visą tą dvasinį nerimą, tai sukeliantį nežabotą euforiją, tai nugramzdinantį į begalinę neviltį.

– Mama, aš tave myliu.

Dabar aš pripuolusi ją apkabinau. Jai išvažiavus, naktimis mane kamuodavo baimė, kad ji gali atsiųsti kokį žmogų išsivežti Viorelį ir niekada nebegrįžti namo.

Pavalgiusi, išsimaudžiusi vonioje, ji papasakojo, kaip susitiko su motina, nupiešė Transilvanijos vaizdus (išskyrus našlaičių prieglaudą, nieko daugiau neįsiminiau, kai buvau nuvažiavusi jos įsivaikinti), ir aš paklausiau, kada ji ketina grįžti į Dubajų.

– Po savaitės. Prieš tai noriu nuvažiuoti į Škotiją, susitikti su vienu žmogum.

Su vyru!

– Su moterimi, – kalbėjo ji toliau, ko gero, pastebėjusi, kad aš vylingai nusišypsojau. – Aš suvokiau savo pašaukimą. Kai mes suruošėme šventę, norėdami pašlovinti gyvenimą ir gamtą, man atsiskleidė tai, ko aš ir neįtariau esant. Tai, ką tikėjausi gauti tik per šokį, galima surasti visur. Ir tai man atsivėrė moters veidu: aš jį mačiau...

Mane apėmė baimė. Pasakiau, kad jos pašaukimas – auginti sūnelį, išsitarnauti geresnę padėtį, užsidirbti daugiau pinigų, ištekėti, garbinti Dievą tokį, kokį išpažįstame.

Tačiau Šėrinė manęs neklausė.

– Tai atsitiko vieną vakarą, kai mes sėdėjome prie laužo, gėrėme, juokėmės pasakodami visokiausius atsitikimus, klausėmės muzikos. Išskyrus vieną vienintelį kartą restorane, visas tas dienas man nė karto nekilo noras šokti, lyg būčiau kaupusi energiją kokiam nors kitokiam tikslui. Staiga pajutau, jog viskas aplink mane – gyva, pulsuoja: aš esu dalelė Kūrinijos. Apsiverkiau iš džiaugsmo, kai laužo liepsnos man pasirodė kaip moters veidas, kupinas užuojautos, bet šypsantis.

Mane nukrėtė šiurpas: be jokios abejonės, čigonų burtai. Ir drauge prisiminiau, jog, lankydama mokyklą, Šėrinė man sakė mačiusi „moterį baltu apdaru“.

– Nepasiduok tokioms pagundoms – tai šėtono pinklės. Gyvendama su mumis, tu visada turėjai puikų pavyzdį. Kodėl gi tu negali gyventi paprastai, kaip gyvena visi žmonės?

Sprendžiant iš visa ko, aš paskubėjau padaryti išvadą, jog susitikimas su biologine motina išėjo į gera. Tačiau nesusilaukiau, kaip paprastai, įnirtingo atkirčio – ji kalbėjo toliau šypsodamasi:

– Ką tai reiškia „paprastai“? Kuriems galams tėtis taip pluša, jog per darbus šviesios dienos nemato, nors pinigų pakaktų dar trims kartoms? Jis – doras žmogus, sąžiningai uždirba pinigus, tačiau visada didžiuodamasis sako, jog per darbus šviesios dienos nemato. Kuriems galams? Ko jis siekia?

– Jam nėra ko prikišti.

– Kai aš gyvenau pas jus, kiekvieną kartą, parėjęs namo, jis klausdavo, ar aš atlikau visas užduotis, paskiau aiškindavo, kad jo darbas nepaprastai reikalingas pasauliui, įsijungdavo televizorių, aptardavo politinę padėtį Libane, o eidamas gulti paskaitydavo kokią nors dalykinės literatūros knygą ir neturėdavo nė valandėlės laisvo laiko.

Tu – irgi: mokykloje aš būdavau gražiausiai apsirengusi, tu vedžiodavai mane į šventes, rūpindavaisi, kad namie būtų tvarkinga ir švaru, visada būdavai maloni, paslaugi, miela, leidai mane į mokslus, kokių daugelis galėtų tik pavydėti. Tačiau dabar, artėjant senatvei, pasakyk man: kaip judu ketinate gyventi toliau, kai aš užaugau ir tapau nepriklausoma?

– Mes keliausime. Važinėsime po pasaulį, naudosimės pelnytu poilsiu.

– Tad ko dar laukiate, kol esate gyvi ir sveiki?

Aš ir pati kartais apie tai pagalvodavau. Tačiau man atrodydavo, jog vyras negali gyventi be darbo ir dirba anaiptol ne dėl pinigų: stačiai nori būti naudingas, nori įrodyti, jog ir emigrantas vykdo savo įsipareigojimus. Kai išeidavo atostogų ir niekur neišvažiuodavo iš miesto, visada vos ištverdavo neužsukęs į darbą, nepasikalbėjęs su draugais, neprasimanęs kokių neatidėliotinų dalykų, kurie galėtų ir palaukti. Aš stengdavausi nuvesti jį į teatrą, į kiną, į muziejus, jis nesipriešindavo, bet aš jausdavau, kad jam visa tai – ne prie širdies, kad jo nedomina niekas kitas, tik firma, darbas, reikalai.

Pirmą kartą kalbėjau su ja kaip su drauge, o ne kaip su dukra, tačiau bandžiau kalbėti jos žodžiais, kad jai būtų lengviau mane suprasti.

– Vadinasi, turi omenyje, jog ir tavo tėtis stengiasi užpildyti tuos „tuščius tarpelius“, kaip tu sakai?

– Gali neabejoti, jog vieną gražią dieną, kai jis išeis į pensiją, – nors, mano galva, tokia diena niekada neišauš, – jis pasiners į gilią depresiją. Ką jis darys su tokia brangiai įsigyta laisve? Visi jam giedos liaupses, kad jis padarė tokią puikią karjerą, sukrovė tokį turtą šeimai, taip sąžiningai ir nuoširdžiai vadovavo firmai. Tačiau niekas neturės laiko skirti jam pakankamai dėmesio – gyvenimas eina toliau, visi apsikrovę darbais. Tėtis vėl pasijus tremtiniu, tik šįkart jau nebeturės kur bėgti.

– Ką galėtum apie tai pasakyti?

– Tik tiek, jog nenoriu susilaukti tokio likimo. Aš dabar perdaug įsijausminusi, tad nesuprask manęs klaidingai: aš nieku gyvu nekaltinu jūsų dėl to pavyzdžio, kurį man duodate. Tačiau aš noriu permainų. Ir nedelsiant.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

Ji sėdi visiškoje tamsoje.

Berniukas, savaime suprantama, tuojau pat išbėgo iš kambario: naktis – tai siaubo viešpatija, kur atgyja praeities pabaisos, ateinančios iš tų laikų, kai dar klajojome kaip čigonai, kaip mano ankstesnysis mokytojas, tepriglaudžia jo sielą Didžioji Motina, kad jis galėtų džiaugtis josios meile ir paguoda iki pat sugrįžimo akimirkos.

Kai užgesinu šviesą, Atėnė nežino, ką daryti. Klausia apie sūnų, sakau, kad nesirūpintų, pasitikėtų manimi. Išeinu, įjungiu televizorių, surandu animacinių filmų kanalą, visai susilpninu garsą: berniukas kaip užhipnotizuotas įsispokso į ekraną, viskas baigta, jokių problemų. Susimąstau apie tai, ką anksčiau, kai nebuvo televizijos, darydavo moterys su vaikais, atlikdamos tą patį ritualą, kurį dabar atlieka Atėnė. Arba ką darydavo mokytojai?

Tiek to, ne mano reikalas.

Turiu sužadinti Atėnei tokius pat jausmus, kokius dabar patiria jos vaikas: jam televizoriaus ekranas – durys į kitą tikrovę. Viskas labai paprasta ir drauge taip sudėtinga! Paprasta, nes pakanka imti kitaip elgtis ir tarti sau: „Daugiau nebeieškosiu laimės". Ir nuo šios akimirkos esu nepriklausoma, žvelgiu į pasaulį ne svetimomis, o savo akimis. Ieškosiu nebe laimės, bet nuotykių.

O sudėtinga, nes žmonės mane išmokė, jog laimė – tai vienintelis dalykas, kurio verta siekti. Tad kaipgi aš galiu neieškoti laimės? Kodėl aš turiu pasukti tuo pavojingu keliu, kuriuo kiti bijo eiti?

Ir apskritai – kas tai yra laimė?

Tai meilė, girdžiu atsakymą. Tačiau meilė niekados nei atnešė, nei atneša laimę. Priešingai, meilė – tai kančios ir ilgesys, mūšio laukas, nemigos naktys, kai žmogus kankinasi nesuvokdamas, ar gerai daro. Tikroji meilė – tai ekstazė ir agonija.

Vadinasi, laimė – tai ramybė. Ramybė? Atidžiau pažiūrėję į Motiną, pastebime, kad ji niekada neturi rambės. Žiemą ji grumiasi su vasara, saulė niekada nesusitinka su mėnuliu, tigras vaikosi žmogų, kuris bijo šuns, kuris vaikosi katę, kuri vaikosi pelę, kuri baugina žmogų.

Pinigai atneša laimę. Puiku: visi žmonės, turintys pakankamai pinigų, kad sugebėtų užsitikrinti aukščiausią pragyvenimo lygį, gali nebedirbti. Tačiau jie tebedirba, dirba dar įnirtingiau, lyg bijodami visko netekti. Pinigas pinigą daro, tas teisybė. Skurdas gali užtraukti nelaimę, tačiau nelaimė skurdo neužtraukia.

Didžiąją gyvenimo dalį aš ieškojau laimės, o dabar trokštu tik *džiaugsmo.* Džiaugsmas – tai lyg seksas: turi pradžią ir pabaigą. Aš trokštu malonumo. Trokštu pasitenkinimo. Na, o laimė? Daugiau į tas pinkles neįkliūsiu.

Kai pasitaiko būti tarp žmonių, bandau juos išprovokuoti užduodama svarbiausią mūsų būties klausimą, visi atsako: „Aš – laimingas."

Aš klausinėju toliau: „O argi jūs nenorite ko nors daugiau, argi nenorite dar labiau klestėti?" Visi atsako: „Žinoma."

Aš neatlyžtu: „Vadinasi, jūs nesate laimingi?" Tuomet visi nukreipia kalbą į šalį.

Verčiau grįžti į kambarį, kur dabar sėdi Atėnė.

Ten tamsu. Ji išgirsta mano žingsnius, brūkštelėja degtuką, uždega žvakę.

– Visa tai, kas mus supa, – tai Visuotinis Troškimas. Tai ne laimė, tai – troškimas. O troškimai niekada nebūna patenkinami. Patenkintas troškimas – jau nebe troškimas, ar ne tiesa?

– Kur mano sūnus?

– Tavo sūnus žiūri televizorių, jam gera. O dabar žiūrėk į žvakę, tylėk, nesakyk nė žodžio. Tiktai tikėk.

– Kuo tikėti?

– Aš prašiau tavęs nekalbėti. Tikėk, ir tiek, kitaip sakant, niekuo neabejok. Tu – gyva, o šita žvakė – vienintelis taškas tavo pasaulyje: tikėk tuo. Išmesk iš galvos mintį, jog kelias – vienintelis būdas pasiekti tikslą: iš tikrųjų mes einame prie tikslo sulig kiekvienu žingsniu. Kiekvieną rytą kartok „Aš pasiekiau tikslą" ir pamatysi, kaip lengva užmegzti ryšį su kiekviena tavo dienos akimirka.

Patylėjusi pridūriau:

– Žvakės liepsnelė apšviečia tavo pasaulį. Paklausk ją: „Kas aš esu?"

Kiek patylėjusi, kalbėjau toliau:

– Numanau, ką tu atsakysi: aš esu tokia ir tokia, savo gyvenime patyriau tai ir tai. Turiu sūnų, dirbu Dubajuje. O dabar paklausk žvakę: „O kas aš nesu?"

Vėl patylėjau. Ir vėl prabilau:

– Tu turi atsakyti: aš nesu patenkinta savo gyvenimu. Aš nesu tipiška šeimos motina, kuri rūpinasi tik sūnumi, vyru, kuri nori turėti namą su sodu, kur galėtų praleisti vasaros atostogas. Ar aš įspėjau? Dabar gali kalbėti.

– Įspėjai.

– Vadinasi, mes einame teisingu keliu. Tu – kaip ir aš – nepatenkinta savo gyvenimu. Tavo „tikrovė" nesiderina su kitų žmonių „tikrove". Ir tu baiminiesi, kad tavo sūnaus neištiktų toks pats likimas. Tiesa?

– Baiminuosi.

– Ir vis dėlto tu suvoki, jog negali sustoti. Tu kovoji, bet nesugebi įveikti savo abejonių. Įdėmiai žiūrėk į žvakę: šią akimirką ji – tavo visata: ji prikausto tavo dėmesį, truputį apšviečia viską aplink. Giliai

įkvėpk, kaip galima ilgiau sulaikyk kvėpavimą ir iškvėpk. Pakartok tai penkis sykius.

Ji pakluso.

– Šis pratimas padės tavo dvasiai nusiraminti. Dabar prisimink tai, ką sakiau: tikėk. Tikėk, jog viską gali, jog jau pasiekei savo tikslą. Kartą, kai vakare mudvi gėrėme arbatą, tu man pasakojai, jog, banke išmokiusi savo bendradarbius šokti, sugebėjai juos taip paveikti, kad jie ėmė kitaip elgtis. Tai netiesa.

Tu paveikei viską, šokiu paveikdama tikrovę. Tu patikėjai *Viršūnės* istorija, kuri mane sudomino, nors anksčiau nieko panašaus nebuvau girdėjusi. Tau patiko šokti, tu *tikėjai* tuo, ką darai. Neįmanoma tikėti tuo, kas nepatinka, tiesa?

Atėnė linktelėjo galvą, neatitraukdama akių nuo žvakės.

– Tikėjimas – tai troškimas. Tikėjimas – tai Valia. Troškimai – tai erčia, reikalaujanti pripildymo. Valia – tai galia. Valia veikia mūsų aplinką panašiai, kaip tu paveikei darbo aplinką banke. Tačiau tai įmanoma tik turint Troškimą. Būk gera, sutelk visą dėmesį į žvakę!

Tavo sūnus nuėjo žiūrėti televizoriaus, nes tamsa jį baugina. Kodėl? Tamsoje mes galime įžiūrėti bet ką, tačiau paprastai įžiūrime tai, kas mus baugina. Tai būdinga tiek suaugusiems, tiek vaikams. Lėtai pakelk dešinę ranką.

Ranka pakilo. Paprašiau, kad ji pakeltų ir kairiąją. Pažvelgiau į jos krūtinę – ji buvo gražesnė nei manoji.

– Gali nuleisti, bet iš lėto. Užsimerk, giliai įkvėpk, aš uždegu šviesą. Viskas: mūsų ritualas baigtas. Eikime į svetainę.

Ji sunkiai pasikėlė – kojos nutirpo ilgai besėdint ta poza, kokia jai liepiau atsisėsti.

Viorelis jau miegojo. Išjungiau televizorių, ir mudvi nuėjome į virtuvę.

– Kam viso to reikėjo? – paklausė ji.

– Kad išsivaduotum iš savo kasdienybės. Dėmesį sutelkti galima į bet ką, tačiau man labiau patinka tamsa ir žvakė. Man regis, tau įdomu, kokio tikslo aš siekiu, ar ne?

Atėnė atsakė, jog ji važiavo tris valandas traukiniu, be to, su vaiku ant rankų, kad jai reikia susikrauti daiktus ir grįžti į darbą, kad ir namie ji gali kiek tinkama žiūrėti į žvakę, dėl nė nevertėjo trenktis į Škotiją.

– Ir dar kaip vertėjo, – atrėmiau. – Kad suvoktum, jog nesi vieniša, jog esama žmonių, užmezgančių tokį pat ryšį kaip ir tu. Kai tik tai suprasi – iškart patikėsi.

– Kuo?

– Jog eini teisingu keliu. Ir, kaip sakiau anksčiau, sulig kiekvienu žingsniu artėji prie tikslo.

– Kokiu keliu? Aš maniau, jog, Rumunijoje suradusi motiną, pagaliau atgausiu taip trokštamą dvasios ramybę, bet neatgavau. Tad kokį kelią tu turi galvoje?

– Apie tai aš nieko negaliu pasakyti. Tu viską suprasi pati, kai tik pradėsi mokyti kitus. Grįžusi į Dubajų, iškart susirask mokinį arba mokinę.

– Ko juos mokyti? Šokio ar dailyraščio?

– Ir viena, ir kita tu puikiai išmanai. Tu privalai mokyti to, ko visiškai neišmanai. To, ką Motina pageidaus per tave atskleisti žmonėms.

Ji pažvelgė į mane, lyg būčiau ne viso proto.

– Kaip tik to ir mokyk, – neatlyžau aš. – Kodėl aš prašiau tave pakelti rankas ir giliai kvėpuoti? Kad tu pagalvotum, jog aš išmanau kai ką geriau už tave? Ne, tu klysti: aš stačiai norėjau tave išplėšti iš tavo įprasto pasaulio. Neprašau, jog imtum dėkoti Motinai, sakytum, kad ji daro stebuklus, kad jos veidas spindi laužo liepsnose. Paprašiau tokio paprasto ir beprasmiško dalyko – pakelti rankas ir sutelkti visą dėmesį į žvakę. Ir to pakanka: kiekviena proga, kada tik įmanoma, daryti tai, kas nesiderina su mus supančia tikrove.

Kai imsi kurti apeigas savo mokiniui, susivoksi, jog tau kažkas vadovauja. Tuomet prasidės mokymasis, kaip sakydavo mano globėjas. Jei norėsi pasekti mano patarimu – puiku. Jeigu nenorėsi – ką gi, gyvenk, kaip gyvenusi ligi šiolei, ir galų gale imsi daužyti galvą į sieną, vadinamą „nepasitenkinimu“.

Aš iškviečiau taksi, mes dar paplepėjome apie madas ir vyrus, ir Atėnė išvažiavo. Buvau įsitikinusi, kad ji paklausys mano žodžio, nes buvo ne iš tų, kurie nesusigundo iššūkiu.

– Mokyk žmones būti kitokius. Nieko daugiau ir nereikia! – sušukau pavymui nuvažiuojančiam taksi.

Tai yra džiaugsmas. Laimė būna tada, kai žmogus tenkinasi tuo, ką jau turi – meile, sūnumi, mėgstamu darbu. Atėnė – kaip ir aš – gimė ne tokiam gyvenimui.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Savaime suprantama, aš nė neketinau pasiduoti aistrai: mane mylėjo viena moteris, kuri atitiko mano dvasinius polėkius, drauge su manimi išgyveno sunkias akimirkas ir džiaugsmo valandas.

Visa tai, kas įvyko Sibijuje, buvo paprasčiausias kelionės nuotykis: nebe pirmą kartą man tai atsitiko, išvažiavus iš namų. Ištrūkę iš įprastos aplinkos, palikę toli tradicinius varžtus ir prietarus, žmonės neatsispiria įvairioms pagundoms.

Grįžęs į Angliją, iškart pareiškiau, jog statyti dokumentinį filmą apie Drakulą kaip apie istorinę asmenybę – gryniausia nesąmonė, nes visa tai – puspročio airio prasimanymai, dergiantys Transilvaniją, vieną gražiausių mūsų planetos kampelių. Savaime suprantama, mano žodžiai prodiuserių neįtikino, bet tuo metu man visiškai nerūpėjo jų nuomonė: aš atsisveikinau su televizija ir ėmiau dirbti viename didžiausių pasaulio laikraščių.

Kaip tik tuomet ir suvokiau, jog labai norėčiau vėl susitikti su Atėne. Paskambinau jai, susitarėme pasimatyti, kai ji grįš iš Dubajaus. Ji sutiko, pasakė, jog mielai pavedžiosianti mane po Londoną.

Atėję į stotelę, mudu sėdome į pirmą pasitaikiusį autobusą, nė neklausdami, kur jis važiuoja, nusižiūrėjome vieną damą ir nutarėme išlipti drauge su ja. Taip atsidūrėme Templio aikštėje, praėjome pro elgetą, prašantį išmaldos, bet nieko nedavėme – lydimi jo prakeiksmų, traukėme toliau, sumetę, jog tai savotiškas bendravimo būdas.

Pastebėjome žmogų, daužantį telefono būdelę; buvau bepašaukiąs policiją, tačiau Atėnė neleido: galbūt tą žmogų ką tik pametė mylimoji – vienintelė jo širdies paguoda – ir jis trokšta išlieti savo apmaudą. Arba, galimas daiktas, jis neturi su kuo persitarti vienu kitu žodžiu ir nenori kęsti pažeminimo, matydamas, kaip kiti kalba telefonu apie reikalus arba apie meilę.

Paskum ji liepė man užsimerkti ir tiksliai papasakoti, kokiais drabužiais mudu vilkime; labai nustebau, jog tesugebėjau nusakyti vieną kitą smulkmeną.

Ji paklausė, ar prisimenu, kas sudėta ant mano rašomojo stalo. Atsakiau, jog ten kūpso krūva popierių, kuriuos tingiu sutvarkyti.

– Ar tu kada nors pagalvojai, kad tie popieriai irgi gyvi, ką nors jaučia, ko nors prašo, gali papasakoti visokiausių dalykų? Man regis, tu nekreipi deramo dėmesio į gyvenimą.

Pažadėjau, kad rytojau dieną, nuėjęs į redakciją, atidžiai visus juos peržiūrėsiu.

Užsieniečių sutuoktinių pora su žemėlapiu rankose paklausė mūsų, kaip būtų galima nueiti prie tokio ir tokio paminklo. Atėnė paaiškina išsamiai, bet klaidingai.

– Betgi tu nusiuntei juos visiškai ne į tą pusę!

– Nieko baisaus. Jie pasiklys, ir juo geriau: taip galima pamatyti daug įdomybių. Pasistenk paleisti vaizduotę ir šiek tiek paįvairinti savo gyvenimą: virš mūsų galvų – dangus, ir žmonija, stebėdama jį tūkstančius metų, pateikė daugybę protingų paaiškinimų, kas tai yra. Pamiršk visa tai, ką žinai apie žvaigždes, ir tuomet jos vėl pavirs angelais arba kūdikiais, arba dar kuo nors, kuo tu norėtum patikėti tą akimirką. Dėl to tu nepasidarysi kvailesnis negu esi iš tikrųjų: tai viso labo išdaiga gyvenimui pagražinti.

Rytojaus dieną, atėjęs į laikraščio redakciją, aš kruopščiai peržiūrėjau kiekvieną popierėlį, lyg tai būtų kokia nors svarbi žinia, skirta ne mano atstovaujamai įstaigai, bet man pačiam. Vidurdienį pasi-

kalbėjau su redakcijos sekretorium ir pasisiūliau parašyti apybraižą apie čigonų garbinamą Motiną. Jis pritarė mano minčiai ir išsiuntė į čigonų Meką – Sent–Mari–de–la–Mero miestelį.

Keisčiausia, kad Atėnė neturėjo nė menkiausio noro važiuoti drauge su manimi. Pareiškė, kad jos mylimasis – tas pats prasimanytas policininkas, kuriuo mane baugindavo, laikydama mane atstu, – būsiąs labai nepatenkintas, sužinojęs, jog ji važiuojanti su kitu vyru.

– Betgi tu motinai pažadėjai paaukoti šventajai sijoną?

– Pažadėjau, bet tik tuo atveju, jeigu tektų važiuoti pro šalį. Tačiau miestelis kitoje pusėje. Kada nors, važiuodama pro šalį, būtinai įvykdysiu pažadą.

Ateinantį sekmadienį ji turėjo grįžti į Dubajų, tad drauge su sūneliu išvažiavo į Škotiją pasimatyti su ta moteriške, kurią, jos žodžiais tariant, buvome susitikę Bukarešte. Aš neprisiminiau jokios moteriškės ir pagalvojau, kad tai tikriausiai jos vaizduotės vaisius – kaip mylimasis iš Skotland Jardo, galimas daiktas, tariamoji moteriškė – tik dingstis, ir tiek. Nutariau per daug nesispirti, bet vis dėlto širdį pervėrė pavydas, kad jai, ko gero, daug maloniau leisti laiką su kitais.

Nustebau, kad galiu būti toks pavydus. Ir pagalvojau, jog jeigu reikėtų važiuoti į Artimuosius Rytus rašyti straipsnio apie staigiai pašokusią nekilnojamojo turto paklausą, kaip man pasakojo kažkas iš mūsų laikraščio ekonomikos skyriaus, aš įgulęs skaityčiau viską apie žemės sklypus, pramonę, politiką ir naftą – kad tik galėčiau būti arčiau Atėnės.

Straipsnis apie Sent–Mari–de–la–Mero miestelį pavyko. Pagal padavimą, Sara buvo čigonė ir gyveno nedideliame pajūrio miestelyje tuo metu, kai, gelbėdamasi nuo romėnų persekiojimo, ten atvyko Jėzaus teta Marija Salomėja drauge su kitais pabėgėliais. Sara jiems padėjo ir galų gale atsivertė į krikščionybę.

Aš atvažiavau į miestelį per pačius atlaidus ir mačiau, kaip kunigas išėmė iš relikvijoriaus dviejų moterų, palaidotų po altoriumi, relikvijas ir pakėlė virš galvos rodydamas gausingai margai miniai, susirinkusiai iš visų Europos kampelių drauge su savo muzikos instrumentais. Paskum iš koplytėlės, esančios netoli bažnyčios, išnešė gražiausiais apsiautalais papuoštą Saros statulą – Vatikanas ligi šiol nepaskelbė jos šventąja – ir rožėmis nubertomis gatvėmis nunešė į pajūrį. Keturi čigonai tradiciniais drabužiais deda relikvijas į gėlėmis papuoštą valtį, brenda į vandenį, vaidindami pabėgėlių atvykimo ir Saros sutikimo sceną. Paskum prasideda tikra šventė, skamba muzika, dainos, narsuoliai rodo savo drąsą grumdamiesi su buliais.

Vietinis istorikas Antuanas Lokadūras man padėjo surinkti medžiagą ir papasakojo daug įdomybių apie Moteriškąją Dievybę. Aš nusiunčiau į Dubajų du puslapius, kuriuos parašiau mūsų laikraščio turizmo skyriui. Ji atsiuntė labai trumpą mandagų atsakymą, dėkodama už dėmesį, ir daugiau nė žodžio.

Ką gi, bent jau sužinojau, kad adresas tikras.

Antuanas LOKADŪRAS

septyniasdešimt ketverių metų, istorikas, Prancūzija

Sarą labai paprasta apibūdinti kaip vieną iš daugybės pasaulyje paplitusių tamsiaodžių Švenčiausiųjų Mergelių. Sara–Kali, pasak padavimo, buvo kilusi iš kilmingos giminės ir pažinojo visas pasaulio paslaptis. Kaip aš suprantu, ji – vienas iš daugelio Didžiosios Motinos, arba Vaisingumo Deivės, įsikūnijimų.

Nieko nuostabaus, jog tolydžio vis daugiau žmonių domisi pagonių tikėjimais. Kodėl? Todėl, kad Dievas Tėvas visada siejamas su kulto drausme ir griežtumu. Deivė Motina, priešingai, labiau už visus mums žinomus draudimus ir tabu vertina meilę.

Tas reiškinys – anaiptol ne naujiena: visada taip atsitinka, jog, religijai sugriežtinus savo taisykles, nemaža tikinčiųjų dalis bando ieškoti daugiau laisvės ir nevaržomų dvasinių ryšių. Taip įvyko ir viduramžiais, kai Katalikų Bažnyčia vien rinko mokesčius ir statė prabangius vienuolynus: kaip atsakas į tai, radosi reiškinys, vadinamas „raganavimu“, kuris, nors ir kaip naikinamas dėl savo revoliucingo pobūdžio, išliko gyvas ilgus šimtmečius, suleidęs šaknis į papročius ir tradicijas.

Pagoniškuose tikėjimuose gamtos garbinimas pranoksta pagarbą šventiesiems raštams: Deivė yra visame kame ir visa kas yra Deivės dalis. Visas pasaulis – viso labo Jos gerumo išraiška. Daugelis filosofinių sistemų – pavyzdžiui, daosizmas arba budizmas – nepripažįsta skirtumo tarp kūrėjo ir kūrinio. Žmonės nesistengia atskleisti gyvybės paslapties, trokšta tapti jos dalelyte: tiek daoizme, tiek budizme,

nors ten ir neužsimenama apie moteriškąjį pradą, pagrindinis principas teigia, jog „viskas yra vienis".

Didžiosios Motinos kultas nepripažįsta vadinamosios „nuodėmės" sąvokos, apibūdinamos kaip nusižengimas šališkai parinktoms dorovės normoms: papročiai pasidaro beveik nevaržomi, nes seksas laikomas gamtos dalimi ir negali būti smerkiamas kaip blogio vaisius.

Naujoji pagonybė įrodinėja, jog žmogus gali gyventi be religinių nuostatų ir drauge tęsti savo dvasines paieškas, kad pateisintų savo egzistavimą. Jei Dievą pripažinsime Motina, reikės nebent susivienyti su Ja ir Ją garbinti, atliekant tam tikras apeigas, kurios gali tenkinti Jos moteriškąją dvasią ir turi tokius dėmenis kaip šokis, ugnis, vanduo, oras, žemė, dainos, muzika, gėlės, grožis.

Paskutiniais metais ši tendencija nepaprastai sustiprėjo. Galimas daiktas, artėja viena svarbiausių pasaulio istorijos akimirkų, kai Dvasia susijungs su Materija, jiedvi susilies ir pasikeis. Taip pat numanau, kokį nuožmų pasipriešinimą pradės oficialios religinės organizacijos, pabūgusios, kad gali netekti tikinčiųjų. Pašoks fundamentalizmas, paplis po visą pasaulį.

Kaip istorikas, aš tenkinuosi tuo, jog renku duomenis ir nagrinėju tą pasirinkimą tarp laisvės garbinti dievybę ir prievolės paklusti. Tarp Dievo, valdančio pasaulį, ir Deivės, sudarančios pasaulio dalį. Tarp vienų žmonių, kurie, dvasinio impulso pagauti, susivieniję į grupes, garbina Dievybę, ir kitų, kurie buriasi į uždaras organizacijas ir mokosi patys bei moko kitus, ką reikia ir ko nereikia daryti.

Norėčiau būti optimistas, tikėti, kad žmogus galų gale susiras kelią į dvasinį pasaulį. Tačiau, sprendžiant iš ženklų, neverta puoselėti didelių vilčių: atžagareivių sukelta persekiojimų banga, kaip tai jau ne kartą atsitiko praeityje, gali vėl nušluoti nuo žemės Motinos kultą.

Andrėja MAKEIN

teatro aktorė

Labai sunku bešališkai pasakoti istoriją, kuria iš pradžių žavėjaisi, o galiausiai karčiai nusivylei. Šiaip ar taip, nuoširdžiai pabandysiu aprašyti Atėnę, kurią pirmą kartą pamačiau jos būste Viktorijos gatvėje.

Ji buvo ką tik grįžusi iš Dubajaus – piniginga ir pasiruošusi atskleisti visas magijos paslaptis, kurias sugebėjo pati pažinti. Paskutinį kartą Artimuosiuose Rytuose ji praleido vos keturis mėnesius: pardavė žemės sklypus dviejų milžiniškų prekybos centrų statybai, užsidirbo negirdėtus komisinius, kurių, pasak jos, pakaksią jai ir jos sūnui artimiesiems trejiems metams, o į darbą grįšianti, kada tik panorėsianti: dabar ji trokštanti pagyventi savo malonumui, pasimėgauti paskutinėmis jaunystės dienomis, pamokyti kitus to, ko pati išmoko.

Pamačiusi mane, nelabai apsidžiaugė:

– Ko pageidaujate?

– Aš – aktorė, mes statome pjesę apie Dievo moteriškąją pusę. Iš vieno bičiulio žurnalisto sužinojau, kad jūs gyvenote ir dykumoje, ir Balkanuose, bendravote su čigonais ir galite man daug ko papasakoti šia tema.

– Jūs norite pažinti Motiną tik todėl, kad statote pjesę?

– O dėl ko jūs domėjotės šiuo klausimu?

Atėnė nutilo, nužvelgė mane nuo galvos iki kojų ir nusišypsojo:

– Jūsų teisybė. Man, kaip mokytojai, tai bus pirmoji pamoka: mokyk tuos, kurie nori mokytis. Nesvarbu, kam jiems to reikia.

– Ką?

– Nieko.

– Teatras gimė kaip šventas ritualas. Jis atsirado Graikijoje drauge su himnais Dionisui, vyno, atgimimo ir vaisingumo dievui. Tačiau manoma, jog nuo anų žilos senovės laikų žmonės išsaugojo tokias apeigas, kurias atlikdavo apsimesdami kitais ir taip stengdavosi užmegzti ryšį su šventuoju pradu.

– Antroji pamoka, labai ačiū.

– Nesuprantu. Aš atėjau mokytis – ne mokyti.

Ta moteris pradėjo mane dirginti. Gal ji tyčiojosi iš manęs?

– Mano globėja...

– Globėja?

– ...kada nors jums paaiškinsiu. Taigi mano globėja man sakė, jog ji gali ko nors mokyti tik tuo atveju, jeigu kas nors ją išprovokuoja. Man grįžus iš Dubajaus, jūs pirmoji patvirtinote jos žodžius. Dabar aš suprantu, ką ji turėjo galvoje.

Aš paaiškinau, jog, ruošdamasi tam vaidmeniui, turėjau kelis mokytojus. Tačiau nepastebėjau, kad jų pamokymai būtų kuo nors ypatingi: pastebėjau nebent tai, jog kuo labiau gilinuosi į vaidmenį, tuo labiau jis kursto mano susidomėjimą. Be to, pridūriau, kad žmonės, išgirdę, kokia tema parašyta pjesė, lyg sutrikdavo ir nebežinodavo, ką sakyti.

– Pavyzdžiui, apie ką?

Pavyzdžiui, apie seksą. Vienur jis buvęs griežtai draudžiamas. Kitur ne tik leidžiamas, bet ir peraugdavęs į nežabotas orgijas. Ji paprašė papasakoti smulkiau, ir aš nesupratau, ar ji nori mane išbandyti, ar iš tikrųjų nesupranta, kas vyksta per apeigas.

Man nespėjus atsakyti, ji apibėrė mane klausimais:

– Ar šokdama jūs jaučiate geismą? Ar jaučiate, jog sužadinate energijos antplūdį? Ar šokant pasitaiko tokių akimirkų, kai jums atrodo, kad jūs – nebe jūs?

Nesusivokiau, ką galėčiau jai atsakyti. Tiesą pasakius, ir naktiniuose klubuose, ir svečiuose pas draugus šokis visada sudirgindavo jusles: man patikdavo gundyti vyrus, stebėti, kaip jie neatitraukia nuo manęs geismu degančių akių, tačiau, vakarui artėjant prie pabaigos, aš taip įsijausdavau į save, jog man visiškai nerūpėdavo, ar suviliosiu ką nors, ar ne...

Tuo tarpu Atėnė kalbėjo toliau:

– Jeigu teatras – tam tikras ritualas, vadinasi, ir šokis – ritualas. Be kita ko, tai senas, žilą senovę siekiantis būdas suartėti su partneriu. Ryšiai, siejantys mus su pasauliu, apsivalo nuo prietarų ir baimių. Šokdamas žmogus gali sau leisti prabangą būti savimi.

Aš pagarbiai jos klausiausi.

– Paskui mes vėl tampame tokie, kokie buvome: baimingi, bandantys susireikšminti.

Lyg būtų kalbėjusi apie mane. O gal mums visiems taip būna?

– Ar turite širdies draugą?

Nejučia prisiminiau, jog vienoje vietoje, kur pakliuvau norėdama pasigilinti į „Gajos tradiciją“, vienas „druidas“ pasiūlė man pasimylėti su savo draugu, jam stebint. Juokinga ir šiurpu: kaip tie žmonės drįsta piktnaudžiauti mūsų dvasinėmis paieškomis, tenkindami savo žemus instinktus?

– Ar turite širdies draugą? – pakartojo ji.

– Turiu.

Atėnė nepridūrė nė žodžio. Tik pridėjo pirštą prie lūpų, prašydama patylėti. Staiga susiprotėjau, jog man be galo sunku tyliai sėdėti prieš žmogų, su kuriuo ką tik susipažinau. Mes pripratę visada apie ką nors kalbėti: apie orą, kamšatis gatvėse, apie tai, kuris restoranas geresnis. Mudvi sėdėjome ant sofos baltutėlėje svetainėje, kur buvo kompaktinių plokštelių grotuvas ir lentynėlė su keliomis plokštelėmis. Knygų niekur nepastebėjau nei paveikslų ant sienų. Pati esu nemažai keliavusi po pasaulį, tikėjausi pamatyti kokį niekutį, suvenyrą iš Artimųjų Rytų.

Tačiau kambarys buvo tuščias, ir, be to, stojo tyla.

Ji įdėmiai stebeilijo į mane pilkomis akimis, bet aš atsilaikiau – nenukreipiau žvilgsnio į šalį. Tikriausiai suveikė instinktas. Geismas parodyti, jog nieko nebijau ir drąsiai žvelgiu pavojui į akis. Tačiau viskas man ėmė atrodyti nerealu tam baltutėliame kambaryje, toje tyloje, kurią vos drumstė automobilių ūžesys gatvėje.

Ar ilgai mes taip sėdėsime, netardamos viena kitai nė žodžio?

Ėmiau narstyti savo mintis: ko gi aš čia atėjau – ieškoti medžiagos savo pjesei ar įsigyti žinių, išminties... galių? Niekaip negalėjau suvokti, kas mane atvedė pas tą...

Ką? Raganą?

Atgijo mano vaikystės svajonės: kas tuomet nesvajojo susitikti tikros raganos, išmokti burtų, kad tavęs pagarbiai ir baimingai klausytųsi draugės? Kas jaunystėje nejautė nuoskaudos dėl nuo amžių engiamos moters ir netroško burtais atgauti prarastos asmenybės? Kodėl gi aš, jau seniai išgyvenusi tą tarpsnį, tapusi nepriklausoma, daranti tai, kas man patinka, tokioje srityje kaip teatras, kur visi itin varžosi vieni su kitais, kodėl gi aš amžinai esu nepatenkinta ir trokštu patenkinti savo... smalsumą?

Ko gero, mudvi buvome to paties amžiaus... O gal aš vyresnė? Ar ji irgi turi širdies draugą?

Atėnė pasislinko arčiau manęs. Dabar mudvi sėdėjome per rankos atstumą, ir man pasidarė baugu.

Gal ji lesbietė?

Stengiausi nenukreipti nuo jos akių, nors žinojau, kurioje pusėje durys, ir galėjau išeiti bet kuriuo metu. Niekas manęs nevertė ateiti į šiuos namus, susitikti su šia niekad nematyta moterimi ir veltui gaišti laiko, o štai sėdžiu netardama nė žodžio ir nieko nauja nesužinodama. Ko ji siekia?

Galbūt toje tyloje... Mano raumenys įsitempė. Juk aš čia viena, beginklė. Norėjau žūtbūt prabilti, ką nors padaryti, kad mano protas

nustotų sakęs, jog iš visų pusių manęs tyko pavojai. Kaip ji galėjo sužinoti, kas aš tokia? Tik kalbėdami išsiduodame, kas tokie esame!

Ar ji klausinėjo mane apie gyvenimą? Juk pasidomėjo, ar turiu širdies draugą, ar ne? Bandžiau dar kai ką papasakoti apie teatrą, bet nesugebėjau. Ar tiesa visi tie gandai apie tai, kad ji čigonė, kad važiavo į Transilvaniją, vampyrų žemę?

Gausybė minčių spietėsi galvoje: kiek man atsieis ši konsultacija? Aš išsigandau. Reikėjo pasiklausti iš anksto. O jeigu užsiprašys tiek, kad neišgalėsiu susimokėti? O jeigu neatsiskaitysiu, gal ji mane taip apkerės, kad galų gale pakratysiu kojas?

Buvau bepašokanti, bepadėkojanti sakydama, jog atėjau čionai ne sėdėti tyloje. Jei ateini pas psichiatrą – pasipasakoji savo bėdas. Jei eini į bažnyčią – klausaisi pamokslo. Jei trokšti susipažinti su magija – susirandi mokytoją, ir jis tau paaiškina pasaulio paslaptis ir parodo, kokias apeigas tau priklauso atlikti. Na, o tyla? Kodėl man taip nejauku?

Klausimai sekė vienas kitą, bet aš neturėjau jėgų užkirsti jiems kelią, stengiausi suvokti, kodėl mudvi čia sėdime netardamos nė žodžio. Staiga, gal po penkių ar dešimties be galo prailgusių minučių, ji nusišypsojo.

Aš irgi nusišypsojau, ir man palengvėjo.

– Pasistenkite būti *kitokia*. Ir tiek.

– Tik tiek? Jei sėdėsi tylėdama – vadinasi, būsi kitokia? Esu tikra, jog šiuo metu Londone tūkstančiai žmonių kamuojasi trokšdami su kuo nors persitarti vienu kitu žodžiu, o jūs man tvirtinate, kad tylėdama tapsiu kitokia?

– Dabar, kalbėdama ir pertvarkydama Visatą, galų gale jūs įsiteigiate mintį, jog jūs teisi, o aš klystu. Betgi jūs pati įsitikinote: sėdėti ir tylėti – tai visai kas kita.

– Labai nemalonu. Ir nesužinai nieko nauja.

Man buvo toks įspūdis, kad ji nekreipė dėmesio į mano žodžius.

– Kokiame teatre jūs vaidinate?

Pagaliau ji susidomėjo mano gyvenimu! Aš vėl esu normalus žmogus, turintis profesiją ir visa kita! Aš pakviečiau ją ateiti į savo spektaklį: tai buvo vienintelis būdas atkeršyti – parodyti, jog turiu tokių sugebėjimų, kokių neturi Atėnė. Tas priverstinis tylėjimas paliko pažeminimo kartėlį.

Ji paklausė, ar gali atsivesti sūnelį. Atsakiau, kad negali – spektaklis tik suaugusiems.

– Ką gi, paliksiu pas močiutę. Jau seniai nesu buvusi teatre.

Ji nieko nepaėmė už konsultaciją. Aš papasakojau visiems savo trupės aktoriams apie susitikimą, ir visi panoro pamatyti tą mįslingą moterį, kuri per pirmąjį pasimatymą prašo tik pasėdėti ir patylėti.

Nurodytą dieną Atėnė pasirodė teatre. Po spektaklio atėjo į persirengimo kambarį manęs pasveikinti, bet nepasakė, ar pjesė jai patiko, ar ne. Mano kolegos pasiūlė pakviesti ją į barą, ir ten, užuot sėdėjusi tylėdama, ji prašneko apie tai, apie ką per mudviejų susitikimą klausiama nepasakė nė žodžio:

– Niekas – netgi pati Motina – niekada nepageidautų, kad, garbinant dievybę, būtų atliekamas lytinis aktas: nieko nėra be meilės. Jūs sakėte, jog buvote susidūrusi su tokiais žmonėmis, tiesa? Saugokitės jų.

Mano draugai nieko nesuprato, tačiau tema jiems patiko, ir jie apibėrė Atėnę klausimais. Aš jaučiausi nei šiaip, nei taip: jos atsakymai atrodė veikiau teorinio pobūdžio, ir man susidarė toks įspūdis, jog ji turi menką patirtį apie kalbamus dalykus. Ji papasakojo apie gundymo meną, apie vaisingumo švenčių apeigas ir savo paskaitą užbaigė graikų legenda – tikriausiai todėl, jog per mudviejų pirmąjį susitikimą aš pasakiau, kad teatras atsirado Graikijoje.

Ko gero, ji visą savaitę skaitė knygas ruošdamasi šiam vakarui.

– Po vyrų viešpatavimo tūkstantmečių mes grįžtame atgal prie Didžiosios Motinos kulto. Graikai ją vadino Gaja, ir, pasak mito,

ji gimė iš Chaoso, viešpatavusio Visatoje. Drauge su ja gimė meilės dievas Erotas, o paskiau Ji pagimdė Jūrą ir Dangų.

– O kas buvo tėvas? – paklausė vienas mano kolegų.

– Niekas. Yra toks mokslinis terminas, vadinamas partenogeneze, tai yra lytinio dauginimosi būdas, kai vyro nereikia. Yra ir mistinis terminas, prie kurio esame labiau pripratę, – Nekaltas Prasidėjimas.

Gaja pagimdė visus dievus ir deives, vėliau įsikūrusius Olimpe, taipgi mūsų mieląjį Dionisą, jūsų stabą. Tačiau ilgainiui, vyrui įsitvirtinant kaip svarbiausiam miesto–valstybės veikėjui, Gają pamažu išstūmė Jupiterio, Marso, Apolono, Saturno kultas – kiekvienas dievas puikiai išmanė savo sritį, tačiau nė vienas jų nekerėjo tuo žavesiu, kokiu kerėjo visa ko Motina.

Paskiau Atėnė apibėrė mus klausimais apie darbą. Režisierius paklausė, ar ji nenorėtų mums perskaityti keletą paskaitų.

– Apie ką?

– Apie visa tai, ką jūs išmanote.

– Tiesą pasakius, apie teatro užuomazgas aš sužinojau iš knygų kaip tik šią savaitę. Aš imu ko nors mokytis tik prireikus, taip man sakė Eda.

Mano spėjimas pasitvirtino!

– Tačiau galiu jums papasakoti kitokių dalykų, kurių mane išmokė gyvenimas.

Visi sutiko. Niekas neklausė, kas tokia yra Eda.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

Ne kartą sakiau Atėnei: jai nėra ko gaišti čia laiko klausinėjant visokių nesąmonių. Jeigu būrelis žmonių nutarė ją paprašyti skaityti jiems paskaitas, kodėl gi nepasinaudojus proga ir netapus tikra mokytoja?

Daryk tai, ką paprastai dariau aš.

Pasistenk atgauti dvasinę pusiausvyrą tomis akimirkomis, kai jautiesi didžiausia menkysta. Negalvok, jog tai negerai: tegu Motina įeina į tavo kūną ir dvasią, atsiduok jai per šokį arba tylėjimą, arba per kasdienius gyvenimo darbus – vesdama sūnelį į mokyklą, ruošdama vakarienę, tvarkydama kambarius. Visa tai darydama garbini Motiną – aišku, jeigu tuo metu sugebi susikaupti.

Nebandyk niekam nieko įteigti. Jeigu ko nors nežinai – paklausk arba susižinok. Tačiau, ką nors darydama, būki kaip tyliai srovenanti upė, atsiduoki didžiajai energijai. Tikėk, – tai jau sakiau tau per mudviejų pirmąjį susitikimą, – tiesiog tikėk.

Tikėk, kad tu gali viską.

Iš pradžių būsi sutrikusi, netikra savimi. Paskiau prieisi išvadą, kad visi mano, jog klysta. To nereikia išreikšti žodžiais: gana ir to, jog tai žinai, jog tai suvoki. Visi žmonės šioje žemėje lengvai pasiduoda minčiai, kad viskas – į bloga, bijo ligų, įsiveržimo, užpuolimo, mirties: stenkis sugrąžinti jiems prarastąjį gyvenimo džiaugsmą.

Būk skaidri.

Užsiprogramuok taip, kad kiekvieną dienos akimirką tau be perstojo gimtų mintys, skatinančios tave augti. Suirzusi arba sutrikusi,

pasistenk pati iš savęs pasijuokti. Nusikvatok, garsiai pasijuok iš tos prislėgtos, susirūpinusios, nerimo kamuojamos moters, įsivaizduojančios, kad jos bėdos – pačios svarbiausios pasaulyje. Pasijuok iš tos kvailos padėties, nes tu – Motinos įsikūnijimas, ir, be to, tikėk, jog Dievas – žmogus, kuris laikosi taisyklių. Iš tiesų didumą mūsų bėdų galima išspręsti labai paprastai: laikantis taisyklių.

Susikaupk.

Jeigu nesugalvosi nieko, į ką galėtum nukreipti savo dėmesį, sutelk jį į kvėpavimą. Per nosį į tave plaukia Motinos šviesos upė. Klausyk, kaip plaka širdis, sek savo mintis, kurių nesugebi valdyti, tramdyk savo norą nedelsiant atsistoti ir daryti ką nors „naudinga". Kiekvieną dieną bent kelias minutes pabūk nieko nedarydama, pasistenk kaip galima geriau išnaudoti tą savo dykystę.

Plaudama indus, melskis. Dėkoki vien už tai, jog turi lėkščių, kurias reikia plauti: vadinasi, jose būta maisto, vadinasi, ką nors pamaitinai, nuoširdžiai pasirūpinai kitais – pagaminai valgį, padengei stalą. Prisimink, kiek milijonų žmonių šiuo metu visiškai neturi ko plauti arba neturi kam dengti stalo.

Savaime suprantama, kai kurios moterys sako: neplausiu indų, tegu vyras suplauna. Tegu plauna, jeigu nori, bet nelaikyk to lygiava. Nieko bloga daryti kokius paprastus darbelius, nors rytoj, man išspausdinus tokį straipsnį, kai kas mane apkaltintų, jog kovoju prieš feminizmą.

Niekai! Lyg plaudama indus, segėdama liemenėle, varstydama duris galėčiau pažeminti savo moteriškąjį orumą. Tiesą pasakius, man patinka, kai vyrai man atidaro duris: gero elgesio taisyklės skelbia: „Ji – gležna, todėl jai reikia, kad jis tai darytų", tačiau mano širdyje skamba kiti žodžiai: „Aš gerbiama kaip deivė, aš esu karalienė."

Aš nekovoju dėl feminizmo idealų, nes tiek vyrai, tiek moterys – Motinos, Dievo Vienybės, išraiška. Nėra nieko didesnio šioje žemėje.

Labai norėčiau pamatyti, kaip tu mokai kitus to, ko pati išmokai: toks yra mūsų gyvenimo tikslas – atskleisti paslaptis! Tu tampi laidininke, klausaisi pati savęs, stebiesi savo sugebėjimais. Prisimeni, kaip tu dirbai banke? Galbūt niekada nebūtum to supratusi, tačiau tuomet energija smelkėsi per tavo kūną, per tavo akis ir rankas.

Tu pasakysi: „Tu klysti, tai buvo šokis."

Šokis – tai tiesiog ritualas, ir tiek. O kas tai yra ritualas? Tai menas paversti tai, kas vienoda, nuobodu, kuo nors, kas būtų skirtinga, ritmiška ir galėtų tapti Vienovės laidininku. Todėl aš tau primygtinai sakau: būk kitokia, netgi plaudama indus. Tegu tavo rankos juda niekada nekartodamos ankstesnių judesių, tačiau ritmiškai.

Jeigu tau tai padeda, pasistenk susižadinti kokius nors vaizdinius: gėles, paukščius, medžius miške. Pabandyk negalvoti apie atskirus daiktus, pavyzdžiui, žvakę, į kurią sutelkei dėmesį per mūsų pirmąjį susitikimą. Pasistenk mąstyti apie visetą. Ir žinai, ką tu veikiai suvoksi? Jog neberikiuoji savo minčių.

Duosiu tau pavyzdį. Įsivaizduok būrį skrendančių paukščių. Kiek matai paukščių? Vienuolika, devyniolika, penkis? Tu turi bendrą mintį, bet nežinai tikslaus skaičiaus. Kaip atsirado ta mintis? Kas ją tau įteigė? Tas, kas žino tikslų paukščių, medžių, akmenų, gėlių skaičių. Tas, kas tą akimirkos dalelytę tavimi rūpinasi ir parodo savo galią.

Tu esi tokia, kokia tiki esanti.

Nevalia sau kartoti, kaip tai daro tie, kurie tiki „teigiamu mąstymu", jog esi mylima, stipri ir viską gali. Nesistenk to sau tvirtinti, nes tai jau pati žinai. Ir jeigu apima abejonės, – man regis, toje vystymosi stadijoje tai atsitinka labai dažnai, – daryk tai, ką aš tau patariau. Užuot bandžiusi save įtikinti, jog esi geresnė nei manai, imk ir pasijuok iš savęs. Pasijuok iš savo rūpesčių, iš savo nerimo. Pažiūrėk su humoru į savo baimes. Iš pradžių bus sunku, bet ilgainiui pamažu apsiprasi.

Dabar grįžk namo ir susitik su žmonėmis, kurie mano, jog tu žinai viską. Įsiteik mintį, kad jie teisūs, – visi mes žinome viską, tik tuo reikia tikėti.

Tikėk.

Telktis į būrelius labai svarbu, sakiau tau Bukarešte, kai mudvi susitikome pirmą kartą. Jie skatina mus tobulėti: viena tu gali nebent juoktis iš savęs, o būdama su kitais – ir juoktis, ir veikti. Būreliai meta mums iššūkį. Būreliai suteikia mums galimybę telktis pagal savo polinkius ir sugebėjimus. Būreliai sužadina kolektyvinę energiją, tuomet lengviau pasinerti į ekstazę, nes visi mes užkrečiame vienas kitą.

Savaime suprantama, būreliai gali mus pražudyti. Tačiau tai – gyvenimo dalis, tokia yra žmogaus būtis: gyventi drauge su kitais. Ir jeigu žmogus nesugebėjo išsiugdyti gyvenimo instinkto – vadinasi, jis nieko nesuprato iš to, ką jam sakė Motina.

Tau pasisekė, mergele. Būrelis ką tik tave paprašė, kad tu juos ko nors išmokytum, – ir tai sudarys tau galimybę tapti mokytoja.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Prieš pirmąjį susitikimą su aktoriais Atėnė atėjo pas mane į namus. Kai tik aš išspausdinau straipsnį apie Sarą, ji įsitikino, ji įsikalė sau į galvą, kad aš suprantu jos pasaulį – ir tai buvo tik iš dalies tiesa. Svarbiausia, man rūpėjo patraukti jos dėmesį. Nors aš ir bandžiau pripažinti tam tikrą neregimą tikrovę, galinčią įsiterpti į mūsų gyvenimą, vis dėlto žengti tą žingsnį mane paskatino tiktai meilė: kad ir nenorėjau jos pripažinti, ji augo nejučia, pražūtinga, alinanti dvasią.

Aš buvau patenkintas savo pasauliu, nieko neketinau keisti, jeigu mane ir būtų skatinę.

– Man baisu, – tarė Atėnė, vos įėjusi į vidų. – Tačiau aš turiu eiti toliau, daryti tai, ko esu prašoma. Aš privalau tikėti.

– Tu turi didelę gyvenimo patirtį. Mokeisi pas čigonus, pas dervišus dykumoje, pas...

– Visų pirma, tu šiek tiek klysti. Ką reiškia „mokytis“? Kaupti žinias ar keisti savo gyvenimą?

Aš jai pasiūliau vakare kur nors nueiti – pavakarieniauti ir pašokti. Ji sutiko pavakarieniauti, bet šokių atsisakė.

– Vis dėlto atsakyk, – primygtinai klausė ji, apžiūrinėdama mano butą. – Mokytis – vadinasi, sudėlioti visa tai ant lentynų arba priešingai – atsisakyti visko, kas nereikalinga, ir eiti savo keliu tuščiomis rankomis?

Ant lentynų rikiavosi knygos, kurias ir supirkti, ir atidžiai perskaityti, pieštuku pasibraukiant tam tikras vietas, man kainavo ne-

mažai pastangų. Tai buvo mano tikrieji mokytojai, išauklėję mane, išugdę mano asmenybę.

– Kiek čia turi tų knygų? Man regis, daugiau nei tūkstantį. Ir didumos jų niekada nebeatsiversi. Tu jas laikai tik todėl, kad netiki.

– Kuo netikiu?

– Netiki, ir tiek. Kai žmogus tiki, jis skaito, kaip skaičiau aš apie teatrą, kai Andrėja manęs paprašė susitikti su kolegomis. Be to, svarbiausia, kad tavo balsu kalbėtų Motina ir kalbėdama atsivertų klausytojams. Ir atsiverdama pamažėle užpildytų tuos tuščius tarpelius, tuos tarpus, kurias rašytojai palieka tam tyčia, kurstydami skaitytojo vaizduotę. Ir štai tada, kai nebeliks tuščių tarpų, patikėsi savo jėgomis.

Kiek žmonių norėtų perskaityti visas šitas knygas, bet jie negali jų nusipirkti – neturi pinigų. O tu laikai štai čia šitą suslūgusią energiją tik todėl, jog nori padaryti įspūdį savo svečiams. Arba todėl, jog netiki, kad ko nors iš jų išmokai ir jog kada nors vėl teks prie jų grįžti.

Pagalvojau, kad ji man labai negailestinga. Ir tai mane pakerėjo.

– Tu manai, kad man nereikia šitos bibliotekos?

– Manau, kad knygas reikia skaityti, kad jų nereikia laikyti lentynose. Ar tu neprieštarautum, jeigu dabar, prieš eidami į restoraną, didžiąją jų dalį išdalytume pirmiems pasitaikiusiems žmonėms?

– Jos nesutilps mano automobilyje.

– Mes išsinuomosime sunkvežimį.

– Tokiu atveju mudu nieku gyvu nespėsime pavakarieniauti restorane. Be to, juk tu atėjai tik todėl, jog nepasitiki savo jėgomis, – tu anaiptol neketinai mokyti manęs, ką man daryti su knygomis. Be jų aš jausčiausi kaip nuogas.

– Turbūt norėjai pasakyti, kad be jų būtum neišmanėlis.

– Veikiau neišprusęs.

– Vadinasi, visas tavo intelektas – ant šitų lentynų.

Na, jau gana. Griebiau telefoną, užsisakiau staliuką ir pranešiau, jog ateisime po penkiolikos minučių. Atėnė stengėsi išvengti to, ko pas mane atėjo: visiškai nepasitikėdama savo jėgomis, ji stengėsi pulti mane, užuot bandžiusi pažvelgti į savo širdį. Jai reikėjo, kad šalia būtų vyras, ir, – ką gali žinoti? – griebdamasi senų moteriškų gudrybių, ji bandė ištirti, ar esu toks jau nuolankus ir pasiryžęs tenkinti visus jos norus.

Kiekvieną kartą, kai su ja susitikdavau, man būdavo toks įspūdis, jog man gyvenime nieko daugiau ir nereikia. Gal ji norėjo išgirsti tuos žodžius iš mano lūpų?

Tiek to, pasikalbėsime apie tai per vakarienę. Apskritai buvau pasiryžęs patenkinti beveik visus jos norus, netgi išsiskirti su savo tuomete drauge, tik, savaime suprantama, nieku gyvu neketinau išdalyti knygų pirmiems pasitaikiusiems.

Važiuodami taksi, vėl prašnekome apie paskaitas aktoriams, nors tuo metu buvau nusiteikęs kalbėti apie tai, apie ką dar nebuvau užsiminęs, – apie meilę, dalyką, mano akimis žiūrint, nepalyginamai sudėtingesnį nei Marksas, Jungas, Anglijos leiboristų partija arba bėdos, su kuriomis kas dieną susiduriu laikraščių redakcijose.

– Tau nėra ko baimintis, – tariau, vos tvardydamasis nepaėmęs jos rankos. – Viskas bus gerai. Papasakok jiems apie dailyraštį. Papasakok apie šokį. Papasakok apie tai, ką pati išmanai.

– Sekdama tavo patarimu, aš niekada nesuvoksiu to, ko neišmanau. Atsidūrusi teatre, aš turėsiu pasistengti, kad mano protas tylėtų, o kalbėtų tiktai širdis. Tačiau aš dar niekada to nedariau, ir man baisu.

– Gal nori, kad aš eičiau kartu su tavimi?

Ji iškart sutiko. Mudu įėjome į restoraną, užsisakėme vyno, ėmėme gerti. Aš – norėdamas įsidrąsinti ir pagaliau išlieti savo jausmus, nors ir suvokiau, jog kvaila įsimylėti beveik nepažįstamą moterį. Ji – bijodama kalbėti apie tai, ko neišmano.

Gerdamas antrą taurę, kone fiziškai pajutau, kokia ji sudirgusi. Bandžiau paimti jos ranką, bet ji mandagiai atšlijo.

– Man nevalia bijoti.

– Žinoma, nevalia, Atėne. O ir mane kaip dažnai apima baimė! Ir vis viena, kai reikia, einu nieko nepaisydamas, nežiūriu į jokius pavojus.

Susivokiau, kad ir pats esu sudirgęs. Dar sykį pripyliau taures. Padavėjas vis prieidavo paklausti, ko pageidautume užsisakyti, bet aš vis teisindavausi, jog dar neapsisprendėme.

Kalbėjau apie šį bei tą, kas tik ateina į galvą, Atėnė mandagiai klausėsi, bet man atrodė, kad ji labai toli, miglotame pasaulyje tarp šmėklų ir vaiduoklių. Vienu tarpu ji vėl papasakojo man apie moterį iš Škotijos ir apie jos pamokymus. Aš suabejojau, ar įmanoma mokyti to, ko pats neišmanai.

– Argi tave kas nors mokė mylėti? – atrėmė ji.

Nejaugi ji skaito mano mintis?

– Aišku, kad niekas nemokė, bet tu, kaip ir kiekvienas žmogus, sugebi mylėti. Kaip to išmokai? Niekaip. Stačiai patikėjai. Patikėjai ir, vadinasi, pamilai.

– Atėne...

Nutilau sudvejojęs, bet vis dėlto užbaigiau klausimą, nors ketinau klausti visai ką kita.

– ...galbūt jau metas užsisakyti.

Suvokiau, jog dar nesu pasiruošęs kalbėti apie visus tuos dalykus, aukštyn kojomis apvertusius mano pasaulį. Pašaukiau padavėją, užsisakiau užkandžių, šaltųjų patiekalų, pagrindinį patiekalą, lengvųjų patiekalų, dar vieną ropinę vyno. Kuo ilgiau vakarieniausime, tuo geriau.

– Keistas esi žmogus. Gal užsigavai dėl mano kalbų apie knygas? Gyvenk, kaip nori, aš neketinu keisti tavo pasaulio. To dar betrūko, kada imčiau kištis, kur nereikia.

Ką tik ta mintis apie „pasaulio pasikeitimą“ man buvo dingtelėjusi į galvą.

– Atėne, tu man dabar užsiminei apie... Ne, aš norėčiau su tavimi pasikalbėti apie tai, kas atsitiko Sibijuje, tame bare, kur griežė čigonai...

– Turi galvoje restoraną?

– Taip, restoraną. Šiandien mudu kalbėjome apie knygas, apie tai, kad jos kaupiasi, užima daug vietos. Galbūt tavo tiesa. Norėčiau pasakyti tau dar kai ką, tai, kas neišeina man iš galvos nuo tos dienos, kai pamačiau tave šokant. Visa tai vis labiau slegia man širdį.

– Nesuprantu, ką tu turi galvoje.

– Aišku, kad žinai. Turiu galvoje meilę, kurią iš paskutiniųjų stengiuosi nuslopinti, kol ji nepasireiškė. Labai norėčiau, kad tu jos neatstumtum, – tai vienintelis turtas, kurį puoselėju širdyje, nors jis man ir nepriklauso. Deja, ne visą jį galiu atiduoti tau, nes mano gyvenime yra dar vienas žmogus, tačiau būčiau laimingas, jeigu sutiktum priimti bent tą dalį.

Tavo tėvynainis arabų poetas Halilis Džibranas *(Halilis Džibranas (taip pat žinomas kaip Kahlilis Džibranas, 1883–1931) – libaniečių kilmės amerikiečių filosofas, rašytojas ir poetas, gimęs Libane ir didžiąją gyvenimo dalį praleidęs Jungtinėse Valstijose – red. past.)* yra pasakęs: *„Gera duoti, kai esi prašomas, bet dar geriau atiduoti viską tam, kas nieko neprašo.“* Jeigu šį vakarą tau nepasakyčiau viso to, ką pasakiau, ir toliau būčiau nebent tuščias įvykių stebėtojas ir liudytojas, bet negalėčiau mėgautis visa gyvenimo pilnatve.

Sulig tais žodžiais lengvai atsidusau: vynas padėjo man išsivaduoti.

Ji išgėrė taurę iki dugno, aš irgi pasekiau jos pavyzdžiu. Padavėjas atnešė patiekalus, ėmė pasakoti apie užsakytus valgius, aiškindamas, iš ko ir kaip jie pagaminti. Tuo tarpu mudu žiūrėjome vienas į kitą nenukreipdami akių į šalį – Andrėja man sakė, jog Atėnė taip žiū-

rėjo į ją, kai jiedvi susitiko pirmą kartą: jos nuomone, taip ji bando išmušti pašnekovą iš vėžių.

Tyla vis labiau slėgė. Įsivaizdavau, kad ji tuojau pat pasikels nuo stalo, ką nors tarusi apie savo menamąjį širdies draugą iš Skotland Jardo arba pasakiusi, kad jai labai malonu girdėti tokius žodžius, bet ji turinti pasiruošti rytdienos paskaitai.

– *Ar esama pasaulyje tokių dalykų, kuriuos įmanoma išsaugoti? Visa tai, ką mes turime, kada nors teks atiduoti. Medžiai atiduoda savo vaisius, kad galėtų gyventi, nes, saugodami juos, padarytų galą savo gyvenimui.*

Kiek apsvaigusi nuo vyno, ji kalbėjo iš lėto, su pauzėmis, žemu prikimusiu balsu, ir aplink mus stojo tyla.

– *Didesnio pagyrimo nusipelno ne tas, kas duoda, bet tas, kas priima nesijausdamas skolininku. Nedaug duoda žmogus, turtingas materialinių gėrybių, bet daug duoda tas, kas atsiduoda visa dvasia.*

Jos veide nepasirodė nė menkiausia šypsena. Man buvo toks įspūdis, jog aš kalbu su sfinksu.

– Tai tas pats poetas, kurį tu citavai. Tas eiles išmokau dar mokykloje, bet ne iš knygos, ir saugojau jas giliai širdyje.

Ji gurkštelėjo vyno. Aš irgi. Dabar jau nebereikėjo klausti, ar ji priėmė mano dovaną, ar atstūmė. Man atlėgo širdis.

– Gal ir tavo tiesa: padovanosiu knygas viešajai bibliotekai, pasiliksiu tik vieną kitą – tas, kurias tikrai dar ne kartą skaitysiu.

– Ar apie tai tu nori dabar pasikalbėti?

– Ne. Tiesiog nežinau, ką dar galėčiau pasakyti.

– Tuomet verčiau paragaukime šios virtuvės ir pavakarieniaukime. Sutinki?

Ne, širdies gilumoje aš nesutikau: mieliau būčiau norėjęs išgirsti ką nors kita. Vis dėlto neišdrįsau prieštarauti ir prisiversdamas vėl ėmiau kalbėti apie bibliotekas, knygas, poetus, apgailestaudamas, jog užsakiau tiek patiekalų, – nieko kita nenorėjau,

tik bėgti pro duris, nes nesuvokiau, kaip užbaigti mudviejų pasimatymą.

Galiausiai ji paprašė, kad ateičiau į jos pirmąją paskaitą teatre, ir tai buvo man ženklas. Vadinasi, aš jai reikalingas, ji sutinka priimti tai, ką nesąmoningai svajojau jai pasiūlyti, kai tik pamačiau ją šokant Transilvanijos restorane, tačiau tik šį vakarą sugebėjau tai suprasti.

Arba, pasak Atėnės, tuo *patikėti*.

Andrėja MAKEIN

aktorė

Aišku, kad aš kalta. Jeigu ne aš, tą rytą Atėnė nebūtų atėjusi į teatrą, sudariusi būrelio, paprašiusi, kad visi mes sugultume scenoje ant grindų, ir nebūtų pradėjusi visiško atsipalaidavimo pratimo, kurį atliekant būtina tinkamai kvėpuoti ir jausti kiekvieną kūno dalį.

„Dabar atpalaiduojame šlaunis..."

Nors tokio pobūdžio pratimus buvome darę šimtus kartų, visi mes aklai klausėme, lyg ji būtų deivė, pranašesnė už mus, išmanytų daugiau negu mes visi drauge. Visiems buvo įdomu, kas seks po žodžių: „...dabar atpalaiduokite veido raumenis, giliai įkvėpkite" ir taip toliau.

Nejaugi ji tikėjo, kad mus moko ko nors nauja? O juk mes laukėme paskaitos, pokalbio!

Man reikia valdytis, grįžkime į praeitį, atsipalaiduokime: ir štai aš tarytum vėl pasineriu į tą tylą, kuri mus visiškai išmušė iš vėžių. Vėliau, šnekučiuodama su kolegomis, supratau, jog visiems mums buvo toks įspūdis, kad pratimas baigtas: metas atsisėsti, apsižvalgyti, tačiau niekas nepajudėjo. Visi gulėjome, lyg priversti medituoti, ir tai truko penkiolika minučių, kurios taip prailgo, jog atrodė – niekada nesibaigs.

Tuomet vėl pasigirdo jos balsas:

– Jūs turėjote laiko manimi suabejoti. Vienam kitam pritrūko kantrybės. Tačiau dabar prašau jus vieno dalyko: man suskaičiavus iki trijų, atsistokite ir būkite *kitokie.*

Aš nesakau: tegu kiekvienas tampa kitu žmogumi, gyviu, namu. Pasistenkite nedaryti to, ko išmokote teatro mokykloje, – aš jūsų neprašau būti aktoriais ir rodyti man savo sugebėjimų. Aš jums įsakau nebebūti žmonėmis – įsakau pasiversti kuo nors, kas mums dar nežinoma.

Mes gulėjome užsimerkę, tad negalėjome matyti, kaip kiti atsiliepia į jos žodžius. Atėnė išmaningai tuo naudojosi.

– Dabar aš ištarsiu jums kelis žodžius, o jūs pasistenkite susieti juos su kokiais nors vaizdiniais. Nepamirškite, jog jūs esate užsikrėtę nuvalkiotomis sąvokomis, ir, man pasakius „likimas", tikriausiai imsite vaizduotis savo būsimąjį gyvenimą. Man pasakius „raudonas", griebsitės psichoanalizės. Aš to nenoriu. Aš noriu, kad jūs, kaip sakiau, būtumėte *kitokie.*

Ji netgi nesugebėjo dorai paaiškinti savo reikalavimų. Buvau įsitikinusi, kad niekas jai neprieštarauja tik todėl, kad visi mes gerai išauklėti, tačiau, pasibaigus tai „paskaitai", niekada jos nebekvies. Negana to, ims man prikaišioti, jog buvau tokia naivi ir ją atvedžiau.

– Taigi pirmas žodis: „šventas".

Kad nenumirčiau iš nuobodulio, ryžausi laikytis žaidimo taisyklių: įsivaizdavau motiną, mylimąjį, būsimus vaikus, puikią karjerą.

– Judesiu parodykite, ką jums reiškia žodis „šventas".

Susinėriau rankas ant krūtinės, lyg trokšdama apkabinti visus mylimus žmones. Vėliau sužinojau, jog diduma atsigulė kryžiumi, plačiai išskėtę rankas, o viena mergina išsižergė lyg mylėdamasi.

– Atsipalaiduokite. Pamirškite viską. Gulėkite užsimerkę. Aš nieko nepeikiu, bet iš jūsų judesių sprendžiu, kad sąvokai „šventas" jūs bandote suteikti tam tikrą formą. Aš to neprašiau – todėl dabar, kai ištarsiu kitą žodį, pasistenkite jį suvokti ne taip, kaip jis apibrėžiamas šioje žemėje. Atverkite savo dvasios kanalus, kad per juos išsivadėtų

tikrovės užkratas. Atsisiekite nuo visko: dabar jūs įeisite į pasaulį pro ten, pro kur jus vesiu.

Paskutiniai žodžiai nuskambėjo taip valdingai, jog aš pajutau, kaip scenoje keičiasi energija. Dabar kalbėjo žmogus, išmanantis, kur mus veda. Tai buvo mokytoja – ne paskaitininkė.

– Žemė, – tarė ji.

Staiga supratau, ką ji turi omenyje. Man jau nebeprireikė vaizduotės – mano kūnas lietėsi su scenos grindimis. Aš buvau Žemė.

– Judesiu parodykite, ką jums reiškia Žemė.

Nė nekrustelėjau: aš buvau scenos grindys.

– Puiku, – tarė ji. – Niekas nejuda. Pirmą kartą visi patyrėte tą patį jausmą: užuot bandę ką nors apibrėžti, patys tapote ta sąvoka.

Ir vėl kokias penkias, man be galo prailgusias minutes buvo tylu. Mes sutrikome, spėliodami, ar ji nebežino, ką daryti toliau, ar nenumano, kaip įtemptai mes repetuojame ir vaidiname.

– Dabar pasakysiu jums trečią žodį.

Stojo tyla.

– Centras.

Pajutau, – ir tai buvo iš pasąmonės prasismelkęs jausmas, – jog visa mano gyvybinė energija srūva bambos link ir ten tarytum spindi gelsva šviesa. Man pasidarė baisu: jeigu kas nors mane paliestų, ko gero, aš numirčiau.

– Palieskite centrą!

Tai buvo lyg įsakymas. Tučtuojau, lyg stengdamasi apsiginti, susidėjau rankas ant pilvo.

– Puiku, – tarė Atėnė. – Galite atsisėsti.

Atsimerkiau ir aukštai palubėje pamačiau užgesusias rampos lempas. Pasitryniau veidą ir atsistojusi pamačiau nustebusius kolegų veidus.

– Tai buvo paskaita? – paklausė režisierius.

– Galite vadinti tai paskaita, jeigu taip norite.

– Labai ačiū, kad atėjote. O dabar prašom atleisti – mes pradedame repetuoti naują pjesę.

– Bet aš dar nebaigiau.

– Galbūt kitą kartą.

Režisieriaus elgesys visiems mums pasirodė keistas.

Nuvaikiusi ankstesnes abejones, pagalvojau, jog Atėnės pratimai turėjo mums patikti: tai buvo kažkas ypatinga – nereikėjo vaizduoti daiktų ar žmonių, įsivaizduoti tokių dalykų kaip obuoliai ar žvakės, sėdėti rateliu susiėmus už rankų ir tartis, jog atliekame kokį šventą ritualą. Tai buvo nei šis, nei tas, ir mums buvo įdomu, kuo visa tai galėjo pasibaigti.

Atėnė visiškai abejingu veidu pasilenkė pakelti rankinės. Tą akimirką parteryje suskambėjo šauksmas:

– Stebuklas!

Tai sušuko Hironas, atėjęs drauge su Atėne. Režisierius jo prisibijojo – žurnalistas turėjo daug pažįstamų teatro kritikų įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose.

– Jūs nustojote buvę asmenybėmis ir tapote grynos idėjos reiškėjais! Kaip gaila, kad jūs neturite laiko, bet tu, Atėne, nesijaudink, mes sudarysime kitą būrelį, ir tuomet pamatysime paskaitos pabaigą! Pasikliauk manimi, aš turiu gerų pažinčių!

Aš negalėjau pamiršti, kaip šviesa, slystelėjusi mano kūnu, sustojo prie bambos. Kas ji tokia, ši moteris? Gal mano kolegos irgi patyrė tokį pat dalyką, kaip ir aš?

– Luktelėkit, – tarė režisierius, matydamas nustebusius aktorių veidus. – Gal šiandien atidėtume repeticiją ir...

– Nieko neišeis. Aš turiu tuojau pat grįžti į redakciją ir parašyti straipsnį apie šią moterį. Dirbkite savo darbą, o štai aš radau puikią temą.

Galimas daiktas, Atėnei buvo įdomu, kuo baigsis jųdviejų ginčas, bet ji neišsidavė. Nulipo nuo scenos ir išėjo drauge su Hironu.

Tuomet mes apspitome režisierių ir paklausėme, kodėl jis taip pasielgė.

– Nors ir kaip gerbiu Andrėją, vis dėlto, man regis, mūsų pokalbis apie seksą anądien restorane buvo nepalyginamai turiningesnis už visas tas nesąmones, kurias čia išdarinėjome. Ar jūs pastebėjote, kaip vienu tarpu ji staiga nutilo? Ji neišmanė, ką daryti toliau!

– Mane apėmė labai keistas jausmas, – tarė pagyvenęs aktorius. – Kai tik ji ištarė žodį „centras“, man pasirodė, jog visa mano gyvybinė energija susitelkė bamboje. Man niekad to nėra buvę.

– Ar tikrai?.. – paklausė viena aktorė, ir iš jos tono buvo numanu, kad ir ji patyrė tą patį.

– Šita moteris – panaši į raganą, – pareiškė režisierius, nutraukdamas pokalbį. – Imkimės darbo.

Mes pradėjome nuo pasitempimų, apšilimo, meditacijos – kaip reikalauja taisyklės. Paskiau, atlikę vieną kitą improvizaciją, ėmėme skaityti naują pjesę. Atėnės šešėlis pamažėle išblėso, viskas grįžo į senas vėžes – tas pats teatras, tas pats ritualas, graikų sukurtas prieš tūkstančius metų, ta pati scena, kurioje mes paprastai *dėdavomės kitokie.*

Tačiau tai buvo viso labo spektaklis. Atėnė *buvo kitokia*, ir aš tvirtai nutariau vėl su ja susitikti, ir tam labiausiai mane paskatino paskutiniai režisieriaus žodžiai.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Pats to nepastebėdamas, aš irgi dariau visa tai, ką Atėnė prašė daryti aktorius, klusniai vykdžiau visus jos paliepimus, išskyrus vieną – neužsimerkiau, kad galėčiau matyti tai, kas vyksta scenoje. Tą akimirką, kai ji tarė: „Palieskite centrą!“, aš susidėjau rankas ant pilvo ir, be galo nustebęs, pamačiau, jog visi, netgi režisierius, padarė tą patį. Ką tai galėjo reikšti?

Tą dieną man reikėjo sukurpti baisiai nuobodų straipsnį apie vienos valstybės vadovo vizitą Anglijoje – tikras kantrybės išbandymas! Ištaikęs laisvą valandėlę, pramogos dėlei klausinėjau kolegų, ką jie darytų, jei paprašyčiau paliesti centrą. Dauguma atsipirko juokais, ką nors atsakydami apie politines partijas. Vienas dūrė pirštu į Žemės centrą. Kitas pridėjo ranką prie širdies. Niekam, nė vienam neatėjo mintis, jog centras galėtų būti bamba.

Pagaliau vienas tų žmonių, su kuriais man pasisekė pasikalbėti tą dieną, man paaiškino kai ką įdomaus.

Grįžusi namo, Andrėja išsimaudė vonioje, padengė stalą ir jau laukė manęs vakarienės. Atkimšo butelį labai brangaus vyno, pripylė dvi taures ir padavė man vieną.

– Na, kaip vakar pavyko pavakarieniauti?

Ar ilgai žmogus gali taikstytis su melu? Aš nenorėjau netekti moters, sėdinčios priešais: sunkią valandą ji visada būdavo šalia, paremdavo mane, kai nebematydavau gyvenimo tikslo. Aš ją mylėjau, tačiau tame beprotiškame pasaulyje, į kurį grimzdau pats to nepaste-

bėdamas, mano širdis tolo nuo jos, nes aš stengiausi prisiderinti prie to, kas galbūt man buvo pažįstama, bet vargu ar priimtina: vieno partnerio šlovės pakanka abiem.

Kadangi visada stengiuosi blaiviai žiūrėt į gyvenimą, nesureikšminau to, kas atsitiko restorane. Tiesą pasakius, ten nieko tokio ir neįvyko: vienas kitam padeklamavome meilės iškankinto arabų poeto eilių, ir tiek.

– Atėnė sunkiai sugyvenama.

Andrėja nusijuokė.

– Kaip tik todėl ji ir masina vyrus: sukursto gynėjo instinktą, įgimtą jums visiems, bet vis rečiau pažadinamą.

Verčiau pakeisti temą. Visada buvau įsitikinęs, jog moterys turi antgamtinę dovaną įžvelgti, kas darosi vyro širdyje. Jos visos – raganos.

– Aš ketinu parašyti straipsnį apie tai, kas šiandien atsitiko teatre. Tu tikriausiai nežinai, kad aš neužsimerkiau, kai jūs darėte tuos pratimus.

– Tau nevalia užsimerkti: man regis, to reikalauja tavo profesija. Tave domina tos akimirkos, kai visi elgiasi vienodai. Po repeticijos mes kalbėjomės apie tai bare.

– Vienas istorikas man pasakojo, jog vienoje graikų šventykloje, kur buvo spėjama ateitis *(turima galvoje Apolono šventykla Delfuose – red. past.)*, buvo marmuro gabalas, vadinamas „bamba“. Pagal to meto raštus, ten buvo planetos centras. Aš perverčiau senus laikraščius ir štai ką sužinojau: Jordanijos mieste Petroje esama dar vienos „kūginės bambos“, simbolizuojančios jau nebe planetos, bet Visatos centrą. Tiek Delfuose, tiek Petroje bandyta surasti ašį, per kurią perduodama pasaulio energija, šitaip regimai pažymint tai, kas reiškiasi, kaip sakome, „neregimai“. Jeruzalė irgi vadinama pasaulio bamba, kaip ir viena sala Ramiajame vandenyne ir dar viena vieta – jau nebepamenu kur, nes niekada nesiejau vieno dalyko su kitu.

– Šokis!

– Ką sakai?

– Nieko.

– Suprantu, ką tu turi galvoje: rytietiškus pilvo šokius, pačius seniausius žinomus šokius, kuriuos atliekant visi kūno judesiai koncentruojami į bambą. Tu nenorėjai apie tai kalbėti, nes aš tau pasakojau, jog Transilvanijoje esu matęs Atėnę šokant. Ji buvo apsirengusi, tačiau...

– ...tačiau pirmiausia judėti pradėjo bamba, o paskiau pamažu ir visas kūnas.

Ji buvo teisi.

Tikrai verčiau pakeisti temą, paplepėti apie teatrą, apie tai, kaip kartais įsipjauna žurnalisto darbas, išgerti vyno, o kai už langų ims lyti, užbaigti vakarą lovoje ir pasimylėti. Pastebėjau, jog orgazmo akimirką Andrėjos kūnas ima suktis apie bambą lyg apie savo ašį – esu tai matęs šimtus kartų, bet niekada nekreipiau į tai dėmesio.

Antuanas LOKADŪRAS

Istorikas

Ko gero, Hironas išleido krūvą pinigų, skambindamas man į Prancūziją: prašė, kad iki savaitės pabaigos atsiųsčiau visą medžiagą, ypač pabrėždamas bambos istoriją, nors man ji neatrodė nei įdomi, nei romantiška. Tačiau anglai žiūri į pasaulį kitomis akimis nei prancūzai, todėl aš, užuot klausinėjęs, kam to reikia, pasistengiau surinkti viską, ką sako apie tai mokslas.

Kaip tik tuomet paaiškėjo, kad esamų istorijos duomenų nepakanka: aptikau vienur kokį paminklą, kitur – dolmeną, tačiau įdomiausia, jog senovės civilizacijos lyg susitarusios vienodai traktuoja tą klausimą ir vartoja tą patį žodį įvardydamos šventomis laikomas vietas. Anksčiau niekada nekreipdavau į tai dėmesio, o dabar labai susidomėjau. Pastebėjęs, jog tie sutapimai dėsningai kartojasi, ėmiau ieškoti papildomos medžiagos apie žmogaus elgesio psichologiją ir tikėjimus.

Pirmas ir logiškiausias paaiškinimas – per virkštelę gauname maistą, todėl bamba yra gyvybės centras – buvo iškart paneigtas. Vienas psichologas man pareiškė, jog šita teorija neturi nė menkiausio pagrindo: žmogui svarbiausia „nukirpti virkštelę", kitaip sakant, tapti nepriklausomam, tad kur kas reikšmingesni simboliai yra smegenys arba širdis.

Kai mes kuo nors susidomime, viskas aplink tarytum vienaip ar kitaip susisieja su tuo dalyku (mistikai tai vadina „ženklais", skeptikai – „sutapimu", psichologai – „dominante", na, o man dar reikė-

tų išsiaiškinti, kokį terminą vartoja istorikai). Tai va, vieną vakarą mano paauglė duktė parėjo namo, įsivėrusi į bambą auskarą.

– Kam to reikia?

– O man patinka.

Paaiškinimas pasirodė patenkinamas ir savaime suprantamas netgi istorikui, visur ir visada ieškančiam priežasties arba pagrindo. Užėjęs į jos kambarį, ant sienos pamačiau plakatą su jos mėgstamiausios dainininkės nuotrauka: pilvas buvo plikas, o bamba atrodė nelyginant pasaulio centras.

Paskambinęs Hironui, pasiteiravau, kodėl jis taip domisi tuo klausimu. Ir tuomet jis papasakojo, kas atsitiko teatre, kaip visi susirinkusieji visai netikėtai ir spontaniškai įvykdė įsakymą. Įsitikinęs, jog iš dukters nieko neišpešiu, aš nutariau kreiptis į specialistus.

Tuo klausimu niekas pernelyg nesidomėjo, bet kaip tyčia susitikau su indų psichologu Fransua Šepka, taikančiu pačius pažangiausius ir naujausius revoliucinius gydymo metodus. Pasak jo, dvasinių traumų gydymas, grąžinant pacientą į vaikystę, dar nieko gera nedavė: daug problemų, savaime išsisprendusių gyvenant, galų gale sugrįžta, ir suaugę žmonės ima kaltinti tėvus dėl savo nesėkmių ir pralaimėjimų. Šepka įnirtingai polemizavo su prancūzų psichoanalitikais, ir pokalbis tokia absurdiška tema kaip bamba, man regis, jam buvo savotiška pramoga.

Tema jį sudomino, bet jis priėjo prie jos užuolankomis. Pasak jo, vienas garsiausių istorijoje psichoanalitikų šveicaras Karlas Gustavas Jungas yra pareiškęs, jog visi mes geriame iš to paties šaltinio, kurį jis vadino „pasaulio dvasia". Mes visi stengiamės būti nepriklausomi, tačiau mūsų atmintis – kolektyvinė ir tik dalis jos priklauso mums. Mes visur ieškome idealo – nesvarbu, ar tai būtų grožis, ar šokis, ar dievybė, ar muzika.

Tuo tarpu visuomenė prisiima atsakomybę už tai, kaip tie idealai reiškiasi tikrovėje. Pavyzdžiui, šių dienų grožio idealas – liesa mote-

ris, nors prieš tūkstančius metų deivės buvo putlios. Tas pat atsitiko ir su laimės sąvoka: esama tam tikrų taisyklių, kurių pridera laikytis, kad sąmoningai suvoktum, jog esi laimingas.

Jungas skiria keturis individo vystymosi etapus: pirmasis – tai *Persona,* kaukė, kurią mes dėvime kas dieną, dėdamiesi, kad tokie ir esame. Tikime, jog pasaulis priklauso nuo mūsų, jog esame geri tėvai, o vaikai mūsų nesupranta, jog darbdaviai mus skriaudžia, jog visi žmonės svajoja niekada nedirbti ir visą gyvenimą praleisti kelionėse. Daugelis suvokia, kad toks supratimas iš dalies klaidingas, tačiau, nenorėdami nieko keisti, stengiasi kaip galima greičiau išmesti tą mintį iš galvos. Tik kai kas bando perprasti, kur slypi klaida, kol galiausiai susiduria su Šešėliu.

Šešėlis – tai tamsioji mūsų asmenybės pusė, sąlygojanti tai, kaip mes privalome veikti ir elgtis. Stengdamiesi išsivaduoti nuo Personos, mes apšviečiame savo vidų ir ten pamatome voratinklius, bailumą, menkystę. Šešėlis užkerta kelią mūsų tobulėjimui, ir paprastai jam tai pavyksta, mes labai greitai grįžtame į tą būseną, kokios buvome iki tol, kol pradėjome abejoti. Vis dėlto kai kas sugeba prasismelkti pro tuos voratinklius, tardamas: „Taip, aš turiu trūkumų, tačiau esu orus ir noriu tobulėti."

Tuomet Šešėlis dingsta, ir mes susiduriame su *Anima*, kitaip sakant, su Dvasia.

Dvasia, Jungo supratimu, neturi nieko bendra su religija: jis kalba apie grįžimą prie Pasaulio Dvasios, pažinimo šaltinio. Instinktai tampa jautresni, emocijos sustiprėja, gyvenimo ženklai nusveria logiką, tikrovės suvokimas pasidaro nebe toks apibrėžtas. Mes imame kovoti su tuo, prie ko nesame pripratę, ir reaguoti taip, kaip niekada nereaguodavome.

Ir susivokiame, jog, pavykus tą energijos srautą nukreipti reikiama kryptimi, galėtume sukurti labai stiprų centrą, kurį Jungas, kalbėdamas apie vyrus, vadina Senoliu Išminčiumi, o apie moteris – Didžiąja Motina.

Pasiduoti to centro valiai labai pavojinga. Paprastai žmonės, priėję tą vystymosi pakopą, laiko save šventaisiais, dvasių valdovais, pranašais. Sueiti į sąlytį su Senolio Išminčiaus arba Didžiosios Motinos energija patartina tik dvasiškai subrendusiam žmogui.

– Jungas išprotėjo, – tarė mano draugas, kai aš išvardijau visus keturis šveicarų psichoanalitiko aprašytus etapus. – Įėjęs į sąlytį su savuoju Senoliu Išminčiumi, jis ėmė tvirtinti, jog jam vadovauja dvasia, vardu Filemonas.

– Ir galų gale...

– ...prieiname prie bambos simbolinės prasmės. Tie keturi vystymosi etapai tinka ne tik žmogui, bet ir visuomenei. Vakarų civilizacijai būdinga *Persona*, kitaip sakant, idėjos, kuriomis mes vadovaujamės.

Bandydama prisiderinti prie kaitos, ji sueina į sąlytį su Šešėliu: matome milžiniškas masių demonstracijas, kurioms vykstant kolektyvinę energiją galima panaudoti tiek gėriui, tiek blogiui. Netikėtai nežinia kodėl *Persona* arba Šešėlis ima nebepatenkinti žmonių – ir tuomet staigiu šuoliu peršokama prie *Animos*, arba Dvasios, ir pasąmoningai su ja susiliejama. Ir pamažėle atsiranda naujos vertybės.

– Ir aš tai pastebėjau. Kaip matome, atgimsta Dievo moteriškosios pusės kultas.

– Puikus pavyzdys. Ir pagaliau, kad įsišaknytų tos naujosios vertybės, visa tauta sueina į sąlytį su simboliais – užšifruota kalba, kurios dėka dabarties kartos gali susipažinti su žilos senovės išmintimi. Vienas tų atgimimo simbolių – bamba. Iš indų kūrimo ir griovimo dievo Višnaus bambos išauga lotosas, kuriame sėdi dievas, visais vystymosi etapais valdantis pasaulį. Jogai jį laiko viena iš čakrų, šventų taškų ant žmogaus kūno. Pirmykštės gentys statydavo paminklus toje vietoje, kur, jų manymu, yra planetos bamba. Pietų Amerikoje žmonės, pasinėrę į transą, tvirtina, jog žmogaus kūnas iš tikrųjų primena švytintį kiaušinį, su kitais susijungusį gijomis, išeinančiomis iš bambos.

Mandala, piešinys, sužadinantis meditaciją, – simbolinė tos minties išraiška.

Nieko nelaukdamas, gerokai prieš sutartą datą visą tą medžiagą persiunčiau į Angliją. Parašiau, jog moteris, sugebanti visai grupei žmonių sužadinti tokią pačią absurdišką reakciją, tikriausiai turi milžinišką galią, ir aš nė kiek nenustebčiau sužinojęs, kad ji apdovanota paranormaliomis galiomis. Pridūriau, jog būtų pravartu nuodugniau ją ištirti.

Daugiau apie tai nebegalvojau ir pasistengiau kaip galima greičiau viską išmesti iš galvos: duktė pasakė, jog labai keistai elgiuosi, rūpinuosi tik savimi pačiu ir, išskyrus save, nieko daugiau nebematau, lyg būčiau pasaulio bamba!

Deidrė O'NIL,

taipgi vadinama Eda

– Tu mane apgavai! Ir kaipgi tu sugebėjai įkalti man į galvą tokią mintį, kad aš galiu mokyti kitus? Kam reikėjo mane taip pažeminti prieš kitus? Pažinti tavęs nenoriu! Mane mokė šokti – ir aš šokau. Mane mokė rašyti raides – ir aš mokiausi. Betgi tu nesveika: reikalauji to, kas pranoksta mano jėgas. Štai kodėl sėdau į traukinį ir atvažiavau čionai, kad tu matytum, kaip aš tavęs nekenčiu!

Ji verkė ir verkė. Laimė, kad paliko sūnų pas tėvus, nes kalbėjo pernelyg garsiai ir iš burnos atsidavė... vynu. Pakviečiau ją į vidų – triukšmas prie mano durų vargu ar pagerintų mano reputaciją, ir šiaipjau gerokai paślijusią: kaimynai skleidžia gandus, kad pas mane renkasi vyrai, moterys ir vyksta orgijos, kuriose garbinamas Šėtonas.

Tačiau ji nesiliovė šaukusi:

– Tu kalta! Tu mane pažeminai!

Atsidarė vienas langas, paskiau kitas. Ką gi, kas pasiryžęs pakreipti Žemės ašį, turi nepamiršti, jog kaimynai vargu ar bus tuo patenkinti. Aš priėjau prie Atėnės ir padariau tai, ko ji laukė: apkabinau ją.

Ji vis dar verkė, įsikniaubusi man į petį. Atsargiai užvedžiau ją laipteliais, ir mudvi įėjome į vidų.

Užplikiau arbatos pagal receptą, kurio paslapties niekam nenoriu atskleisti, nes jį man davė mano globėjas, atnešiau jai puodelį, ir Atėnė godžiai ją išgėrė. Iš to buvo aišku, kad jos pasitikėjimas manimi nė kiek nesumažėjo.

– Kodėl aš tokia? – rypavo ji.

Supratau, kad alkoholio poveikis baigėsi.

– Mane myli vyrai. Sūnus mane dievina, laiko sektinu pavyzdžiu. Dėl manęs pasiruošę mirti įtėviai, brangesni man už tikrus tėvus. Nebeliko jokių praeities spragų, kai pagaliau susiradau savo motiną. Turiu pakankamai pinigų, kad galėčiau gyventi trejus metus nieko nedirbdama ir naudodamasi visais malonumais, ir vis dėlto esu nelaiminga!

Jaučiuosi tokia vargšė, nuodėminga, nes Dievas nešykštėjo man tragedijų, kurias sugebėjau ištverti, ir stebuklų, už kuriuos esu Jam dėkinga, ir vis dėlto esu nelaiminga! Man niekad negana! Kam man reikėjo eiti į tą teatrą ir prisidurti šitą gėdą prie savo laimėjimų sąrašo!

– Tu manai, kad negerai padarei?

Ji nutilo, išgąstingai pažvelgė į mane.

– Kodėl klausi?

Aš laukiau jos atsakymo į savo klausimą.

– Aš gerai padariau. Nuėjau į teatrą drauge su vienu žurnalistu, pati nesuvokdama, ką darysiu, ir staiga viskas prasiveržė dykoje vietoje. Pajutau, jog šalia manęs – Didžioji Motina, jog Ji mane moko, veda, daro viską, kad mano balsas tvirtai skambėtų, nors širdies gilumoje nėmaž nepasitikėjau savo jėgomis.

– Tai kuo gi tu nepatenkinta?

– Kad niekas manęs nesuprato!

– Bene tai svarbu? Taip svarbu, kad atlėkei į Škotiją manęs užgaulioti visiems kaimynams girdint?

– Aišku, kad svarbu! Jei viską gali, jeigu žinai, jog viską darai gerai, tai kodėl nesi nusipelniusi bent jau meilės ir susižavėjimo?

Štai kur šuo kaulą pakasė! Paėmusi ją už rankos, nusivedžiau į tą patį kambarį, kur prieš kelias savaites ji žiūrėjo į žvakę. Paprašiau, kad atsisėstų ir pasistengtų nusiraminti, nors ir buvau įsitikinusi,

jog arbata deramai ją paveiks. Paskiau nuėjau į miegamąjį, paėmiau apvalų veidrodį ir pastačiau jai prieš akis.

– Tau nieko netrūksta, tu kovojai dėl kiekvienos savo žemės pėdos. Dabar pažvelk į savo ašaras. Pažvelk į savo veidą ir pamatysi, kiek jame kartėlio. Įsižiūrėk į tos moters veidą veidrodyje ir pasistenk ją suprasti.

Truputį palaukiau, kad Atėnė neskubėdama pasektų mano nurodymais. Pastebėjusi, kad ji, kaip to norėjau, pamažu pasineria į transo būseną, ėmiau kalbėti toliau:

– Kas sudaro gyvenimo esmę? Mes tai vadiname „malone" arba „palaiminimu". Visi stengiasi tenkintis tuo, ką turi. Išskyrus mane. Išskyrus tave. Išskyrus mus, saujelę žmonių, kurie, deja, privalės kai ką paaukoti kokio nors aukštesnio tikslo labui.

Mūsų vaizduotė nepalyginamai platesnė už mus supantį pasaulį, ir mes peržengiame mums nubrėžtas ribas. Senovėje tas sugebėjimas vadintas raganavimu – laimė, kad laikai pasikeitė, priešingu atveju mes jau seniai būtume sudegintos ant laužo. Kai nustota deginti moteris, mokslas viską išaiškino atskleidęs, jog raganavimas – tai stačiai tokia moterų liga, vadinama „isterija", ir nors dabar nebegresia mirtis ant laužo, vis dėlto kyla nemaža nemalonumų, ypač darbe.

Žodžiu, neimk į galvą, ilgai netrukus tai bus vadinama nebe liga, bet „išmintimi". Įdėmiai pažiūrėk į veidrodį: ką ten matai?

– Moterį.

– O ką dar?

Ji sudvejojo. Aš neatlyžau, ir ji pagaliau atsakė:

– Kitokią moterį. Nuoširdesnę, protingesnę už mane. Tai lyg siela – ne mano, bet vis dėlto dalis manęs.

– Taip, tavo tiesa. Dabar paprašysiu tave įsivaizduoti vieną svarbiausių alchemijos simbolių – gyvatę, ryjančią savo uodegą. Ar sugebėsi?

Ji linktelėjo galvą.

– Taip gyvena tokie žmonės, kaip aš ir tu. Jie be perstojo save žudo ir atgimsta. Tavo gyvenime viskas taip ir vyksta: nuo vienatvės – iki naujo susitikimo, nuo skyrybų – iki kitos meilės, iš banko skyriaus – į dykumą. Nekinta tik viena tavo būties dalis – sūnus. Jis – tavo gyvybės gija, turėk tai galvoje.

Ji vėl pravirko, tačiau dabar tai buvo jau kitokios ašaros.

– Tu atvykai čionai todėl, jog laužo liepsnose išvydai moters veidą. Tas veidas – tas pats, kurį dabar matai atsispindint veidrodyje, įsidėk tai į galvą. Nesileisk suvaržoma to, ką apie tave galvoja kiti, nes po kelerių metų arba po kelių dešimtmečių, arba po kelių šimtmečių ta nuomone pasikeis. Gyvenk dabar taip, kaip žmonės gyvens ateityje.

Ko tu nori? Tu negali norėti laimės, nes tai paprasta ir atgrasu. Tu negali norėti meilės, nes tai neįmanoma. Tai ko gi tu nori? Nori pateisinti savo gyvenimą – gyventi kaip galima turiningiau. Tai ir spąstai, ir podraug ekstazė. Būk apdairi gresiant pavojams, džiaukis, kad tau suteikta malonė būti ta moterimi, kurios atvaizdą matai veidrodyje.

Jos akys užsimerkė, tačiau aš žinojau, kad mano žodžiai pasiekė jos širdį ir ten įsišaknijo.

– Jeigu nori surizikuoti ir mokyti toliau – mokyk. Jeigu nenori, žinok, jog nuėjai kur kas toliau nei kiti žmonės.

Jos kūnas pamažu suglebo. Aš sugriebiau ją, kad nesusmuktų ant žemės, ir ji, įsikniaubusi man į krūtinę, užmigo.

Bandžiau jai kai ką kuždėti, nes pati esu nuėjusi tuos kelio tarpsnius ir žinau, kaip būna sunku: tai man sakydavo mano globėjas, tai esu patyrusi savo kailiu. Tačiau nors ir kokia sunki esti toji patirtis, vis dėlto ji nenustoja žavėti.

Kokia patirtis? Gyventi kaip žmogui ir podraug kaip dievybei. Po įtampos atsipalaiduoti. Atsipalaidavus pasinerti į transo būseną. Išnėrus iš transo, kaip galima daugiau bendrauti su žmonėmis. Pa-

bendravus vėl nesišalinti įtampos, ir taip gyventi toliau, pamėgdžiojant gyvatę, ryjančią savo uodegą.

Nėra nieko paprastesnio – pirmiausia todėl, jog to reikalauja besąlygiška meilė, nesibaiminanti kančių, atstūmimo, netekties.

Tačiau tas, kas bent kartą paragavo šito vandens, niekada nesugebės numalšinti troškulio, pripuolęs prie kito šaltinio.

Andrėja MAKEIN

aktorė

– Kartą tu man pasakojai apie Gają, kuri pasigimdė pati save, o paskiau pati viena be vyro susilaukė sūnaus. Visiškai teisingai pasakei, jog Didžioji Motina pamažu užleidžia vietą dievams, išstumiantiems deives. Tačiau tu pamiršai Herą, tavo mylimiausiosios deivės vaikaitę.

Hera užima kur kas svarbesnę vietą Olimpe, nes ji labiau susijusi su kasdieniu žmonių gyvenimu. Ji valdo dangų ir žemę, metų laikus ir audras. Pasak tavo minėtų senovės graikų, Paukščių Takas, kurį mes matome danguje, – tai pienas, ištryškęs iš jos krūties. Beje, tarp kita ko pridursime, žavios krūties, nes visagalis Dzeusas kartą pasivertė paukšteliu, kad galėtų nieko nesibaimindamas ją pabučiuoti.

Mudvi vaikščiojome po didelį Naitsbridžo prekybos centrą. Aš paskambinau ir pasakiau, jog norėčiau pasikalbėti, ir Atėnė mane pakvietė aplankyti žieminių drabužių išpardavimą, nors būtų buvę kur kas maloniau kur nors išgerti arbatos arba pasėdėti ramiame restorane.

– Ar nebijai, kad tavo sūnelis pasimes toje grūstyje?

– Nesirūpink. Pasakok toliau.

– Hera pastebėjo gudrybę ir privertė Dzeusą ją vesti. Tačiau didysis Olimpo karalius nė neketino atsisakyti pleibojaus įpročių ir iškart po jungtuvių ceremonijos vėl gyveno kaip gyvenęs, suvedžiodamas deives ir mirtingąsias moteris, kokios tik pasitaikydavo. Hera liko

jam ištikima: užuot kaltinusi vyrą, sakė, jog moterys turėtų padoriau elgtis...

– Bene kitaip mes visos darome?

Nesupratau, ką ji turi galvoje, ir, lyg negirdėdama jos žodžių, kalbėjau toliau:

– ...kol pagaliau nutarė atsilyginti Dzeusui tuo pačiu pinigu: sutikusi pirmą pasitaikiusį dievą ar mirtingąjį, įsiviliodavo į lovą. Ar negalėtume truputį pailsėti ir išgerti kavos?

Tačiau Atėnė tuo metu kaip tik užėjo į apatinio trikotažo skyrių.

– Dailus, ar ne? – paklausė rodydama į erotinį kūno spalvos komplektą – nėriniais papuoštą liemenėlę ir kelnaites.

– Labai. Bene kas nors jį matys, kai apsivilksi?

– Aišku, matys. Tu manai – aš šventoji? Na, pasakok toliau apie tą Herą.

– Dzeusą išgąsdino toks jos elgesys. Tačiau Hera, tapusi nepriklausoma, nelabai laikėsi santuokinės ištikimybės. Ar turi meilužį?

Ji apsižvalgė į šalis. Įsitikinusi, jog vaikas jos negirdi, trumpai atsakė:

– Turiu.

– Kad niekad jo nemačiau.

Ji nuėjo prie kasos, užsimokėjo už pirkinį ir įsidėjo jį į rankinę.

– Viorelis išalko, ir esu tikra, kad graikų mitai jam buvę nebuvę. Na, kaip ten pasibaigė Heros istorija?

– Pabaiga nei šiokia, nei tokia: baimindamasis netekti mylimos žmonos, Dzeusas apsimetė, kad ketina vesti kitą deivę. Sužinojusi Hera suprato per toli nuėjusi – ji galėjo susitaikyti su vyro meilužėmis, bet tik nieku gyvu ne su skyrybomis.

– Nieko ypatinga.

– Ji nutarė nueiti į jungtuvių iškilmes ir pakelti skandalą, bet ten pamatė, jog Dzeusas prašo statulos rankos.

– Ir ką gi padarė Hera?

– Prapliupo kvatoti. Dzeusui atsileido širdis, ir ji vėl tapo dangaus karaliene.

– Nuostabu. O jeigu tau atsitiktų kas nors panašaus...

– Kas gi man gali atsitikti?

– Jeigu tavo vyras įsitaisytų meilužę, nepamiršk nusikvatoti.

– Aš – ne deivė. Taip gražiai viskas nepasibaigtų. O kodėl aš niekad nemačiau tavo mylimojo?

– Kad jis labai užsiėmęs.

– Kur su juo susipažinai?

Ji stabtelėjo su pirkiniu rankose.

– Banke, kur dirbau, jis turėjo einamąją sąskaitą. O dabar dovanok – manęs laukia sūnelis. Gerai sakai, jis tikrai gali pasimesti toje žmonių minioje, jeigu išleisiu jį iš akių. Kitą savaitę mano namuose bus pobūvis – savaime suprantama, tu esi laukiama.

– Aš žinau, kas jį ruošia.

Atėnė dirbtinai meiliai man pabučiavo į skruostus ir nuėjo: šiaip ar taip, ji suprato, ką aš turėjau galvoje, pasakodama Heros istoriją.

Tą vakarą teatre režisierius man pasakė, kad jis nepatenkintas mano elgesiu: aš prikalbinusi būrelį aktorių nueiti pas tą moterį į svečius. Paaiškinau, jog ta mintis kilo ne man: Hironą taip sužavėjusi bambos istorija, kad paklausęs manęs, ar aktoriai nenorėtų pratęsti taip staigiai nutrauktos paskaitos.

– Betgi jis tau negali įsakinėti.

Aišku, kad ne, bet aš kuo mažiausiai troškau leisti jam vienam lankytis pas Atėnę.

Aktoriai jau buvo susirinkę, tačiau, užuot pradėjęs naujos pjesės repeticiją, režisierius nutarė pakeisti programą.

– Imkime ir surenkime šiandien psichodramą *(Psichodrama – grupinis psichoterapijos metodas: pacientas prieš auditoriją improvizuoja kokį nors vaidmenį, išreikšdamas savo išgyvenimus – red. past.)*, – pasiūlė jis.

To visiškai nereikėjo: visi mes jau puikiai žinojome, kaip elgiasi veikėjai, patekę į autoriaus sukurtas situacijas.

– Ar galėčiau pasiūlyti temą?

Visi atsigręžė į mane. Režisierius atrodė nustebęs.

– Kas čia dabar? Maištas?

– Verčiau išklausykite mane. Sukurkime tokią situaciją: žmogui, įveikusiam daug kliūčių, pagaliau pavyksta suburti grupę žmonių, panorusių atšvęsti kokį nors bendruomenei svarbų įvykį. Tarkime, derliaus šventę. Tuo tarpu į miestelį atvyksta užsienietė, tokia graži, apsupta gausybės legendų, – anot jų, ji – deivė, pasivertusi paprasta mirtingąja, – kad grupė, to gerojo žmogaus suburta miestelio papročiams puoselėti, išsisklaido: visi skuba susitikti su atvykėle.

– Betgi tai neturi nieko bendra su mūsų repetuojama pjese! – sušuko viena aktorė.

Režisierius vis dėlto suprato mano mintį.

– Gerai sugalvota, pradedam!

Ir, kreipdamasis į mane, pridūrė:

– Andrėja, tu ir būsi ta atvykėlė. Tu geriau išmanai, ką reikia daryti miestelyje. O aš būsiu tas gerasis žmogus, kuris bando išsaugoti vietinius papročius. Grupę sudarys sutuoktinių poros: jie drauge eina į bažnyčią, šeštadieniais dirba bendruomenėje, padeda vieni kitiems.

Mes susėdome ant grindų, atsipalaidavome ir pradėjome pratimą – tiesą pasakius, tai buvo labai paprasta: pagrindinis veikėjas (šiuo atveju – aš) kuria situacijas, o kiti atitinkamai atsiliepia.

Taigi, pasibaigus atsipalaidavimui, tapau Atėne. Aš įsivaizdavau, kad ji duodasi kaip Šėtonas po pasaulį ieškodama valdinių savo karalystei, tačiau tuomet pasiverčia Gaja, visažine deive, sukūrusia visa, kas gyva. Per penkiolika minučių susidarė „sutuoktinių poros“, kurios susigalvojo savo gyvenimo istorijas, susitarė, kiek turi vaikų, turto, draugų ir bičiulių. Pamačiusi, kad jie jau gyvena savo pasaulyje, atsisėdau scenos kampe ir prašnekau apie meilę.

– Taigi, mes esame nedideliame miestelyje. Jūs mane laikote užsieniete, ir todėl jums įdomu viskas, ką galėčiau jums papasakoti. Jūs niekada niekur nebuvote išvažiavę, nežinote, kas dedasi kitapus kalnų, tačiau aš galiu jums pasakyti: „Nereikia rūpintis žeme. Ji ir taip visada bus dosni jūsų bendruomenei. Kur kas svarbiau rūpintis žmogaus dvasia. Jūs sakote, kad mylite savo kraštą? Jūs vartojate ne tą žodį: meilės ryšiai saisto tik žmones.

Jūs norite gero derliaus ir todėl sakote, jog reikia mylėti žemę? Nesąmonė: meilė – tai ne troškimas, ne pažinimas, ne susižavėjimas. Meilė – tai iššūkis, tai ugnis, deganti akiai neregima liepsna. Todėl jūs ir klystate, laikydami mane svetimšale, atsitiktinai atsidūrusia jūsų krašte: čia man viskas pažįstama, nes atėjau, vedama meilės galios ir ugnies, o kai iškeliausiu – niekas čia nebebus toks, koks buvęs. Aš atnešu tikrąją meilę, visiškai ne tą, apie kurią jūs skaitėte knygose ir girdėjote sekant pasakas.

Vienos „sutuoktinių poros“ „vyras“ ėmė keistai žvilgčioti į mane. Jo „žmona“ sutriko. Režisierius – kitaip sakant, „gerasis žmogus“ – nėrėsi iš kailio stengdamasis savo žemiečiams išaiškinti, kaip svarbu puoselėti senus papročius, rūpintis žeme, melsti, kad ir šiais metais ji duotų ne ką mažiau vaisių nei pernai. Tuo tarpu aš kalbėjau tik apie meilę.

– Jis tvirtina, jog žemei patinka apeigos? O aš jums prižadu: jeigu labai mylėsite vienas kitą, gausite gerą derlių, nes meilė – tai jausmas, kuris apverčia viską aukštyn kojomis. O ką gi aš matau? Draugystę. Aistra jau seniai išsivadėjo, nes ilgainiui jūs pripratote vieni prie kitų. Todėl ir šiemet žemė jums duoda tiek, kiek davė pernai, ne daugiau ir ne mažiau. Todėl tamsioje širdies gilumoje jūs tyliai skundžiatės, kad jūsų gyvenime niekas nesikeičia. Kodėl? Nes jūs bergždžiai stengiatės valdyti permainas sąlygojančią galią, kad jūsų gyvenime ir toliau nebūtų jokių iššūkių.

„Gerasis žmogus“ aiškino savo ruožtu:

– Mūsų bendruomenė išgyveno tik todėl, jog laikėsi įstatymų, jog visada vadovavosi meile. Tasai, kas atsiduoda aistroms, nepaisydamas visuomenės labo, visada gyvens kamuojamas nerimo, bijodamas užgauti savo sutuoktinę, savo naująją širdies draugę, netekti visko, ką sukūrė. Svetimšalė, nevaržoma jokių saitų ir praeities, gali sau šnekėti ką tinkama, tačiau ji nesuvokia, kokias kliūtis mes nugalėjome, kol atėjome čia, kur dabar esame. Ji nesuvokia, kaip mes aukojomės dėl savo vaikų. Ji nenumano, jog mes triūsiame be paliovos, idant žemė duotų vaisių, idant ramybė viešpatautų mūsų širdyse, idant turėtume pakankamai atsargų rytojaus dienai.

Ištisą valandą aš gyniau visagalę aistrą, o „gerasis žmogus" tuo tarpu kalbėjo apie jausmą, teikiantį atgają ir ramybę. Galiausiai visa bendruomenė susibūrė aplink jį – aš kalbėjau pati viena.

Aš atlikau savo vaidmenį su tokiu įkvėpimu ir tikėjimu, kokio nė nenumaniau turinti, tačiau mano užsienietė išvyko iš miestelio, nesugebėjusi nieko įtikinti.

Ir aš tuo buvau patenkinta, labai patenkinta.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Vienas mano senas draugas dažnai sakydavo: „Vieną ketvirtadalį žinių mes gauname iš mokytojų, kitą ketvirtadalį – iš savęs, trečią – iš draugų, o visa kita – iš gyvenimo.“ Tą vakarą, kai mes pirmą kartą susirinkome pas Atėnę, pažadėjusią užbaigti teatre nutrauktą paskaitą, mes gavome žinių iš... sunku pasakyti iš ko.

Atėnė priėmė mus nedidelėje svetainėje drauge su sūneliu. Kambarys buvo baltai nudažytas, tuščias – pastebėjau tik grotuvą ir krūvelę kompaktinių plokštelių. Nustebau pamatęs vaiką ir, tikėdamasis, jog Atėnė pradės nuo tos vietos, kur aną vakarą sustojo, pagalvojau, kad jam turėtų būti nuobodu per paskaitą. Tačiau ji turėjo kitokį planą: pareiškė, jog uždėsianti plokštelę su Sibiro muzika, o mes turėsią klausytis, ir tiek.

Ir daugiau nieko.

– Meditacija man neturi jokio poveikio, – tarė ji. – Juokas ima pamačius, kaip žmonės sėdi užsimerkę, rimtais veidais, pasipūtę, iš pažiūros nepaprastai susikaupę, bet iš tiesų – tuščia galva, įsitikinę, jog sueina į sąlytį su pačiu Dievu ar bent jau Deive. O mes bent drauge paklausysime muzikos.

Ir vėl man pasidarė nesmagu: apėmė toks jausmas, jog Atėnė nelabai suvokia, ką daro. O juk susirinko beveik visa trupė su režisieriumi priešaky – pasak Andrėjos, jis prasismelkė kaip žvalgas į priešo stovyklą.

Muzika nutilo.

– O dabar šokite tokiu ritmu, kuris neturi nieko, ničnieko bendra su melodija.

Atėnė vėl uždėjo plokštelę, padidino garsą ir ėmė anaiptol ne grakščiai raitytis visu kūnu. Jos pavyzdžiu pasekė tik vienas pagyvenęs aktorius, pjesėje vaidinąs girtą karalių. Niekas nė nekrustelėjo iš vietos: visi atrodė truputį sutrikę. Viena aktorė dirstelėjo į laikrodėlį, nors praėjo vos dešimt minučių.

Atėnė stabtelėjusi nužvelgė visus.

– Ko laukiate?

– Man regis... gana kvaila taip daryti, – droviai atsiliepė kita aktorė. – Juk mes siekiame darnos, o ne priešingo dalyko.

– Darykite tai, ką sakau. Gal reikia moksliškai paaiškinti? Tai va: permainos įvyksta tik tada, kai mes priešinamės, iš paskutiniųjų priešinamės tam, prie ko esame pripratę.

Ir, kreipdamasi į „karalių girtuoklį“, paklausė:

– Kodėl jūs šokote ne pagal ritmą?

– O kas čia nuostabaus? Aš niekad nesimokiau šokti.

Visi prapliupo juoktis, ir tamsus debesėlis, apniaukęs visų nuotaiką, išsisklaidė.

– Puiku, aš pradėsiu iš naujo, o jūs galite sekti mano pavyzdžiu arba išeiti – šįkart aš pati nutarsiu, kada bus metas baigti paskaitą. Viena iš pačių karingiausių savybių, būdingų žmogui, – priešintis tam, kas atrodo gražu, tad šiandien mes tai ir išbandysime. Šoksime netikusiai. Visi kaip vienas.

Tai buvo paprasčiausias pratimas, ir visi mes, nenorėdami nuliūdinti namų šeimininkės, šokome netikusiai. Aš grūmiausi pats su savimi, stengdamasis įveikti pagundą pasiduoti tam kerinčiam, nuostabiam mušamųjų ritmui. Man buvo toks įspūdis, jog aš užgaulioju griežiančius muzikantus, kompozitorių, sukūrusį tą muziką. Be to, ir mano kūnas priešinosi tai nedermei, ir aš stengiausi jį priversti paklusti mano valiai. Su mumis šoko ir Atėnės sūnelis, netverdamas

juoku, tačiau vienu tarpu jis nustojo šokti ir atsisėdo ant sofos – ko gero, pernelyg daug pastangų pareikalavo tas pratimas. Staiga muzika nutrūko, nepasibaigus akordui.

– Palaukite.

Visi laukėme.

– Dabar padarysiu tai, ko niekada nesu dariusi.

Ji užsimerkė, užsidengė veidą rankomis.

– Dar niekada nesu šokusi ne pagal ritmą...

Vadinasi, tas išbandymas jai buvo sunkesnis nei mums visiems.

– Man bloga...

Visi mes, taip pat ir režisierius, pašokome ant kojų. Metusi į mane piktą žvilgsnį, Andrėja vis dėlto priėjo prie Atėnės. Tačiau nespėjo prie jos prisiliesti – Atėnė paprašė mus grįžti į savo vietas.

– Gal kas nors nori ką nors pasakyti? – paklausė ji silpnu, virpančiu balsu, vis dar neatitraukdama rankų nuo veido.

– Aš noriu.

Tai buvo Andrėja.

– Iš pradžių paimk mano sūnelį ir pasakyk jam, kad mamai nieko bloga neatsitiko. Man reikia dar truputį taip pabūti.

Viorelis atrodė išsigandęs. Andrėja pasisodino jį ant kelių, paglostė.

– Tai ką gi tu norėjai pasakyti?

– Nieko. Aš persigalvojau.

– Persigalvojai todėl, kad varžaisi vaiko. Nekreipk dėmesio, sakyk.

Atėnė lėtai atitraukė rankas nuo veido, pakėlė galvą – atrodė visa persimainiusi.

– Nesakysiu.

– Tiek to. O tu, – kreipėsi ji į pagyvenusį aktorių, – rytoj pat nueiki pas gydytoją. Rimtai susirūpinki savo sveikata, nes kiaurą naktį nesudedi akių ir lakstai į tualetą. Tau gresia prostatos vėžys.

Vyriškis perblyško.

– O tu, – kreipėsi ji į režisierių, – pagalvoki apie savo lytinę orientaciją. Nieko baisaus. Prisipažinki, kad nepakenti moterų ir turi potraukį prie vyrų.

– Ką tu čia...

– Nepertrauki manęs. Ne todėl taip sakau, kad noriu apginti Atėnę. Turiu galvoje tavo lytinį potraukį: tu myli vyrus, ir, man regis, čia nieko bloga.

Ne todėl, kad ji nori apginti Atėnę? Betgi ji – Atėnė!

– O tu, – kreipėsi ji į mane, – ateiki čionai. Atsiklaupki.

Aš paklusau, nors bijojau Andrėjos ir gėdijausi visų kitų.

– Palenki galvą. Aš noriu paliesti tavo sprandą.

Pajutau, kaip pirštais ji spaudžia sprandą, ir tiek. Prabėgo gal kokia minutė, ir tada ji liepė man atsistoti ir grįžti į savo vietą.

– Nuo šiol tau niekada nebereikės migdomųjų. Nuo šios dienos visada miegosi kaip suvystytas.

Pažvelgiau į Andrėją, tikėdamasis, kad ji paleis kokią pastabą, bet ji atrodė ne ką mažiau apstulbusi už mane.

Viena aktorė, ko gero, jauniausioji, pakėlė ranką.

– Ar galiu paklausti? Bet pirmiausia norėčiau sužinoti, į ką aš kreipiuosi.

– Vadinki mane Aja Sofija.

– Norėčiau paklausti...

Iš tikrųjų ji buvo pati jauniausia trupės aktorė. Susidrovėjusi apžvelgė visus, tačiau režisierius linktelėjo galvą, leisdamas jai kalbėti.

– ...ar mano mamai dabar gera?

– Ji šalia tavęs. Kai vakar ėjai iš namų, ji padarė taip, kad pamirštum rankinę. Tu grįžai, bet negalėjai įeiti, nes išeidama nepasiėmei rakto. Ištisą valandą tu ieškojai šaltkalvio, nors kaip tik tuo metu turėjai susitikti su vienu žmogumi, kuris galėjo tau parūpinti mėgstamą darbą. Tačiau, jeigu būtų atsitikę taip, kaip tu buvai numačiusi

rytą, po pusės metų būtum žuvusi automobilio katastrofoje. Vakar, pamiršdama rankinę, tu pakeitei savo gyvenimą.

Mergina apsiverkė.

– Gal dar kas nors nori paklausti?

Ranką pakėlė režisierius.

– Ar jis mane myli?

Vadinasi, tai tiesa. Žodžiai apie merginos motiną sukėlė svetainėje jausmų sumaištį.

– Klaidingas klausimas. Tau veikiau reikėtų suvokti, ar sugebi mylėti tą, kuriam reikia tavo meilės. Ar išeis iš to kas nors, ar neišeis – tai nesvarbu: viskas tik į gera. Gana ir to, jog jauti, kad sugebi mylėti. Jeigu ne jis, bus kitas. Tu atradai šaltinį, ir ištryškusi vandens srovė užlies visą tavo pasaulį. Nebandyki, pasitraukęs į šalį, stebėti, kas atsitiks, ir nesistenki iš anksto sužinoti, ar gerai pasielgei. Ką tu duosi, tą ir pats gausi – nors kartais ir ne iš ten, iš kur tikiesi.

Tie žodžiai buvo skirti ir man. Atėnė – ar dievažin kas ji tokia dabar buvo – atsigręžė į Andrėją.

– Tu!

Pajutau, kaip man kraujas stingsta gyslose.

– O tu pasiruoški netekti savo susikurtos visatos.

– Kokios „visatos“?

– Tos, kuri, tavo nuomone, priklauso tau. Tu laikai nelaisvėje savo pasaulį, tačiau suvoki, jog privalėsi duoti jam laisvę. Žinau, kad tu supranti, ką aš turiu galvoje, nors trokštumei niekada to neišgirsti.

– Taip, suprantu.

Buvau tikras, kad ji turi galvoje mane. Nejaugi Atėnė sumanė visą tą spektaklį tik dėl manęs?

– Baigta, – tarė ji. – Atveskite man vaiką.

Viorelis spyriojosi išsigandęs motinos persimainymo, tačiau Andrėja švelniai paėmė jį už rankų ir nuvedė prie Atėnės.

Atėnė – arba Aja Sofija, arba Šėrinė, dabar tai buvo nebesvarbu, – pirštais palietė berniukui kaklą, kaip ką tik buvo palietusi man.

– Nebijok, vaikeli, to, ką čia matei. Nesistenk išmesti to iš galvos, nes ir šiaip galų gale viskas praeis. Verčiau kiek išgalėdamas džiaukis angelų draugija. Šiuo metu tau baisu, bet ne per daugiausia, nes šiame kambaryje mes ne vieni. Tu nustojai juoktis ir šokti, pamatęs, jog aš apkabinau tavo mamą ir paprašiau, kad ji leistų man kalbėti jos lūpomis. Neabejok: ji man leido, kitaip nieko panašaus nebūčiau dariusi. Aš visada pasirodau šviesos pavidalu, o ir dabar esu šviesa, tačiau šiandien aš ryžausi prabilti.

Berniukas ją apkabino.

– Galite eiti. Palikite mane vieną su juo.

Vienas po kito visi išėjome pro duris, palikdami motiną su sūneliu. Grįždamas taksi namo, bandžiau pašnekinti Andrėją, tačiau ji paprašė, kad jeigu taip jau noriu kalbėti, vis dėlto neužsiminčiau apie tai, kas atsitiko šį vakarą.

Aš nutilau. Širdis prisipildė liūdesio: labai skaudu netekti Andrėjos. Kita vertus, mane užtvindė neapsakoma ramybė: šį vakarą viskas apsivertė aukštyn kojomis, ir dabar man nebereikėjo raudonuoti prieš mylimą moterį ir jai prisipažinti, jog kraustausi iš proto dėl kitos.

Tad nutariau verčiau patylėti. Kai grįžome namo, įjungiau televizorių, Andrėja nuėjo į vonią išsimaudyti. Užsimerkiau, o kai atsimerkiau, kambaryje buvo šviesu: aš išmiegojau beveik dešimt valandų. Šalia Andrėja paliko raštelį: ji nenorėjusi manęs žadinti, išėjusi į teatrą, išvirusi man kavos. Raštelis buvo romantiškas, papuoštas dažytų lūpų atspaudu ir širdele.

Ji nebuvo nusiteikusi be mūšio „duoti laisvės savo pasauliui". Buvo pasiryžusi kovoti. Ir mano gyvenimas turėjo tapti košmaru.

Vakarop paskambinusi ji prabilo įprastu balsu. Papasakojo, kad pagyvenęs aktorius buvo nuėjęs pas gydytoją, ir tas nustatęs prieši-

nės liaukos padidėjimą. Kraujo tyrimas parodė kreatinino, šlapalo koncentraciją kraujyje, kitaip sakant, PSA *(PSA – prostatos specifinis antigenas, vienas iš geriausių šiuo metu žinomų vėžio žymenų, naudojamas prostatos vėžiui diagnozuoti ir sekti jo gydymo eigą – red. past.).* Viskas paaiškės atlikus biopsiją, tačiau, sprendžiant iš visa ko, yra labai didelė prostatos vėžio tikimybė.

– Gydytojas jam pasakė: jums pasisekė, jeigu susiklostys ir pačios blogiausios aplinkybės ir teks operuoti, yra devyniasdešimt devyni procentai tikimybės, kad jūs pasveiksite.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

Aja Sofija – to dar betrūko! Ji buvo Atėnė, ta pati Atėnė, tik prisilietusi prie vidujinės upės gelmių, kitaip sakant, suėjusi į sąlytį su Motina.

Ji užmetė akį į kitą tikrovę ir pamatė, kas ten darosi, ir tiek. Mirusi jaunosios aktorės motina gyvena ten, kur nebėra laiko, todėl gali pakreipti įvykius kita vaga, o mums, gyviesiems, leista žinoti tiktai dabartį. Be kita ko, tai gana nemažai: pastebėti ligos židinį, dar nespėjus jai įsigalėti, paliesti nervų centrus, išlaisvinti energiją – visa tai mums įmanoma.

Savaime aišku, daugelis žuvo sudeginti ant laužų, daugelis atsidūrė tremtyje, daugelis širdies gilumoje paslėpė ir užtemdė Didžiosios Motinos dieviškąją kibirkštį. Aš niekada neskatinau Atėnės sueiti į sąlytį su Galybe. Ji pati apsisprendė, nes Motina ne kartą davė jai ženklą: Atėnei šokant, apsireiškė šviesos pavidalu, pasivertė raidėmis, kai ji mokėsi dailyraščio, pasirodė laužo liepsnose, veidrodžio gelmėje. Mano mokinė neišmanė, kaip su Ja sugyventi, kol pagaliau vienu savo poelgiu davė pradžią visai virtinei įvykių.

Atėnė, visada ir visiems tvirtinusi, jog reikia būti kitokiems, apskritai niekuo nesiskyrė nuo kitų mirtingųjų. Ji skriejo per gyvenimą savo ritmu, savo „kreiseriniu greičiu". Labiau domėjosi viskuo nei kiti? Galimas daiktas. Ar mokėjo įveikti visus sunkumus, nelaikydama savęs auka? Be jokios abejonės. Ar jautė poreikį pasidalyti su kitais – tiek banko tarnautojais, tiek aktoriais – savo žiniomis? Kai

kuriais atvejais – taip, tačiau kartais aš stengdavausi ją paskatinti, nes žmogus negali gyventi vienišas ir, pažvelgęs į save kitų akimis, sugeba geriau save pažinti.

Tačiau mano vaidmuo tuo neapsiribojo.

Nes tą vakarą Motina panoro apsireikšti per Atėnę ir, galimas daiktas, pakuždėti jai į ausį: „Priešinkis tam, ko išmokai: tu, tobulai jaučianti ritmą, pasistenk, kad jis eitų per tavo kūną, tačiau jam nepasiduok." Kaip tik todėl Atėnė pasiūlė tą pratimą: jos pasąmonė jau buvo pasiruošusi bendrauti su Motina, tačiau ji pati vis dar buvo prisiderinusi prie tam tikro dažnio, ir todėl negalėjo reikštis išoriniai elementai.

Man atsitiko kažkas panašaus. Geriausias meditacijos, sąlyčio su šviesa būdas – mezgimas, o megzti dar vaikystėje mane išmokė mama. Aš mokėjau skaičiuoti akis, darbuotis virbalais, megzti dailius mezginius kartodama tuos pačius judesius ir derindama vieną dalyką prie kito. Kartą mano globėjas paprašė imti megzti visiškai kitaip – neprotingai! Man, išmokytai dirbti nuoširdžiai, kantriai ir stropiai, tai buvo papjūtis. Vis dėlto mano globėjas neatlyžo reikalaudamas, kad dirbčiau atžagariomis rankomis.

Kokias dvi valandas dariau tai, kas atrodė juokinga ir kvaila, man įsiskaudėjo galva, bet vis dėlto nesugebėjau prieiti prie to, kad ne virbalai klausytų mano rankų, bet atvirkščiai. Kiekvienas gali sukurpti kokį niekalą, tad kam reikėjo manęs to prašyti? Todėl, kad jis žinojo – mane žavi geometrinis tikslumas ir tobulybė.

Ir staiga *tai* įvyko: ūmai nustojau darbuotis virbalais, viduje pajutusi neapsakomą tuštumą, tučtuojau prisipildžiusią šiltos, meilios, draugiškos *esaties*. Aplink viskas ūmai pasikeitė, ir mane pagavo noras išsakyti tai, apie ką paprastai niekada nebūčiau išdrįsusi prabilti. Beje, aš puikiausiai suvokiau, jog esu ta pati, nė kiek nepasikeitusi, nors – susitaikykime su šiuo paradoksu – buvau nebe ta, kurios kailyje buvau pratusi būti.

Tai va, todėl aš „matau", kas atsitiko tą vakarą, nors ten manęs ir nebuvo: Atėnės dvasia klausė muzikos garsų, kai tuo tarpu kūnas jiems priešinosi. Po kurio laiko dvasia atsiskyrė nuo kūno, ir į atsivėrusią ertmę pagaliau galėjo įeiti Motina.

Tiesą pasakius, ten radosi Motinos dieviškoji kibirkštis. Motina, bet ne ji pati. Sena, tačiau iš pažiūros jauna. Išmintinga, bet ne visagalė. Ypatinga, bet be jokios puikybės. Pasikeitė pasaulio suvokimas, ir ji atgavo vaikystėje turėtą savybę – matyti paralelinius pasaulius, šios žemės žmonių gyvenamus. Tokią akimirką mes galime pamatyti ne vien jų fizinį kūną, bet ir jausmus. Sakoma, jog tokią savybę turi ir katės, ir aš tuo tikiu.

Fizinį pasaulį nuo dvasinio skiria savotiška uždanga, kurios spalva, tankis, apšvietimas be perstojo mainosi, – mistikai ją vadina „aura". Uždangai pakilus, viskas pasidaro aišku: aura sako, kas darosi. Jeigu tą vakarą būčiau atsidūrusi pas Atėnę, apie mano kūną ji būtų pamačiusi violetinį švytėjimą su keliomis geltonomis dėmėmis. Tai būtų reiškę, jog man prieš akis dar labai ilgas kelias ir jog šioje žemėje dar toli gražu nepadariau to, kas man likimo skirta.

Drauge su auromis rodosi ir perregimi pavidalai, žmonių paprastai vadinami „šmėklomis", arba „vaiduokliais". Tai jaunutės aktorės motinos atvejis, beje, ypatingas ir nepakartojamas, nulėmęs likimo pasikeitimą. Esu beveik tikra, jog aktorė prieš klausdama jau suvokė, kad motina yra šalia, – ją nustebino nebent rankinės istorija.

Prieš pradėdami šokti ne į taktą, visi Atėnės svečiai jautėsi nesmagiai. Kodėl? Todėl, kad buvo įpratę viską daryti „kaip reikia". Niekam nepatinka daryti klaidas – juo labiau tada, kai patys susivokiame apsirikę. Netgi Atėnei: jai irgi buvo nelengva siūlyti tai, kas neatitiko jos pažiūrų.

Labai džiaugiuosi, jog tuo metu pergalę laimėjo Motina. Vienas vyriškis išsigelbėjo nuo vėžio, kitas pagaliau perprato savo lytinę orientaciją, trečias, eidamas gulti, galės nebegerti migdomųjų. Visa

tai atsitiko todėl, jog Atėnė sutrikdė įprastą ritmą, paspausdama stabdžius kaip tik tą akimirką, kai skriejo pačiu didžiausiu greičiu. Ir apvertė viską aukštyn kojomis.

Grįžtu prie savo mezgimo: aš darbavausi virbalais dar kurį laiką, kol pagaliau išmokau sužadinti minėtą *esatį*, nesigriebdama jokių gudrybių: aš ją pažinau, ir ji priprato prie manęs. Atėnei atsitiko tas pats dalykas: kai tik mes suvokiame, kur yra Suvokimo Slenkstis, mums nesunku jį peržengti. Svarbiausia – priprasti prie savo „keisto" elgesio.

Reikia pridurti, jog dabar mezgu daug greičiau ir geriau – lygiai taip pat kaip Atėnė pagaliau įveikė visas kliūtis ir išmoko šokti dvasingiau ir grakščiau.

Andrėja MAKEIN

aktorė

Gandas apie tą atsitikimą pasklido taip greitai kaip gaisras miške: kitą pirmadienį, kai teatre nebuvo spektaklio, Atėnės namai lūžo nuo svečių. Visi kaip vienas atsivedėme draugų. Ji pakartojo tą patį: liepė šokti nepaisant ritmo, lyg trokšdama, kad susikauptų pakankamai kolektyvinės energijos sueiti į sąlytį su Aja Sofija. Vaikas ir šį kartą buvo drauge, ir aš nenuleidau nuo jo akių. Kai tik jis atsisėdo ant sofos, muzika nutilo, ir prasidėjo transas.

Pasipylė klausimai. Kaip ir reikėjo tikėtis, pirmieji trys buvo apie meilę: ar šis nuo manęs nepabėgs, ar tas mane myli, ar anas man neištikimas. Atėnė tylėjo. Ketvirtoji, negavusi atsakymo, neatlyžo:

– Na, ar jis man ištikimas, ar ne?

– Aš esu Aja Sofija, Pasaulio Išmintis. Aš sukūriau pasaulį vienui viena, tik Meilės vedama. Aš esu visa ko pradžia, o prieš mane buvo chaosas.

Todėl jeigu jūsų kuris užsigeis valdyti jėgas, kadaise nugalėjusias chaosą, tenesikreipia į Ają Sofiją. Man meilė yra viskas. Ji negali būti geidžiama, nes ji pati savaime lemia baigtį. Ji negali išduoti, nes niekam nepriklauso. Ji negali būti varžoma, nes ji – kaip upė, įveikia visas užtvaras. Tas, kas geidžia suvaržyti meilę, pirmiausia turi užtvenkti versmę, ją maitinančią, ir tuomet galų gale gaus tenkintis sudvisusiu vandeniu.

Aja apžvelgė visus susirinkusius – didžiąją dalį jų matė pirmą kartą, – ir ėmė vardyti tai, ką pamatė: ligų baimę, sunkumus darbe,

tėvų ir vaikų nesutarimus, lytines problemas, pražudytus talentus. Prisimenu, kad ji kreipėsi į kokių trisdešimties metų moterį:

– Tavo tėvas tau kalė į galvą, kaip viskas turi būti, kaip moteriai pridera elgtis. Tu visada gyvenai slopindama savo svajones ir neleisdama pasireikšti savo valiai. Užuot sakiusi „Noriu“ tu sakai: „Reikia“, „Privalau“, „Tikiuosi“. Betgi tu turi nuostabų balsą. Metus pasimokiusi, galėtum daug ko pasiekti.

– Aš ištekėjusi... Turiu vaiką.

– Atėnė irgi turi vaiką. Iš pradžių tavo vyras priešinsis, bet paskiau susitaikys su likimu. Ir nereikia būti Aja Sofija, kad galėtum tai suvokti.

– Ko gero, jau per vėlu mokytis.

– Tu pati nenori pripažinti savo asmenybės. Tai jau ne mano reikalas. Aš pasakiau viską, ką privalėjau pasakyti.

Ir visi, stovintys šioje mažoje svetainėje, nes nebuvo vietos atsisėsti, sruvo prakaitu, nors žiema dar nebuvo pasibaigusi, iš pradžių nesmagiai jausdamiesi šiame sambūryje, o paskiau vienas po kito gaudami Ajos Sofijos patarimų.

Aš buvau paskutinioji:

– Neišeik, jeigu nori, kad nebesidvejintų tavo asmuo, kad būtum vienatinė.

Šįkart aš nelaikiau jos sūnelio ant kelių: jis atidžiai viską stebėjo, ir, regis, pereitą sykį motinos pasakytų žodžių pakako, kad išsisklaidytų jo baimė.

Aš linktelėjau galvą. Priešingai nei pirmąjį kartą, kai, jos prašymu, visi išėjo, palikdami ją vieną su sūneliu, dabar, į ritualo pabaigą, Aja Sofija pasakė pamokslą.

– Atėję čionai, nesitikėkite vienareikšmių atsakymų: mano pareiga sužadinti jūsų protą. Senovėje valdovai ir valdiniai kreipdavosi į orakulus, prašydami įspėti ateitį. Tačiau ateitis – užgaidi, nes ją nulemia čia ir dabar priimti sprendimai. Važiuodami dviračiu, be perstojo minkite pedalus, nes jeigu nustosite mynę – apvirsite.

Tuos, kurie stovi čia susirinkę, kurie atėjo pas Ają Sofiją, trokšdami, kad ji patvirtintų malonią ir priimtiną tiesą, prašau daugiau čia nebepasirodyti. Arba tuos, kurie atėjo čia pašokti. Likimas negailestingas žmonėms, norintiems gyventi praeities pasaulyje. Naujasis pasaulis priklauso Motinai, drauge su Meile nužengusiai atskirti dangų nuo vandenų. Kas įsiteigė mintį, jog pralaimėjo, pralaimės visą gyvenimą. Kas nutarė, jog nebegalės elgtis kitaip, tas žus kaip rutinos auka. Kas nutarė priešintis permainoms, pavirs dulkėmis. Bus prakeikti tie, kurie patys nešoka ir trukdo šokti kitiems!

Jos akys liepsnojo.

– Dabar galite eiti.

Visi pasuko durų link, ir aš pamačiau, jog diduma jų sutrikę. Jie atėjo tikėdamiesi paguodos, o išėjo sujaukta dvasia. Jie troško sužinoti, kaip galima valdyti meilę, o išgirdo, jog visagalė liepsna niekada negęsta ir plečiasi rydama viską aplink. Jie norėjo įsitikinti, kad jų sprendimai teisingi, nes jų vyrai, žmonos, darbdaviai jais patenkinti, o išėjo abejonių draskoma širdimi.

Beje, kai kurie šypsojosi. Jie suvokė šokio svarbą ir nuo šio vakaro savo kūnui ir dvasiai leis juo mėgautis netgi tuo atveju, jeigu už tai – kaip ir priklauso – jiems teks atsiteisti.

Svetainėje liko tik vaikas, Aja Sofija ir mudu su Hironu.

– Aš norėjau pasikalbėti su tavimi prie keturių akių.

Netardamas nė žodžio, jis paėmė savo apsiaustą ir išėjo.

Aja Sofija žiūrėjo į mane. Ir pamačiau, kaip ji pamažu vėl virsta Atėne. Aprašyti tą permainą įmanoma tik įsivaizduojant įskaudintą vaiką: jo akys pilnos nuoskaudos, bet štai jis pamažėle nusiramina, ir kai pyktis nuslūgsta, atrodo, jog tai visai nebe tas, kuris ką tiktai verkė. Ankstesnė „esybė“, jei galėtume ją taip pavadinti, išsisklaido drauge su jausmu, netekusiu savo turinio.

Dabar prieš mano akis buvo be galo nuvargusi moteris.

– Užplikyk man arbatos.

Kaip ji drįsta man įsakinėti! Dabar tai buvo nebe Pasaulio Išmintis, o moteris, kuria susidomėjo ar veikiau susižavėjo mano meilužis. Kur mus nuves tokie santykiai?

Tačiau, nutarusi, jog, užplikydama jai arbatos, nepažeminsiu savo orumo, nuėjau į virtuvę, užvirinau vandens, užplikiau ramunėlių arbatos ir grįžau į svetainę. Vaikas miegojo ant motinos kelių.

– Tu manęs nemėgsti.

Aš neatsiliepiau.

– Ir aš tavęs nemėgstu, – kalbėjo ji toliau. – Tu – daili, elegantiška moteris, puiki aktorė, aš niekada negalėsiu tau prilygti nei išsilavinimu, nei išprusimu, nors mano tėvai ir dėjo dideles pastangas, leisdami mane į mokslus. Tačiau tu – nepatikima, išpuikusi, įtari. Pasak Ajos Sofijos, tu esi dvilypė, o galėtum būti vienatinė.

– Nežinojau, kad tu įsimeni žodžius, ištartus transo būsenoje: vadinasi, šiuo atveju tu irgi esi dvilypė – Atėnė ir Aja Sofija.

– Aš galiu turėti du vardus, bet esu vienatinė – arba į mane įsikūniję visi žmonės, kiek tik jų esama pasaulyje. Tai aš ir norėjau pasakyti: kadangi esu vienatinė ir drauge įkūniju visą žmoniją, ir dieviškoji kibirkštis, apšviečianti mane, kai pasineriu į transą, duoda man tikslius nurodymus. Aišku, visą tą laiką aš esu beveik be sąmonės, tačiau nejučia tariu žodžius, kurie veržiasi iš nežinomos mano esybės vietos, lyg Motina mane maitintų savo pienu – pienu, kuris teka per mūsų sielas ir visoje Žemėje platina pažinimą.

Kai praeitą savaitę aš pirmąsyk suėjau su Ja į sąlytį tuo nauju būdu, Ji man pasakė keistą dalyką, kuris man pasirodė gryniausia nesąmonė: girdi, aš turiu tave mokyti.

Ji nutilo.

– Savaime suprantama, man dingtelėjo, kad aš klejoju, nes aš nejaučiu tau nė menkiausios simpatijos.

Ji vėl nutilo ir po valandėlės pridūrė:

– Tačiau šiandien Šaltinis pakartojo tą patį įsakymą. Dabar tu turi tarti savo žodį.

– Kodėl ji vardu Aja Sofija?

– Aš pati parinkau tą vardą: taip pavadinta mečetė, kurią mačiau vienoje knygoje, ji man labai patiko. Jeigu nori, gali būti mano mokinė. Argi ne tokios minties vedama atėjai pas mane pirmąjį kartą? Mano gyvenime įvyko permaina, ir aš suvokiau, jog manyje slypi Aja Sofija tą dieną, kai tu, įėjusi pro šias duris, pasakei: „Aš – aktorė, mes statome pjesę apie Dievo moteriškąją pusę. Iš vieno bičiulio žurnalisto sužinojau, kad jūs gyvenote ir dykumoje, ir Balkanuose, bendravote su čigonais ir galite man daug ko papasakoti šia tema."

– Tu išmokysi mane visko, ką išmanai?

– Visko, ko *neišmanau*. Būdama su tavimi, aš mokysiuosi pati, kaip jau esu tau sakiusi tada, kai susitikome pirmąjį kartą, ir kartoju dabar. Kai tu išmoksi to, ko reikia, mes išsiskirsime ir kiekviena eisime savo keliu.

– Kaip tu gali mokyti žmogų, kurio nemėgsti?

– Aš galiu mylėti ir gerbti žmogų, kurio nemėgstu. Tuos du kartus, kai buvau pasinėrusi į transą, aš stebėjau tavo aurą – kaip gyva nesu mačiusi tokios stiprios. Tu gali pakeisti šį pasaulį, jeigu priimsi mano pasiūlymą.

– Tu išmokysi mane matyti auras?

– Aš ir pati nenumaniau, jog turiu tokią savybę, kol tai neatsitiko pirmą kartą. Jeigu eisi savo keliu, išmoksi ir to.

Supratau, kad ir aš galiu mylėti žmogų, kurio nemėgstu. Ir priėmiau jos pasiūlymą.

– Tuomet tavo sutikimą paverskime ritualu. Atlikdamos apeigas, mes atsiduriame nežinomame pasaulyje, tačiau suprantame, jog nevalia juokauti su tuo, ką ten matome. Negana tik sutikti, pasakius „taip": reikia rizikuoti gyvybe. Ir nieko nesvarstant. Jeigu iš tiesų esi tokia, kokią tave įsivaizduoju, tu nepasakysi: „Man dar reikia pagalvoti." Tu pasakysi...

– Aš pasiruošusi. Pradėkime. Kur tu išmokai šito ritualo?

– Aš jo mokysiuosi dabar. Man nereikia keisti įprasto gyvenimo ritmo, kad manyje užsidegtų Motinos dieviškoji kibirkštis, nes, vienąsyk jai įsižiebus, labai lengva sueiti su ja į sąlytį. Aš jau žinau, kokias duris reikia atidaryti, nors jos būtų užslaptintos tarp daugybės kitų durų ir durelių. Man tik reikia, kad tu tylėtum.

Vėl tylėti!

Išplėtusios akis, mudvi įsistebeilijome viena į kitą, tarytum pasiryžusios stoti į žūtbūtinę dvikovą. Ritualai! Kai kuriuos aš atlikau prieš paspausdama skambutį prie Atėnės būsto durų. Ir tik todėl, kad pagaliau pasijusčiau mažytė, menkutė, atsidūrusi prie tų durų, kurių niekada neišleisdavau iš akių, bet nesugebėjau atidaryti.

Ritualai!

Atėnė vos sriubtelėjo mano užplikytos arbatos.

– Ritualas baigtas. Aš paprašiau, kad tu ką nors man padarytum, ir tu padarei. Aš priėmiau tavo dovaną. Dabar tavo eilė ko nors manęs prašyti.

Man iškart dingtelėjo mintis apie Hironą. Dar ne laikas, pagalvojau.

– Nusirenk.

Ji nepaklausė kodėl. Dirstelėjo į vaiką, įsitikino, kad jis miega, ir ėmė vilktis megztinį.

– Nereikia, – sustabdžiau ją. – Pati nesuprantu, kodėl to paprašiau.

Tačiau ji nesustojo. Nusivilko palaidinukę, džinsus, nusisegė liemenėlę – pasirodė krūtys, gražesnių už jas kaip gyva nebuvau mačiusi. Pagaliau nusimovė kelnaites. Ir štai liko nuoga nuogutėlė.

– Palaimink mane, – tarė Atėnė.

Palaiminti savo „mokytoją“? Tačiau pirmas žingsnis žengtas, nevalia sustoti pusiaukelėje – ir, susivilgiusi pirštus arbata, apšlaksčiau jos kūną.

– Kaip šios žolelės virto gėrimu, kaip šis vanduo susimaišė su žolelėmis, taip laiminu tave melsdama Didžiąją Motiną, kad niekada neišsektų šaltinis, iš kurio trykšta šis vanduo, kad visada būtų vaisinga ir dosni žemė, išauginusi šias žoleles.

Nustebau nesuvokdama, iš kur atėjo šie žodžiai: jie neištrūko man iš lūpų, neišsiveržė iš mano esybės gelmių. Toks įspūdis, lyg visada juos būčiau mokėjusi, lyg būčiau tūkstančius kartų juos sakiusi.

– Tu palaiminta, gali apsirengti.

Tačiau ji vis dar stovėjo nuoga, vylingai šypsodama. Ko ji nori? Jeigu Aja Sofija sugeba matyti auras, vadinasi, ji supranta, kad aš neturiu nė menkiausio noro prasidėti su moterimis.

– Luktelėk.

Ji paėmė vaiką ant rankų, nunešė į jo kambarį ir tuojau pat grįžo atgal.

– Tu irgi nusirenk.

Kas į mane kreipiasi? Aja Sofija, mano mokytoja, pranešusi man apie turimą galią? Ar menkai pažįstama Atėnė, regis, pasiryžusi viskam, ta moteris, gyvenimo išmokyta nepaisyti jokių varžtų, kilus norui patenkinti savo smalsumą?

Mudvi stojome į savotišką dvikovą, ir trauktis buvo nevalia. Neatplėšdama nuo jos akių, lygiai taip pat kaip ji šypsodama ir nė kiek nesivaržydama, aš nusirengiau.

Ji paėmė man už rankos, ir mudvi atsisėdome ant sofos.

Praslinko pusvalandis, ir per tą laiką pasireiškė ir Atėnė, ir Aja Sofija: jiedvi klausinėjo, ką aš ketinu daryti artimiausiu metu. Joms mane bekamantinėjant, pamažu supratau: viskas iš tikrųjų buvo surašyta prieš mano akis, o durys visada man būdavo uždarytos todėl, kad aš negalėjau suvokti, jog šioje žemėje esu vienintelė, kuriai leista jas atidaryti.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Redakcijos sekretorius man paduoda vaizdo įrašą, ir mes einame ten, kur galima jį pažiūrėti.

Nufilmuota tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt šeštųjų metų balandžio dvidešimt šeštosios rytą. Nieko ypatinga: miesto kasdienybė. Vyriškis prie staliuko geria kavą. Gatve eina motina su kūdikiu. Susirūpinę žmonės skuba į darbą, stotelėje vienas ar du žmonės laukia autobuso. Parke ant suolelio sėdi žmogus, skaito laikraštį.

Staiga atsitinka kažkas negera: skersai ekrano nutįsta gulsti dryžiai. Aš pasikeliu nuspausti *tracking* mygtuko, bet sekretorius mane sustabdo:

– Nieko baisaus. Žiūrėkime toliau.

Vėl slenka nedidelio provincijos miestelio vaizdai: nieko įdomaus – įprasta kasdienybė.

– Galimas daiktas, kai kurie žmonės žino, kas atsitiko už dviejų kilometrų nuo miestelio, – sako mano šefas. – Galimas daiktas, žino, jog žuvo trisdešimt žmonių: nemažai, bet nepakankamai, kad sutriktų įprastas gyvenimas.

Dabar ekrane – mokykliniai autobusai. Stovi, ir tiek. Vaizdas niekam tikęs.

– Juosta gera. Tai radiacija. Vaizdą įrašė KGB, Sovietų sąjungos slaptoji policija.

Balandžio dvidešimt šeštosios naktį, dvidešimt trys minutės po pirmos, Ukrainos miestą Černobilį ištiko baisi katastrofa, įvykusi

dėl pačių žmonių kaltės. Sprogus vienam atominės elektrinės reaktoriui, radiacijos lygis devyniasdešimt kartų pranoko tą, kuris buvo Hirosimoje, amerikiečiams numetus atominę bombą. Reikėjo nedelsiant evakuoti visus gyventojus, tačiau niekas ničnieko nepraneše – vyriausybė, kaip žinoma, nedaro klaidų. Tik po savaitės paskutiniame vietinio laikraščio puslapyje be jokių paaiškinimų buvo išspausdinta penkių eilučių žinutė apie kelių elektrinės operatorių mirtį. Tuo metu visoje Sovietų sąjungoje buvo švenčiama Darbo diena, ir Kijeve, Ukrainos sostinėje, žmonės išėjo į demonstraciją, nė nenumanydami, jog ore tvyro neregima mirtis.

Ir užbaigė šiais žodžiais:

– Aš noriu, kad jūs nuvažiuotumėte į tą Černobilį ir pažiūrėtumėte, kas ten darosi. Nuo šios dienos jūs – specialusis korespondentas. Jūsų atlyginimas pakeliamas dvidešimčia procentų, ir jums suteikiama teisė pačiam pasirinkti reportažo žanrą.

Turėjau šokinėti iš džiaugsmo, tačiau mane apėmė neapsakomas liūdesys, kurį privalėjau nuslėpti. Bene galėjau nesutikti aiškindamas, kad šiuo metu mano gyvenime yra dvi moterys, kad aš nenoriu išvykti iš Londono, kad ant kortos pastatytas mano gyvenimas ir mano dvasinė pusiausvyra. Klausiu, kada man reikia išvykti, jis atsako, jog kaip galima greičiau, nes sklinda gandai, kad kitos šalys sparčiais tempais didina branduolinės energijos gamybą.

Vis dėlto man sąžiningai pavyksta išsiderėti šiek tiek laiko: paaiškinu, jog pirmiausia man reikia pasitarti su specialistais, suvokti, kas iš tikrųjų atsitiko, o tada, kai tik surinksiu reikiamą medžiagą, iškart išvyksiu.

Jis sutinka, paspaudžia man ranką ir pasveikina su paaukštinimu. Pasikalbėti su Andrėja nespėju: kai grįžtu namo, ji jau išėjusi į teatrą. Griūvu į lovą, o atsibudęs ant stalo randu meilų laiškutį ir kavą.

Einu į darbą, bandau įsiteikti šefui, „pagerinusiam mano gyvenimo kokybę“, skambinu radiacinės saugos ir atominės energetikos

specialistams. Paaiškėja, jog visame pasaulyje nuo katastrofos tiesiogiai nukentėjo devyni milijonai žmonių, iš jų – nuo trijų iki keturių milijonų vaikų. Pasak specialisto Džono Gofmanso, negana to, kad žuvo trisdešimt operatorių, dar keturi šimtai septyniasdešimt penki tūkstančiai žmonių susirgo nepagydoma vėžio forma ir tiek pat visam gyvenimui liko invalidais.

Apie du tūkstančius miestų ir kaimų paprasčiausiai nuėjo į nebūtį – dingo iš žemėlapių. Baltarusijos sveikatos ministerijos duomenimis, radioaktyviomis medžiagomis apkrėstuose rajonuose nuo du tūkstančiai penktųjų iki du tūkstančiai dešimtųjų turėtų žymiai padidėti skydliaukės vėžio atvejų. Kitas specialistas man paaiškino, kad, be devynių milijonų tiesiogiai apspinduliuotų žmonių, daugelyje pasaulio šalių netiesiogiai nukentėjo dar šešiasdešimt penki milijonai, vartodami radiacija apkrėstus maisto produktus.

Tai labai pavojingas dalykas, vertas rimto dėmesio. Į dienos pabaigą, užsukęs pas redakcijos sekretorių, pranešu, jog išvyksiu į Černobilį ne anksčiau kaip per katastrofos metines – ligi tol rinksiu reikiamą medžiagą, tarsiuosi su specialistais, pasistengsiu sužinoti, kokių priemonių imasi Anglijos vyriausybė. Jis sutinka.

Skambinu Atėnei – šiaip ar taip, ji man minėjo, kad jos širdies draugas dirba Skotland Jarde, tad pagaliau atėjo metas paprašyti jo pagalbos, juo labiau kad Černobilio byla jau išslaptinta, o ir Sovietų Sąjungos nebėra. Ji pažada pasikalbėti su savo „širdies draugu“, tačiau negarantuoja, kad gali gauti tokį atsakymą, kuris mane patenkintų.

Ji priduria, jog rytojaus dieną išvažiuoja į Škotiją ir sugrįš tik į būrelio susirinkimą.

– Kokio būrelio?

Būrelio, atsako ji. Nejaugi visa tai jau tapo kasdienybe? Kada galėsime susitikti, pasikalbėti, išsiaiškinti ore pakibusius klausimus?

Tačiau ji padeda ragelį. Grįžtu namo, vienas žiūriu televizijos naujienas, važiuoju į teatrą pas Andrėją. Atvykstu į pat spektaklio

pabaigą ir, be galo nustebęs įsitikinu, jog moteris scenoje – tarytum visiškai nebe ta, su kuria pragyvenau beveik dvejus metus: jos judesiai keri, o žodžiai skamba kaip niekad įtaigiai. Nebeatpažįstu tos moters, jaučiu, kad norėčiau su ja pabūti, ir staiga susigriebiu, jog ir šiaip jau su ja gyvenu, jog ji man toli gražu ne svetima.

– Kaip pavyko pasikalbėti su Atėne? – klausiu, mudviem grįžtant namo.

– Gerai. Kas nauja darbe?

Nukreipia kalbą į šalį. Papasakoju apie paaukštinimą, apie Černobilį, bet ji nėmaž nesusidomi. Man toks įspūdis, jog prarandu ankstesnę meilę, o ta, kurios tikėjausi, – nepasiekiama. Grįžtame namo, ji pasiūlo drauge nusimaudyti vonioje, paskiau atsiduriame lovoje. Tačiau prieš tai ji visu garsu paleidžia mušamųjų muziką (paaiškinusi, kad gavo iš Atėnės įrašą), ir liepia negalvoti apie kaimynus – žmonės ir šiaip jau per daug rūpinasi kitais ir negali mėgautis gyvenimo pilnatve.

Tai, kas vyksta toliau, man nebetelpa galvoje. Nejaugi moteris, kuri dabar kaip pašėlusi mylisi su manimi, pagaliau davė valią savo lytiniam potraukiui ir potencijai – ir to ją išmokė arba tai jai sužadino kita moteris?

Kaip niekad pasiutusiai apkabinusi mane, ji nesustodama kartoja:

– Šiandien aš – tavo vyras, o tu – mano moteris.

Taip praleidžiame beveik visą valandą, ir aš patiriu tai, apie ką anksčiau niekada nedrįsdavau net svajoti. Kai kada net būdavo gėda, vos susitvardydavau nepaprašęs liautis, tačiau ji jautėsi padėties šeimininkė: aš jai pasidaviau, nes nebuvo kitos išeities. Ir svarbiausia – man buvo labai įdomu.

Į pabaigą aš visai netekau jėgų, o ji tuo tarpu atrodė dar energingesnė.

– Kol dar neužmigai, noriu tau pasakyti vieną dalyką, – tarė ji. – Jeigu darysi pažangą, seksas tau duos galimybę mylėtis su dievais ir

deivėmis. Šiandien tu pats tai patyrei. Noriu, kad užmigtum žinodamas, jog aš pažadinau tavyje Motiną.

Buvau beklausiąs, ar viso to ją išmokė Atėnė, bet neišdrįsau.

– Pasakyk, ar šiąnakt tau patiko būti moterimi?

– Patiko. Nežinau, ar visada patiks, tačiau šiąnakt ir džiūgavau, ir miriau iš baimės.

– Prisipažink: juk visada troškai patirti tai, ką šiąnakt patyrei.

Vis dėlto pasiduoti jai, susiklosčius tokiai padėčiai, – tai viena, o blaiviai nagrinėti pojūčius – visai kas kita. Aš nieko neatsakiau, nors ir neabejojau, kad ji ir šiaip jau žino, ką aš turėčiau atsakyti.

– Taigi, – kalbėjo toliau Andrėja, – visa tai jau seniai glūdėjo manyje, tik aš to nenumaniau. Ir dar buvo kaukė, kuri nukrito šį vakarą, kai buvau scenoje. Tu pastebėjai ką nors nepaprasta?

– Žinoma. Tu spinduliavai ypatinga šviesa.

– Tai charizma: dieviškoji galia, pasireiškianti tiek vyrui, tiek moteriai. Antgamtinė galia, kurios nevalia niekam rodyti, nes ji paveikia net pačius nejautriausius. Tačiau ji pasireiškia tik tada, kai būname nuogi, mirštame aukodamiesi pasauliui ir atgimstame patys sau. Vakar naktį aš numiriau. Šiandien, išėjusi į sceną ir suvokusi, jog darau tai, ką pasirinkau visa širdimi, aš atgimiau iš pelenų.

Nes aš visada stengiausi būti pati savimi, stengiausi, bet nesugebėjau. Visada stengiausi padaryti kitiems įspūdį, protingai pakalbėti, džiuginti tėvus ir drauge griebdavausi visokiausių gudrybių, kad galėčiau daryti tai, kas man patinka. Aš skyniausi sau kelią per kraują, per ašaras, sukaupdama visą valią, tačiau tik vakar supratau, jog elgiausi neteisingai. Mano svajonei išsipildyti viso to nereikia: turiu tik jai atsiduoti, o jeigu pasirodys, jog kenčiu, – sukąsti dantis, nes visos kančios praeina.

– Kodėl man visa tai pasakoji?

– Pala, tuoj baigsiu. Eidama tuo keliu, kuriame kančia atrodo kaip neginčijamas dėsnis, aš kovojau dėl to, dėl ko neverta kovoti.

Pavyzdžiui, kad ir meilė: žmogus arba myli, arba nemyli, – neįmanoma mylėti prievarta.

Mes galime apsimesti, kad mylime. Galime priprasti vienas prie kito. Galime gyventi draugiškai, atjausdami vienas kitą, sukurti šeimą, mylėtis kiekvieną naktį, patirti orgazmą ir vis dėlto jausti nežmonišką tuštumą, jausti, kad mums trūksta kažko labai svarbaus. Tad kuriam galui aš studijavau vyro ir moters santykių savitumus, stengiausi kovoti dėl to, dėl ko neverta dėti tokių pastangų? Pavyzdžiui, kad ir dėl tavęs.

Šiąnakt, kai mudu mylėjomės, kai aš stengiausi iš paskutiniųjų, jausdama, kad ir tu stengiesi kiek įmanydamas, staiga suvokiau, jog man nebeįdomu stengtis. Aš permiegosiu šalia tavęs, o rytą išeisiu. Mano šventovė – teatras, ten aš galiu išreikšti ir išugdyti tai, ko trokštu.

Ėmiau graužtis – kuriems galams man reikėjo važiuoti į Transilvaniją ir ten susidurti su ta moterimi, griaunančia mano gyvenimą, kuriems galams man reikėjo suburti tą pirmąją „grupę“ jos namuose, restorane prisipažinti, kad ją myliu. Šią akimirką aš neapkenčiau Atėnės.

– Žinau, ką tu dabar galvoji, – tarė Andrėja. – Kad tavo draugė gerokai praplovė man smegenis. Nieko panašaus.

– Aš – vyras, nors šiąnakt lovoje elgiausi kaip moteris. Aš – išmirštančios rūšies atstovas, nes aplink beveik nebematau vyrų. Nedaugelis išdrįsta leistis į tokius pavojus kaip aš.

– Nė kiek neabejoju, ir todėl dar labiau tavimi žaviuosi. Bet nejaugi tu manęs nepaklausi, kas aš tokia, ko trokštu, ko siekiu?

Paklausiau.

– Trokštu visko. Trokštu pasiutimo ir švelnumo. Trokštu neduoti ramybės kaimynams, o paskiau – stengtis juos numaldyti. Lovoje man nereikia moterų – man reikia vyrų, tikrų vyrų, tokių, kaip tu. Kad mane mylėtų arba išnaudotų, tai man nesvarbu – mano meilė

viską pranoksta. Trokštu mylėti nevaržoma ir leisti visiems aplink elgtis taip, kaip elgiuosi aš.

Ir galiausiai: aš kalbėjau su Atėne tik apie paprastus dalykus, kurie išlaisvina tramdomą energiją. Pavyzdžiui, reikia mylėtis. Arba eiti gatve kartojant: „Aš esu čia ir dabar." Nieko ypatinga, jokių slaptų apeigų. Vienintelis dalykas, palyginti neįprastas per mūsų susitikimą, – mudvi buvome nuogos. Dabar mudvi susitiksime kiekvieną pirmadienį, ir jeigu norėsiu jai ką nors pasakyti, turėsiu palaukti seanso pabaigos, nes visiškai netrokštu būti jos artima draugė.

Ir ji taip pat, panorusi išlieti širdį, važiuos į Škotiją pas tokią Edą, kurią, sprendžiant iš visa ko, tu irgi pažįsti, nors niekada man apie tai nesakei.

– Betgi aš jos neprisimenu!

Pajutau, jog Andrėja pamažu apsiramina. Paruošė kavos, ir mudu išgėrėme po puodelį. Ji vėl ėmė šypsotis, klausinėti apie mano paaukštinimą, prisipažino, kad jai kelia nerimą tie pirmadieniniai sambūriai, nes šįryt ji sužinojusi, jog draugų draugai ketina atsivesti savo draugus, o būstas nedidelis. Iš paskutiniųjų pasistengiau apsimesti, jog visa tai, kas įvyko, buvo paprasčiausias nervų priepuolis, priešmenstruacinis sindromas arba pavyduliavimas.

Apkabinau ją, ji prisiglaudė prie mano peties, ir, nors buvau nuvargęs, palaukiau, kol ji užmigs. Tą naktį nieko nesapnavau, širdis nieko nenujautė.

Atsibudęs rytą, pamačiau, kad nebėra jos drabužių, ant stalo guli raktas, nėra nė atsisveikinimo laiškelio.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

Esame skaitę begalę pasakojimų apie raganas, fėjas, antgamtinius reiškinius, piktųjų dvasių apsėstus vaikus. Esame matę begalę filmų, kur atliekamos visokiausios apeigos, šmėkščioja magiški ženklai, špagos ir skamba užkeikimai. Didelio čia daikto, reikia kurstyti vaizduotę, pačiam viską išbandyti, ir kas visa tai išmėgins ir nesileis apgaunamas, galų gale sueis į sąlytį su Tradicija.

Štai jums tikroji Tradicija: mokytojas niekada nesako mokiniui, ką tas privalo daryti. Jiedu viso labo pakeleiviai, drauge patiria tą patį slogų „susvetimėjimo“ jausmą, nuolat keičiantis įspūdžiams, atsiveriant vis naujiems horizontams, užsidarant durims, upėms tarytum užkertant kelią – tačiau, tiesą pasakius, jų nebūtina perplaukti, galima leistis jomis pasroviui.

Mokytojas tik tuo ir skiriasi nuo mokinio, jog mokytojas mažiau bijo mokinio, negu mokinys – mokytojo. Vis dėlto, jiems susėdus prie stalo arba laužo pasikalbėti, tas, kuris labiau patyręs, klausia: „Kodėl mums nepadarius va šitaip?“ Jis niekada nepasakys: „Eik tenai ir prieisi tą vietą, kurią aš priėjau“, – nes žino, jog nebūna dviejų vienodų kelių, nebūna dviejų panašių likimų.

Tikras mokytojas paskatina mokinį drąsiai išmušti iš vėžių savo pasaulį, nors ir pats baiminasi to, kas pasitaikė jo kelyje, o dar labiau bijo to, kas jo laukia už artimiausio posūkio.

Buvau jauna gydytoja, pilna taurių dvasios polėkių, kai išvykau į Rumuniją pagal Anglijos vyriausybės mainų programą, tikėdama-

si padėti žmonėms. Išvykau, vežina vaistų prikimštais lagaminais, pilna galva kilnių minčių, aiškiai suvokdama, kaip pridera elgtis, ko reikia, kad būtum laiminga, kokias svajones reikia puoselėti, ir kokiais santykiais turi būti pagrįstas žmonių bendravimas. Atskridau į Bukareštą dar tuomet, kai šalį valdė kraujo ištroškęs diktatorius, ir iš ten nuvažiavau į Transilvaniją masiškai skiepyti gyventojų.

Tuomet aš ir negalėjau suvokti, jog esu paprasčiausia pastumdėlė, įkliuvusi į painų žaidimą, jog neregimos rankos žaidžia mano idealais ir jog visa tai, ką aš troškau daryti žmonijos labui, turėjo visiškai kitokį tikslą: įtvirtinti diktatoriaus sūnaus vadovaujamą vyriausybę, atverti kelią Anglijai į ginklų rinką, kurioje viešpatauja Sovietų sąjunga.

Visi geri ketinimai nuėjo vėjais, kai pastebėjau, jog paprasčiausiai trūksta skiepų, o krašte siaučia visiškai kitos ligos, rašiau laiškus melsdama pagalbos, bet jos nesulaukiau: man atsakydavo, jog rūpinčiausi tik savo tiesioginėmis pareigomis.

Jausdamasi bejėgė, degdama pasipiktinimu, mačiau aplink siaubingą skurdą, būčiau galėjusi kai ką padaryti, jei man atsiųstų bent šiek tiek pinigų, bet programos rezultatai nieko nedomino. Mūsų vyriausybė pageidavo tik straipsnių laikraščiuose, kad politinėms partijoms ir rinkėjams galėtų pasakyti, jog siunčia humanitarines misijas į įvairius pasaulio kraštus. Aišku, ji turi gerų ketinimų – padeda prekiauti ginklais.

Mane apėmė neviltis: kas čia darosi šiame pasaulyje? Vieną vakarą nuėjau į mišką, keikdama Dievą, leidžiantį tokią neteisybę. Ir tuo metu, kai atsisėdau po ąžuolu, prie manęs priėjo globėjas.

Pasakė, kad aš mirtinai sušalsiu, o aš atsakiau, kad esu medikė, išmanau, kiek gali ištverti žmogaus kūnas, ir, kai tik pajusiu, kad prieinu ribą, grįšiu atgal į stovyklą. Paklausiau, ką jis čia daro?

– Šnekučiuoju su moterimi, kuri manęs klausosi, nes šiaip visi žmonės kurti.

Pamaniau, jog jis turi galvoje mane, betgi ne: pasirodo, jis kalba apie girią. Paskiau, bematant, kaip jis vaikščioja po mišką, skėtriodamas rankomis ir kalbėdamas kažką nesuprantama, man atlėgo širdis: vadinasi, ne aš viena šiame pasaulyje kalbu pati su savimi. Kai jau buvau begrįžtanti, jis vėl pasirodė.

– Aš žinau, kas tu tokia, – tarė. – Miestelyje visi kalba, jog esi gera, visada puikios nuotaikos, bet kada pasiruošusi padėti žmonėms, tik štai dabar matau visai ką kita – pyktį ir neviltį.

Nė nenuvokdama, kas tai per žmogus, o jis galėjo būti vyriausybės slaptasis agentas, išklojau viską, kas gulėjo ant širdies – tegu mane ir suima, o aš negaliu ilgiau tverti neišliejusi visų nuoskaudų. Drauge nuėjome į lauko ligoninę, kur tuo metu dirbau, pakviečiau į vieną palatą, kur tuo metu nieko nebuvo (mano kolegos linksminosi mieste, kur vyko kasmetinė šventė), ir paklausiau, ar nenorėtų ko nors išgerti. Jis išsitraukė iš kišenės butelį.

– *Palinka*, – tarė, rodydamas į stiprumu garsėjantį vietinį alkoholinį gėrimą. – Aš vaišinu.

Mudu išgėrėme, nepastebėjau, kaip greitai apgirtau: susivokiau tik tada, kai, eidama į tualetą, už kažko užkliuvau ir išsitiesiau ant žemės.

– Nejudėk, – tarė vyriškis. – Gerai įsižiūrėk į tai, ką matai prieš akis.

Vorelė skruzdėlių.

– Visiems žinoma, kad jos labai protingos, turi gerą atmintį, moka organizuoti darbą, prireikus gali paaukoti gyvybę. Vasarą manosi maisto, sudaro atsargų žiemai, o ankstų pavasarį, kad ir šalta, vėl traukia dirbti. Jeigu rytoj, kilus atominiam karui, žus pasaulis, skruzdėlės išliks.

– Iš kur jūs visa tai žinote?

– Studijavau biologiją.

– Tai kodėl gi, velniai rautų, jūs nedirbate savo nelaimingos tautos labui? Ką jūs čia veikiate vienui vienas, vidury miško plepėdamas su medžiais?

– Pirmiausia, aš nesu vienui vienas: be medžių, mane girdi tu. O į jūsų klausimą atsakysiu taip: aš atsisakiau biologijos ir ėmiausi kalvystės.

Vargais negalais jis man padėjo atsikelti. Man vis dar sukosi galva, tačiau aš jau buvau ganėtinai prablaivėjusi, kad suvokčiau to vargetos dalią. Baigęs universitetą, jis negavo darbo. Pasakiau, kad ir mano šalyje taip pasitaiko.

– Tai visai kas kita: aš atsisakiau biologijos todėl, kad noriu kalviauti. Nuo pat mažumės žavėdamasis žiūrėdavau, kaip vyrai kūjais kala per priekalą, kaip skamba savotiška muzika, aplink žyrant kibirkštims, kaip jie panardina įkaitintą geležį į vandenį ir kaip viską apgaubia garų debesys. Aš buvau nevykęs biologas, nes svajojau minkyti kietą metalą. Kol pagaliau vieną gražią dieną pasirodė mano globėjas.

– Globėjas?

– Tarkime, jog, pamačiusi, kaip tos skruzdėlės daro tai, ką privalo daryti užprogramuotos, jūs sušunkate: „Stebuklai!" Sargybiniai genetiškai užkoduoti paaukoti gyvybę dėl karalienės, skruzdėlės darbininkės velka dešimt kartų už save sunkesnius lapus, inžinieriai kasa tunelius, nebijančius nei audrų, nei potvynių. Skruzdėlės stoja į žūtbūtinę kovą su priešais, kenčia aukodamosi bendruomenei, bet niekada nepaklausia: „Ką mes čia darome?"

Žmonės stengiasi mėgdžioti tobulą skruzdėlių bendruomenę, ir aš, kaip biologas, atlikau savo vaidmenį, kol galų gale kažkas manęs paklausė: „Ar tau patinka tai, ką darai?"

Aš atsakiau: „Savaime suprantama, juk aš tarnauju liaudžiai."

„Ir to tau pakanka?"

Aš nežinojau, ar pakanka, ar ne, tačiau atsakiau, jog jis man atrodo pasipūtęs ir savanaudis. Jis man atsakė: „Visai galimas daiktas. Tačiau tu nepasieksi nieko kita, tik kartosi tą patį, kas kartojama nuo to laiko, kai žmonės ėmė suprasti vienas kitą, – stengsiesi išsaugoti esamą tvarką."

„Pasaulis nestovi vietoje“, – atsakiau jam. Tuomet jis paklausė, ar aš išmanau istoriją. Aišku, kad išmaniau. Tuomet jis paklausė: argi prieš tūkstančius metų žmonės nemokėjo statyti milžiniškų statinių, tokių kaip piramidės? Argi mes nemokėjome garbinti dievų, austi, įžiebti ugnies, turėti meilužių ir žmonų, siųsti rašytinių žinučių? Savaime suprantama, jog mokėjome. Ir vis dėlto mes sugebėjome sukurti tokią sistemą, kad galėtume nemokamus vergus paversti apmokamais vergais, visi proveržiai vyksta tik mokslo srityje. O žmonija tebekelia tuos pačius klausimus, kurie nedavė ramybės mūsų protėviams. Kitaip sakant, žmonija nė trupučio nepažengė į priekį. Tuomet aš supratau, jog tą žmogų man atsiuntė dangus, jog tai – angelas, globėjas.

– Kodėl jūs vadinate jį „globėju“?

– Todėl, kad jis man atskleidė, jog esama dviejų tradicijų: viena skatina mus ištisus šimtmečius kartoti tą patį, kita atveria duris į nežinią. Tačiau antroji tradicija nepatogi, nemaloni ir pavojinga, nes, susilaukusi daug pasekėjų, galų gale gali sugriauti visuomenę, tokiomis didelėmis pastangomis sukurtą pagal skruzdėlyno pavyzdį. Vis dėlto antroji tradicija įsislaptinusi sugebėjo išgyventi tiek šimtmečių tik todėl, kad jos pasekėjai prasimanė slaptą, simboliais pagrįstą kalbą.

– Ir jūs klausinėjote jį?

– Savaime suprantama, nes, nors aš ir prieštaravau, jis žinojo, kad aš nesu patenkintas tuo, ką darau. „Aš saugausi eiti ten, kur galiu nuklysti į nežinią, tačiau, nors ir kaip to baiminuosi, vis dėlto į dienos pabaigą gyvenimas man atrodo nepalyginamai įdomesnis“, – tarė mano globėjas.

Aš primygtinai klausinėjau jį apie tradiciją, ir jis man atsakė daugmaž šiais žodžiais: „Kol Dievas bus tiktai vyras, visada turėsime pakankamai maisto ir stogą virš galvos. Kai Motina pagaliau išsikovos laisvę, galimas daiktas, mums teks nakvoti po atviru dangumi ir

gyventi vien meile, bet, galimas daiktas, mes sugebėsime padaryti taip, kad jausmai atsvertų darbą."

Žmogus, kuriam buvo lemta tapti mano globėju, paklausė: „Kas tu būtum, jei nebūtum pasirinkęs biologijos?" „Kalvis, – atsakiau, – tačiau iš to nepragyvenčiau." Jis tarė: „Kai tau nusibos daryti ne tai, kam esi gimęs, tuomet pažinsi tikrąjį gyvenimo džiaugsmą, kūju plakdamas geležį. Ilgainiui suvoksi, jog tai ne vien malonu: tai suteikia gyvenimui prasmę."

„Kaip aš galėčiau pritapti prie jūsų kalbamos tradicijos?"

„Per simbolius, kaip jau sakiau, – atsiliepė jis. – Imki daryti tai, kas tau patinka, ir visa kita ilgai netrukus atsivers savaime. Patikėki, jog Dievas – tai Motina, rūpinkis Jos vaikais, stenkis, kad jiems neatsitiktų nieko bloga. Aš taip dariau ir, kaip matai, gyvenu. Supratau, jog esama ir daugiau tokių kaip aš, tačiau jie priskiriami prie pamišėlių, neatsakingų ir prietaringų žmonių. Nuo pat pasaulio sukūrimo dienos jie ieško gamtoje įkvėpimo. Mes statome piramides, tačiau drauge plėtojame simbolių sistemą."

Sulig tais žodžiais jis dingo iš akių, ir daugiau aš niekada jo nebemačiau.

Tik viena man pasidarė aišku: nuo tos dienos visur ėmė reikštis simboliai, nes tas pokalbis atvėrė man akis. Man buvo nelengva pasukti pasirinktu keliu, tačiau vieną vakarą pareiškiau artimiesiems, jog nors ir turiu viską, apie ką gali svajoti žmogus, vis dėlto esu nelaimingas – iš tikrųjų esu gimęs būti kalviu. Žmona pasipiktinusi sušuko: „Tu gimei čigonu, iškentei tiek pažeminimo ir nuoskaudų, kol pasiekei tai, ką pasiekei, o dabar nori grįžti atgal?" Sūnus, priešingai, labai džiaugėsi, nes jam irgi patiko žiūrėti, kaip dirba kalviai mūsų miestelyje, – jis negalėjo pakęsti mokslinių laboratorijų dideliuose miestuose.

Ir aš, toliau tęsdamas biologinius tyrimus, pradėjau dirbti kalvio parankiniu. Per dieną pavargdavau, bet jaučiausi kur kas laiminges-

nis negu anksčiau. Galiausiai išėjau iš darbo ir atidariau savo kalvę. Iš pradžių visai nesisekė: kai tik patikėjau gyvenimu, viskas nuėjo kreiva vėže. Ir štai kartą dirbdamas prieš akis pastebėjau simbolį.

Paprastai aš gaunu geležies luitą ir turiu nukalti automobilio arba žemės ūkio padargo detalę, virtuvės ryką. Kaip tai darau? Pragariškame karštyje raudonai įkaitinu metalą. Paskui imu patį sunkiausią kūjį ir negailestingai kalu, kol gaunu reikiamą formą. Paskiau panardinu į puskubilį su šaltu vandeniu, ir visa kalvė prisipildo šnypščiančių garų, o metalas traška ir pyška, staigiai pasikeitus temperatūrai.

Darau tą patį tol, kol nukalu tinkamą detalę: iš karto niekad neišeina.

Ilgokai patylėjęs, kalvis užsirūkė ir kalbėjo toliau:

– Kartais geležis, pakliuvusi į mano rankas, neišlaiko tokio apdorojimo. Be perstojo kalama, kaitinama ir šaldoma sutrūkinėja. Ir aš suprantu, jog niekada iš jos nenukalsiu nei gero norago, nei variklio veleno. Tuomet paprasčiausiai metu ją į geležies laužo krūvą, kurią matei prie mano kalvės durų.

Dar truputį patylėjęs, kalvis pridūrė:

– Aš suprantu, jog Dievas mane grūdina sielvarto žaizdre. Nesistengiu išvengti kūjo smūgių, kurių nešykšti man gyvenimas, ir kartais jaučiuosi toks pat šaltas kaip vanduo, kuriame grūdinu plieną. Tik meldžiu viena: „Dieve mano, Motina mano, nepalik manęs, kol netapsiu toks, kokio pageidauji. Daryk man tai, ką laikai reikalinga, ir ugdyk mane tiek, kiek tik nori, tik niekada neišmesk į dvasių laužo krūvą."

Pasikalbėjusi su tuo žmogumi, nors dar ne visiškai išsiblaiviusi, vis dėlto suvokiau, jog nuo šios dienos mano gyvenimas pasikeitė. Visa tai, ko mes mokomės, pagrįsta Tradicija, ir man teks ieškoti žmonių, sąmoningai arba instinktyviai atskleidusių Dievo moteriškąją pusę.

Užuot koneveikusi savo šalies vyriausybę ir jos politines manipuliacijas, nutariau daryti tai, kas man iš tikrųjų patinka: gydyti žmones. Visa kita man neturėjo reikšmės.

Pritrūkus vaistų, susidraugavau su vietiniais žmonėmis, ir jie atvėrė man gydomųjų žolelių pasaulį. Aš supratau, jog liaudies tradicija, savo šaknimis siekianti žilą senovę, iš kartos į kartą perduodama per patirtį, bet anaiptol ne pažinimo techninėmis priemonėmis. Tos tradicijos dėka galėjau padaryti kur kas daugiau, negu leido mano sugebėjimai, nes dabar suvokiau, jog atvykau čionai ne atlikti universiteto patikėtos užduoties, ne padėti savo vyriausybei prekiauti ginklais arba nejučia garsinti kokios nors politinės partijos.

Atvykau čionai todėl, jog man patinka gydyti žmones.

Aš suartėjau su gamta, su žodine tradicija, su augalijos pasauliu. Grįžusi į Angliją, nutariau pasikalbėti su gydytojais ir ėmiau klausinėti: „Ar tikrai žinote, kokius vaistus reikia prirašyti... ar kartais vadovaujatės intuicija?“ Beveik visi – aišku, kai pirmieji ledai būdavo pralaužti, – atsakydavo, jog dažniausiai jie klauso kažkokio balso, o jeigu jo nepaiso – priskiria neteisingą gydymą. Savaime suprantama, jie naudojasi šiuolaikinės medicinos įranga, tačiau suvokia, jog pasąmonės gelmėse esama tam tikro kampelio, tamsaus kampelio, kur slypi tikroji gydymo mįslė – iš ten ir ateina patys geriausi sprendimai.

Mano globėjas išmušė mano pasaulį iš vėžių, nors buvo paprasčiausias čigonas kalvis. Aš pradėjau kasmet važinėti pas jį į miestelį, ir mudu pasišnekame apie tai, kaip keičiasi gyvenimas prieš mūsų akis, kai tik panūstame pažvelgti į jį kitoniškai. Kartais, apsilankiusi pas jį, susitinku su kitais jo mokiniais, ir mes pasakojame vieni kitiems apie savo būgštavimus ir laimėjimus. Globėjas mums sako: „Kartais ir man būna baisu, tačiau tokią akimirką aš atskleidžiu ne savyje, bet greta esančią išmintį ir einu toliau.“

Gyvendama Edinburge, labai gerai uždirbu, bet uždirbčiau dar daugiau, persikėlusi į Londoną, vis dėlto noriu verčiau mėgautis gy-

venimu ir leisti laisvalaikį savo nuožiūra. Darau tai, kas man patinka: senovės gydymo metodus, Arkanos tradiciją derinu su šiuolaikinės medicinos laimėjimais – Hipokrato tradicija. Ta tema rašau didelį darbą, ir daugelis „mokslo bendruomenės“ atstovų, pasiskaitę mano straipsnių medicinos žurnaluose, pagaliau ryžtasi daryti tai, ko anksčiau niekada nebūtų drįsę.

Netikiu, kad galva – visų negalių šaltinis: ligos randasi pačios savaime. Manau, jog antibiotikai ir priešvirusiniai preparatai – milžiniškas žingsnis į priekį. Neketinu apendicito gydyti meditacija – tam reikia gero ir patyrusio chirurgo rankos. Apskritai esu drąsi, bet sykiu apdairi, mokslą sumaniai derinu su intuicija. Esu gana blaivaus proto ir nenoriu apie tai plačiai šnekėti, nes žmonės mane apskelbs šundaktare, ir taip praras gyvybę daugelis ligonių, kuriuos aš galėčiau išgelbėti.

Kai mane apninka abejonės, kreipiuosi pagalbos į Didžiąją Motiną. Ji niekada manęs nepalieka nelaimėje. Tačiau visada man pataria per daug nesigarsinti, ir mažų mažiausia du ar tris kartus tą patį esu patarusi Atėnei.

Tačiau ji, apkvaitusi nuo ką tik atskleisto pasaulio, manęs neklausė.

Londono laikraštis, 1994 m. rugpjūčio 24 d.

PORTOBELO RAGANA

LONDONAS (*copyright Jeremy Lutton*)

„Galimas daiktas, kaip tik todėl aš ir netikiu Dievu. Jūs tik pažiūrėkite, kaip elgiasi tikintieji!“ Taip atrėmė Robertas Vilsonas, prekybininkas iš Portobelo gatvės.

Londono gatvė, visame pasaulyje pagarsėjusi savo antikvariatais ir sendaikčių prekyba šeštadieniais, vakar vakare pavirto mūšio lauku, tad aistroms numalšinti prireikė penkiasdešimties policininkų iš Kensingtono ir Čelsio. Vis dėlto nukentėjo penki žmonės, laimė, kad nesunkiai. Susirėmimas, trukęs kone dvi valandas, kilo dvasiškajam tėvui Jenui Bakui sušaukus bendruomenės žmones prieš, jo žodžiais tariant, „Šėtono kultą, atsiradusį pačiame Anglijos vidury“.

Pasak Bako, jau pusė metų, kai įtartinų žmonių grupė kiekvieną pirmadienį neduoda ramybės kaimynams, naktimis rengdama sambūrius ir šlovindama Šėtoną. Jiems vadovaujanti tokia libanietė Šėrinė H. Halil, pasivadinusi graikų išminties deivės Atėnės vardu.

Iš pradžių rinkdavosi kokie du šimtai žmonių, kurie sueidavo į buvusį Vest Indijos bendrovės grūdų sandėlį, tačiau ilgainiui tų Šėtono garbintojų gausėjo, ir paskutinėmis savaitėmis tiek pat žmonių grūdosi prie sandėlio durų, tykodami progos įsprūsti į vidų ir dalyvauti kulto apeigose. Matydamas, jog nepadeda nei žodiniai prašymai bei reikalavimai, nei rašytiniai pareiškimai, nei laiškai į laikraščių redakcijas, dvasiškasis tėvas nutarė sukelti ant kojų ben-

druomenę, pakvietė visus susirinkti septintą valandą vakaro prie sandėlio durų ir neįleisti į vidų „Šėtono garbintojų".

„Gavę pirmąjį skundą, mes nusiuntėme vieną bendradarbį apžiūrėti įvykio vietos, tačiau jis ten nerado jokių kvaišalų ir nepastebėjo kokių nors neteisėtos veiklos požymių, – pareiškė vienas pareigūnas, nepageidavęs nurodyti nei savo pavardės, nei pareigų, nes šiuo metu vyksta minėto įvykio ikiteisminis tyrimas. – Muzika visada nutildavo dešimtą valandą vakaro, vadinasi, įstatymui nenusižengta, ir mes nieko negalime padaryti. Anglijoje įstatymas numato ir saugo kulto laisvę."

Dvasiškasis tėvas Bakas visiškai kitaip aiškina šį įvykį:

„Veikiausiai šita Portobelo ragana, šita šarlatanių šarlatanė, turi ryšių aukštuosiuose valdžios sluoksniuose, kitaip neįmanoma paaiškinti, kodėl policija nesiima jokių priemonių, nors, mokesčių mokėtojų išlaikoma, privalo saugoti tvarką ir dorovę. Mes gyvename tokiais laikais, kai viskas leidžiama: ta nežabota laisvė padarys galą demokratijai."

Pastorius tvirtina, jog tie žmonės iš karto pasirodė įtartini: jie išsinuomojo apgriuvusį sandėlį ir ištisomis dienomis dirbo stengdamiesi jį suremontuoti, „o tai aiškiai rodo, kad jie priklauso sektai ir kad jiems pastoviai praplaunamos smegenys, nes nė vienas žmogus šiame pasaulyje nedirba už dyka". Paklaustas, ar jo parapijiečiai irgi šalinasi labdaros ir darbo bendruomenės labui, Bakas pareiškė, jog „mes visa tai darome Jėzaus vardu".

Kai vakar vakare Šėrinė Halil su savo sūneliu ir keliais draugais atėjo prie sandėlio, kelią jiems užtvėrė dvasiškojo tėvo Bako parapijiečiai su plakatais ir megafonais, šaukdami prisidėti aplinkinių namų gyventojus. Nuo susižodžiavimo veikiai pereita prie muštynių, ir ilgai netrukus buvo neįmanoma suvaldyti nei vienos, nei kitos pusės.

„Jie tvirtina, kad kovoja Jėzaus vardu, bet iš tikrųjų trokšta savo riksmais užgožti Kristų, kadaise pasakiusį: „Visi mes – dievai", –

tvirtino garsi aktorė Andrėja Makein, viena iš Šerinės Halil, arba Atėnės, pasekėjų. Panelei Makein buvo perkirstas dešinysis antakis, ir, kai tik jai buvo suteikta pirmoji pagalba, ji tuojau pat paliko įvykio vietą, mūsų korespondentui nespėjus išsiaiškinti jos ryšių su kultu.

Ponia Halil, šiaip ne taip nuraminusi savo aštuonmetį sūnelį, kai tik vėl buvo grąžinta tvarka, paaiškino, jog jie paprasčiausiai renkasi į buvusį grūdų sandėlį šokti kolektyvinio šokio, o paskui kreipiasi į kažkokią Ają Sofiją, klausinėdami ją visokiausių dalykų. Sueiga pasibaigia savotišku pamokslu ir bendra malda Didžiajai Motinai. Pareigūnas, įpareigotas surinkti pirmuosius parodymus, patvirtino jos žodžius.

Kiek mums žinoma, bendruomenė neturi pavadinimo ir nėra užsiregistravusi kaip labdaros organizacija. Tačiau, advokato Šeldono Viljamso nuomone, to visiškai nereikia: „Mes gyvename laisvoje šalyje, žmonės turi teisę rinktis uždarose patalpose į renginius, kur nesiekiama pelno, jeigu tik tie renginiai neprieštarauja mūsų civiliniam kodeksui, tai yra neskatina rasizmo ir narkotinių medžiagų vartojimo."

Ponia Halil griežtai atsisakė dėl kilusių neramumų nutraukti kulto sueigas.

„Mes sudarėme grupę trokšdami morališkai paremti vieni kitus, nes vieniems neįmanoma ištverti visuomenės varžtų, – pareiškė ji. – Aš reikalauju, kad jūsų laikraštis plačiai pagarsintų, kokią religijos priespaudą kenčiame dabar ir ištisus šimtmečius kentė visi mūsų vienminčiai. Kai tik mes darome ką nors, kas nesiderina su valstybės įsteigtomis ir patvirtintomis religijomis, mus bando užgniaužti, kaip tai atsitiko šiandien. Anksčiau eidavome kančių keliais – ant laužo, į mirtį, į kalėjimą, į tremtį. Dabar mes išsikovojome tam tikras teises, galime priešintis ir į smurtą atsakyti smurtu, lygiai taip pat, kaip užuojauta susilaukia užuojautos.

Atsiliepdama į dvasiškojo tėvo Bako kaltinimus, ponia Halil savo ruožtu jį apkaltino tuo, kad jis „manipuliuoja savo parapijiečių jausmais, sumaniai naudodamasis jų nepakantumu ir griebdamasis melo, kuriuo bando pateisinti prievartą".

Pasak sociologo Arto Lenokso, tokie reiškiniai turi tendenciją kartotis artimiausiais metais ir, galimas daiktas, peraugs į vis rimtesnius susidūrimus tarp „tradicinių religijų". „Šiuo metu, kai marksistinė utopija įrodė visišką nesugebėjimą patraukti visuomenę savo idėjomis, pasaulis vėl gręžiasi į religiją, o tai galima paaiškinti tuo, jog civilizacija iš prigimties bijo apvalių skaičių. Esu įsitikinęs, jog, kai po du tūkstantųjų metų pasaulis gyvens toliau, sveikas protas paims viršų ir religijos vėl grįš į senas vėžes, tapdamos silpnadvasių, visada ieškančių vedlio, prieglobsčiu."

Jo nuomonę ginčija Vatikano vikaras Jungtinėje Karalystėje, vyskupas Evaristas Pjaca: „Tai, ką mes matome dabar, – anaiptol ne mūsų taip trokštamas dvasinis pabudimas, bet amerikiečių vadinamojo „Naujojo amžiaus" (*New Age*) banga, savotiška terpė, kur viskas leidžiama, kur paminamas Šventasis mokymas ir žmogaus protą vėl apninka pačios absurdiškiausios praeities idėjos. Žmonės, nesiskaitantys su priemonėmis, kaip minėtoji dama, bando įdiegti savo klaidingas mintis silpnadvasiams, lengvai pasiduodantiems įtaigai, turėdama vienintelį tikslą – pralobti ir įgyti asmeninę galią."

Vokiečių istorikas Francas Herbertas, šiuo metu atliekantis stažuotę Londono Goethe's Institute, laikosi kitokios nuomonės: „Vadinamosios tradicinės religijos nebegali atsakyti į egzistencinius žmogaus klausimus – kas jis toks ir dėl ko gyvena. Vietoj to jos visomis pastangomis stengiasi apginti dogmas ir kanonus, priderintus prie tam tikros visuomeninės ir politinės santvarkos. Todėl, ieškodami tikrojo dvasingumo, žmonės renkasi kitus kelius, kitaip sakant, grįžta atgal į praeitį prie pirmykščių kultų, kol jų dar nesugadino valdžios struktūros."

Policijos nuovadoje, kur buvo įregistruotas įvykis, seržantas Viljamas Mortonas pranešė, jog tuo atveju, jeigu Šerinės Halil grupė nutartų ateinantį pirmadienį surengti sueigą ir baimintųsi grėsmės, ji turėtų raštu paprašyti policijos apsaugos, kad nepasikartotų tie patys nemalonūs įvykiai.

(*Džeremis Latonas ir Endrius Fišas; Marko Gilhemo nuotraukos.*)

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Tą reportažą perskaičiau lėktuve, skrisdamas iš Ukrainos abejonių draskoma širdimi. Man nepavyko išsiaiškinti, ar Černobilio katastrofa buvo tokia didelė, ar ją išpūtė naftos verslo magnatai, stengdamiesi užkirsti kelią kitiems energijos šaltiniams.

Straipsnis mane išgąsdino. Nuotraukose buvo matyti iškultos vitrinos, įtūžęs dvasiškasis tėvas Bakas ir – štai kur didžiausias pavojus! – gražuolė ugningomis akimis, apkabinusi sūnelį. Iškart supratau, kuo tai gali baigtis. Iš oro uosto nuvažiavau tiesiai į Portobelo gatvę, įsitikinęs, jog mano nuojauta gali pasitvirtinti.

Sueiga, numatyta artimiausią pirmadienį, tapo įdomiausiu įvykiu kvartalo istorijoje: prisirinko žmonių iš viso kvartalo, vieni – pažiopsoti į laikraštyje aprašytą garsenybę, kiti, nešini plakatais, – ginti tikėjimo ir žodžio laisvę. Sandėlyje tilpo ne daugiau kaip du šimtai žmonių, tad minia užtvindė visą gatvę, tikėdamasi bent viena akimi paregėti engiamųjų šventikę.

Ją pasitiko plojimais, sveikinimais, prašymais padėti, kai kas numetė gėlių, o viena nenusakomo amžiaus dama paprašė be atlydos kovoti už moterų laisvę, už teisę garbinti Motiną.

Parapijiečiai, visą savaitę grasinę susidoroti su sektantais, ko gero, išsigando tokio žmonių antplūdžio ir nepasirodė. Nebūta jokių išpuolių, ir ceremonija įvyko kaip paprastai: šokis, Ajos Sofijos apsireiškimas (tuo metu jau žinojau, kad tai kita Atėnės asmenybės pusė), baigiamoji dalis – dievybės pašlovinimas (prisidėjusi visai ne-

seniai, kai grupė persikėlė į buvusį grūdų sandėlį, vieno iš pirmųjų lankytojų paaukotą naujajai bendruomenei), ir tiek.

Pastebėjau, kad Atėnė sakė pamokslą, pasinėrusi į transą.

– Visi mes turime pareigą meilei: leisti jai reikštis taip, kaip jai geriausia. Mes neturime bijoti, kai pabunda tamsiosios galios, kurios įteigė „nuodėmės“ sąvoką, kad galėtų valdyti mūsų jausmus ir protus. Kas tai yra nuodėmė? Jėzus Kristus, mums visiems gerai pažįstamas, kreipėsi į moterį, sugautą svetimaujant, ir taip pasakė: „Niekas tavęs nepasmerkė? Nė Aš tavęs nesmerkiu.“ *(Evangelija pagal Joną, 8, 11. – red. past.)*. Jis gydydavo šeštadieniais, pasileidėlei leido mazgoti savo kojas, šalia Jo nukryžiuotam plėšikui pažadėjo, kad jis mėgausis Rojaus palaima, valgė draudžiamus valgius, liepė rūpintis tik šia diena, nes „Įsižiūrėkite, kaip auga lelijos. Jos nesidarbuoja ir neaudžia, bet sakau jums: nė Saliamonas visoje savo šlovėje nebuvo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų.“ *(Evangelija pagal Luką, 12, 27. – red. past.)*.

Kas yra nuodėmė? Nuodėmė – drausti pasireikšti Meilei. Motina – tai Meilė. Mes gyvename naujajame pasaulyje, galime pasirinkti savo kelią, o ne tą, kurį mums primeta visuomenė. Prireikus mes vėl stosime prieš tamsiąsias galias kaip praeitą savaitę. Te niekas nedrįsta mūsų užčiaupti ir palaužti mūsų širdies.“

Negalėjau atsistebėti matydamas moterį pavirtus dievybe. Ji kalbėjo taip įtaigiai, taip oriai, tvirtai tikėdama tuo, ką sako. Būtų gera, jeigu iš tikrųjų būtų taip, kaip ji sako, jeigu iš tikrųjų stovėtume prie naujojo pasaulio slenksčio – kaip norėčiau pamatyti jį gimstant!

Ji pasišalino lygiai taip pat iškilmingai, kaip ir atėjo. Pastebėjusi mane minioje, pasivadino į šalį ir prisipažino, kad praeitą savaitę labai manęs ilgėjosi. Buvo linksma, pasitikinti savimi, įsitikinusi, jog teisingai elgiasi.

Toks buvo teigiamas straipsnio poveikis, ir aš meldžiau Dievą, kad tuo viskas ir baigtųsi. Mielai būčiau norėjęs prisipažinti klydęs,

tačiau po trijų dienų mano nuojauta pasitvirtino: visa jėga pasireiškė neigiamoji straipsnio galia.

Pasitelkęs pagalbon vieną advokatų biurą, visoje Jungtinėje Karalystėje pagarsėjusį savo užkietėjusių konservatorių pažiūromis ir – priešingai nei Atėnė – turintį ryšių aukščiausiuose valdžios sluoksniuose, dvasiškasis tėvas Bakas sušaukė spaudos konferenciją ir pareiškė, jog šiuo metu pateikia ieškinį dėl šmeižto, melo ir patirtos moralinės žalos.

Žinodamas, jog aš pažįstamas su šio skandalo pagrindiniu asmeniu, redakcijos sekretorius mane pasikvietė ir pasiūlė paprašyti Atėnę, kad duotų išskirtinį interviu. Iš pradžių aš pasipiktinau: kaip galima, naudojantis draugyste, didinti laikraščio tiražą?!

Tačiau vėliau, kai mudu pasišnekėjome, ta mintis man patiko: Atėnė bent jau turės progą išdėstyti savo požiūrį į visa tai, kas atsitiko. Be to, pokalbio metu galės plačiau aptarti, dėl ko dabar atvirai kovoja. Išėjau iš redakcijos sekretoriaus kabineto turėdamas planą, kurį mudu drauge paruošėme: parašyti seriją reportažų apie naujas visuomenės vystymosi kryptis ir religinių ieškojimų pokyčius. Viename tų reportažų numatėme išspausdinti pokalbį su Atėne.

Tą pačią popietę po susitikimo su redakcijos sekretoriumi nuvažiavau pas ją, juo labiau kad po sueigos buvusiame grūdų sandėlyje ji pati kvietė mane į svečius. Tačiau jos neaptikau namie. Iš kaimynų sužinojau, kad vakar pas ją lankėsi teisingumo atstovai – norėjo įteikti šaukimą, bet irgi nerado namie.

Paskambinau truputį vėliau, bet veltui. Dar bandžiau prisiskambinti vėlai vakare, bet niekas neatsiliepė. Paskiau jau skambinau kas pusvalandį, ir mano nerimas be perstojo augo. Nuo tos dienos, kai Aja Sofija mane išgydė nuo nemigos, nuovargis parversdavo mane į lovą ne vėliau kaip vienuoliktą valandą vakaro, tačiau šįkart baimė neleido man sumerkti akių.

Telefonų knygoje suradau jos motinos numerį. Vis dėlto buvo jau vėlus metas: ką daryti – juk jeigu jos ten nebus, tik išgąsdinsiu

tėvus? Įjungiau televizorių, norėdamas sužinoti, gal kas atsitiko – nieko nauja, gyvenimas Londone plaukė sena vaga su visais savo stebuklais ir pavojais.

Nutariau pabandyti paskutinį kartą: po trečio skambučio kažkas pakėlė ragelį. Tuojau pat atpažinau Andrėjos balsą.

– Ko reikia? – paklausė ji.

– Atėnė prašė su ja susisiekti. Ar jai viskas gerai?

– Aišku, kad viskas gerai ir kartu blogai, nelygu kaip žiūrėsi. Beje, tu galėtum jai padėti.

– Kur ji?

Užuot atsakiusi, ji padėjo ragelį.

Deidrė O'NIL

taipgi vadinama Eda

Atėnė apsistojo viešbutyje netoli mano namų. Čia, Škotijoje, mūsų niekada nepasiekia vietinės žinios iš Londono apie įvykius atskiruose miesto kvartaluose. Be to, mums ir neįdomu, kaip anglai sprendžia savo smulkius rūpesčius: mes turime savo vėliavą, savo futbolo komandą, o netrukus turėsime ir savo parlamentą. Gaila, kad šiais laikais vis dar naudojamės Anglijos telefonų kodais, pašto ženklais, ir dar labiau gaila, kad mūsų karalienė Marija Stiuart pralaimėjo kovodama dėl sosto.

Anglai jai nukirto galvą, savaime suprantama, prasimesdami religiniais nesutarimais. Tad nieko nauja, kad mano mokinė susidūrė su tais pačiais sunkumais.

Aš pasiūliau Atėnei gerai pailsėti ir išsimiegoti. Rytojaus dieną, užuot ėjusi į mažąją šventyklėlę ir padirbėjusi atlikdama man vienai žinomas apeigas, nuvedžiau ją su sūneliu pasivaikščioti į giraitę Edinburgo pakraštyje. Ten, vaikui bezujant tarp medžių, ji man smulkiai papasakojo, kas atsitiko.

– Dabar diena, dangus apsitraukęs debesimis, ir žmonės tiki, jog ten aukštai, už debesų, gyvena visagalis Dievas, kurio rankose visų žmonių likimai, – prabilau aš, kai ji baigė pasakoti. – O tu verčiau pažiūrėk į savo sūnų, pažvelk sau po kojomis, paklausyk, kokie garsai skamba aplink: čia, apačioje, – Motina, nepalyginamai artimesnė, teikianti džiaugsmo vaikams ir energijos visiems tiems, kurie vaikščioja Jos kūnu. Kodėl žmonės mieliau tiki tuo, kas toli,

ir nekreipia dėmesio į tai, kas krinta į akis, nekreipia dėmesio į tikrą stebuklą?

– Aš žinau atsakymą: todėl, kad ten, aukštai, pasislėpęs už debesų, sėdi tas, kurio išmintis neginčytina, Jis valdo pasaulį ir duoda įsakymus. Čia, apačioje, mes sueiname į sąlytį su magiškąja tikrove ir galime laisvai pasirinkti savo kelią.

– Gražūs ir teisingi žodžiai. Ar tu esi tikra, kad žmogus to nori? Kad jam reikia šios laisvės pasirinkti savo kelią?

– Manau, kad reikia. Žemė, kuria vaikščioju, nutiesė man daugybę keistų kelių, nuvedusių mane iš Transilvanijos miestelio į Artimųjų Rytų miestą, paskui į kitą miestą saloje, paskui į dykumą, atgal į Transilvaniją ir taip toliau. Iš priemiesčio banko – į nekilnojamojo turto agentūrą prie Persijos įlankos. Iš banko šokių grupės – pas beduiną. Ir kiekvieną sykį, kai kojos imdavo nešti mane į priekį, užuot sakiusi „Ne“, visada sakydavau „Taip.“

– Ir kas iš to?

– Aš matau auras. Pažadinu Motiną savo širdyje. Dabar mano gyvenimas turi prasmę, aš žinau, dėl ko kovoju. Betgi kodėl tu klausi? Juk tu apdovanota pačia didžiausia galia: gydai žmones. Andrėja nusako ateitį ir kalba su dvasiomis, aš stebiu kiekvieną jos dvasinio tobulėjimo žingsnį.

– Ir kas iš to?

– Aš džiaugiuosi gyvenimu. Žinau, jog esu čia, jog visa tai – stebuklas, atradimas.

Berniukas parvirto ir susimušė kelį. Atėnė instinktyviai puolė prie jo, paglostė sumuštą vietą, nuramino pasakiusi, jog tai menkniekis, ir netrukus vaikas vėl bėgiojo po mišką. Nutariau, jog tai pamokomas ženklas.

– Tai, kas atsitiko tavo sūneliui, kadaise atsitiko ir man. Dabar tai atsitiko ir tau, tiesa?

– Taip. Tik aš nemanau, jog suklupau ir parpuoliau: man regis, veikiau šiuo metu laikau dar vieną išbandymą, mokydamasi žengti kitą žingsnį.

Tokią akimirką mokytojui nevalia ką nors sakyti – jam reikia nebent palaiminti mokinį. Nes, nors ir kaip norėtų jį apsaugoti nuo kančių, jo kelias jau nubrėžtas ir kojos pačios savaime jį neša. Aš pasiūliau vakare sugrįžti atgal į giraitę ir pasivaikščioti dviese. Ji paklausė, su kuo liksiąs vaikas, tačiau aš jau buvau apie tai pagalvojusi: turiu kaimynę, kuri, norėdama man atsidėkoti už kai kurias paslaugas, mielai prižiūrėsianti Viorelį.

Vakarop mudvi vėl atėjome į tą pačią vietą, o pakeliui šnekėjomės apie tai, kas neturėjo nieko bendra su ritualu, kurį ketinome atlikti. Atėnė matė mane darant depiliaciją dar nematytu vašku ir, labai susidomėjusi, ėmė klausinėti, kuo tas būdas pranašesnis už ankstesniuosius. Įsijautusios mudvi kalbėjome apie šukuosenas, madas, nuokainius, moterų elgesį, feminizmą, tuštybę. Vienu tarpu ji pasakė kažką panašaus, jog „dvasiai nesvarbu amžius, nesuprantu, kodėl mes tuo rūpinamės“, tačiau beregint susivokusi pareiškė, kad nieko nereikia imti į galvą, svarbiausia – atsipalaiduoti ir taukšti visokius niekus.

Jai tatai nebuvo sunku: tokio pobūdžio pokalbiai be galo malonūs ir atlieka nepaprastai didelį vaidmenį moters gyvenime (beje, ir vyrai nė kiek neatsilieka, daro tą patį, tik truputį kitaip, nors ir nenori to pripažinti).

Mudviem artėjant prie pasirinktos vietos – ar veikiau prie paties miško mums parinktos vietos – vis aiškiau jaučiau Motiną. Man tas jausmas reiškiasi mįslingu vidiniu džiugesiu, kuris taip mane sugraudina, jog vos valdausi nepravirkusi. Pagaliau atėjo metas sustoti ir imtis darbo.

– Parink šakalių, – paprašiau.

– Kad jau tamsu.

– Dabar mėnulio pilnatis, ir nors apsiniaukę, bet gana šviesu. Lavink akis: jos tau duotos, kad matytum toliau ir daugiau, negu tu galvoji.

Ji ėmė rinkti žagarus, retkarčiais nusikeikdama, kai įsidurdavo. Praslinko beveik pusvalandis, ir visą tą laiką mudvi nepersitarėme nė vienu žodžiu: aš jaudinausi jausdama Motiną ir džiaugdamasi, jog esu čia su ta moterimi, kuri retkarčiais atrodo kaip vaikas, kuri pasitiki manimi ir sutinka drauge su manimi ieškoti to, kas kartais žmogui nesuvokiama.

Atėnė – kaip ir anksčiau – vis dar galėjo atsakinėti į mano klausimus. Taip ir man buvo tą dieną, kai pagaliau visiškai persikėliau į paslapties karalystę, kur galima nebent stebėti, šlovinti, garbinti, dėkoti ir duoti valią savo įgimtiems sugebėjimams.

Žiūrėdama, kaip Atėnė renka žagarus, tarytum mačiau mergaitę, kokia pati buvau kadaise, kai išėjau ieškoti užgintų paslapčių, slaptųjų galių. Gyvenimas mane išmokė visiškai ko kita: galios nebūna slaptos, o paslaptys atskleistos jau senių seniausiai. Pamačiusi, jog žagarų jau gana, ženklu paprašiau, kad sustotų.

Pati atsirinkau didžiausias šakas ir padėjau ant žagarų krūvos. Kaip tai panašu į gyvenimą: kad įsiliepsnotų laužas, pirmiausia turi sudegti žagarai. Kad išsilaisvintų stipriojo energija, reikia suteikti progą pasireikšti silpnajam.

Kad sugebėtume suvokti, kokių turime galių, ir sužinoti jau atskleistas paslaptis, pirmiausia privalome palaukti, kol sudegs visa tai, kas paviršutiniška: lūkesčiai, būgštavimai, tariami dalykai. Tuomet ateina tokia ramybė, kokia dabar viešpatauja miške: švelniai pūkšnoja vėjelis, pro debesis smelkiasi mėnesiena, patyliukais traukia į naktinę medžioklę žvėrys, atliekantys Motinos gimimo ir mirties ciklą ir niekad nesmerkiami už tai, jog klauso savo instinktų, savo prigimties balso.

Užkūriau laužą.

Nei ji, nei aš nenorėjome kalbėti – tik žiūrėjome neatplėšdamos akių nuo liepsnų šokio, žiūrėjome tarytum ištisą šimtmetį, žinodamos, jog šiuo metu įvairiuose pasaulio kampeliuose tūkstančiai moterų stovi prie savo ugniakurų – nesvarbu, jog tai anaiptol ne ugniakuras, jog tai šiuolaikinė apšildymo sistema. Ugniakuras – tai simbolis.

Man prireikė sukaupti visas jėgas, kad išnerčiau iš transo būsenos, nors tuo tarpu dar nespėjau patirti nieko ypatinga nei paregėti dievų, aurų arba šmėklų, – paprasčiausiai mėgavausi malone, kurios man taip reikėjo. Aš vėl sukaupiau dėmesį į dabartį, į moterį, stovinčią šalimais, į būsimą ritualą.

– Kaip sekasi tavo mokinei? – paklausiau.

– Man sunku ją mokyti. Tačiau, jei būtų lengva, gal nesugebėčiau išmokti to, ko man reikia.

– Kokias galias ji stengiasi išsiugdyti?

– Ji kalbasi su gretutinio pasaulio būtybėmis.

– Panašiai kaip tu kalbiesi su Aja Sofija?

– Ne. Juk tu žinai, jog Aja Sofija – Motina, pasireiškianti manyje. O Andrėja kalbasi su nematomomis būtybėmis.

Aš žinojau, bet norėjau tuo įsitikinti. Atėnė buvo nekalbesnė nei paprastai. Neklausiau, ar ji aptarė su Andrėja tai, kas atsitiko Londone, tačiau visa neturėjo reikšmės. Aš atsistojau, prasegiau savo rankinę, ištraukiau saują tam tyčia parinktų žolelių ir įmečiau į ugnį.

– Medis prabilo, – tarė Atėnė, lyg turėdama galvoje kokį savaime suprantamą dalyką, ir tai buvo gerai – vadinasi, stebuklai dabar tapo jos gyvenimo dalimi.

– Ir ką gi jis sako?

– Šiuo tarpu – nieko. Brazda, ir tiek.

Po kelių minučių ji išgirdo nuo laužo sklindančią dainą.

– Žavumėlis!

Priešais stovėjo mergaitė – ne moteris ir ne motina.

– Nejudėk! Nesistenk sutelkti dėmesio arba sekti manimi, arba suvokti mano žodžių. Atsipalaiduok, pagalvok, kad tau gera. Kartais nieko kita ir nėra ko laukti iš gyvenimo.

Atsiklaupusi paėmiau iš laužo nuodėgulį, nubrėžiau aplink ratą, palikdama nedidelį tarpelį įeiti į vidurį. Dabar ir aš išgirdau tą pačią muziką, kaip ir Atėnė, ir ėmiau šokti aplink, šlovindama ugnies vyriškosios pusės sueitį su plačiai atsivėrusia žeme, sueitį, viską apvalančią, paverčiančią energija tuose žagaruose, medžių kamienuose, žmonėse, nematomose būtybėse slypinčią jėgą. Šokau, kol buvo girdėti ugnies giesmė, ir rankų judesiais stengiausi apsaugoti tą, kuri šypsodama stovėjo vidury rato.

Ugniai išblėsus, paėmiau žiupsnelį pelenų ir pabarsčiau ant Atėnės galvos, paskiau koja nutryniau nubrėžtą ratą.

– Ačiū, – tarė ji. – Aš pasijutau mylima, miela širdžiai, saugoma.

– Niekad to nepamiršk, kai bus sunku.

– Dabar, kai atradau savo kelią, sunkiau niekada nebus. Man regis, man skirta atlikti tam tikrą misiją, ar ne?

– Taip, kiekvienam skirta atlikti tam tikrą misiją.

Staiga ji neteko pasitikėjimo savimi.

– Tu man neatsakei, ar bus sunku.

– Tai neprotingas klausimas. Prisimink tai, ką visai neseniai pasakei: „Aš mylima, miela širdžiai, saugoma.“

– Pasistengsiu.

Jos akys pritvino ašarų. Atėnė suprato mano atsakymą.

Samyra R. HALIL

namų šeimininkė

– Mano vaikaitis! Ir kuo gi jis čia dėtas? Kokiais laikais mes gyvename? Nejaugi grįžo viduramžiai, ir vėl prasidėjo raganų medžioklė?

Pripuoliau prie vaikelio. Jam bėgo kraujas iš nosies, tačiau, regis, jis anaiptol nebuvo nusiminęs kaip aš ir iškart mane atstūmė:

– Aš moku apsiginti. Aš juos pamokiau.

Nesu išnešiojusi nė vieno vaiko, tačiau puikiai jį suprantu; vis dėlto didesnį susirūpinimą man kėlė Atėnė, bet ne Viorelis – tai tik vienas iš daugybės susirėmimų, kurie jo laukė ateityje, ir todėl jo pamuštos akys švietė išdidumu.

– Berniūkščiai mokykloje sakė, jog mama garbina šėtoną!

Netrukus pasirodė Šėrinė: pamačiusi kruviną sūnų, buvo pasiruošusi pakelti tikrą skandalą. Buvo bebėganti į mokyklą pasikalbėti su direktoriumi, bet aš ją apkabinau ir sulaikiau. Palaukiau, kol ji išsiverks, išlies visą sielvartą, – tuo metu turėjau patylėti, stengdamasi užgniaužti iš širdies besiveržiančius meilės žodžius.

Kai ji truputį apsiramino, aš labai atsargiai jai pasiūliau persikraustyti pas mus, mudu viskuo pasirūpinsime: laikraštyje perskaitęs apie ieškinį, tėvas jau spėjęs pasitarti su keliais advokatais. Stengsimės iš paskutiniųjų, kad tik išgelbėtume ją iš bėdos, nekreipdami dėmesio į kaimynų kalbas, pašaipius pažįstamų žvilgsnius ir apsimestinę draugų užuojautą.

Visų svarbiausia pasaulyje man buvo dukters laimė, nors aš niekada negalėjau suprasti, kodėl ji visada renkasi pačius sunkiausius,

anaiptol ne rožėmis nuklotus kelius. Tačiau motinai ir nevalia ką nors suprasti: ji privalo mylėti ir globoti savo vaiką.

Ir juo didžiuotis. Žinodama, jog mes galime jai duoti beveik viską, ji taip anksti panoro siekti nepriklausomybės. Ji klupo, krito tame kelyje, tačiau laikė savo pareiga vienui viena įveikti visas kliūtis. Netgi suvokdama, kokie jai gresia pavojai, vis dėlto susirado savo tikrąją motiną ir taip dar glaudesniais ryšiais susisiejo su mumis. Man buvo aišku, jog ji leidžia pro ausis visus mano patarimus – gauti diplomą, ištekėti, nesiskųsti vedybinio gyvenimo sunkumais, nieku gyvu neperžengti visuomenės nubrėžtų ribų.

Ir kas iš to?

Mintimis lydėdama dukterį per gyvenimą, aš pati pasidariau geresnė. Aišku, aš nesuprantu, kas tokia yra Deivė Motina, nesuprantu, kodėl Šėrinė trokšta tokių keistų žmonių draugijos ir niekada nesitenkina tuo, ką pelnė sunkiu darbu.

Vis dėlto širdies gilumoje labai norėčiau būti tokia kaip ji, nors svajoti apie tai jau per vėlu.

Jau buvau beeinanti paruošti ką nors valgyti, bet ji mane sulaikė.

– Noriu dar truputį pasėdėti va šitaip prisiglaudusi prie tavęs. Nieko daugiau man nereikia. Vioreli, eik į svetainę, įsijunk televizorių – aš noriu pasikalbėti su močiute.

Viorelis paklausė.

– Kiek tu dėl manęs prisikentėjai!

– Nieko panašaus. Veikiau priešingai: judu su sūneliu – mūsų vienintelis džiaugsmas, dėl tavęs vienos mes ir gyvename.

– Bet aš viską dariau ne taip...

– ...darei taip, kaip reikia. Šiandien galiu prisipažinti: kartais aš tavęs stačiai nekęsdavau, graužsaid, kad tuomet nepaklausiau auklės ir neįsivaikinau kito kūdikio. Ir pati sau sakydavau: „Kaipgi motina gali neapkęsti savo dukters?" Išgerdavau raminamųjų, eidavau su draugėmis pažaisti bridžo, pirkdavau, kas pakliūva po ranka,

kad galėčiau kaip nors išlyginti tą meilę, kurios mainais į savąją negavau iš tavęs.

Prieš kelis mėnesius, kai tu vėl nutarei mesti tokį gerą, prestižinį darbą, kur neblogai uždirbdavai, aš stačiai puoliau į neviltį. Nuėjau į artimiausią bažnyčią, norėdama duoti įžadą, prašyti Švenčiausiosios Mergelės Marijos, kad padėtų tau atsikvošėti, pakeisti gyvenimą, pasinaudoti galimybėmis, kurių nepaisai. Buvau pasiryžusi viskam, kad tik išsipildytų mano norai.

Aš ilgai žiūrėjau į Švenčiausiąją Mergelę su kūdikiu ant rankų. Ir pasakiau: „Juk Tu – irgi motina, žinai, kas man darosi. Reikalauk iš manęs, ko tik nori, bet išgelbėk mano dukrelę, nes, man regis, ji eina į pražūtį."

Pajutau, kaip suvirpėjo Šėrinės rankos, kuriomis ji laikė mane apkabinusi. Ji vėl pravirko, tačiau truputį kitaip nei anksčiau. Aš stengiausi iš paskutiniųjų tvardytis.

– Ir žinai, ką aš pajutau tą akimirką? Kad Ji man atsako: „Klausyk, Samyra, man irgi ateidavo tokios mintys. Aš kentėjau ilgus metus, nes mano sūnus manęs neklausė. Aš rūpinausi juo, maniau, kad jis nemoka pasirinkti draugų, nepaiso įstatymų nei papročių, nei tikėjimo, nei vyresnių žmonių." Ar pasakoti toliau?

– Ne, nereikia, aš viską suprantu. Ir vis dėlto norėčiau paklausyti...

– Ir galiausiai Švenčiausioji Mergelė tarė: „Mano sūnus manęs nepaklausė. Ir šiandien aš labai tuo džiaugiuosi."

Švelniai nukėlusi jos galvą nuo savo peties, atsistojau.

– Eisiu jūsų pamaitinti.

Pasukau į virtuvę, išviriau svogūnienės – aišku, iš pakelio, paskrudinau neraugintos duonos, padengiau stalą, ir visi drauge pavalgėme. Kalbėjome apie šį bei tą, tačiau tokiomis akimirkomis ir menkniekiai suvienija artimus žmones ir suteikia jaukumo namams, nors už langų audra rauna medžius iš šaknų ir siaubia viską aplink.

Savaime suprantama, vakarop mano duktė su vaikaičiu išeis pro duris ir vėl akis į akį stos prieš visus gaivalus, tačiau jiedu patys pasirinko tokį likimą.

– Mama, tu sakei, jog dėl manęs tu viskam pasiryžusi, ar ne?

Savaime suprantama. Prireikus galėčiau paaukoti ir savo gyvybę.

– Ar tu nemanai, kad ir aš viskam pasiryžusi dėl Viorelio?

– Man rodos, jog tai instinktas. Tačiau ne vien instinktas – tai ir pati didžiausia mūsų meilės išraiška.

Ji valgė.

– Ar žinai, kad, jeigu tau pateiks ieškinį, tėvas pasiryžęs tau padėti, jei tik to nori.

– Aišku, kad noriu. Šiaip ar taip, jūs – mano tėvai.

Pagalvojau kartą, kitą ir pridūriau:

– Ar galiu tau duoti patarimą? Aš žinau, kad tu turi įtakingų draugų. Turiu galvoje tą žurnalistą. Kodėl tu jo nepaprašai, kad parašytų apie tai, kas tau atsitiko, kad papasakotų viską tavo žodžiais? Žiniasklaida skiria tiek daug vietos tam pastoriui, ir žmonės galų gale juo patikės.

– Vadinasi, tu ne tik pritari mano veiksmams, bet ir nori man padėti?

– Žinoma, Šėrine. Netgi kartais tavęs nesuprasdama, netgi kentėdama, kaip tikriausiai visą gyvenimą kentėjo Švenčiausioji Mergelė: nors tu – ne Jėzus Kristus, vis dėlto neši pasauliui svarbią žinią, ir aš noriu būti su tavimi ir linkiu tau pergalės.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Atėnė pasirodė tuo metu, kai bandžiau karštligiškai surašyti tai, kas, mano nuomone, turėjo tapti įtaigiu reportažu apie įvykius Portobelo gatvėje ir Deivės atgimimą. Tai buvo nelengva, sakyčiau, labai nelengva.

Buvusiame grūdų sandėlyje aš pamačiau moterį, skelbiančią: „Jūs galite! Darykite tai, ko moko Didžioji Motina, tikėkite meile – ir prasidės stebuklai." Ir minia jai pritarė, tačiau visa tai negalėjo ilgai tęstis, nes mes gyvename tokiais laikais, kai pasiekti laimę įmanoma tik susitaikius su vergija. Sąžinės laisvė reikalauja nepaprastos atsakomybės, sunkaus darbo ir atlygina tik kančiomis ir nerimu.

– Būk geras, parašyk ką nors apie mane, – paprašė ji.

Atsakiau, jog reikia truputį palaukti, visas triukšmas pats savaime nutilsiąs kitą savaitę, be to, aš jau turiu paruošęs klausimų apie Moteriškąją Energiją.

– Dabar skandalais ir riaušėmis domisi tik kvartalo gyventojai ir bulvarinė spauda: nė vienas rimtas laikraštis nespausdins apie tai nė eilutės. Londone tokie dalykai ne naujiena, ir būtų neprotinga atkreipti į save didžiųjų dienraščių dėmesį. Būtų geriausia kokias dvi tris savaites apskritai neruošti sueigų.

Vis dėlto, mano nuomone, jeigu pakalbėtume apie Deivę rimtai, kaip ir pridera, galime paskatinti daugelį žmonių susimąstyti apie labai svarbius dalykus.

– Tuomet per vakarienę man pasakei, jog mane myli. O štai dabar ne tik nenori man padėti, bet ir prašai mane atsižadėti to, kuo aš tikiu?

Kaip turėjau suprasti jos žodžius? Gal ji pagaliau priėmė tai, ką aš siūliau aną vakarą, tai, kas man dieną ir naktį nedavė ramybės? Libaniečių poetas pasakė, kad svarbiau yra duoti negu gauti: protingi žodžiai, bet vis dėlto aš laikiau save vadinamosios „žmonijos" dalimi, turėjau silpnybių ir būdavau neryžtingas, čia paprasčiausiai trokšdavau ramybės, čia norėdavau atsiduoti savo jausmams, nieko per daug negalvodamas, net nekvaršindamas sau galvos, ar kas atsako į mano meilę. Svarbiausia, kad leistų save mylėti – nieko daugiau ir nereikia: esu tikras, jog Aja Sofija man visiškai pritartų. Atėnė pasirodė mano gyvenime prieš dvejus metus, bet aš baiminausi, kad ji gali kuo ramiausiai nueiti savo keliu ir dingti horizonte, man netgi nespėjus jos palydėti.

– Tu kalbi apie meilę?

– Aš prašau tavo pagalbos.

Ką daryti? Susitvardyti, šaltakraujiškai laukti, kol viskas vėl grįš į savo vėžes? Arba ryžtingai pralaužti ledus: apkabinti ją, pabučiuoti, apginti nuo visų pavojų?

– Aš noriu tau padėti, – atsakiau, nors mano galvoje skambėjo žodžiai: „Niekuo nesirūpink, man regis, aš tave myliu." – Būk gera, pasikliauk manimi. Dėl tavęs aš padarysiu viską. Netgi pasakysiu *ne*, kai bus reikalinga, nesibaimindamas, kad tu manęs nesuprasi.

Aš jai papasakojau, jog redakcijos sekretoriui pasiūliau seriją reportažų apie Deivės pabudimą ir, be kita ko, interviu su ja. Iš pradžių man pasirodė, jog tai labai vykęs sumanymas, bet dabar aš supratau, kad reikia truputį palaukti.

– Arba tu nori toliau eiti savo pašaukimo keliu, arba nori gintis. Esu tikras, jog tu suvoki, kad tai, ką darai, yra daug svarbiau negu kitų nuomonė apie tavo veiklą. Ar tu sutinki su manimi?

– Man rūpi sūnelis. Dabar jis kas dieną turi nemalonumų mokykloje.

– Viskas praeis. Po savaitės niekas apie tai nė neužsimins. Tuomet ateis laikas veikti mums: mes nesiginsime nuo kvailų puolimų, bet blaiviai ir užtikrintai atversime naują erdvę tavo veiklai.

O jeigu tu nesi tikra dėl mano jausmų ir nori toliau tęsti savo darbą, aš eisiu drauge su tavimi į artimiausią sueigą. Pažiūrėsime, kas atsitiks.

Kitą pirmadienį aš nuvažiavau kartu su ja: dabar buvau jau nebe vienas iš daugelio – žiūrėjau į viską jos akimis.

Prie sandėlio grūdosi minia, mėtė Atėnei po kojomis gėles, merginos šaukė: „Deivės šventikė!“, dvi trys gražiai apsirengusios damos meldė suteikti audienciją – pasikalbėti apie sunkiai sergančius artimuosius. Minia rėmė iš visų pusių, užtverdama duris, – mums niekad nebuvo atėjusi mintis apie saugumą ir apsaugą, ir man pasidarė baugu. Paėmiau Atėnei už rankos, sugriebiau Viorelį, ir mes įsprūdome į vidų. Ten, lūžtančioje nuo žmonių salėje, mūsų laukė įtūžusi Andrėja.

– Man regis, tu privalai jiems pasakyti, jog stebuklų nebus! – suriko ji Atėnei. – Tu pasidavei tuštybei! Kodėl Aja Sofija neliepia visiems tiems žmonės išsiskirstyti?

– Nes ji nusako ligas, – atrėžė Atėnė. – Ir kuo daugiau žmonių patiria jos malonę, tuo geriau.

Ji buvo dar kažką besakanti, tačiau minia ėmė ploti, ir Atėnė užlipo ant improvizuotos pakylos. Įjungė nedidelį grotuvą, atsineštą iš namų, liepė visiems šokti, nekreipiant dėmesio į ritmą, ir ritualas prasidėjo. Vienu tarpu Viorelis nuėjęs atsisėdo salės kampe – ir tuomet apsireiškė Aja Sofija. Atėnė padarė tai, ką buvau matęs ją darant daugelį kartų: ūmai nutildė muziką, rankomis susiėmė veidą, ir visi nutilo, paklusdami nebyliam įsakymui.

Ritualas vyko kaip paprastai: klausimai apie meilę likdavo be atsakymo, tačiau Atėnė prabildavo, kai tik išeidavo kalba apie rūpesčius, ligas, nemalonumus. Iš savo vietos mačiau, jog vieni žmonės vos tvardo ašaras, kiti žiūri į ją kaip į šventąją. Atėjo metas sakyti pamokslą, po kurio būdavo kalbama bendra malda Motinai.

Žinodamas, kas bus toliau, ėmiau svarstyti, kaip galėtume išeiti per daug neatkreipdami į save dėmesio. Pagalvojau, kad Atėnė paklausys Andrėjos patarimo ir pasakys žmonėms, jog nesitikėtų stebuklų, ir palengva nusėlinau prie Viorelio, ketindamas jį išsivesti, kai tik jo motina baigs pamokslą.

Ir tuo metu išgirdau Ajos Sofijos balsą:

– Šiandien baigdami pasikalbėsime apie dietą. Išmeskite iš galvos visas pasakas apie teisingą mitybą.

Dieta? Išmesti iš galvos pasakas apie teisingą mitybą?

– Mes išgyvenome tūkstančius metų tik todėl, jog valgome. Tačiau mūsų dienomis valgymas tapo prakeikimu. Kodėl? Kas skatina keturiasdešimtmetį išlaikyti tokią pat figūrą, kokią jis turėjo jaunystėje? Nejaugi įmanoma nepaisyti laiko? Aišku, kad neįmanoma. Tai kodėl mums reikia liesėti?

Klausytojai sušurmuliavo. Tikriausiai tikėjosi kokio nors dvasingesnio dalyko.

– Visai to nereikia! Mes perkame vadovėlius, lankome sveikatingumo centrus, eikvojame nežmoniškas pastangas, bandydami sustabdyti laiką, užuot džiaugęsi tuo paprasčiausiu stebuklu, kad gyvename. Užuot galvoję, kaip mums geriau gyventi, mes lyg apsėstieji kovojame su svorio prieaugiu.

Meskite visa tai iš galvos! Jūs galite skaityti kokias tik norite knygas, daryti pratimus, kokius tik širdis geidžia, kankinti save kaip įmanydami, tačiau turėsite tik vieną išeitį: arba atsisakyti gyvenimo, arba nebijoti priaugti svorio.

Valgykite saikingai, tačiau tegu valgis jums teikia malonumo: žmogų suteršia ne tai, kas patenka į burną, bet kas išeina iš burnos. Nepamirškite, jog ištisus tūkstantmečius mes kovojame su badu. Kas prasimanė tą nesąmonę, jog visą gyvenimą mes privalome būti liesi?

Atsakau jums: tai prasimanė dvasios vampyrai, tie, kurie taip bijo ateities, jog įsivaizduoja, kad įmanoma sustabdyti laiką. Aja Sofija tvirtina: tai neįmanoma. Naudokite savo energiją ir dėkite pastangas, kad galėtumėte gauti dvasinio peno. Supraskite, jog Didžioji Motina dosniai jums visko atseikėja, vadovaudamasi blaiviu protu, – klausykite Jos ir priaugsite ne daugiau svorio, negu to reikalauja jūsų amžius.

Užuot dirbtinai deginę kalorijas, pasistenkite jas paversti energija, reikalinga jūsų svajonėms įkūnyti. Turėkite galvoje, jog dar niekam nepavyko sulieséti ilgesniam laikui vien laikantis dietos.

Stojo tyla. Atėnė davė ženklą pradėti baigiamąjį ritualą ir pašlovinti Motiną, o aš tuo tarpu paėmiau ant rankų Viorelį pažadėdamas sau kitą kartą atsivesti kelis draugus, kad būtų bent šiokia tokia apsauga. Miniai šaukiant ir plojant katučių, mes išėjome pro duris.

Kažkoks krautuvininkas griebė man už rankos:

– Kokia nesąmonė! Jeigu kas nors iškuls man vitrinas, pasodinsiu jus į kalėjimą!

Atėnė šypsodama dalijo autografus, Viorelis buvo laimingas. Aš meldžiau Dievą, kad šį vakarą čia nebūtų nė vieno žurnalisto. Galų gale, šiaip ne taip prasismelkę pro minią, sėdome į taksi.

Paklausiau, ar kas nors norėtų užkąsti. Savaime suprantama, atsiliepė Atėnė, juk aš ką tik apie tai kalbėjau.

Antuanas LOKADŪRAS

Istorikas

Regint ištisą virtinę klaidų, lydinčių tą „Portobelo Raganos“ istoriją, mane labiausiai stebina Hirono Rajano naivumas, juo labiau kad jis – įgudęs žurnalistas, turintis tarptautinio darbo patirtį. Mums besišnekant, jis užsiminė, jog jam įvarydavo siaubą geltonosios spaudos antraštės.

„Deivės dieta!“ – klykė viena.

„Liesėkite valgydami, tvirtina Portobelo Ragana!“ – iš pirmojo puslapio šoko į akis kita.

Negana to, kad Atėnė palietė tokią jautrią temą kaip religija, ji nuėjo dar toliau: ėmė kalbėti apie dietą, visiems rūpimą dalyką, kur kas svarbesnį už karus, streikus ar gamtos gaivalus. Ne visi tiki Dievą, tačiau visi trokšta liesėti.

Vietinių parduotuvių savininkai pasakojo reporteriams, jog dievaži matę, kaip degė juodos ir raudonos žvakės, jog prieš kolektyvines sueigas ritualus atlieka viso labo keli žmonės. Iš pradžių visa tai Rajanui atrodė pigi sensacija, tačiau jis nepamiršo ir to, jog artėja teismo procesas ir ieškovas pasinaudos menkiausia dingstimi, kad tik galėtų įrodyti teisėjams ne tik šmeižtą, bet ir kėsinimąsi į pagrindines mūsų visuomenės vertybes.

Tą pačią savaitę vienas įtakingiausių Anglijos laikraščių pirmame puslapyje išspausdino Kensingtono evangelikų pastoriaus dvasiškojo tėvo Jeno Bako straipsnį, kuriame, be kita ko, buvo rašoma:

„Aš, kaip doras krikščionis, nepelnytai įžeistas, buvau priverstas atkišti kitą skruostą, nors nukentėjo mano geras vardas. Vis dėlto mes neturime teisės pamiršti, jog Jėzus ne tik atkišdavo kitą skruostą, bet ir čaižydavo bizūnu tuos, kas kėsindavosi Dievo namus paversti vagių ir plėšikų lindyne. Tokį vaizdą šiuo metu mes regime Portobelo gatvėje: būrelis apsišaukėlių, apsimetusių sielų ganytojais, apgaudinėja patiklius žmones, žadėdami ne tik įkūnyti jų lūkesčius ir išgydyti nuo visų ligų, bet ir apsaugoti nuo svorio prieaugio bei išlaikyti jaunystės dienų figūrą.

Todėl aš neturiu kitos išeities, kaip tik prašyti teisingumo ištaisyti tą pernelyg ilgai užsitęsusią padėtį. Šio judėjimo šalininkai tvirtina, jog sugeba pažadinti niekada neregėtus žmogaus sugebėjimus, neigia esant Visagalį Dievą, bandydami Jį pakeisti tokiomis pagonių dievybėmis kaip Venera arba Afroditė. Jų žodžiais tariant, viskas leidžiama, jeigu tik tai daroma vadovaujantis „meile". O kas gi toji meilė? Amorali galia, pateisinanti bet kokį tikslą? Arba kompromisas su tikrosiomis mūsų visuomenės vertybėmis, tokiomis kaip šeima ir tradicijos."

Numanydama, jog per ateinančią sueigą gali pasikartoti rugpjūčio mėnesį įvykusios grumtynės, policija ėmėsi atsargumo priemonių ir galimam susidūrimui išvengti prie buvusio grūdų sandėlio atsiuntė šešis policininkus. Atėnė atėjo lydima kelių Rajano parūpintų sargybinių, tačiau šįkart išgirdo ne plojimus, bet prakeiksmus. Viena dama, pamačiusi drauge su ja einant aštuonerių metų vaiką, po dviejų dienų pareikalavo atimti iš Atėnės motinystės teises, remiantis tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt devintųjų metų Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, nes vaikas patiria moralinę žalą ir privalo būti atiduotas tėvui.

Vienas bulvarinis laikraštis sugebėjo surasti Luką Jeseną Peterseną, bet šis atsisakė duoti interviu ir pagrasino reporteriui, kad

jeigu straipsniuose būsiąs minimas Viorelis, jis neatsakąs už savo veiksmus.

Rytojaus dieną bulvarinis laikraštis pasirodė su didele antrašte: „Buvęs Portobelo Raganos vyras sako, kad dėl sūnaus pasiryžęs pralieti kraują.“

Tą pačią dieną teismą pasiekė dar du ieškiniai, paremti tuo pačiu tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt devintųjų metų Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, tačiau šįkart atsakomybę už vaiko auklėjimą buvo siūloma užkrauti valstybei.

Sueiga neįvyko, nors prie buvusio grūdų sandėlio durų susirinko tiek šalininkų, tiek priešininkų, o uniformuoti pareigūnai neleido įsisiautėti aistroms. Atėnė nepasirodė nei tą dieną, nei kitą savaitę, nors tuomet ir žmonių, ir policijos buvo mažiau nei pirmą kartą.

Trečią savaitę prie grūdų sandėlio durų liko tik nuvytusios gėlės, o kažkoks žmogus visiems ateinantiems piršo Atėnės nuotraukas.

Londono dienraščiai galutinai nustojo domėtis ta byla. Kai pastorius Jenas Bakas pareiškė, jog atsiima ieškinį dėl šmeižto, nes „kaip krikščionis jis privalo atleisti tiems, kurie gailisi nusidėję“, nė vienas iš didžiųjų laikraščių neišspausdino jo pareiškimo, tad teko jį patalpinti vietinio laikraštuko laiškų skyriuje.

Kiek man žinoma, tie įvykiai nenuskambėjo plačiai po visą šalį ir buvo nušviesti drauge su kitomis Londono miesto naujienomis. Kai po mėnesio, atvykęs į Braitoną, bandžiau apie tai pasikalbėti su savo draugais, apie Atėnę niekas nebuvo girdėjęs.

Rajanas turėjo visas galimybes iškelti aikštėn visą tą bylą: kiti laikraščiai būtų plačiai aptarę jo laikraštyje išspausdintą medžiagą. Nors ir kaip būtų keista, jis neišspausdino nė eilutės apie Šėrinę Halil.

Mano nuomone, nusikaltimas – sprendžiant iš visa ko – visiškai nesusijęs su įvykiais Portobelo gatvėje. Veikiausiai tai – tik nelemtas sutapimas.

Hironas RAJANAS

žurnalistas

Atėnė paprašė, kad įjungčiau diktofoną. Ji pati irgi atsinešė savo – nematyto modelio, labai įmantrų, mažytį.

– Pirmiausia noriu pasakyti, jog man gresia mirtis. Antra, pažadėk man, jog mano mirties atveju šį įrašą paskelbsi tik po penkerių metų. Ateityje paaiškės, kas buvo teisus, o kas klydo. Pasakyk, kad sutinki – taip mudu savotiškai sudarysime teisėtą sutartį.

– Sutinku. Vis dėlto, man rodos...

– Nieko tau nesirodo. Mano mirties atveju tai bus mano testamentas, tik su ta sąlyga, kad dabar jo paskelbti negalima.

Aš išjungiau diktofoną.

– Tau nėra ko bijoti. Aš turiu įtakingų draugų įvairiuose valdžios sluoksniuose – žmonių, kurie man skolingi, kuriems aš buvau ir tebesu reikalingas. Mes galėtume...

– Argi aš tau nesakiau, jog turiu draugą Skotland Jarde?

Ir vėl iš pradžių? Jeigu iš tikrųjų jis yra, kodėl nepasirodė tomis dienomis, kai mums reikėjo jo pagalbos, kai Atėnę ir Viorelį galėjo sudraskyti minia?

Klausimai sekė vienas kitą: gal ji nori mane išbandyti? Kokios mintys spiečiasi tos moters galvoje – tokios nepastovios, permainingos, tai trokštančios būti su manimi, tai vėl prisimenančios tariamą mylimąjį?

– Įjunk diktofoną, – paprašė ji.

Nuotaika buvo pasibjaurėtina: dingtelėjo mintis, kad ji visada manimi naudojosi. Mielai būčiau pasakęs: „Dink iš mano akių ir

daugiau niekada nebepasirodyk mano gyvenime. Nuo tos dienos, kai tave pažinau, gyvenimas virto pragaru, vis laukiu, kada tu ateisi, apkabinsi mane, pabučiuosi ir pasakysi, jog visada norėtum būti su manimi. To niekad neatsitiks."

– Kas nors negerai?

Ji puikiai žinojo, kad nėra nieko gera. Kitaip sakant, negalėjo nesuprasti, ką aš jaučiu, nes visą tą laiką tik ir stengiausi parodyti savo jausmus, nors vieną vienintelį kartą atvėriau jai širdį. Vis dėlto naudojausi kiekviena proga, kad tik ją pamatyčiau, iškart skubėdavau pas ją, kai tik pašaukdavo, bandžiau prisivilioti Viorelį, vildamasis, jog vieną gražią dieną jis pavadins mane tėčiu. Niekada neprašiau atsisakyti to, ką ji daro, taikiausi prie jos gyvenimo, prie jos sprendimų, tyliai kentėdavau, kai jai būdavo sunku, džiaugdavausi jos laimėjimais, didžiavausi jos valia.

– Kodėl išjungei diktofoną?

Tą akimirką jaučiausi lyg dausose, lyg pragaro ugnyje, nenumanydamas, ar man pratrūkti pykčiu, ar nusileisti, ar klausyti blaivaus proto, ar pasiduoti gaivalingam jausmų proveržiui. Vis dėlto galų gale susitvardžiau sukaupęs visas jėgas.

Paspaudžiau mygtuką.

– Tęsiam toliau.

– Aš sakiau, kad man gresia mirtis. Man skambina nepažįstami žmonės, neprisistatę ima užgaulioti, šneka, jog aš esu grėsmė visam pasauliui, jog siekiu žemėje įtvirtinti Šėtono karalystę ir jog jie užkirs man kelią.

– Ar kreipeisi į policiją?

Tyčia nepaminėjau jos širdies draugo, norėdamas parodyti, kad niekada netikėjau tomis pasakomis.

– Kreipiausi. Jie bandė susekti, kas man skambina. Paaiškėjo, kad skambina iš telefonų automatų. Pasakė man, kad nesijaudinčiau, jie stebi mano būstą. Vieną tų žmonių pavyko suimti: kažkoks pamišė-

lis, tariasi esąs vieno apaštalo reinkarnacija ir pasiryžęs „kovoti, kad Kristus nebūtų vėl išgintas". Šiuo metu jis yra psichiatrijos ligoninėje: policija paaiškino, jog uždarytas nebe pirmą kartą, – kitiems irgi panašiai grasinęs.

– Prireikus mūsų policija būna geriausia pasaulyje. Tau tikrai nėra ko jaudintis.

– Aš nebijau mirties: jeigu man būtų lemta šiandien numirti, aš nusineščiau tokias akimirkas, kokių ne kiekvienam mano amžiaus žmonių pasisekė patirti. Aš bijau ko kita, todėl ir paprašiau, kad šiandien įrašytum mūsų pokalbį: aš bijau pati ką nors nužudyti.

– Nužudyti?

– Juk žinai, man pateikti keli ieškiniai, norima iš manęs atimti Viorelį. Prašiau draugų man padėti, bet niekas nieko negali padaryti: reikia laukti teismo sprendimo. Pasak jų, viskas priklauso nuo teisėjo, tie fanatikai gali laimėti. Todėl aš nusipirkau ginklą.

Aš puikiai suprantu, ką vaikui reiškia netekti motinos, nes pati tai patyriau savo kailiu. Žodžiu, kai tik čia pasirodys teismo vykdytojas, aš šausiu. Ir šaudysiu, kol pasibaigs šoviniai. Jeigu ir tuomet neatlyš – griebsiu peilį. Jei atims peilį – paleisiu į darbą nagus ir dantis. Tik per mano lavoną jie išsives Viorelį, niekas jo iš manęs neišplėš. Ar įrašinėji?

– Taip. Betgi yra kitokių priemonių...

– Nėra. Mano tėvas dalyvauja teismo posėdžiuose. Pasak jo, šeimos kodeksas man nepalankus. Išjunk diktofoną.

– Ar tai tavo testamentas?

Ji neatsakė. Aš nieko nedariau, tad ji pati ėmėsi iniciatyvos. Priėjo prie grotuvo, uždėjo tą pačią stepių muziką, kurią mokėjau beveik atmintinai. Paskiau ėmė šokti – kaip per ritualus, visiškai nesitaikydama prie ritmo, ir aš žinojau, ko ji siekia. Diktofonas įrašinėjo toliau, tapęs bežadžiu visa ko, kas čia vyksta, liudytoju.

Pro užuolaidas vos vos smelkėsi pavakario šviesa: Atėnė norėjo, kad kambaryje būtų tokia šviesa, kokia buvo nuo pasaulio sukūrimo dienos.

Staiga šokį nutraukė įsižiebusi Motinos kibirkštis, muzika nutilo, Atėnė susiėmė rankomis galvą ir kurį laiką apmirė vietoje. Paskiau, kilstelėjusi akis, pažvelgė į mane.

– Ar žinai, ką matai prieš akis, ar nežinai?

– Žinau. Atėnę ir jos dieviškąją dalį – Ają Sofiją.

– Aš prie to pripratau. Nemanau, jog to reikėjo, tačiau aš sugalvojau, kaip galima su ja susisiekti, ir tai tapo mano gyvenimo tradicija. Tu žinai, su kuo dabar šneki: su Atėne. Bet aš – Aja Sofija.

– Žinau. Šokdamas tavo namuose antrą kartą, aš irgi supratau, kokia dvasia mane veda: tai Filemonas. Tačiau aš retai su juo šnekuosi, ne per dažniausiai klausau, ką jis man sako. Aš žinau, kad, jam apsireiškus, pagaliau susitinka mūsų sielos.

– Tavo tiesa. Ir Filemonas, ir Aja Sofija šiandien kalbės apie meilę.

– Tuomet ir man reikia šokti.

– Nebūtinai. Filemonas ir šiaip mane išgirs, nes aš matau, kad jį sujaudino mano šokis. Žmogus, esantis prieš mane, kankinasi dėl to, ką laiko nepasiekiama: dėl mano meilės.

Tačiau žmogus, esantis už tavo ribų, supranta, jog kančios, nerimas, jausmas, kad esi atstumtas, – tuščias dalykas, vaikiškos fantazijos: aš tave myliu. Tačiau kitaip, nei geidžia tavo žmogiškoji pusė: myliu taip, kaip to nori dieviškoji kibirkštis. Mes gyvename toje pačioje palapinėje, kurią Ji pastatė mūsų kelyje. Ten būdami mudu suvokiame, jog mes – ne savo jausmų vergai, bet šeimininkai.

Mes tarnaujame ir esame aptarnaujami, atidarome savo būstų duris ir apsikabiname. Galimas daiktas, bučiuojamės – nes visa tai, kas visapusiškai ir turiningai išgyvenama šioje žemėje, turi savo atitikmenį neregimame lygmenyje. Ir tu supranti, jog taip sakydama neketinu tavęs gundyti ir žaisti tavo jausmais.

– Tai kas gi tuomet yra meilė?

– Didžiosios Motinos siela, kraujas ir kūnas. Aš tave myliu taip stipriai, kaip myli viena kitą tremtinės dvasios, dvasios be vietos, susitikusios vidury dykumos. Mudu niekada nesimylėsime kūniškai, tačiau aistra niekada nebūna bevaisė, meilės niekas negali atstumti. Pažadinusi ją tavo širdyje, Motina pažadino ją ir mano širdyje, nors, galimas daiktas, tave ji labiau paveikė. Meilės energija nepražūva: ji stipriausia už viską pasaulyje ir reiškiasi įvairiopai.

– Tam man nepakaks jėgų. Tie atsieti dalykai manęs nė kiek nepaguodžia, priešingai – jaučiuosi dar labiau prislėgtas ir kaip niekad vienišas.

– Ir aš. Man reikia, kad šalia būtų žmogus. Tačiau kada nors mums atsivers akys, apsireikš įvairios Meilės formos, ir kančios dings nuo žemės paviršiaus.

Man rodos, ilgai nebereikės laukti: daugelis mūsų grįžta iš tolimų kelionių, kur buvome priversti ieškoti to, kas mūsų visiškai nedomina. Dabar mes suvokiame, jog visa tai buvo apgaulė. Tačiau grįžimas irgi skausmingas – per ilgai užsibuvome svetur ir gimtinėje jaučiamės svetimi.

Negreit ateis laikas, kai susirasime draugus, irgi nežinia kur išvykusius, ir kraštą, kur yra mūsų šaknys ir kur slypi mūsų lobiai. Tačiau tas laikas tikrai ateis.

Nežinia kodėl aš susijaudinau. Ir tai man suteikė jėgų.

– Aš noriu kalbėti apie meilę.

– Mes ir kalbame apie meilę. Tai buvo visų mano gyvenimo ieškojimų tikslas: stengtis, kad meilė reikštųsi manyje nevaržomai, kad užpildytų visas spragas, visus tuščius tarpelius, kad skatintų mane šokti, šypsotis, suvokti gyvenimo prasmę, globoti sūnų, sueiti į sąlytį su dangumi, su vyrais ir moterimis, su visais, pasitaikančiais mano kelyje.

Aš bandžiau tramdyti savo jausmus, sakydama: „Šitas vertas mano meilės, o šitas – nevertas.“ Maždaug taip. Taip vyko tol, kol

pagaliau supratau, koks man skirtas likimas, pamačiusi, kad galiu netekti to, kas brangiausia mano gyvenime.

– Sūnaus.

– Taip. Pačios tikriausios meilės išraiškos. Tai atsitiko tą akimirką, kai atsirado proga nuo jo atsitolinti, kai pagaliau pažinau pati save, supratusi, jog niekada negalėsiu nieko įsigyti, nieko netekti. Suvokiau tai kelias valandas graudžiai raudojusi. Po tiekos nepakeliamų kančių toji mano dalis, kuri vadinasi Aja Sofija, tarė: „Nesąmonė! Meilė amžina! O tavo sūnus kada nors tave paliks, anksčiau ar vėliau, bet paliks!"

Pagaliau man kai kas ėmė aiškėti.

– Meilė – tai ne įprotis, ne kompromisas, ne abejonė. Meilė – anaiptol ne tai, ką mums sako romantiška muzika: meilė yra, ir tiek. Štai toks Atėnės, arba Šėrinės, arba Ajos Sofijos, testamentas: *meilė yra*. Be jokių apibrėžimų. Mylėk ir nieko neklausk. Stačiai mylėk, ir baigta.

– Tai sunku.

– Ar tu įrašinėji?

– Juk tu liepei išjungti.

– Įjunk.

Aš paklausiau. Atėnė kalbėjo toliau:

– Ir man sunku. Todėl šiandien aš išvykstu ir niekada nebegrįšiu. Slapstysiuosi. Policija gali mane apsaugoti nuo pamišėlių, bet neapsaugos nuo žmonių teisingumo. Aš turėjau pašaukimą, tačiau nuėjau per toli nepaisydama to, jog mano sūnui gresia pavojus. Bet aš nesigailiu: aš atlikau tai, kas man likimo skirta.

– O kas gi tau likimo skirta?

– Pats žinai, buvai su manimi nuo pat pradžios: ruošti kelią Motinai. Pratęsti Tradiciją, prarastą bėgant šimtmečiams, bet dabar jau pamažu atgimstančią.

– Galbūt...

Aš užsikirtau. Tačiau ji nepasakė nė žodžio – laukė, kol užbaigsiu savo mintį.

– Galbūt tu pasiankstinai. Žmonės dar nėra tam pasiruošę.

Atėnė nusijuokė.

– Aišku, kad pasiruošę. Kitaip nebūtų tokio pasipriešinimo, tokio karingumo, tamsuoliškumo. Blogio jėgos merdi ir šiuo metu grumiasi iš paskutiniųjų. Dabar jos atrodo kaip niekad stiprios, tačiau tai – priešmirtiniai traukuliai, dar kiek – ir jos nebesugebės pakilti nuo žemės.

Aš pasėjau sėklą daugelio žmonių širdyse, ir kiekvienas savaip išreikš tą Atgimimą. Tačiau esu tikra, kad viena širdis bus iki galo atsidavusi Tradicijai – tai Andrėja.

Andrėja.

Nekentusi jos ir smerkusi ją paskutinėmis mūsų meilės dienomis, visiems, kas tik klauso, tvirtinusi, jog Atėnė pasidavusi egoizmui ir tuštybei ir galų gale sužlugdysianti vargais negalais pradėtą darbą.

Ji atsistojo, pasiėmė rankinę – dabar ji buvo Aja Sofija.

– Aš matau jos aurą. Ji sveiksta nuo beprasmiškų kančių.

– Tu, be abejo, žinai, kad Andrėja tavęs nemėgsta.

– Aišku, kad žinau. Mudu jau beveik pusvalandį kalbame apie meilę, ar ne? Žodis „mėgti“ neturi nieko bendra.

Andrėja yra viena iš tų, kurie sugeba atlikti tai, kas likimo skirta. Ji labiau patyrusi už mane ir jos charizma stipresnė. Ji mokėsi iš mano klaidų, suvokia, jog privalo būti atsargi, nes mūsų laikais, merdėjant tamsybių gaivalui, vyksta dar didesnis susipriešinimas. Andrėja gal nekenčia manęs kaip žmogaus, tačiau, ko gero, kaip tik todėl jai pavyko taip sparčiai išsiugdyti savo sugebėjimus – taip ji norėjo įrodyti, jog yra gabesnė už mane.

Skatindama žmogų augti, neapykanta tampa viena iš daugelio meilės apraiškų.

Ji pasiėmė diktofoną, įsidėjo į rankinę ir išėjo.

Į savaitės pabaigą teismas paskelbė nutartį: apklausęs liudytojus, nusprendė, jog Šėrinė Halil, kitaip vadinama Atėne, turi teisę auginti savo sūnų. Be to, Viorelio mokyklos direktorius buvo oficialiai įspėtas, kad už bet kokio pobūdžio vaiko diskriminaciją bus baudžiama įstatymo numatyta tvarka.

Žinojau, kad nepavyks paskambinti jai į namus: ji paliko raktą Andrėjai, pasiėmė grotuvą, drabužių ir išvyko pasisakiusi, jog neketina greitai sugrįžti.

Laukiau jos skambučio, tikėdamasis, jog drauge atšvęsime pergalę. Sulig kiekviena diena mano meilė Atėnei vis mažiau mane kamavo, iš kančių šaltinio virsdama ramybės ir džiaugsmo sietuva. Jau nebesijaučiau toks beviltiškai vienišas, žinodamas, jog mūsų dvasios – dvasios be vietos, visų tremtinių, grįžtančių namo, dvasios – kažkur erdvėje drauge džiaugsmingai švenčia sugrįžtuves.

Praslinko savaitė, ir aš pagalvojau, kad ji, ko gero, nori atsigauti po paskutinių dienų įtampos. Po mėnesio pagalvojau, kad ji bus grįžusi į Dubajų ir vėl ėmėsi darbo, tačiau, kai paskambinau, man atsakė, jog jau seniai nėra gavę iš jos žinios. Paprašė, kad, ją susitikęs, pasakyčiau: agentūra laukia jos sugrįžtant, labai jos trūksta darbe.

Tuomet parašiau seriją straipsnių apie Motinos pabudimą ir gavau keletą užgaulių laiškų: kai kurie skaitytojai mane apkaltino, kad aš „platinu pagonybę“, tačiau apskritai susilaukiau nepaprasto pasisekimo.

Dar po dviejų mėnesių, kai ruošiausi eiti pietų, man paskambino vienas kolega: rastas Šėrinės Halil, Portobelo Raganos, lavonas.

Ji buvo žvėriškai nužudyta Hempstede.

Dabar, baigęs iššifruoti visus įrašus, atiduosiu juos jai. Šiuo metu, kaip ir kiekvieną popietę, ji tikriausiai bus išėjusi pasivaikščioti į Snoudonijos nacionalinį parką. Šiandien jos gimimo diena – tiesą pasakius, jos įtėviai patys parinko tą datą kaip gimimo dieną, kai ją įdukrino, – ir aš įteiksiu jai šį rankraštį.

Viorelis, drauge su seneliais atvažiavęs į iškilmes, irgi paruošė jai staigmeną: draugų studijoje įrašė savo pirmąją plokštelę, ir per vakarienę mes klausysime jo sukurtos muzikos.

Vėliau ji mane paklaus: „Kam tu visa tai padarei?"

Ir aš atsakysiu: „Todėl, kad norejau tave perprasti." Visus tuos metus, kuriuos drauge nugyvenome, visa tai, ką girdėjau apie ją, man atrodė legendos, o štai dabar tos legendos tapo tikrove.

Kiekvieną kartą, kai pasisiūlydavau ją lydėti, – ar į apeigas, kurias ji ruošdavo pirmadieniais savo būste, ar į Rumuniją, ar į vakarones pas draugus, – ji atsisakydavo. Trokšdavo būti laisva – pasak jos, pamačius policininką, visiems darosi nejauku. Netgi ir niekuo nekalti žmonės tuomet jaučiasi kaip sugauti.

Ji niekad nesužinojo, jog du kartus dalyvavau apeigose buvusiame grūdų sandėlyje Portobelo gatveje. Taip pat niekad nesužinojo, kad siųsdavau vyrus jos saugoti, ir kartą jie sulaikė vyriškį su durklu: kaip vėliau paaiškėjo, tai buvo kažkokios sektos narys. Apklausiamas jis pareiškė, jog dvasios jam įsakiusios gauti lašelį Portobelo Raganos, Didžiosios Motinos apreiškėjos, kraujo ir pašventinti juo kai kurias

aukas. Jis neketino jos nužudyti – norėjo tik suvilgyti jos krauju nosinę. Per tyrimą pasitvirtino, kad jis iš tikrųjų nesikėsino į jos gyvybę, tačiau vis dėlto buvo nuteistas pusei metų nelaisvės.

Mintis inscenizuoti jos nužudymą atejo ne man – Atėnė pati panorejo dingti ir paklausė mane, ar tai būtų įmanoma. Aš jai paaiškinau, kad jeigu teisingumas nutartų iš jos atimti motinystės teisę, aš negalėčiau nesilaikyti įstatymo. Tačiau teismas sprendimas buvo jai palankus, tad mes galėjome įgyvendinti savo sumanymą.

Atėnė puikiai suvokė, kad, plačiai pasklidus žiniai apie apeigas buvusiame grūdų sandėlyje, ji nebegalėsianti iki galo atlikti to, kas jai likimo skirta. Nors ir kiek ji tvirtintų visiems, kad ji – ne karalienė, ne ragana, ne dievybės įsikūnijimas, veltui darbas, nes žmonės trokšta sekti paskui galinguosius ir suteikia galią tiems, kam nori. Ir visa tai prieštarausią tam, ką ji skelbusi – pasirinkimo laisvę, duonos pašventinimą, kiekvieno žmogaus sugebejimų pažadinimą ir atskleidimą, – o tam nereikia nei vedlių, nei ganytojų.

Šiaip dingti ji irgi negalejo: žmonės prasimanytų, kad ji nusišalino į dykumą, pakilo į dangų, išvyko į Himalajus susitikti su slaptais mokytojais, ir nekantriai lauktų jos pargrįžtant. Apie ją sklistų vis daugiau legendų ir, galimas daiktas, atsirastų jos kultas. Mes tai pastebėjome po to, kai tik ji nustojo lankytis Portobelo gatvėje: mano informatoriai pranešė, kad, priešingai nei tikėtasi, jos kultas grėsmingai didėja, kuriasi naujos grupės, atsiranda vadinamųjų „Ajos Sofijos palikimo sergėtojų", iš po skverno platinama laikraštyje spausdinta jos nuotrauka, kur ji – su vaiku ant rankų, be kita ko, ji garsinama kaip nepakantumo auka, kankinė. Okultistai jau prašneko apie „Atėnės ordiną", apsiimdami – už tam tikrą sumą – pageidaujančius suvesti į sąlytį su ordino steigėja.

Vadinasi, nieko kita nebeliko, kaip „mirti". Tačiau mirti visiškai įprastomis aplinkybėmis, kaip mūsų laikais didmiesčiuose miršta

žmonės – nuo žudiko rankos. Mums reikejo imtis tam tikrų atsargumo priemonių, kad:

1) nusikaltimas nebūtų sietinas su religija bei kankinio mirtimi, nes tokiu atveju dar pablogėtų padėtis, kurios mes norejome išvengti;

2) lavono nieku gyvu nebūtų įmanoma atpažinti;

3) žudikas išliktų nežinomas;

4) nusikaltimo vietoje būtų lavonas.

Tokiame mieste kaip Londonas kas dieną pasitaiko lavonų, neatpažįstamai sudarkytų, apdegintų, tačiau žudikas paprastai galų gale patenka į mūsų rankas. Tad tos žmogžudystės Hempstede mums teko laukti beveik du mėnesius. Tuomet mums irgi pavyko surasti žudiką, tačiau jau mirusį – jis pabėgo į Portugaliją ir ten nusišovė, paleisdamas sau kulką į burną. Teisingumas buvo įvykdytas, dabar reikėjo nebent artimiausių draugų pagalbos. Ranka ranką plauna – ir jie kartais mane prašo to, kas ne visiškai atitinka įstatymą: tiesa, įstatymui niekas nenusižengia, jis tik apeinamas arba – tarkime – kūrybiškai aiškinamas.

Aplinkybės susiklostė palankiai. Radus lavoną, bylą tirti buvo pavesta man ir senam mano draugui, ir beveik tuo pat metu gavome žinią, jog Portugalijos policija Gimaraense aptiko savižudžio lavoną, o šalia – paskutinį laišką, kuriame jis prisipažįsta nužudęs, pateikia nusikaltimo detales, atitinkančias mūsų turimus duomenis, ir prašo visą savo turtą išdalyti labdaros organizacijoms.

Tai buvo žmogžudystė afekto būkleje – nelaiminga meilė labai dažnai taip baigiasi. Laiške savižudis rašė, jog savo auką atsivežė iš vienos buvusios Sovietų sąjungos respublikos ir stengėsi iš paskutiniųjų, trokšdamas jai padėti. Jis ketino ją vesti, kad ji galėtų gauti Anglijos pilietybę, tačiau kartą aptiko laišką, kurį ji buvo parašiusi vienam vokiečiui, pakvietusiam ją praleisti kelias dienas jo pilyje.

Tame laiške ji rašė, jog beprotiškai trokšta pas jį atvažiuoti, ir prašė tuojau pat atsiųsti lėktuvo bilietą, nes norinti kaip galima

greičiau su juo susitikti. Judviejų niekas nesiejo: jie susipažino vienoje Londono kavinėje, pasikeitė keliais laiškais, ir tiek.

Visa tai kuo puikiausiai atitiko mūsų planus.

Mano draugas iš pradžių nesiryžo, – nė vienas policininkas nenori, kad jo byloje būtų neatskleistų nusikaltimų, – tačiau pagaliau sutiko, kai pasakiau, jog prisiimu visą atsakomybę.

Aš nuvažiavau į Oksfordą, kur gražiame namelyje tuo metu gyveno Atėnė. Švirkštu paėmiau kraujo mėginį. Nukirpau kuokštelį plaukų, truputį apdeginau. Nusikaltimo vietoje palikau tuos „įkalčius“. Kadangi DNR tyrimo buvo neįmanoma atlikti – niekas nežinojo, kas yra jos tikrieji tėvai, man beliko nebent persižegnoti ir tikėtis, kad tariamoji Atėnės mirtis žiniasklaidoje plačiai nenuskambės.

Pasirodė vienas kitas žurnalistas. Papasakojau, kad žudikas nusižudė, tačiau miesto, kur tai įvyko, nepaminėjau, tik šalį. Pranešiau, jog nusikaltimo paskata nežinoma, tačiau neatmestina ir prielaida, kad žmogžudystė įvykdyta arba iš keršto, arba religiniais motyvais, beje, mano nuomone (šiaip ar taip, policininkas irgi turi teisę klysti) moteris tapo žagintojo auka. Bijodamas pakliūti į teisingumo rankas, nusikaltėlis ją nužudė ir taip subjaurojo, kad niekas jos neatpažintų.

Jeigu vokietis atsiųstų laišką, jis grįžtų atgal su užrašu „adresatas išvykęs“. Atėnės nuotrauka pasirodė laikraščiuose tik vieną kartą, po pirmojo skandalo Portobelo gatvėje, tad labai nedaug galimybių, kad jis galėtų ją pamatyti. Be manęs, mūsų paslaptį žinojo dar trys žmonės – Atėnės tėvai ir sūnus. Mes visi dalyvavome laidotuvėse – ant antkapio akmens buvo užrašytas jos vardas.

Sūnus aplanko motiną kiekvieną savaitgalį, beje, jis labai gerai mokosi.

Savaime suprantama, kada nors Atėnei nusibos gyventi vienatveje, ir ji nutars grįžti į Londoną. Nieko baisaus: žmonių atmintis trumpa,

išskyrus kelis artimiausius draugus, niekas jos nebeprisimins. Per tą laiką katalizatoriumi taps Andrėja, juo labiau kad, tiesą pasakius, ji turi kur kas daugiau sugebėjimų negu Atėnė tokiai misijai atlikti. Ji ne tik dosniai apdovanota deramais gabumais, be kita ko, ji – aktorė, puikiai išmano, kaip reikia paveikti publiką.

Girdėjau, kad ji sugebėjo gerokai praplėsti savo veiklą, per daug neatkreipdama į save dėmesio. Sklinda kalbos, kad ji palaiko ryšius su žmonėmis, visuomeneje užimančiais aukštą padėtį, kad, atėjus laikui, kai susidarys pakankamai didelė kritinė masė, jie padarys galą visokio plauko dvasiškųjų tėvų Jenų Bakų veidmainystei.

Kaip tik to ir trokšta Atėnė: jai rūpi anaiptol ne pelnyti šlovę, kaip galvojo daugelis žmonių (taip pat ir Andrėja), bet atlikti tai, kas skirta likimo.

Pradėjęs savo tyrimą, kurio rezultatai išdėstyti šiame rankraštyje, turejau tikslą geriau pažinti Atėnės gyvenimą, kad suvokčiau jos drąsą ir ryžtą. Tačiau, beklausinejant liudytojus, pamažu atsiskleidė ir mano asmuo, kad ir įslaptintas, – nors tokiais dalykais aš nelabai tikiu. Ir tuomet priėjau prie išvados, jog pradėti tą tyrimą labiausiai paskatino noras sužinoti atsakymą į seniai kankinusį klausimą: kodėl Atėnė mane myli, jeigu mudu esame tokie skirtingi ir kitoniškomis akimis žiūrime į pasaulį?

Pamenu, kaip pirmą kartą ją pabučiavau – bare prie Viktorijos stoties. Ji dirbo banke, o aš jau buvau detektyvas Skotland Jarde. Po kelių pasimatymų ji pasiūlė man ateiti pašokti į savo buto šeimininko namus, bet aš atsisakiau – tai nesiderino su mano gyvenimo būdu.

Ji visiškai nesupyko: pasakė, kad gerbia mano nuomonę. Šiandien, iš naujo skaitydamas jos draugų liudijimus, aš tikrai didžiuojuosi savimi: man susidarė toks įspūdis, jog Atėnė nepaisė niekieno nuomonės.

Po kelių mėnesių, prieš jai išvykstant į Dubajų, prisipažinau, kad ją myliu. Ji atsakė, kad irgi myli mane, tačiau – pridūrė – mudviem

teksią mokytis ilgai gyventi toli vienam nuo kito. Ji dirbsianti vienoje šalyje, aš – kitoje, tačiau tikrai meilei atstumai nebaisūs.

Tuomet pirmą ir paskutinį kartą jos paklausiau: „Už ką gi tu mane myli?"

Ji atsakė: „Nežinau ir žinoti nenoriu."

Šiandien, baigdamas rašyti šiuos puslapius, man rodos, radau atsakymą paskutiniame pokalbyje su tuo žurnalistu.

Meilė yra.

2006-02-25 19:47:00
Peržiūrėta paskutinį kartą
Šventojo Espedito dieną, 2006 m.

Coelho, Paulo

Co-38 Portobelo ragana: [romanas] / Paulo Coelho; iš portugalų kalbos vertė Valdas V. Petrauskas. – Vilnius: Vaga, 2007. – 256 p.

ISBN 978-5-415-01995-3

Pagrindinė Paolo Koeljo (Paulo Coelho) romano „Portobelo ragana" herojė – Atėnė. Ji našlaitė, palikta čigonės mamos Transilvanijoje ir įtėvių išvežta į Beirutą. Mergaitė nuo mažumės pajunta turinti nepaprastų sugebėjimų. Paskatinta tikėjimo ir aistros, nesuprantamų daugumai jos bendraamžių, ji klaidžioja po Europą ir Viduriniuosius Rytus, siekdama būti priimta, ieškodama tikrojo savo gyvenimo kelio. Atėnė tampa šių laikų raganų medžioklės objektu.

Knygoje autorius surinko prisiminimus žmonių, pažinojusių, ar bent maniusių, kad pažįsta Atėnę. Šie pasakojimai romane sukuria nepaprastą Portobelo raganos portretą.

UDK 869.0(81)-3

Paulo Coelho

PORTOBELO RAGANA

Leidykla VAGA, Gedimino pr. 50, LT-01110 Vilnius

El. p.info@vaga.lt; www.vaga.lt

Tel. +370 5 2498121; faks. +370 5 2498122

Spausdino AB AUŠRA, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas

Tiražas 12050 egz.

Užsakymas 1234

Elegancija – tai ne koks nors paviršutiniškas dalykas, o žmogaus atrastas būdas pagerbti gyvenimą ir darbą. Todėl, kai pajunti, kad tau nepatogu sėdėti ta poza, nemanyki, kad ji nenatūrali arba dirbtinė: ji pati tikriausia, nes ją sunku išlaikyti. Ji skatina tiek popierių, tiek plunksną didžiuotis tuo, jog dėl jų tau tenka dėti tokias pastangas. Prieš tai buvęs paprasčiausiu lygiu baltu paviršiumi, popierius perima jame surašytų dalykų gelmę. Elegancija – tai taisyklinga poza, kuria sėdint įmanoma dailiai rašyti. Taip yra ir gyvenime: atsižadėjęs visa ko, kas dirbtina ir nereikalinga, žmogus suvokia, ką reiškia paprastumas ir susikaupimas, – kuo paprastesnė ir kuklesnė poza, tuo ji bus gražesnė, nors iš pradžių ir pasirodys nepatogi...

Paulo Coelho knygomis prasideda pasaulio bestselerių sąrašai. Autorius yra gavęs daugybę apdovanojimų ir prizų: Meksikos knygų pardavėjų *Las Pergolas* prizą (2007 m.), Ispanijos premiją *Alava en el Corazon* (2007 m.), Brazilijos Juscelino Kubitscheko garbės kryžių (2006 m.), Wilburo apdovanojimą (JAV, 2006 m.), Vokietijos *Goldene Feder* prizą ir Budapešto (Vengrija) premiją (2005 m.), Ukrainos garbės ordiną (2004 m.), Krištolinio veidrodžio premiją (Lenkija, 2000 m.), Prancūzijos garbės legiono ordiną (2000 m.), Pasaulio Ekonomikos forumo Krištolinį prizą (1999 m.) bei daugelį kitų premijų ir apdovanojimų už atskirus kūrinius. 2007 metais jis laimėjo Odensės miesto (Danija) garbės apdovanojimą (Hanso Christiano Anderseno premiją).

ISBN 978-5-415-01995-3

www.vaga.lt